

Beleids- en begrotingstoelichting

Omgeving en Natuur

I. INHOUDSTAFEL

I.	INHOUDSTAFEL	2
II.	INLEIDING DOOR DE MINISTER	8
III.	SAMENVATTING	10
IV.	TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE DOELSTELLINGEN	11
1.	TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN	11
1.1	VSDO 4 transitieprioriteit omgeving voor de toekomst	11
1.2	Luchtbeleidsplan 2030	11
1.3	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)	14
1.4	Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan	14
2.	OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE OMGEVINGSDOELSTELLINGEN ...	15
	SD 1. EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK	15
	SD 2. GEÏNTEGREERDE BEPALINGEN EN UITVOEREN VAN OMGEVINGSBELEID	15
	SD 3. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATAGEDREVEN BY DEFAULT	15
	SD 4. ONDERBOUWD OMGEVINGSBELEID	16
	SD 5. VEREENVOUDIGING VAN PROCEDURES	16
	SD 6. EEN STERKE OMGEVINGSADMINISTRATIE	16
V.	BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR	17
1.	ISE OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU	17
1.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	17
	SD 1. OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM	17
	OD 1. Beleidsondersteunend omgevingsonderzoek op beleidsdomeinniveau afstemmen en versterken	17
	SD 2. BRV-PROCES MET QUICK WINS	18
	SD 3. BOUWSHIFT REALISEREN	18
	OD 1. Slim ruimtegebruik op de juiste plaats	18
	OD 2. Ondersteunende regelgeving en innovatieve aanpak	19
	OD 3. De omgevingskwaliteit geïntegreerd en innovatief verbeteren	19
	SD 4. ROBUUSTE OPEN RUIMTE	20
	OD 1. Versterking van de ruggengraat van de open ruimte	20
	OD 2. Geïntegreerde gebiedsgerichte projecten realiseren via het programma landinrichting en ruilverkaveling	21
	OD 3. Vlaamse investeringsagenda die open ruimte doelstellingen ondersteunt	21
	OD 4. Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte	22
	SD 5. EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING	22
	OD 1. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling met gebiedscoalities	22
	OD 2. Koppelen van mobiliteit en omgeving/ruimte in vervoerregio's	22

OD 3.	T.OP – Integrale aanpak van complexe gebieden.....	23
OD 4.	Gebruikers als partners voor een kwaliteitsvol beheer van de leefomgeving	23
OD 5.	Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen	24
SD 6.	HINDER	24
SD 7.	DUURZAAMHEIDSTRANSITIES	25
1.2	BUDGETTAIR KADER	25
1.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	27
1.2.2	DAB's	37
1.2.3	Overige entiteiten onder gezag	45
1.2.4	Overige entiteiten onder toezicht.....	45
1.2.4.1	Vlaamse Landmaatschappij (VLM).....	45
2.	ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING	49
2.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	49
SD 1.	NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM	49
OD 1.	Doelgerichte deelname aan het internationaal en Europees beleid.....	49
OD 2.	Een coherent instrumentenpakket dat geïntegreerd wordt ingezet	52
OD 3.	Bundeling van middelen die realisatie op terrein verzekeren via het BRV-fonds.....	52
OD 4.	Financiering van het omgevingsbeleid.....	52
OD 5.	De omgevingsvergunning vereenvoudigen	53
OD 7.	Iedereen VIP: proactieve en oplossingsgerichte administratie	53
OD 8.	Omgeving is digitaal en datagedreven.....	53
OD 9.	We herzien het instrument erkenningen.....	53
OD 10.	Inzetten op een vereenvoudigde en kwalitatieve milieueffectrapportage.....	53
OD 11.	Herzien en vereenvoudigen van de omgevingsreglementering	54
SD 2.	HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID 54	
OD 1.	Verder bouwen aan een volwaardige omgevingshandhaving.....	54
OD 2.	Neerzetten van een innovatieve omgevingshandhaving.....	55
OD 3.	Versterken van een proactieve en risicogebaseerde omgevingshandhaving	55
OD 4.	Inzetten op een transparante en oplossingsgerichte omgevingshandhaving	56
OD 5.	Kwalitatief rapporteren over en evalueren van omgevingshandhaving	56
2.2	BUDGETTAIR KADER.....	56
2.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	57
2.2.2	DAB's	66
2.2.3	Overige entiteiten onder gezag	70
2.2.4	Overige entiteiten onder toezicht.....	70
3.	ISE AFVAL EN MATERIALEN	70
3.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	70
SD 1.	DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	70

OD 1.	Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie	70
OD 2.	Materiaalbewust bouwen en verbouwen.....	71
OD 3.	Versterken van asbestafbouwbeleid	71
OD 4.	Verzekeren van waardebehoud voor biomassa	72
OD 5.	Materiaalimpact van productketens verlagen.....	72
OD 6.	Verminderen van restafval door circulair materialenbeheer	73
OD 7.	Rapportage, datamining en digitale ontsluiting in het kader van afval- en materialenbeleid	73
3.2	BUDGETTAIR KADER.....	74
3.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	75
3.2.2	DAB's	75
3.2.3	Overige entiteiten onder gezag	78
3.2.3.1.	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)	78
3.2.4.	Overige entiteiten onder toezicht.....	86
4.	ISE BODEM EN ONDERGROND	86
4.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	86
SD 1.	EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID	86
OD 1.	Naar veerkrachtige bodems in Vlaanderen	86
OD 2.	Erosie maximaal voorkomen.....	87
SD 2.	HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG	87
OD 1	Bodemkwaliteit garanderen via bodemsanering.....	87
OD 2.	Bodemkwaliteit versterken via bodemzorg	88
OD 3.	Digitale ontsluiting en kopersgarantie bij overdracht gronden.....	89
SD 3.	VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	89
OD 1.	Het duurzaam omgaan met delfstoffen en bodemmateriële	89
OD 2.	Kennis en duurzaam beheer van de (diepe) ondergrond en het gebruik van diepe aardwarmte.....	90
4.2	BUDGETTAIR KADER.....	90
4.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	91
4.2.2.	DAB's	93
4.2.3.	Overige entiteiten onder gezag	94
4.2.3.1.	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)	94
4.2.3.2.	Grindfonds	99
4.2.4	Overige entiteiten onder toezicht.....	100
5.	ISE LUCHT	100
5.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	100
SD 1.	WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT	100
OD 1.	Versterking Vlaams beleid rond luchtkwaliteit.....	100
OD 2.	Afvlakking van de groei van het wegverkeer	101

OD 3.	Verdere vergroening van voertuigenpark.....	101
OD 4.	Emissiefraude bij voertuigen aanpakken	101
OD 5.	Lage- en ultralage-emissiezones verder uitrollen in stedelijke gebieden	102
OD 6.	Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding.....	102
OD 7.	Emissies in de industrie en landbouw verminderen	102
SD 2.	ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING	103
OD 1.	Verminderen luchtverontreiniging door houtverbranding	103
OD 2.	Verminderen luchtverontreiniging door verkeersgerichte maatregelen	103
OD 3.	Verminderen emissies landbouw.....	103
OD 4.	Kwetsbaarheidsanalyses uitvoeren en ondersteuning lokaal klimaatadaptatiebeleid ondersteunen via klimaatportaal	103
5.2	BUDGETTAIR KADER.....	104
5.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	104
5.2.2	DAB's	104
5.2.3	Overige entiteiten onder gezag	105
5.2.3.1	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).....	105
8.2.4	Overige entiteiten onder toezicht.....	107
6.	ISE WATER	107
6.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	107
SD 1.	MONITOREN OM TE WETEN	107
OD 1.	Digitale kwantumsprong maken voor de meetnetten water	107
OD 2.	Uitbouwen van een open standaard dataplatform	108
OD 3.	Optimaliseren labowerking Vlaamse overheid	108
SD 2.	DATA & KENNIS AANBIEDEN OM SAMEN GERICHT ACTIES TE KUNNEN NEMEN	109
OD 1.	Opstap zetten naar een water data infrastructuur (wdi) voor vlaanderen voor multi-usergebruik	109
OD 2.	Ondersteunen klimaatadaptatiebeleid bij lokale besturen	109
OD 3.	GRONDWATERDATA ONTSLUITEN.....	109
SD 3.	PLANNEN MAKEN EN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	110
OD 1.	Geïntegreerd en gebiedsgericht uitvoeren en opmaken van stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma.....	110
OD 2.	Klimaatadaptatie planmatig onderbouwen	111
OD 3.	Uitvoeren van het eerste Vlaamse waterschaarste- en droogterisicobeheerplan .	111
OD 4.	Vormgeven aan integraal waterbeleid in de landbouw	111
OD 5.	Vormgeven aan integraal waterbeleid in de industrie	112
OD 6.	Actualiseren watertoetskaarten	112
SD 4.	NAAR EEN EFFICIËNTE EN EFFECTIEVE INZET VAN MIDDELEN IN DE WATERSECTOR	112

OD 1.	Responsabiliseren van actoren	112
OD 2.	Inzetten heffingen als beleidsinstrument	112
OD 3.	Opvolgen betaalbaarheid van de waterfactuur	112
OD 4.	Versterken toezicht op leveringszekerheid drinkwater	113
OD 5.	Versterken van het landschap van wateroperatoren	113
SD 5.	ACTIEF OP HET TERREIN OM IMPACT TE VERGROTEN	113
OD 1.	Inzetten op gebiedsgerichte projecten	113
OD 2.	Optimaliseren waterbeheer van de onbevaarbare waterlopen	113
OD 3.	Verzekeren van een 24/7 milieu-incidentenwerking	114
OD 4.	Onderbouwen sedimentbeleid en inzetten op slibruiming	114
SD 6.	VERSTERKEN VAN DE NETWERKORGANISATIE ROND WATER	115
OD 1.	Evolueren naar een efficiëntere governance	115
OD 2.	Zorgen voor sluitende financiering van het waterbeleid	115
OD 3.	Bewerkstelligen gedragsverandering	116
OD 4.	Versterken beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek	116
SD 7.	DE NUTRIËNTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW	117
OD 1.	Onderlinge afstemming Vlaams landbouwbeleid, MAP 6 en stroomgebiedbeheerplannen	117
OD 2.	Heroriëntering advisering bemesting en begeleiding bij land- en tuinbouwers	117
OD 3.	Handhaving mestbeleid versterken door efficiëntere controlemethodes en innovatie	117
6.2	BUDGETTAIR KADER	118
6.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	119
6.2.2	DAB's	122
6.2.3	Overige entiteiten onder gezag	130
6.2.3.1	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	130
6.2.4.	Overige entiteiten onder toezicht	136
6.2.4.1.	Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	136
7.	ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT	137
7.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	137
SD 1.	EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, OVERAL EN DICHTBIJ VOOR IEDEREEN	137
OD 1.	Instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beleid	137
OD 2.	Meer natuur en bos voor de aanpak van de klimaatverandering	138
OD 3.	Natuur overal – door verweving en verbinding, door blauwgroene netwerken en ecosysteemdiensten	139
OD 4.	Geïntegreerde gebiedsgerichte werking voor natuur en landschap	140
OD 5.	We versterken het natuurlijke karakter van de kust	140
OD 6.	Specifieke aandacht voor groen in de Vlaamse rand	141

SD 2.	DOELTREFFEND SOORTENBELEID EN -BEHEER	141
SD 3.	WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING	142
SD 4.	WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID	143
OD 1.	Natuur en biodiversiteit als onderdeel van klimaatadaptatie- en mitigatiebeleid	143
OD 2.	Versterken van de kennis voor een doeltreffend beheer van invasieve uitheemse soorten	144
OD 3.	Kennis over de natuur in agro-ecosystemen verbreden om het beheer van de open ruimte te verbeteren.....	144
OD 4.	Onderzoeken van natuur in de stad om de leefbaarheid te vergroten.....	145
OD 6.	Kennis om het biodiversiteitsbeleid en -beheer te optimaliseren	146
7.2	BUDGETTAIR KADER.....	147
7.2.1.	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	148
7.2.2	DAB's	159
7.2.3	Overige entiteiten onder gezag	165
7.2.3.1	Eigen Vermogen Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (EV INBO).....	165
7.2.4.	Overige entiteiten onder toezicht.....	167
7.2.4.1.	Vlaamse Landmaatschappij (VLM).....	167
8.	ISE PLATTELANDSBELEID	170
8.1	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN.....	170
SD 1.	EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID DE PLATTELANDSUITDAGINGEN ..	170
OD 1.	Het Vlaams plattelandsbeleid is ingebed in het Europese plattelandsbeleid	170
OD 2.	Innovatief en duurzaam ondernemerschap in een circulaire economie.....	170
OD 3.	Leefbare en levendige dorpen, verbonden met elkaar en met het platteland	170
OD 4.	Landschapskwaliteit en -onderhoud	170
8.2	BUDGETTAIR KADER.....	171
8.2.1	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	171
8.2.2	DAB's	171
8.2.3	Overige entiteiten onder gezag	173
8.2.4	Overige entiteiten onder toezicht.....	173
8.2.4.1.	Vlaamse Landmaatschappij (VLM).....	173
VI.	APPARAATSKREDIETEN.....	174
	TOTAAL PROGRAMMA QA (excl. BBT DIERENWELZIJN).....	174
	PROGRAMMA QA - QB0 – DEPARTEMENT OMGEVING (excl. BBT DIERENWELZIJN).....	174
	PROGRAMMA QA - QC0 – INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK.....	174
	PROGRAMMA QA - QD0 – AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS	175
1.1	Departement Omgeving (QB0)	175
1.2	INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK (QC0).....	178
1.3	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS (QD0)	180

VII. LIJST MET AFKORTINGEN	183
VIII. BIJLAGE 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'	186
IX. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT'	191
X. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF'	192
XI. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HET HOF VAN JUSTITIE'	196

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) blikt terug op de beleids- en begrotingsprestaties van 2024 voor het beleidsveld Omgeving en Natuur. Het jaar 2024 stond in het teken van het Belgisch EU-voorzitterschap en de verkiezingen.

EU-voorzitterschap

Vlaanderen gaf mee vorm aan het Belgisch EU-voorzitterschap, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Als EU-voorzitter vervulden we een leidende rol in diverse multilaterale processen rond klimaat, biodiversiteit, plastics, chemische stoffen, bossen en luchtvervuiling. Het voorzitterschap bood de kans om Vlaamse prioriteiten in de kijker te zetten, zoals de transitie naar circulaire economie, een gericht beleid rond Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en klimaatadaptatie. Er kwamen tal van **wetgevende EU-dossiers** tot een **finaal akkoord**. Dit betreft onder meer de herziening van de luchtkwaliteitsrichtlijn, de richtlijn stedelijk afvalwater en de verpakkingsrichtlijn, alsook nieuwe emissiestandaarden voor personenwagens (Euro 7), nieuwe doelstellingen rond CO₂-emissies van zwaar vrachtverkeer en een regelgevend kader voor koolstofverwijdering. Ook de natuurherstelverordening en de herziening van de richtlijn energieprestaties van gebouwen bereikten een finale wetgevende fase.

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De **uitrol van de omgevingsregelgeving** in het kader van de **PAS** werd verdergezet. Op 24 januari 2024 keurde het Vlaams Parlement het geamendeerde voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof (**het 'Stikstofdecreet'**) goed. Twee dagen later, op 26 januari 2024, werd dit bekrachtigd en afgekondigd door de Vlaamse Regering. Het decreet over ammoniakemissiereducerende maatregelen trad in werking op 22 juli 2024. Daarnaast keurde de Vlaamse Regering 4 besluiten goed die uitvoering geven aan het stikstofdecreet: het Besluit over toewijzing van diercategorieën bij de vaststelling van de PAS-referentie 2030, het Besluit afwijkende berekeningsmethode van de referentiesituatie 2021, het Besluit over het flankerende beleid en het Besluit tot vaststelling van bijkomende ammoniakemissiereducerende maatregelen.

Zorgwekkende stoffen

De aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS/PFOS kregen verdere uitvoering. De **Hub Zeer Zorgwekkende Stoffen** werd verder uitgerold, met bundeling van expertise van verschillende administraties. Een expertenpanel werd opgericht om het Bodemdecreet te evalueren met het oog op blijvende uitdagingen zoals het beheer van restverontreiniging, diffuse verontreiniging en zorgwekkende stoffen. Dankzij het **Vlaams humane-biomonitoringsprogramma (VHBP)** kennen we intussen de blootstelling van de gemiddelde Vlaming aan PFAS en andere zorgwekkende stoffen, wat toelaat het omgevingsbeleid gericht te versterken. Er **werd verder werk gemaakt van de digitale ontsluiting en actualisering van bodeminformatie**, en de opvolging van de **onderzoeks- en saneringsplicht op met PFAS verontreinigde locaties** zoals voormalige brandweeroefenterreinen of sites met zware brandincidenten.

Op 22 maart 2024 keurde de Vlaamse regering het **Actieplan Asbestafbouw 2023** definitief goed. Dit versterkt actieplan draagt bij aan de realisatie van een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040 en de uitvoering van de bijhorende decretale mijlpalen.

Blue Deal

Om Vlaanderen beter te wapenen tegen droogte, hitte, overstromingen en verlies aan biodiversiteit, is gewerkt aan het Vlaams Klimaatadaptatieplan en is verder geïnvesteerd in het watersysteem. In het kader van de **Blue Deal** werd de milieuregelgeving aangepast om het beheer van grondwater te verbeteren.

Op 1 maart 2024 bekrachtigde de Vlaamse Regering het **Blue Deal-decreet**. Dit decreet verplicht elke toekomstige Vlaamse Regering binnen het jaar na haar aantreden een nieuwe Blue Deal op te maken.

Green Deals

In 2024 gingen 5 nieuwe Green Deals van start. Intussen ondertekenden al meer dan 1.900 organisaties een Green Deal, waarmee ze zich engageren om gedurende drie à vier jaar samen te werken aan de verduurzaming van onze leefomgeving.

III. **SAMENVATTING**

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) heeft betrekking op alle activiteiten en begrotingskredieten van het beleidsdomein Omgeving binnen de bevoegdheden van het beleidsveld Omgeving en Natuur in 2024. Voor elk inhoudelijk structuurelement (ISE) van het beleidsveld Omgeving en Natuur worden de strategische en operationele doelstellingen geconcretiseerd in een rapportering voor 2024. Daarnaast wordt ook per inhoudelijk structuurelement het budgettair kader beschreven. Deze BBT omvat geen planning. De rapportering werd opgenomen in de BBT bij de begrotingsopmaak 2024. In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL – OMGEVING EN NATUUR, excl. DAB's en excl. apparaatsuitgaven (= totaal programma QC)

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.849	13.433	0	720.054	729.459
BA-JR 2024*	2.849	13.433	0	799.930	889.578
BU 2024	4.380	11.658	0	793.308	846.350

** Opgelet: de rij BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze rij is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat slechts 1 begrotingsprogramma Omgeving en Natuur met begrotingscode QC. Deze 1-op-1 opzet zorgt voor een transparant overzicht van de budgetten binnen dit beleidsveld.

De apparaatskredieten binnen programma QA die ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur, worden afzonderlijk besproken onder deel VI Apparaatskredieten van deze BBT. Het gaat om de apparaatskredieten van het departement Omgeving en de agentschappen ANB en INBO.

Op hoofdlijnen vallen in bovenstaande tabellen vooral de sterke stijgingen in VAK (+73 miljoen euro) en VEK (+117 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Deze verschillen zijn in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder meer in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (+67 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK- en VEK-budgetten vanuit de PAS-provisie (+36 miljoen VAK en +41 miljoen euro VEK) en de klimaatprovisie voor het voeren van PAS-beleid (+27 miljoen VAK en +23 mio VEK);
- herverdelingen van extra VAK (+15 miljoen) en VEK (+11 miljoen) vanuit de VAP-provisie op de DAB MINAfonds richting de uitgavenbegroting.

Naast deze belangrijkste bewegingen zijn er nog tal van kleinere herverdelingen in plus en min gebeurd tussen de DAB MINAfonds en de uitgavenbegroting. Deze worden verder in detail toegelicht.

IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE DOELSTELLINGEN

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat verschillende maatschappelijk belangrijke, transversale opdrachten. Voor mijn eigen bevoegdheden werd één transversaal plan door de Vlaamse Regering vastgesteld, namelijk het **Luchtbeleidsplan 2030**. Ik werkte verder ook mee aan de realisatie van de doelstellingen van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, en de zeven transitieprioriteiten uit de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

1. TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN

1.1 VSDO 4 transitieprioriteit omgeving voor de toekomst

De uitvoering van de **transitieprioriteit 'Omgeving voor de toekomst'**, die haar oorsprong kent in de beslissing van de Vlaamse Regering van 26 november 2021 over de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, werd in 2024 verdergezet. De transitie beoogt een versnelling van de realisatie van strategische doelen voor ruimte, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Dit is gebeurd door lopende initiatieven met elkaar te verbinden, het partnerschap te verbreden en doorbraken te faciliteren door samen op zoek te gaan naar gedeelde systeemuitdagingen. In 2024 werd een workshops 'innovatie', een workshop 'beleid en regelgeving' en een transitieforum georganiseerd. Hieruit is nieuwe samenwerking ontstaan en zijn nieuwe initiatieven opgestart rond het gebruik van biograndstoffen in de bouw en de inzet van landgoederen binnen de opgaven voor klimaatadaptatie. In kader van de oproep 'KMO's in een omgeving voor de toekomst' zijn vijf projecten opgestart die bedrijvigheid en economische activiteiten verenigen met klimaatadaptatie en natuurgebaseerde maatregelen, het bevorderen van de biodiversiteit en het gedeeld en meervoudig ruimtegebruik.

1.2 Luchtbeleidsplan 2030

Het Vlaams Luchtbeleidsplan 2030 werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 25 oktober 2019. Dit plan bevat doelstellingen op de korte, middellange (2030) en lange (2050) termijn met een uitgebreid pakket aan maatregelen om de luchtverontreiniging in Vlaanderen aan te pakken om zo de impact van luchtverontreiniging op onze gezondheid en het leefmilieu verder te verminderen. We geven op verschillende manieren uitvoering aan de maatregelen. Onderstaande tabel geeft weer waar verder in deze toelichting maatregelen staan beschreven die in 2024 werden uitgevoerd.

Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker dOMG	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
Via uitvoering van het ruimtelijke beleid creëren we de condities om de vervoersvraag te beheersen en de blootstelling aan luchtverontreiniging te verminderen	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 3 Bouwshift realiseren
We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu SD 5 OD2 Koppelen van mobiliteit en omgeving/ruimte in vervoerregio's
We verminderen de impact van grote infrastructuren in en rond stedelijke	Overkoepelende strategische doelstellingen - SD2 Geïntegreerde

gebieden en we nemen weloverwogen keuzes rond verkeer genererende projecten	bepalingen en uitvoeren omgevingsbeleid ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu – SD 5 OD 1 Geïntegreerde gebiedsontwikkeling met gebiedscoalities
We brengen de BREF-conclusies in lijn met de stand der techniek en we zetten ze tijdig om in het VLAREM	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 Naar een samenhangend omgevingsinstrumentarium
Aanpakken hinder huishoudelijke houtverwarming	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 6 Hinder
We passen inzichten uit de gedragswetenschappen toe en we ontwikkelen interventies op basis van gedragswetenschappen en rollen deze uit	Overkoepelende strategische doelstellingen – SD1 Betrokkenheid van burger en maatschappij ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu – SD5 OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen
We ondersteunen lokale overheden in hun beleid	Overkoepelende strategische doelstellingen – SD5 Een bovenlokaal omgevingsbeleid verbonden met de samenleving
We zetten in op een versterking van de handhaving	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 2 Handhaving als sluitstuk van een slagkrachtig omgevingsbeleid
We werken efficiënt en effectief samen bij uitvoering van bestaande instrumenten en versterken het omgevingsinstrumentarium	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 Naar een samenhangend omgevingsinstrumentarium
We verankeren kennis over luchtverontreiniging	ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu SD 1 Omgeving als kennis en expertisecentrum
We verwerven meer kennis over de relatie tussen binnenlucht en buitenlucht	ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu SD 1 Omgeving als kennis en expertisecentrum
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VLM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
We verminderen de NH3-uitstoot uit varkensstallen en pluimveestallen met een luchtwasser	ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
We verminderen de NH3-uitstoot uit de toediening van dierlijke mest en kunstmest	ISE Water – SD7 Nutriëntenverliezen vanuit de Land- en Tuinbouw

	ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VMM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame <i>modal shift</i>	ISE Lucht – SD1 OD 2 Afvlakking van de groei van het wegverkeer
We verminderen de impact van grote infrastructuren in en rond stedelijke gebieden en we nemen weloverwogen keuzes rond verkeer genererende projecten	ISE Lucht – SD1 OD 2 Afvlakking van de groei van het wegverkeer
We vergroenen het voertuigenpark	ISE Lucht – SD1 OD 3 Verdere vergroening van het voertuigenpark
We stimuleren innovatie om oplossingen te ontwikkelen voor vrachtvervoer	ISE Lucht – SD1 OD 3 Verdere vergroening van het voertuigenpark
We versterken het beleid om emissiefraude door eigenaars te voorkomen en remediëren	ISE Lucht – SD1 OD 4 Emissiefraude bij voertuigen aanpakken
We stimuleren het gebruik van lage- en ultralage-emissiezones in stedelijke gebieden	ISE Lucht – SD1 OD 5 Lage en ultralage emissiezones verder uitrollen in stedelijke gebieden
We zorgen voor een verdere vermindering van de emissies van stookinstallaties	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We zetten de sectorale aanpak voor de vermindering van de emissies van NO _x , SO _x , PM _{2,5} en NH ₃ verder	ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
We sluiten een Green Deal af rond de emissies van de huishoudelijke houtverbranding	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We stimuleren de uitfasering van oude en vervuilende stooktoestellen	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We werken verder aan een verbetering van de emissie-inventaris	ISE Lucht – SD2 Onderbouwen (lokaal) luchtbeleid via innovatieve milieumonitoring
We verwerven beter inzicht in de luchtkwaliteit in street-canyons	ISE Lucht – SD2 Onderbouwen (lokaal) luchtbeleid via innovatieve milieumonitoring
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VEKA	Doelstelling in de BBT Energie en Klimaat

We verminderen de emissies van fossiele brandstoffen in het kader van het klimaat-en energiebeleid	
--	--

De actualisatie van het Luchtbeleidsplan werd **uitgesteld in functie van de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit**. Hierover werd in 2024 een akkoord bereikt onder het Belgische voorzitterschap waarna de voorbereidingen voor de actualisatie van het plan werden opgestart.

1.3 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)

Het VAPA 2020-2024 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 september 2020. De volgende acties zijn vanuit Omgeving in het VAPA ingeschreven om bij te dragen aan de preventie en de bestrijding van armoede:

Actie 7.1.6 Opvolging betaalbaarheidsrisico integrale waterfactuur met bijzondere aandacht voor mensen in armoede

De opvolging van de betaalbaarheid van kraanwater door de prijs ervan te toetsen aan de inkomensverdeling van de gezinnen, is niet uitgevoerd omwille van de grondige wijziging van de invulling van de opdrachten van de WaterRegulator die op 1 januari 2025 gepland was.

Actie 7.5.3 Opvolging uitrol digitale meters met aandacht voor mensen in armoede

De conclusies die als resultaat van het samenwerkingsproject tussen VMM en Samenlevingsopbouw zijn geformuleerd betroffen enerzijds een erkenning van het ontzorgend potentieel van digitale watermeters, en anderzijds een aantal aanbevelingen om het potentieel van digitale meters specifiek voor mensen in armoede ten volle te benutten. Deze aanbevelingen hadden hoofdzakelijk betrekking op de functionaliteiten van die digitale meter: de keuze van functionaliteiten, de toegang tot informatie over/de communicatie over die functionaliteiten, en ten slotte de opvolging hiervan.

Actie 7.5.4 Opvolging van het algemeen waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede

We publiceerden in 2024 het rapport 'statistieken toepassing Algemeen Waterverkoopreglement' op de VMM-website.

Actie 7.5.5. Uitwerken kader voor universele toegang tot water

We maakten in 2024 een actieplan op dat beoogt de toegang tot water, in het bijzonder voor kwetsbare groepen, te verbeteren. Het plaatsen van openbare tappunten is een belangrijke pijler van dit actieplan.

1.4 Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan

In het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan is verder ingezet op een **gezonder en duurzamer leefmilieu voor kinderen en jongeren**, meer in het bijzonder door minstens lokaal te starten met het **verantwoord omgaan met zwerfvuil**. Daartoe is verder uitvoering gegeven aan Operatie Proper voor schooljaar 2024-2025, met gestage groei aan deelnemende scholen en jeugdverenigingen. Verder was er in 2024 een uitbreiding van het educatief materiaal met een nieuw lespakket voor secundair onderwijs rond zwerfvuil en sluikstort.

2. OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE OMGEVINGSDOELSTELLINGEN

SD 1. EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

We betrekken burgers en maatschappelijke actoren bij de omgevingsuitdagingen. Dit gebeurde door impactgerichte **partnerschappen** aan te gaan met lokale besturen, middenveld en bedrijven, bijvoorbeeld via Green Deals, en burgers te betrekken bij terreinrealisaties, bijvoorbeeld in het kader van gebiedsontwikkeling of de **Blue Deal**.

Voor de gesubsidieerde projecten '**groenblauwe parels**' die in 2023 van start gingen, werden zoveel mogelijk mensen betrokken en geïnformeerd. De ontharding en vergroening gebeurt immers op een mix van terreinen van onderwijsinstellingen, jeugdbewegingen, bedrijven, zorginstellingen, sportterreinen en op terreinen in woonwijken en buurten.

In 2024 werd het **nieuw subsidiekader voor erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen** gelanceerd dat inzet op een meer impactgerichte werking en realisatie van de Vlaamse omgevingsdoelstellingen conform de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (zie ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving, SD 1 OD 4).

SD 2. GEÏNTEGREERDE BEPALINGEN EN UITVOEREN VAN OMGEVINGSBELEID

Voor een aantal grote (infrastructuur)projecten versterkten we de inzet op **begeleidende gebiedsprogramma's** om de geïntegreerde uitvoering en daarmee ook de omgevingskwaliteit en het draagvlak voor de projecten te vergroten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Antwerpse infrastructuurprojecten (Toekomstverbond) en de Limburgse Noord-zuidverbinding, werken aan de Ring rond Brussel, verschillende Sigmaprojecten, het Strategisch Plan voor de Dendervallei, het Seine-Schelde-project met Rivierherstel Leie.... Met de betrokken partners zetten we instrumenten en middelen in om via *quick wins* de meerwaarde van een gezamenlijke en geïntegreerde aanpak ook op korte termijn op het terrein waar te maken (zie ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, SD 5 OD 1 en SD 5 OD 3).

SD 3. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATAGEDREVEN BY DEFAULT

Het ontsluiten van data in gestructureerde en 'koppelbare' vorm zorgt voor een belangrijk potentieel zowel m.b.t. efficiëntieverbetering als m.b.t. de kwaliteit van genomen beslissingen. De **evolutie naar een digitale, datagedreven werking** is een lange termijn doelstelling bij alle betrokken overheidspartners.

In 2024 realiseerden we '**Omgevingsinformatie Vlaanderen**' (voorheen kruispuntbank Omgeving), om informatie- en data-uitwisseling rond omgevingsthema's binnen het beleidsdomein en met maatschappelijke partners structureler in te richten en te versterken. Daarnaast is er ingezet op het gebruik van gemeenschappelijke data binnen het beleidsdomein Omgeving, onder meer bij scenarioberekeningen rond omgevingseffecten, stikstof en zorgwekkende stoffen.

We hebben geïnvesteerd in onderzoek naar **digital twin** technologie voor het in kaart brengen van omgevingseffecten. Ook is ingezet op het delen van kennis en expertise rond de toepassing van data en technologieën ten behoeve van omgevingsuitdagingen, zoals in het kader van biodiversiteit en water (Zie ISE Thema-overschrijdend instrumentarium, SD 1 OD 8).

We realiseerden OSLO-standaarden voor het stroomlijnen van gegevensuitwisseling met betrekking tot (omgevings-)vergunningen en bodem en ondergrond.

SD 4. ONDERBOUWD OMGEVINGSBELEID

We zorgden voor een sterk **wetenschappelijk onderbouwd omgevingsbeleid**. Deze onderbouwing omvat een geheel van monitoring (dataverzameling), studies in kader van beleidsvoorbereiding en -evaluatie, wetenschappelijk en verkennend onderzoek, rapportage en ontwikkeling van innovatieve producten en systemen.

Het **beleidsondersteunend omgevingsonderzoek** werd verder afgestemd en geoptimaliseerd op niveau van het beleidsdomein (zie ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, SD 1 OD 1).

Inzake **omgevingsrapportage** gaven we verdere invulling aan het vijfjarig werkprogramma waarbij wordt gestreefd naar een maximaal geïntegreerde rapportering van ruimte en milieu. Tevens zijn we de impact nagegaan van de Europese RIE-regelgeving die meer milieudatagaring en publieke ontsluiting beoogt. Hierbij is gekeken naar de stoffenbalansen, vergunningsdata, zelfcontrole en handhavingsdata (zie ISE Thema-overschrijdend instrumentarium, SD 1 OD 8).

SD 5. VEREENVOUDIGING VAN PROCEDURES

In 2024 is de goedkeuringsprocedure afgerond van zowel de wijziging van het **omgevingsvergunningsdecreet** als van het decreet met betrekking tot de **modernisering van milieueffectrapportage**.

SD 6. EEN STERKE OMGEVINGSADMINISTRATIE

We hebben gewerkt aan een **versterking van de omgevingshandhaving** op basis van de het kaderdecreet Vlaamse handhaving en de aanbevelingen van de systeemaudit handhaving en van de onderzoekscommissie PFOS/PFAS. We structureerden deze werkzaamheden in een project stroomlijning omgevingshandhaving (zie hiervoor ISE Thema-overschrijdend instrumentarium, SD 2 OD 1).

Samen met de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, is in 2024 ingezet op de verdere uitrol van de **Hub Zeer Zorgwekkende Stoffen** waarbinnen de kennis en expertise vanuit verschillende administraties is samengevoegd (zie hiervoor ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, SD 1 OD 1).

V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat 8 inhoudelijke structuurelementen (ISE), met begrotingscodes D tot en met O. Alle ISE maken deel uit van eenzelfde begrotingsprogramma QC.

De ISE van het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn:

- Omgevingsbeleid ruimte en milieu (begrotingscode N)
- Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving (begrotingscode O)
- Afval en materialen (begrotingscode J)
- Bodem en ondergrond (begrotingscode E)
- Lucht (begrotingscode H)
- Water (begrotingscode D)
- Natuur en biodiversiteit (begrotingscode F)
- Plattelandsbeleid (begrotingscode G)

1. ISE OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

1.1 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

OD 1. Beleidsondersteunend omgevingsonderzoek op beleidsdomeinniveau afstemmen en versterken

Voor afgeronde **evaluatiestudies** werd een natraject doorlopen op basis van de aanbevelingen, wat resulteerde in een ontwerp van beleidsvoorstellen onder meer voor het instrumentarium van het erosiebeleid.

We gaven verder uitvoering aan het **vijfjarige werkprogramma Omgevingsrapportage** met onder meer het themarapport bouwshift, het handavingsrapport en de briefings ontharding en Omgeving Vlaanderen in beeld.

De hub **zorgwekkende stoffen** (ZS) werd in 2024 verder uitgerold en geoperationaliseerd. Criteria voor de identificatie van ZS en voor het stellen van prioriteiten binnen deze lijst werden verder bepaald. De afstemming, coördinatie en programmering van onderzoek en monitoring inzake zorgwekkende stoffen werd als concrete opdracht opgenomen binnen beleidsdomein Omgeving in nauwe samenwerking met het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In het kader van databeheer en -ontsluiting werd de PFAS-verkenner in de **Databank Ondergrond Vlaanderen** (DOV) verder uitgebouwd. Als onderdeel van een versterkt kennis- en databeheer werd DOV uitgebreid met data en rapporten over bodemonderzoeken, grondverzet en bodemsaneringsprojecten (in verband met DOV, zie ISE Bodem en ondergrond, SD 3 OD 1 en 2). Vanuit de hub ZS werd in het tweede kwartaal van 2024 geïntegreerd gerapporteerd over de acties in uitvoering van de visie ZS, het PFAS-actieplan en de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie.

De rekrutering van 300 jongeren in het kader van de uitrol van de vijfde cyclus van het **Vlaams Humaan biomonitoringprogramma** werd in 2024 opgestart. De eerste stalen werden verzameld en de eerste binnenmilieumetingen werden uitgevoerd. Deze activiteiten worden verdergezet. De Vlaamse expertise werd ingebracht in het Europese Partnerschap PARC en de metingen en procedures werden afgestemd.

In uitvoering van het **Statistisch Meerjarenprogramma** van Statistiek Vlaanderen reikte mijn administratie de afgesproken statistieken aan (o.a. voor verharding, geluidshinder en DALY fijn stof). Daarnaast publiceerde mijn administratie heel wat eigen indicatoren en data met betrekking tot omgevingsthema's.

Voor een betere ontsluiting van biodiversiteitsdata werd in 2024 verder gewerkt aan de ontwikkeling van het **Vlaams Biodiversiteitsportaal** (VBP). Er werd een ontwerpversie opgesteld, die wordt getest op inhoud, vormgeving en gebruiksvriendelijkheid.

Mijn administratie nam in 2024 ook deel aan onderzoeks- en kennisdelingsactiviteiten binnen **internationale projecten en netwerken** onder meer in het kader van stedelijke transitie en ruimtelijk beleid, bodem, ondergrond, humane biomonitoring en zorgwekkende stoffen.

SD 2. BRV-PROCES MET QUICK WINS

In 2024 werd de doorstart van het BRV-proces voor de nieuwe legislatuur voorbereid. Er werd nagegaan welke nieuwe uitdagingen er speelden en de reeds goedgekeurde lokale beleidsplannen werden gescreend om de doorwerkingskracht van de strategische visie (VR 20 juli 2018) te evalueren. Op basis van deze inzichten werd een plan van aanpak opgemaakt voor een doorstart.

SD 3. BOUWSHIFT REALISEREN

OD 1. Slim ruimtegebruik op de juiste plaats

Er werden **139 Watergevoelige Openruimtegebieden** definitief vastgesteld. Hiermee werden ruim **700 ha harde bestemmingen gelegen in signaalgebieden met bouwvrije opgave ook definitief bouwvrij gemaakt** omwille van de aanwezige overstromingsgevoeligheid. Na definitieve aanduiding werden alle eigenaars op de hoogte gebracht en geïnformeerd over de te volgen procedure voor de aanvraag van planschade.

Er werden **inzake woonreservegebieden geen vrijgavebesluiten afgeleverd**. Een vijftal initiatieven tot vrijgave werden formeel gestart door de gemeentebesturen. De advisering door het Departement Omgeving beperkte zich daarom voornamelijk tot de afhandeling van vragen tot initiatief door private ontwikkelaars.

Er werden twee piloottrajecten gestart die verband houden met de bouwshift. Met 6 kleine steden werd kennis uitgewisseld rond het aanpakken van strategische collectieve vervoersknopen als kansrijke plekken voor stedelijke verdichting. Infrabel en de NMBS waren hier betrokken partner.

We zijn in kader van de uitvoering van gebiedsprogramma's in de kerngebieden Zuid-West-Vlaanderen, T.OP Dender, Noord-Zuid Limburg en Vlaamse Rand, trajecten opgestart om **hefboomplekken te identificeren en te activeren** voor duurzame investeringen in de bebouwde ruimte, alsook het vrijwaren en versterken van de open ruimte. Als piloot is in Zuid-West-Vlaanderen in 2024 het strategisch project Bouwshift inActie opgestart. Een andere opgestarte piloot is het strategisch project Denderknoop: nieuwe ontwikkelingen zijn gefaciliteerd in de stationsomgevingen van Denderleeuw en Liedekerke en er is ruimte voor water gecreëerd.

Rond het **verduurzamen van linten en verspreide bebouwing** werd met 5 pilootgemeenten kennis opgebouwd, in het verlengde van de beleidsmatige handreiking rond het thema zoals toegelicht op het beleidsforum van 6 februari 2024.

Het thema van een **rechtvaardige duurzame transitie** werd opnieuw op de agenda gezet als een van de Belgische prioriteiten tijdens het Belgisch Europees voorzitterschap tijdens de eerste helft van 2024. In juni werden de [raadsconclusies over de toekomst van](#)

[het Europees milieubeleid](#) aangenomen door de 27 lidstaten op de [Raad Leefmilieu](#). Deze omvatten een gedragen visie op vlak van toekomstig milieu- en klimaatbeleid, met bijzondere aandacht voor een rechtvaardige transitie, en kunnen dus gebruikt worden om op terug te vallen voor verdere intra-Belgische besluitvorming over Europees beleid.

In kader van de **Green Deal Klimaatbestendige Omgeving** ging de werkgroep Klimaatrechtvaardigheid van start. Er wordt samen met een brede groep van experts kennis verzameld en gezocht naar manieren om het thema in verschillende projecten te integreren.

De studie "**Verkenning van omgevingsrechtvaardigheid in Vlaanderen**" ging van start. De studie moet meer inzicht bieden in ruimtelijke onrechtvaardigheid in Vlaanderen en moet een reflex ontwikkelen om sociale rechtvaardigheid, met nadruk op verdeling en herstel, te integreren in ruimtelijk beleid.

Er werd ingezet op **de verspreiding van de handreiking vooroverleg**. De handreiking werd uitgebreid met een extra 11de bouwsteen: "Kwaliteitsdialoog aan de hand van de 10 Kernkwaliteiten". Op 23 januari 2024 werd een breed bijgewoond beleidsforum georganiseerd in VAC Leuven waar de leidraad werd toegelicht maar waar ook lokale besturen en ontwikkelaars werden samengebracht om met elkaar ervaringen en best practices uit te wisselen.

De kleine steden (provinciale steden/kleinstedelijk gebieden) werden verder ondersteund via **het aanbieden van expertise voor de regie van verdichtingsprojecten**. Kleine steden konden bij Vlaanderen (Dept Omgeving en ABB) ondersteuning vragen in de persoon van een omgevingsexpert uit een expertenpool, die bij een complex verdichtingsproject de lokale overheid bijstond in het voortraject. Voor 16 dossiers in 12 steden werd een aanvraag goedgekeurd. Zij kregen een omgevingsexpert die de lokale administratie bijstond in het voortraject (zonder in de plaats te treden). De klemtoon lag op het versterken van bestuurskracht van de lokale overheid door het delen van expertise.

OD 2. Ondersteunende regelgeving en innovatieve aanpak

In 2024 werden de omgevingsprofessionals geïnformeerd over de wijzigingen aan de regelgeving via de gebruikte communicatiekanalen. In dit jaar werden verschillende wijzigingen gecommuniceerd via **digitale beleidsfora**.

Naast de beleidsfora werden de omgevingsprofessionals geïnformeerd via **andere communicatiekanalen** (mailings, website, ...).

Daarnaast werden nieuwe **pagina's/leidraden/Q&A's/webpagina's** aangemaakt en geactualiseerd in de **wetwijzer**.

In het kader van de omzetting van de richtlijn voor **hernieuwbare energie** (RED III) voor wat betreft het vergunningenluik, werd een voorstel van decreet opgemaakt.

OD 3. De omgevingskwaliteit geïntegreerd en innovatief verbeteren

Voor de gesubsidieerde projecten "**Groenblauwe parels**" die in 2023 van start gingen, werden zoveel mogelijk mensen betrokken en geïnformeerd. De ontharding en vergroening gebeurt op een mix van terreinen van onderwijsinstellingen, jeugdbewegingen, bedrijven, zorginstellingen, sportterreinen en op terreinen in woonwijken en buurten. Via een Onthardingssafari langsheen de realisaties op het terrein werd er kennis uitgewisseld. "In het kader van het **programma "Vlaanderen breekt uit"** is ingezet op een sterke begeleiding van de gesubsidieerde projecten 'groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte', in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

In kader van het leertraject "**Verkavelingswijken in transformatie**" werden de ontwerpstrategieën voor de wijken Groenpark (Roeselare), Wondelgem (Gent) en Ravenstein (Tervuren) afgerond. Kwaliteitsvol verdichten, het verhogen van de leef- en omgevingskwaliteit en integrale verduurzaming stonden hierbij centraal.

De **ELF- en RF- sensor-gebaseerde meetnetten** werden verder uitgerold waarbij onderzoek werd verricht naar de betrouwbaarheid en reproduceerbaarheid van de sensoren. Op basis van dit onderzoek worden verdere optimalisaties van de meetnetten uitgewerkt. Ook op het vlak van ontsluiting en visualisatie werden de noodzakelijke technische systemen als proof-of-concept uitgewerkt.

Het onderzoek naar de blootstelling aan **andere RF- en ELF-stralingsbronnen** werd opgestart en de eerste metingen werden uitgevoerd.

Bezorgdheden van burgers omtrent ELF- of RF-straling worden in eerste instantie theoretisch beoordeeld, en indien nodig wordt een meting uitgevoerd ter plaatste. Er wordt **bijzondere aandacht besteed aan het meten van 5G-antennes**.

De **haalbaarheidsstudie naar het meten van microplastics via humane biomonitoring** werd opgestart waarbij de eerste testen werden uitgevoerd.

De **PIO-proeftuin** (om het omgevingsgeluid in Vlaanderen en de appreciatie van de geluidsomgeving in kaart te brengen) werd verder uitgerold en daar waar nodig bijgestuurd. De geluidsensoren werden in diverse situaties op het terrein getest en verder geoptimaliseerd. In dit kader werd ook afgestemd met het Vlaamse kenniscentrum Citizen Science en 'De Oorzaak' zodat het aspect 'burgerwetenschappen' ook in dit kader concreet werd onderzocht.

De **studies rond binnenmilieukwaliteit** in cultuur- en woonzorgcentra zijn ontsloten en gedeeld met de bevoegde administraties zodat de resultaten verder beleid kunnen onderbouwen. Ook is gestart met onderzoek naar de binnenluchtkwaliteit in scholen. Voorbereidingen zijn getroffen van binnenmilieumetingen in het kader van het Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma met specifieke aandacht voor zorgwekkende stoffen.

SD 4. ROBUUSTE OPEN RUIMTE

OD 1. Versterking van de ruggengraat van de open ruimte

Er werd verder ingezet op gebiedsgerichte geïntegreerde ruimtelijke planningsprocessen in de open ruimte via de uitvoering van het programma voor de **afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS)**. Via de ruimtelijke uitvoeringsplannen van het AGNAS-programma voerden we de noodzakelijke herbestemmingen door voor bijkomende natuur- en bosgebieden, de kwalitatieve versterking van de agrarische structuur, de uitvoering van het Geactualiseerde Sigmaphan, het project Rivierherstel Leievallei, het Natura 2000-programma (incl. hydrologisch herstelprojecten cfr. programma PAS-stikstofsanering), het programma Meer Bos en de Blue Deal.

We maakten werk van de ondersteuning van lokale actoren om multifunctionele openruimtelandschappen met landbouw, bos en gemengd openruimtegebruik te realiseren in het kader van het **Open Ruimte Platform**. Zeven programma's zijn in uitvoering die elk voor een specifiek transversaal thema de realisaties op het terrein versnellen: Water-Land-Schap, Proeftuinen Droogte, Landschapsparken, 'Vlaanderen breekt uit!', Grondzaken, Luwteoases en Agrarische herontwikkeling.

Water-Land-Schap en Proeftuinen Droogte geven uitvoering aan de Blue Deal en het Vlaams Klimaatadaptatieplan en zijn onderdeel van het plan Vlaamse Veerkracht en het Europese relanceplan. Voor het programma Water-Land-Schap begeleidden we de 29 coalities in hun realisaties en zetten we een intensief leertraject met 4 Weerbaar Water-

Land-Schap-coalities op om tot een hoger ambitieniveau van uitvoering te komen en zo uitvoering te geven aan de aanbevelingen Weerbaar Waterland. Hiervoor werd 4,2 mio euro van de middelen van het Vlaams Klimaatadaptatieplan toegewezen. De oproepen binnen het programma Proeftuinen Droogte hebben aangetoond dat hergebruik van water tussen actoren haalbaar en lonend is. Via webinars en terreinbezoeken werd de praktijkervaring bij een ruime groep van geïnteresseerden gebracht.

Voor het programma **Landschapsparken** begeleidden we de vijf erkende Landschapsparken bij hun verdere acties. We stonden in voor snelle afhandeling van de erkenningsdossiers en investeerden mee in het Parkenbureau. Het programma **'Vlaanderen breekt uit!'** brengt de ervaring uit de oproepen naar het werkveld via masterclasses, uitwerking van typebestekken, ed.. Voor het programma **Grond-Zaken** lanceerden we een pioniersnetwerk rond levende bodem, bundelden we aanbevelingen in de beleidsscan bodem en organiseerden we een bodemforum om beleid, wetenschap en praktijk te verbinden.

OD 2. Geïntegreerde gebiedsgerichte projecten realiseren via het programma landinrichting en ruilverkaveling

In de programma's van landinrichting, ruilverkaveling en natuurinrichting hebben we ingezet op maatregelen voor de versterking van de open ruimte.

Met **landinrichting** voerden we vooral realisaties uit voor versterking van open ruimte in meer randstedelijke omgeving, in de projecten de Wijers, Maasvallei, Schelde en Rupel, Plateau van Moorsel, Vlaamse Rand inclusief Land van Teirlinck, Gentse Kanaalzone en Vinderhoutse bossen, Moervaartvallei, Oudlandpolder, Zwin en Brugse Rand. Hierbij werd actief ingezet op versterking van landbouw en biodiversiteit, op ontharding en op groenblauwe dooradering en extra anti-droogtemaatregelen in uitvoering van het Blue Deal plan, het relanceplan Vlaamse Veerkracht en het Europese relanceplan.

In overleg met de minister bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken is ingezet op de uitvoering van het ingestelde landinrichtingsproject Vlaamse Ardennen uit dat de aanleg van de nieuwe omleidingsweg Rond Ronse zal begeleiden en het draagvlak ervan gevoelig kan versterken door kwalitatieve openruimtedoelen in de onmiddellijke omgeving te realiseren. Daarnaast is samen met dezelfde Minister ingezet op een volwaardig openruimteluik bij belangrijke infrastructuurprojecten met impact op de open ruimte (naast N60 gaat het om A11, R0, LSO/RSO, Natuurcompensaties Zeebrugge, Sigma, Noord-Zuid Limburg en circa 500 ha watergebonden, terrestrische natuur via Rivierherstel Leie). Hierdoor neemt het draagvlak voor deze projecten gevoelig toe en werd de omgevingskwaliteit versterkt.

Met **ruilverkaveling** realiseerden we landbouw- en natuurdoelen en duurzame watersystemen in landbouwgebied. We zetten in op uitvoeringsdossiers in de projecten Sint-Rijkers, Willebringen en A11.

Met **natuurinrichting** werd gefocust op het realiseren van prioritaire instandhoudingsdoelstellingen (IHD-doelen) (zie ISE Natuur en Biodiversiteit SD 1 OD 1).

OD 3. Vlaamse investeringsagenda die open ruimte doelstellingen ondersteunt

Naast de Vlaamse afstemming voor de versterking van lokaal initiatief via onder andere het Open Ruimte Platform (zie SD 4 OD 1), is initiatief genomen om de **gedeelde gebiedsgerichte investeringsagenda voor de open ruimte** te actualiseren en te hanteren als basis voor de prioritering van inzet van mensen, middelen en instrumenten.

OD 4. Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte

Via een **25-tal lokale grondenbanken** stonden we in voor de verwerving van gronden voor de realisatie van strategische water-, natuur- en infrastructuurdoelen en gelijktijdig voor de verderzetting van de bedrijfsvoering van de betrokken of andere landbouwers.

Daarnaast heeft de **Vlaamse Grondenbank** ingezet op een meer proactieve aankoop van strategische gronden in de open ruimte, rekening houdend met actief landbouwgebruik en de planologische bestemming. Een onderdeel van het flankerend beleid **IHD-PAS** is de **grondenbank**, die erop gericht is om landbouwers met gronden in habitatrictlijngebieden uit te ruilen zodat de landbouwers hun bedrijfsuitvoering kunnen verderzetten én de instandhoudings-doelstellingen kunnen gerealiseerd worden. Daarnaast heeft de **grondenbank Blue Deal**, die werd opgezet binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht en het Vlaams Klimaatadaptatieplan, ingezet op het gericht aankopen van gronden om droogte of wateroverlast tegen te gaan. De **grondenbank bebossing** maakte het mee mogelijk dat de vooropgestelde bebossingsdoelstellingen effectief gehaald zijn.

De **Watergevoelige Open Ruimte Gebieden** werden definitief afgebakend en zo werd verhinderd dat watergevoelige gebieden nog verder bebouwd worden. In uitvoering van het instrumentendecreet zijn de Landcommissies verantwoordelijk voor het berekenen en uitbetalen van de planschade- en planbaten. Alle maatregelen zijn genomen om dit op een vlotte manier mogelijk te maken. De vergoedingen kunnen nu aangevraagd en opgevolgd worden via een vergoedingenloket (als onderdeel van het loket landinrichting).

SD 5. EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

OD 1. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling met gebiedscoalities

In 2024 is ingezet op diverse vormen van **gebiedsgerichte samenwerking als motor** voor kwalitatieve en effectieve realisaties op terrein en het behalen van Vlaamse en Europese doelstellingen. In de Antwerpse regio gaven we bijvoorbeeld de gebiedsprogramma's verder vorm die in kader van het complex **project De Nieuwe Rand** samen met de mobiliteit ook de leefkwaliteit en klimaatvriendelijkheid in de ooststrand van Antwerpen kunnen verbeteren, een onderdeel van "**De Grote Verbinding**". We namen een coördinerende taak op in kader van het **Saneringsverbond** in functie van natuurherstel op **Linkeroever en Zwijndrecht**. In kader van het complex project van de **Limburgse Noord-Zuid verbinding** legden we het **Ontwerp Projectbesluit** ter goedkeuring voor, een stap dichterbij een duurzame oplossing voor mobiliteitsverbindingen alsook leefbare dorpskernen en duurzame ruimte. Als hefboom voor het geïntegreerd gebiedsprogramma, voerden we ook de acties van de **Lokale Gebiedsdeal** verder uit die de droogte-problematiek binnen het gebied van de Noord-Zuid verbinding aanpakken. In het kader van de **gebiedsgerichte samenwerking Hoge Kempen en Maas** zetten we verdere stappen in het GRUP Hoge Kempen fase 1. Daarnaast bleven we werken aan de geïntegreerde uitvoering van twee Lokale Gebiedsdeals. Ook in andere gebieden als **de Kleine Nete, de kerngebieden van het Economisch Netwerk Albertkanaal** (ENA, met o.a. Poort West Limburg), of **Zuid-West-Vlaanderen**, zetten we actief in op de gebiedsgerichte aanpak en voerden we vanuit een sterk lokaal verankerd partnerschap de ambities uit.

OD 2. Koppelen van mobiliteit en omgeving/ruimte in vervoerregio's

In 2024 kregen de regionale mobiliteitsplannen finaal vorm. In functie van de **geïntegreerde werking rond mobiliteits- en omgevingsuitdagingen** detecteerden

we samen met de collega's van mobiliteit samenwerkingsopties voor de acties die opgenomen zijn in deze plannen.

OD 3. T.OP – Integrale aanpak van complexe gebieden

In **T.OP Kustzone** maakten we voortgang met de **Werf land-zee interactie** met de principiële vastlegging van het ontwerp strategisch beleidsplan Kustvisie, de gezamenlijke oprichting van het team Kustregisseurs onder leiding van agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust. Ook werd werk gemaakt van de opstart van het GRUP Strand- en Duingebied Westhoek en Zeepark. Voor de **Werf verstedelijkte kustzone** is het ontwerp interbestuurlijk Gebiedsprogramma Zeebrugge uitgewerkt waarvoor de besluitvorming bij de betrokken overheden kan worden opgestart. Voor de **Werf Duinen** ondersteunden we de verdere uitvoering van het Blue Deal vlaggenschip Duinencomplex, de opstart van het Strategisch project Westhoekduinen - westkust, en ondernamen we verdere stappen voor de realisatie van de ontharding N34. Ook in de **Werf Polders** zetten we stappen vooruit met de partners met de oplevering 'beleidsverkenning meerlaagse waterveiligheid in de kustvlakte' en 'Integrale Waterstrategie bovenloop IJzer', alsook de opstart van het interregproject WIJ-water (Oostkustpolder).

In het kader van **T.OP Noordrand** werd het GRUP voor de NAVO-site opgeleverd en het actieprogramma voor Buda+ verder uitgevoerd. Het openruimtenetwerk hebben we verder uitgewerkt in de zuidrand. Een brede verkenning rond lokale Voedselstrategieën is opgestart. We namen onderzoeksinitiatieven in functie van samenhang en afstemming om de omgevingskwaliteit van de Vlaamse Rand rond Brussel te bevorderen.

In het kader van **T.OP Dender Werf 1 Ruimte voor water** is het Strategisch Plan voor de Dendervallei opgeleverd en goedgekeurd om het overstromingsrisico in de Dendervallei drastisch te verminderen en hierbij de leefomgevingskwaliteit te verhogen, samen met het interbestuurlijk gebiedsprogramma en een gebundeld investeringsprogramma voor 2024-2026 van 21 mio euro. Ook het gebiedsprogramma van **Werf 2 Groenblauwe Denderflanken** is afgewerkt en de uitvoering is gestart. Doelstellingen rond bosuitbreiding, natuurontwikkeling en integraal waterbeleid zijn versneld uitgevoerd, ondermeer in de Markvallei en Raspaillebos. Samen met de betrokken lokale overheden zijn we gestart met de opmaak van een actieplan voor de Vondelbeek en bleven we de uitvoering van lokale hefboomprojecten ondersteunen. Tot slot is werk gemaakt van een projectportfolio in **Werf 3 die strategische transformaties van de bebouwde ruimte** identificeert, gekoppeld aan ruimte voor water of de energietransitie.

OD 4. Gebruikers als partners voor een kwaliteitsvol beheer van de leefomgeving

In het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-2027 sloten we de **beheerovereenkomsten** die van start gingen op 1 januari 2024. In 2024 hebben 2.927 landbouwers één of meer beheerovereenkomsten gesloten, goed voor een totale oppervlakte van 6.658 hectare. In 2024 ontvingen de landbouwers met een beheerovereenkomst samen 14,6 miljoen euro aan vergoeding. De focus ligt op de beheerovereenkomsten soortenbescherming en het bufferen en verbinden van kwetsbare natuurlijke elementen of natuur. De oppervlakte onder de doelstelling soortenbescherming bedroeg in 2024 3.155 hectare, of 47 % van de totale oppervlakte onder beheerovereenkomst. De oppervlakte onder de doelstelling bufferen en verbinden bedroeg in 2024 2.257 hectare, of 33 % van de totale oppervlakte onder beheerovereenkomst.

OD 5. Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen

In 2024 is de **website 'Vlaanderen breekt uit'** verder ontwikkeld als hub voor kennisdeling en uitwisseling van goede praktijken gericht zowel op bestuurlijke als op maatschappelijke actoren.

Om het **draagvlak** voor het omgevingsbeleid te versterken, zijn initiatieven ondersteund waarin maatschappelijke actoren en burgers actief betrokken werden bij het aanpakken van omgevingsuitdagingen.

Met de **projectoproep 'Samen verbeelden we de ruimte!'** zijn projecten ondersteund die Vlaamse burgers sensibiliseren over en betrekken bij ruimtelijke uitdagingen in Vlaanderen.

In kader van het **leertraject 'Verkavelingswijken in transformatie'** werd de tool 'verkavelingslexicon' ontwikkeld om met bewoners in gesprek te gaan over het kwaliteitsvol verdichten van hun wijk.

Om de Vlaamse overheid en haar partners te versterken in communicatie en participatietrajecten naar burgers zijn volgende initiatieven opgestart:

- **Studiedag 'Hefbomen en drempels voor milieu- en klimaatvriendelijk gedrag. Hoe krijgen we meer mensen mee?'** waarop de resultaten van het onderzoek 'Opstart monitoring van het draagvlak inzake de klimaattransitie bij de Vlaamse bevolking' uit de doeken werden gedaan.
- Opstart **onderzoek 'Met woorden en beelden draagvlak voor ontharding en groenblauwe inrichting bij burgers versterken'**. Hierbinnen worden aanbevelingen ontwikkeld om betekenisvoller te communiceren met burgers.
- Aanbesteding **onderzoek 'Burgerparticipatie in lokale ruimtelijke beleidsplanning'**. Hierbinnen wordt d.m.v. caseanalyses op zoek gegaan naar de belangrijkste uitdagingen en succesfactoren om burgers op een effectieve manier te betrekken bij de (lokale) ruimtelijke beleidsplanning.

De drie educatieve programma's (MOS, Ecocampus en NME) zijn uitgevoerd met het **Duurzaam Educatiepunt**.

Het **MOS-programma** werd voor één schooljaar verlengd om de continuïteit van de dienstverlening te garanderen. Een evaluatie en voorbereiding voor nieuw MOS-programma 2025-2030 werd opgestart.

Samen met de **Vlaamse universiteiten en hogescholen** is verder gebouwd aan het professionaliseringsaanbod duurzaamheidseducatie (online leerplatform).

Duurzaam Educatiepunt voorzag in 10 **trajectbegeleiding binnen het hoger onderwijs**.

De eerste **Future Proef Award** werd samen met de instellingen voor hoger onderwijs uitgereikt om duurzaamheid in eindproeven te promoten.

De **Centra Duurzaam Educatiepunt** ontwikkelden en namen hun proeftuinfunctie op voor innovatieve educatie voor duurzame ontwikkeling en professionalisering van de onderwijs- en NME-/EDO-sector.

Het programma **Week van de Bij** werd uitgevoerd.

SD 6. HINDER

Een aantal **BBT** (Best Beschikbare Technieken) studies waarin bijzondere aandacht ging naar het thema **geurhinder** werd gerealiseerd (slachthuizen, asfaltcentrales). Een leidraad voor de **beheersing van het geluid van buitenunits van airco's en warmtepompen**

werd in samenwerking met de sector gepubliceerd. Een praktijkgids **nachtelijke buitenverlichting** voor lokale besturen is beschikbaar gesteld.

De **eindrapportering van geluidsactieplannen** voor belangrijke wegen en spoorwegen werd aan de Vlaamse Regering meegedeeld. Tegelijk werden **nieuwe geluidsactieplannen**, onder andere voor de luchthaven Brussel-Nationaal, voorbereid en in openbaar onderzoek gebracht.

Er werd gestart met de implementatie van een nieuwe **luchthavenapplicatie**, die de **geluidmonitoring** rond de luchthavens van Brussel-Nationaal en Luik op Vlaams grondgebied moet optimaliseren.

In uitvoering van de **lichthinder-gerelateerde acties** uit het Vlaams actieplan **wilde bestuivers** werd een bevraging gelanceerd voor lokale besturen en andere stakeholders over nachtelijke buitenverlichting. Daarnaast is een leidraad gepubliceerd die ingaat op regelgeving en normen voor **niet-residentiële buitenverlichting en lichthinder**.

De **resultaten van de burgerbevraging**, uitgevoerd eind 2023, waarin is gepeild naar de tevredenheid van de Vlaming over de leefomgeving en naar hinderaspecten werden in 2024 geanalyseerd en beschreven in een technisch rapport, een beleidssamenvatting werd gepubliceerd en Statistiek Vlaanderen publiceerde navolgend de statistiek Geluidshinder.

SD 7. DUURZAAMHEIDSTRANSITIES

Via het **Green Deal loket** zijn initiatiefnemers ondersteund bij de voorbereiding en de uitvoering van hun deal en is de kwaliteit bewaakt van de Green Deals. In 2024 zijn **vijf Green Deals ondertekend**, nl. 'Natuurinclusieve parkeerterreinen', 'Klimaatbestendige omgeving', 'Wilde bestuivers in de ontginningssector', 'Deelmobiliteit en wonen' en 'Tuinstraten'. De andere acht lopende Green Deals kregen verder ondersteuning. Een evaluatie van de Green Deal werking werd uitgevoerd, en de voortgang en impact van de individuele Green Deals wordt jaarlijks gerapporteerd.

In het kader van de **Green Deal "Eiwitshift op ons bord"**, gericht op de consument, verbonden we onze partners door middel van een partnerbijeenkomst en droegen we het halfhalf-narratief als communicatiekader voor de eiwitshift in partnerschap verder uit. We publiceerden de eerste EI-MEET monitor die de inname en aankoop van plantaardige en dierlijke eiwitten bij de Vlaming in kaart bracht. We brachten in samenwerking met kennispartners twee studies uit die respectievelijk de opportuniteiten voor de eiwitshift op vlak van consumentengedrag en -percepties en de economische waarde van de alternatieve eiwitsector in kaart brachten.

We onderzochten samen met Vlaio de **impact** op onze kmo's en economie **van EU duurzaamheidswetgeving onder de EU green deal**.

We zetten in op de uitwerking, verspreiding en verbetering van innovatieve instrumenten rond duurzaam **wonen en bouwen** zoals de Duurzaamheidsmeter Wijken en een objectief kader ter beoordeling van biodiversiteit in bouwprojecten, het groenblauwpeil. De Rondetafel en het onderzoek **'verduurzamen (ver)bouwproces'** ging op zoek naar manieren om sleutelactoren het best te ondersteunen om (ver)bouwprojecten te verduurzamen. Het jaarlijks actieplan van De **Provinciale Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen** werd ook dit jaar uitgevoerd.

1.2 BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu (N) hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werkingsuitgaven van VLM voor:

- o de beleidsondersteunende werking toe te wijzen aan dit ISE (inclusief de lonen);
- o vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) ingevolge gebiedsgerichte verscherpingen in uitvoering van het mestdecreet en ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen;
- o gebruikersschade en kapitaalschade;
- o ruilverkaveling, landinrichting en de grondenbanken;

- de uitgaven van het departement Omgeving voor:

- o beleidsondersteunend onderzoek en voor kennisopbouw, basisdata, monitoring rond omgevingskwaliteit, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, bodem, ondergrond...;
- o het opmaken van omgevingsbeleid en het realiseren van een betere gezondheid en beheersen van risico's (omgevingsveiligheid, opmaken en uitvoeren van geluidsactieplannen);
- o de afstemming tussen ruimtelijk beleid en mobiliteitsbeleid (o.a. vervoersregio- en mobiliteitsplannen);
- o gebiedsontwikkeling en ondersteuning van gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse en lokale beleidsactoren en andere belanghebbenden;
- o het stimuleren van een transitie richting een groene economie;
- o de beleidsondersteuning inzake ruilverkaveling en landinrichting;
- o de werking van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen;
- o de werking van het BRV-Fonds, inclusief de planschade- en planbatendossiers ter realisatie van de bouwshift, het financieren van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden, het beleid rond leegstand en de uitgaven in het kader van het Vlaamse ruimtelijke beleid.

VLM oefent haar taken uit binnen 4 verschillende ISE (Plattelandsbeleid, Water, Natuur en biodiversiteit en Omgevingsbeleid ruimte en milieu). De financiering van de taken die VLM uitvoert, verloopt voornamelijk via toelageartikel QB0- 1QCG2NY-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid ruimte en milieu.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024.

OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	9.789	12.397	12.026	14.536	23.519	21.210
Toe-lagen IS	84.310	76.297	75.974	83.380	79.143	78.100

Overige LE, PA, andere	256	2.885	1.900	256	2.885	0
Totaal	94.355	91.579	89.900	98.172	105.547	99.311

** Opgelet: de rij BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze rij is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de daling in VAK (-4 miljoen euro) en de stijging in VEK (+ 1 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende grote budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (+14 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK-budgetten voor VAP-project T.OP Dender op artikel QB0-1QCG2NB-WT en VAP-project Uitrol klimaatadaptatiebeleid op artikel QB0-1QCG2NY-IS vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG2OA-WT (+3,6 miljoen VAK en +2,9 miljoen VEK);
- de herverdeling van 10 miljoen VAK/VEK vanuit de toelage aan het BRV-fonds op artikel QB0-1QCG2NX-IS (toelage voor planschade) naar de toelage van het MINAfonds op artikel QB0-1QCG2OX-IS (voor Grondenbank Blue Deal en een grote aankoop bij ANB).

1.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCGANA-OW – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit ontvangstenartikel worden de inkomsten geïnd van de retributies die moeten betaald worden door de aanvragers van conformiteitsattesten voor zendantennes en de inkomsten in het kader van de convenant met de netbeheerders (hoogspanning). Met deze inkomsten zullen de uitgaven gefinancierd worden in het kader van diverse taken binnen het departement Omgeving m.b.t. de normering van zendantennes (o.a. kosten m.b.t. de beoordeling van aanvragen van conformiteitsattesten, ICT aanpassingen om aanvragen van conformiteitsattesten te verwerken, expertadvies en onderzoek nodig voor de beoordeling van aanvragen voor een attest, gezondheidsonderzoek en technische ontwikkelingen, het opstellen en bijhouden van een kadaster en het regelen van het online betalingsverkeer voor het innen van de retributies). Ook de uitgaven voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties bij de wijziging of oprichting van nieuwe hoogspanningsverbindingen of hoogspanningsstations zullen met deze inkomsten gefinancierd worden.

De inkomsten op dit artikel zijn gelinkt aan de uitgaven op artikel QB0-1QCG2NA-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	594	0	0
BA-JR 2024	594	0	0
BU 2024	748	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De verdere uitrol van 5G en de verdere uitbouw van het netwerk van de vierde telecomoperator zorgde voor een toename van de geïnde retributies.

QB0-9QCGTNI-OL – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel is in de loop van 2024 opgezet om de financiële zekerheden uit het Decreet betreffende de diepe ondergrond ESR-matig correct te kunnen aanrekenen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	0	0
BA-JR 2024	0	0	0
BU 2024	0	900	0

Inhoudelijke toelichting:

Dit ontvangstenartikel is in 2024 opgezet om de ontvangen financiële zekerheden uit het Decreet betreffende de diepe ondergrond ESR-matig correct te kunnen aanrekenen. Er werd 850 keuro gecorrigeerd uit voorgaande jaren en 50 keuro uit 2024, wat een positief resultaat van 900 keuro geeft.

QB0-9QCGTNI-OP – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten die aan de VLM werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OW en dit artikel).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	450	0
BA-JR 2024	0	450	0
BU 2024	0	53	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2024 slechts voor 53 keuro ontvangsten geboekt aan terugbetalingen van terugvorderbare voorschotten. Het tempo van deze ontvangsten is gerelateerd aan de afgehandelde ruilverkavelingsprojecten.

QB0-9QCGTNI-OW – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het artikel omvat de toegewezen ontvangsten m.b.t. intresten op het kostenaandeel ten laste van de grondeigenaars in ruilverkavelingsprojecten en de toegewezen ontvangsten m.b.t. pachtopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten. Voorts zijn er nog andere toegewezen ontvangsten in het kader van de ruilverkavelingsprojecten, onder meer ingevolge positieve eindsaldo's van rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités en toegewezen ontvangsten ingevolge teveel uitbetaalde voorschotten op subsidies in het kader van ruilverkaveling of landinrichting.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en dit artikel).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	210	0
BA-JR 2024	0	210	0
BU 2024	0	-684	0

Inhoudelijke toelichting:

Er zijn verschillende ontvangstenrubrieken, in hoofdzaak de ontvangsten ingevolge teveel uitbetaalde subsidies aan ruilverkavelingscomités of landinrichtingspartners (116 keuro) ende ontvangsten ingevolge pachtopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten (174 keuro). De negatieve uitvoering is het gevolg van de correctieboeking van 850 keuro voor de financiële zekerheden voor diepegeothermieprojecten uit voorgaande jaren, zoals omschreven bij artikel QB0-9QCGTNI-OL.

Uitgaven

QB0-1QCG2NA-WT – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het aanpakken van bronnen van hinder. Meer concreet omvat dit artikel de uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP), uitgaven ter normering van zendantennes, uitgaven voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties wat betreft hoogspanning, de subsidiëring van sonometers en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder.

De uitgaven op dit artikel zijn gelinkt aan de ontvangsten op artikel QB0-9QCGANA-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.432	1.582	1.545	1.457	1.557	1.357

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Er werd in de loop van 2024 via MB aanvullend een budget van 150 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op versterking van het Steunpunt Omgeving en Gezondheid en voor de uitbreiding van een lopende onderzoeksopdracht over zorgwekkende stoffen in het Vlaams beleidskader. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCG20A-WT.

QB0-1QCG2NB-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de kredieten nodig om de gebiedswerking en projectwerking tot uitvoering te kunnen brengen. Deze bevat onderstaande deelrubrieken: uitgaven verbonden aan diverse goedkeuringsprocedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen, ondersteuning van organisaties die bijdragen tot de doorwerking van de opties van het ruimtelijk beleid, uitgaven in kader van beleidsplanning en uitgaven voor MER-studies, veiligheidsrapporten en masterplannen i.f.v. gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. Ook zijn er nog de opdrachten i.f.v. gebiedswerking, gebiedsprogramma's, ontwerpend onderzoek, complexe projecten, strategisch milieuonderzoek, instrumentenafweging en -afstemming in kader van concrete processen, vervoerregio's en de relatie externe veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Vanuit de kenniscentra wordt er ingezet op de ontwikkeling en het testen van selectiemethodieken, codes van goede praktijk onderzoek van hinder en milderende maatregelen en leidraden en dit voor de aspecten milieuhygiëne, milieueffectenrapportage, veiligheidsrapportage, erkenningen en bodem. De beleidsuitvoering omvat ook nieuwe concepten in functie van

klimaatadaptatie en ecosysteemdiensten die gebiedsgerichte experimenten en financiële engagementen vragen. Tenslotte zijn er nog de strategische projecten; hierbij verstaan we de subsidiering van de strategische projecten in het kader van projectcoördinatie en in het kader van verwervingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	5.521	7.803	7.542	6.378	6.013	5.750

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werd het VAK aangewend voor milieubeoordelingen i.f.v de opmaak van een GRUP, voor de ondersteuning van communicatie- en participatiemomenten in en procesbegeleiding van complexe planningsprocessen, voor onderzoek naar externe veiligheid en de opmaak van ruimtelijke veiligheidsrapporten, voor opmaak scopingsnota's, voor nieuwe strategische projecten en specifiek ook voor de opstart van Werf 3 (transformatie van de bebouwde ruimte) van T.OP Dender, voor het opstellen van een sjabloon voor de monitoring en rapportage van strategische projecten voor een evaluatiestudie van het planningsproces, voor het uitwerken en beheren van een projectenportfolio 'De Antwerpse Rand'. In 2024 werd 149 keuro VAK/VEK aangewend om de werking van de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP) te subsidiëren. Lange complexe goedkeuringstrajecten mbt VLAREM-besluiten, leidden ertoe dat het voorziene budget voor opmaak van plan-MER's niet volledig kon besteed worden in 2024. Naar aanleiding van de vijftiende oproep werden er van de 13 voorstellen 7 strategische projecten voor subsidies projectcoördinatie goedgekeurd voor een totaalbedrag van 2.101 keuro.

Er werd in 2024 via MB een budget van 225 keuro VAK herverdeeld naar dit begrotingsartikel vanuit het begrotingsartikel QB0-1QCG2EA-WT om de verhoogde VAK-behoefte op te vangen voor de financiering van bijkomende uitvoeringsondersteunende onderzoeken bij de afdeling GOP en de financiering van GRUPS-hubs in Webplatform.

Er werd in 2024 via MB een extra budget van 2.057 keuro VAK voorzien voor het VAP-project T.OP Dender.

Het VEK werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

QB0-1QCG2NC-WT – OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

De kredieten op dit artikel worden ingezet voor het verder uitbouwen van een kennis- en expertisecentrum inzake ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Door het verzamelen van informatie vergroot de kennis en het inzicht met betrekking tot de ruimtelijke- en omgevingsimpact van maatschappelijke uitdagingen, tendensen, beleid en beleidsintenties, en te hanteren methodologie. Dit gebeurt door het opzetten van een meerjarige onderzoeksagenda (eveneens in samenspraak met andere partners) en door

deelname aan gewestelijke, intergewestelijke en internationale onderzoeksprogramma's. Naast het ontwikkelen en uitvoeren van beleidsrelevant onderzoek met als doel de beleidsvoorbereiding is er vanuit deze begrotingspost eveneens ondersteuning voor monitoring en beleidsevaluatie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.598	1.598	1.543	2.190	2.190	1.685

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024. Het VEK op dit artikel werd deels niet aangewend omwille van de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers (77% aanwending). In 2024 werd 920 keuro vastgelegd voor de uitvoering van de onderzoeksagenda van het departement Omgeving. Verder werden hier de kosten aangerekend van een 25-tal kleinere opdrachten inzake beleidsonderzoek, -monitoring en -evaluatie, alsook de jaarlijkse Vlaamse bijdrage aan het ESPON-secretariaat.

QB0-1QCG2ND-WT – EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit artikel vinden we volgende uitgaven terug:

- werkingsuitgaven met betrekking tot het omgevingsbeleid voor wat betreft organisatieondersteuning en organisatiebeheer;
- subsidies aan publieke en private partners voor het informeren en verder uitvoeren van het ruimtelijk beleid en voor gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- het verder opbouwen van lerende netwerken o.a. vanuit de platformen georganiseerd in het kader van het Atrium Lerend Netwerk.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.196	1.353	1.343	4.469	13.710	12.389

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal voor de reguliere kredieten en dit conform de planning in de BBT BO2024.

Er werd in 2024 via MB een budget van 157 keuro VAK herverdeeld naar dit begrotingsartikel vanuit het begrotingsartikel QB0-1QCG2EA-WT om de verhoogde VAK-behoefte op te vangen voor de financiering van het departementale aandeel in de financiering van het Visitor Center van het Nationale Park Hoge Kempen.

Het VEK werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffening behoeft in functie van de voortgang van de vastleggingdossiers.

QB0-1QCG2NJ-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de rechtstreekse uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd voor het beheer van de grondeigendommen die via ruilverkavelingen werden verworven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	42	54	53	42	42	29

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdeling quasi optimaal verlopen. Er werd in 2024 via MB een budget van 12 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel vanuit QB0-1QCG2NY-IS.

QB0-1QCG2NX-IS – DAB BRV-FONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel betrof t.e.m. 2022 de toelage vanuit de uitgavenbegroting aan de DAB Grondfonds. Vanaf 2023 werd de DAB Grondfonds omgevormd tot de DAB BRV-fonds.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	13.500	3.500	3.500	13.500	3.500	3.500

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de herverdeling optimaal verlopen.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 10 miljoen euro VAK/VEK herverdeeld naar de toelage van de DAB MINAfonds op artikel QB0-1QCG2OX-IS met het oog op de versterking van de Grondenbank Blue Deal (project Meise/Westrode voor 6 miljoen euro) en de aankopen door ANB in het kader van het project Op-den-Berg voor 4 miljoen euro.

Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

QB0-1QCG2NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een werkingstoelage en een investeringstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van ruilverkaveling, landinrichting, het decreet natuurbewoud, het Mestdecreet, geïntegreerd plattelandsbeleid, grondbeleid van het eigen beleidsdomein en het decreet Vlaamse Grondenbank. Daarnaast worden er ook toelages toegekend vanuit dit artikel voor de voorbereiding en technische uitgaven bij ruilverkaveling en de uitvoering van landinrichtingsprojecten. Tevens verlopen toelagen in het kader van relance budget 75: MAP6 en datawarehouse en relance budget 24: groenblauwe infrastructuur – open ruimte en VAP budget 36: capaciteitsopbouw verdere uitrol klimaatadaptatiebeleid via dit artikel.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	70.783	72.474	72.474	69.853	75.320	74.600

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 801 (waarvan 722 keuro indexering lonen en 79 keuro indexering vakantiegeld) keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het toekennen van de indexprovisie. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR.

Er werd tevens in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 681 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het toekennen van de benodigde middelen in uitvoering van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd tevens in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 12 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het toekennen van de benodigde middelen in uitvoering van het 5-sporen beleid (expeditie talent). Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1.703 keuro VAK en 1.899 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op personeels- en werkingsuitgaven en informatiseringsuitgaven ihkv PAS en stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0- 1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 240 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv stroomgebiedbeheerplannen. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2DA-WT.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 1.500 keuro VAK en 1.539 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv VAP budget 36: capaciteitsopbouw verdere uitrol klimaatbeleid. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2OA-WT (VAP-provisie).

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 16 keuro VAK en VEK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar begrotingsartikel QC0-1QCG2FF-WT met het oog op een samenwerkingsovereenkomst biodiversiteitsdata.

: Er werd in 2024 via MB een budget van 581 keuro VEK (581 keuro benut) herverdeeld naar dit artikel vanuit de relanceprovisie (CB0- 1CBG2AH-PR) voor relance budget 75 – VLM: MAP6 en datawarehouse. Er werd in 2024 via MB een budget van 230 keuro VEK (199 keuro benut) vanuit de relanceprovisie herverdeeld naar dit artikel voor relance budget 24 – Groenblauwe infrastructuur – open ruimte (Blue Deal).

Er werd 1.600 keuro VAK aangewend voor 18 toelages aan de VLM voor landinrichtingsmaatregelen in uitvoering van een 13-tal landinrichtingsplannen. Er werd in de loop van 2024 via MB vanuit dit begrotingsartikel 1.188 keuro VAK herverdeeld naar het begrotingsartikel QBX-3QCG2NJ-WT (voor landinrichtingssubsidies aan provincies, gemeenten, publieke en privaatrechtelijke rechtspersonen, natuurlijke personen).

Er werd in de loop van 2024 via MB vanuit dit begrotingsartikel 3 keuro VAK herverdeeld naar het begrotingsartikel QB0-1QCG2NJ-WT (voor uitgaven voor beheer van landeigendommen van het Vlaamse Gewest bekomen via ruilverkavelingen).

Er werd in de loop van 2024 via MB vanuit dit begrotingsartikel 1.931 keuro VAK herverdeeld naar het begrotingsartikel QBX-3QCG2NY-IS (toelage aan VLM voor financiering van ruilverkavelingswerken van ruilverkavelingscomités).

Er werd in de loop van 2024 via MB vanuit dit begrotingsartikel 108 keuro VAK herverdeeld naar het begrotingsartikel QB0-1QCG2NB-WT (opmaak inrichtingsvisie gekoppeld aan een GRUP).

Het VEK werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

QB0-1QCG4NI-PA – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	256	1.985	1.900	256	1.985	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in begrotingsjaar 2024 binnen het Fonds voor landinrichting en natuurlijke rijkdommen (in afwijking van de raming bij BO2024) een VAK van 1.900 keuro aangewend voor het verlenen van nieuwe terugvorderbare voorschotten aan de VLM voor grondaankopen in kader van ruilverkavelingen. De betaling ervan wordt aangerekend op het VEK van het begrotingsjaar 2025.

QB0-1QCG4NI-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN
Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepegeothermieprojecten. Deze zekerheden dienen gesteld te worden door de vergunninghouder in kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	7	0	0	7	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 diende geen terugbetaling van gestelde financiële zekerheden te gebeuren in het kader van diepegeothermieprojecten.

QB0-1QCG4NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)
Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor de financiering van saldo's ten laste van het Vlaamse Gewest bij de ontbinding van ruilverkavelingscomités en de subsidiëring van ruilverkavelingswerken. Het variabel krediet van dit artikel vloeit voort uit twee begrotingsartikels van de middelenbegroting (QB0-9QCGTNI-OW en QB0-9QCGTNI-OP)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	27	323	0	27	323	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2024 geen ruilverkavelingscomités ontbonden, noch met een saldo ten laste van het Vlaamse Gewest dat wordt aangerekend op dit begrotingsartikel, noch met een saldo ten bate van het Vlaamse Gewest dat een ontvangst is voor het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen (begrotingsartikel QB0-9QCGTNI-OW).

1.2.2 DAB's

DAB BRV-FONDS

De oprichting van een BRV-fonds heeft als doel om de financiële middelen voor de realisatie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en het ruimtelijk beleid in het algemeen te bundelen en geprogrammeerd in te zetten over meerdere begrotingsjaren heen.

Hierin heeft een BRV-fonds als doel (1) de financiering van de bouwshift alsook de uitvoering van het BRV en (2) het efficiënt en zichtbaar bundelen van middelen, gaande van subsidies, projecteninvesteringen tot middelen voor eigenaarsvergoedingen voor planschade. Zoals omschreven in de Conceptnota Bouwshift zullen de middelen in het BRV-fonds dienen ter ondersteuning van:

- het ruimtelijk beleid in de brede zin;
- de ondersteuning van steden en gemeenten in het kader van planschade (het "lokaal bouwshiftfonds");
- de gewestelijke planschadevergoedingen.

Het Grondfonds is hiertoe omgevormd tot BRV-fonds. Het Rubiconfonds en het Vernieuwingsfonds werden ingekanteld en de middelen werden ingebracht in het BRV-fonds.

Ontvangsten

QBZ-2QCGANF-OW – HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die in hoofdzaak voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke transactie en geldboetes, ontvangsten uit gerechtelijke handhaving na vonnis of arrest en uit minnelijke schikkingen in uitvoering Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	2.269	0	0
BA-JR 2024	2.269	0	0

BU 2024	2.941	0	0
----------------	-------	---	---

Inhoudelijke toelichting:

Het geboekte bedrag aan vorderingen die voortkomen uit bestuurlijke transacties en boetes mbt VCRO, kwam voor het BRV-fonds uit op 1.703 keuro. Daarnaast werd er 824 keuro ontvangen uit gerechtelijke dossiers VCRO. Verder werd er nog 305 keuro uit bestuurlijke handhaving en minnelijke schikkingen geboekt. Tot slot werd er nog een bedrag van 109 keuro aan diverse ontvangsten geboekt.

QBZ-2QCGANG-OI – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel komen de ontvangsten uit de planbatenheffing, zoals geïnd door Vlabel, binnen in het BRV-fonds. Omwille van de specificiteit van de planbatenheffing die geen wekerende heffing is en die pas moet worden betaald na een startfeit, kan op zich pas post factum worden ingeschat welke de ingekohierde bedragen en welke de inningen zijn. Om die reden wordt het gemiddelde van de laatste drie jaar aan werkelijk geïnde heffingen gebudgetteerd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	2.580	0	0
BA-JR 2024	2.580	0	0
BU 2024	611	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De ontvangsten worden door Vlabel geraamd op basis van het 5-jaarlijkse gemiddelde van de ontvangsten uit de planbatenheffing. Er werd 2.580k euro geraamd, terwijl er uiteindelijk vanuit Vlabel in 2024 slechts 611k euro werd doorgestort naar het BRV-fonds. De ontvangsten schommelen heel erg doorheen de jaren en kwamen in 2024 heel laag uit. De ontvangsten zijn moeilijk te voorspellen aangezien het kan zijn dat een vordering pas jaren na de inkohiering effectief verschuldigd is, nl. als er zich een startfeit heeft voorgedaan.

QBZ-2QCGANL-OW – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds. Vanuit dit fonds wordt steun gegeven in kader van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes en circulair ruimtegebruik.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	4.200	0	0
BA-JR 2024	4.200	0	0
BU 2024	7.381	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De inkomsten uit o.a. leegstandheffingen werden in 2024 geraamd op 4.200 keuro. In werkelijkheid werd er een bedrag van 7.381 keuro geboekt. Als men dit bedrag uitsplitst, dan komt men op 6.723 keuro aan heffingen, 635 keuro aan intresten en een klein saldo aan kosten en rechtsplegingsvegoedingen. De ontvangsten uit deze heffingen zijn moeilijk te voorspellen.

Uitgaven

QBZ-3QCG2NF-WT – HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de juridische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.335	3.485	3.102	2.335	2.335	2.049

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. De uitvoering voor de betalingen van de erelonen en gerechtskosten in het kader van deze handhaving viel in 2024 277 keuro lager uit dan geraamd.

Er werd in de loop van 2024 via MB aanvullend een budget van 150 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op versterking van het beleid rond ambtshalve uitvoeringen en een extra budget van 1.000 keuro VAK/VEK ter versterking van het budget voor digitalisering binnen het BRV-fonds.

QBZ-3QCG2NG-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de behandeling en uitbetaling van gewestelijke planschadedossiers voorzien. Er wordt elk jaar een budget ter beschikking gesteld van 100 miljoen euro VAK voor uitbetaling planschade binnen het BRV-

fonds, waarvan 95 miljoen euro voor het Bouwshiftfonds Lokale overheden op artikel QBZ-3QCG2NH-IS en 5 miljoen euro voor gewestelijke planschade op dit artikel QBZ-3QCG2NG-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	23.071	13.071	1.398	18.826	9.226	1.697

Inhoudelijke toelichting:

De aanrekening van planschadedossiers hangt af van de voortgang van de gerechtelijke procedures, en is moeilijk te voorspellen. We stellen dan ook vast dat de planschadedossiers in 2024 beperkt zijn.

Het saldo op dit artikel werd toegevoegd aan het over te dragen saldo van het BRV-fonds eind 2024. De vermelde 5 miljoen voor de aanrekening van gewestelijke planschade blijft voor 2025 integraal beschikbaar binnen het BRV-fonds.

QBZ-3QCG2NH-IS – AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel van de DAB BRV-fonds vertrekt de interne stroom naar het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de financiering van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden, en dit ter uitbetaling van (lokale) planschadedossiers. Er wordt elk jaar een budget ter beschikking gesteld van 100 miljoen euro VAK voor uitbetaling planschade binnen het BRV-fonds, waarvan 95 miljoen euro voor het Bouwshiftfonds Lokale overheden op dit artikel en 5 miljoen euro op artikel QBZ-3QCG2NG-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	95.000	95.000	0	31.666	31.666	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werden er nog geen dossiers behandeld ter uitbetaling via het Bouwshiftfonds. De noodzakelijke uitvoeringsbesluiten ter implementatie van het Instrumentendecreet werden in 2024 door de Vlaamse regering goedgekeurd. Rekening houdend met enerzijds de doorlooptijd voor het opstellen van een RUP en anderzijds het feit dat de tussenkomst pas wordt vastgelegd en toegekend nadat een stad of gemeente een definitieve beslissing genomen heeft over de toe te kennen planschade, zullen eerste uitbetalingen pas eind 2025 plaats vinden. De vermelde 95 miljoen voor de aanrekening van gewestelijke planschade blijft voor 2025 integraal beschikbaar binnen het BRV-fonds.

QBZ-3QCG2NL-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds. Vanuit dit fonds wordt steun gegeven in kader van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes en circulair ruimtegebruik.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	13.055	11.905	3.611	13.055	12.655	3.325

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in totaal voor 3.166 keuro VAK aangewend voor 11 nieuwe subsidies voor sanering van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten. Na ontvangst van de eindafrekening werden er voor een totaalbedrag van 188 keuro VAK subsidies toegekend voor uitgevoerde meerwerken in 4 saneringswerken. Het saldo van 257 keuro betreft uitgaven voor plaatsbezoeken en ondersteuning voor het digitaliseringstraject rond het proces leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimtes. Het VEK werd afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCG2NA-WT – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de leefkwaliteit voor het thema hinder. Meer concreet omvat dit artikel uitgaven voor beleidsvoorbereidend onderzoek, uitwerking en implementatie van maatregelen en beleidsinstrumenten in verband met milieuhinder en leefomgevingskwaliteit.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	179	179	136	268	268	235

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is goed verlopen, enkel een kleinere opdracht kon niet uitbesteed worden. De planning conform de toegelicht in de BBT voor BO2024 werd wel behaald.

QBX-3QCG2NJ-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden in hoofdzaak door VLM de vergoedingen (beheerovereenkomsten) gefinancierd ingevolge het GLB strategisch Plan voor Vlaanderen.

De beheerovereenkomsten worden zowel met Vlaamse als Europese middelen gefinancierd.

Inzake VAK werd voor 2024 11.617 keuro voorzien. Inzake VEK werd voor 2024 10.435 keuro voorzien. Dit betreft het in 2024 uit te betalen bedrag met betrekking tot de beheersovereenkomsten met in rekening te brengen startdatum. Daarnaast worden ook middelen voorzien voor herberekeningen, innovatieve beheerovereenkomsten en technische bijstand.

Daarnaast worden er via dit artikel door het departement ook subsidies verleend aan provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen (369 keuro VAK en 750 keuro VEK).

In het Regeerakkoord 2019-2024 voorzag de Vlaamse Regering de oprichting van Landschapsparken en Nationale Parken Vlaanderen. Om de gebiedscoalities die de oprichting van deze parken gaan realiseren te ondersteunen, voorzag de Vlaamse Regering bij het regeerakkoord een budget van 2 miljoen euro voor de Nationale parken en Landschapsparken samen. Met het label Landschapsparken beoogt de Vlaamse Regering een erkenning van kwaliteitsvolle gebieden waardoor kansen worden gecreëerd voor de landschapsontwikkeling en de realisatie van ambitieuze landschapsdoelstellingen in deze gebieden zonder dat er bijkomende restricties worden opgelegd. Lokale partners worden overtuigd om deel uit te nemen aan een coalitie op maat van het gebied. De Vlaamse Overheid selecteert de gebiedscoalities met de meest ambitieuze en best realiseerbare doelstellingen. De geselecteerde coalities worden ondersteund voor hun werking en hun projecten. Voor 2024 werd 2.445 keuro VAK en 2.894 keuro VEK voorzien.

Tevens worden via dit artikel subsidiebudgetten voor Vlaamse Veerkracht VV024 Groenblauwe infrastructuur – open ruimte - Vlaamse Landmaatschappij voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	14.431	15.453	15.451	14.079	15.165	13.216

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

De aanrekening in 2024 voor beheerovereenkomsten betreft de financiering van lopende beheerovereenkomsten. De VLM sluit jaarlijks beheerovereenkomsten met landbouwers

om biodiversiteitsdoelstellingen te helpen realiseren. Deze beheerovereenkomsten kunnen rekenen op Europese cofinanciering vanuit het Europees Plattelandsfonds (ELFPO). In 2024 liepen overeenkomsten met startdatum 1 januari 2020, 1 januari 2023 en 1 januari 2024. Voor de uitbetaling van deze beheerovereenkomsten werd een bedrag van 8.679 keuro vereffend. In 2024 werden ook nieuwe beheerovereenkomsten gesloten (startdatum 1/1/2025). Hiervoor werd een bedrag van 11.617 keuro vastgelegd. Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 1.628 keuro VEK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar diverse begrotingsartikels binnen beleidsdomein Omgeving. De vereffeningen van deze subsidies zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de verwachtingen bij de opmaak van de BA2024.

Er werd 1.557 keuro VAK aangewend voor 23 landinrichtingssubsidies aan provincies, gemeenten, publieke en privaatrechtelijke rechtspersonen, natuurlijke personen voor de uitvoering van een 11-tal landinrichtingsplannen. Hiervan werd in de loop van 2024 via MB 1.188 keuro herverdeeld naar dit begrotingsartikel, met compensatie op begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS (toelage aan VLM voor landinrichtingsmaatregelen). Op 13 oktober 2023 erkende de Vlaamse Regering 5 Landschapsparken. Aan elk van deze parken werd een subsidie toegekend voor de werking van de gebiedscoalitie tot aan de aanduiding van het parkbureau van elk erkend Landschapspark. Na de aanduiding van een parkbureau door de minister ontvangt het een subsidie voor personeel, werking en projectwerking voor 2024 zoals voorzien in het BVR Vlaamse Parken. Tevens werd in 2024 het saldo van de overbruggingssubsidie voor de gebiedscoalities uitgekeerd. Daarnaast werd een werkingsubsidie 2024 voorzien voor voormalige kandidaat Kempen-Broek. Dit betekent een VAK-aanwending van 2.279 keuro. Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 166 keuro VAK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar begrotingsartikel QB0-1QCG2ND-WT met het oog op de financiering Visitor Center NPHK.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 408 keuro VEK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar begrotingsartikels QBX-3QCG2DY-IS en QBX-3QCG2OA-WT.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 3.122 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op Relance budget 24: groenblauwe infrastructuur, open ruimte. Deze subsidiemiddelen werden toegekend aan lokale actoren om mee de doelstellingen voor Blue Deal te realiseren, meer bepaald om klimaat-adaptieve maatregelen uit te voeren die de verdroging tegengaan. Enerzijds werd een oproep Water-Land-Schap 2.0 gelanceerd. Daarop dienden acht lokale gebiedscoalities innovatieve projectvoorstellen in die werden weerhouden. Daarnaast zullen elf gebiedscoalities evenveel gebiedsprogramma's uitvoeren waarmee de verdroging wordt tegengegaan. Anderzijds werden vanuit de Vlaamse Landmaatschappij antiverdrogingsmaatregelen opgenomen in de gebiedsgerichte projectwerking.

QBX-3QCG2NR-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM) - GEBRUIKERSSCHADE EN KAPITAALSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor de uitbetaling van kapitaalschade en gebruikersschade. Dit is de schade die de eigenaar/gebruiker van een grond ondervindt als gevolg van: een bestemmingswijziging van "landbouw" naar "natuur", "bos" of "overig groen"; het in een plan opnemen van een overdruk die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt; het opleggen van een erfdienstbaarheid die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt. Het krediet dient om de aanvragers voor deze schade te vergoeden en verloopt via de VLM-begroting via deze interne stroom.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.075	20	20	275	275	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen.

Voor gebruikersschade werd er in 2024 geen vastlegging gerealiseerd en er werd geen vereffening gerealiseerd.

Voor kapitaalschade werd er in 2024 een vastlegging van 20 keuro gerealiseerd. Er werd geen vereffening gerealiseerd.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 1.055 keuro VAK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar begrotingsartikel QBX-3QCG2FY-IS met het oog op uitgaven voor aankoop gronden.

QBX-3QCG2NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van ruilverkavelingsprojecten en grondverwerving buffergebieden. Tevens verlopen toelagen in het kader VAP budget 4 (anti-verdrogingsmaatregelen Blue Deal) en VAP budget 9, 10 en 11 (waterlandschap 1.0, 2.0 en 3.0) via dit artikel.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	3.010	8.338	8.338	6.466	7.100	5.085

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

Er werden in 2024 voor 4.941 keuro VAK toelagen aan de VLM aangewend voor de financiering van de ruilverkavelingswerken die worden uitgevoerd door ruilverkavelingscomités, waarvan in de loop van 2024 via MB 1.931 keuro werd herverdeeld naar dit begrotingsartikel, met compensatie op begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS (toelage aan VLM voor landinrichtingsmaatregelen). De middelen betroffen voornamelijk de ruilverkaveling Willebringen waarvan de herverkaveling eind 2024 werd afgerond en de ruilverkaveling A11 waarvan de herverkaveling in 2022 werd afgerond, en voorts 11 kleinere toelages voor een 5-tal projecten. Er is 3.262 keuro VEK benut, wat minder is dan werd geraamd in BO2024.

Via dit artikel verloopt een toelage aan de VLM voor het financieren van het uitdoofbeleid voor het gehucht Overdam (gemeente Evergem) dat door de Vlaamse Regering werd beslist omwille van de nabijheid van een Seveso-bedrijf. De toelage wordt door de VLM aangewend voor het verwerven van gronden en gebouwen gelegen in het gehucht Overdam, en voor het beheer en de sloop van de betrokken gebouwen na verwerving. In 2024 werd geen bijkomende vastlegging gerealiseerd. In 2024 werd een vereffeningsbudget van 788 keuro opgevraagd gebaseerd op uitgaven grondverwerving ikv de grondenbank Overdam, uitgaven beheer ikv de grondenbank Overdam, gecorrigeerd met inkomsten beheer ikv diezelfde grondenbank.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 3.397 keuro VAK en 554 VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven binnen VAP budget 4: anti-verdrogingsmaatregelen Blue Deal. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2OA-WT (vanuit de VAP-provisie). Er werd een vastlegging gerealiseerd van 3.397 keuro. Er werd een vereffening gerealiseerd van 554 keuro obv uitgaven studies en werken ihkv VAP antidroogtmaatregelen.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 580 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven voor VAP budget 11: waterlandschap 3.0. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2OA-WT (vanuit de VAP-provisie). Er werd een vereffening gerealiseerd van 482 keuro obv uitgaven studies ihkv VAP WLS 3.0.

De VEK-uitvoering is afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers en is lager dan initieel begroot door vertragingen bij de uitvoering van de betoelaagde werken. Voor de bespreking van interne stromen wordt generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

1.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

1.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

1.2.4.1 Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Omschrijving

Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is een NV van publiek recht. De VLM is opgericht bij decreet van 21 december 1988 onder de vorm van een naamloze vennootschap. De VLM heeft rechtspersoonlijkheid. Door het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 is de VLM een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap. Het agentschap heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van: - het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, van het decreet algemene bepalingen milieubeleid; - de ruilverkaveling, bedoeld in de wetgeving inzake ruilverkaveling van landeigendommen; - de landinrichting, vermeld in het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting; - het decreet natuurbehoud; - het Mestdecreet van 22 december 2006; - het geïntegreerd plattelandsbeleid; - het grondbeleid van het eigen beleidsdomein; - het decreet Vlaamse Grondenbank. De taken van het agentschap zijn: - de uitvoering van het mestbeleid, als bedoeld in het Mestdecreet van 22 december 2006; - de uitvoering van het beleid ter bescherming van de kwaliteit van de bodem dat erop gericht is om die geschikt te maken of te houden voor zo veel mogelijk bodemfuncties; - op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering, de bevoegde agentschappen of, in voorkomend geval, de bevoegde lokale besturen, zijn medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de algemene inrichting van het buitengebied en de open ruimte; - de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid met uitzondering van die aspecten die werden toegewezen aan andere agentschappen of tot een ander

beleidsdomein behoren; - een uniek loket beheersovereenkomsten voor de doelgroep landbouw op te richten en te beheren; - op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering of de bevoegde agentschappen, zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van het grondbeleid; - een grondatabank uit te bouwen en te beheren. De VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE N "Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE N OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2024 voor dit ISE 144.711 keuro aan ontvangsten voorzien en 205.955 keuro VAK en 148.534 keuro VEK aan uitgaven. In 2024 werden 100.894 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 100.251 keuro VAK en 104.581 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van -3.687 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Het begrotingsartikel QB0-1QCG4NI-PA, een variabel krediet ter financiering van het recht van voorkoop in de ruilverkaveling (terugvorderbaar voorschot) wordt bij ontvangst door de VLM op een OL-artikel aangerekend. De raming bij het departement voor de ontvangst bij de VLM was na herverdeling begroot op 1.900 keuro. Er werd in 2024 een vordering geboekt voor dat bedrag door de VLM, gezien echter de aanrekening bij GOP in 2025 gebeurde, werd de ontvangst via overlopende rekeningen overgeboekt naar 2025 door het dienstencentrum boekhouding.

Vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande werd na diverse herverdelingen een uiteindelijke ontvangst van 6.900 keuro geraamd als opbrengst van voorschotten en dit in het kader van diverse grondenbanken. Dit betrof 4.500 keuro vanwege het Agentschap Maritieme Toegang en 2.400 keuro vanwege het Agentschap Wegen en Verkeer. De ontvangst werd volledig gerealiseerd.

De ontvangsten van de hypotheaire debiteuren ruilverkaveling en ontvangsten vanuit de verkoop van domeingoederen van de VLM via gemak van betaling werden op 178 keuro berekend. Bij uitvoering is het bedrag 91 keuro. Er werd ook een ontvangst gerealiseerd van 2 keuro uit ontvangsten van borgtochten. Dit was niet begroot.

De inkomsten uit verkoop van goederen en diensten werden uiteindelijk geraamd op 2.181 keuro wegens de geraamde inkomsten uit verkopen en allerlei landbouweconomische studies en niet instrument gebonden opdrachten die de VLM uitvoert voor derden. Er werden 951 keuro aan ontvangsten gerealiseerd. De opbrengst op het toezicht op de ruilverkavelingswerken werd geraamd op 400 keuro, de uitvoering bedroeg 308 keuro. Vanuit verzekeringsmaatschappijen werd 40 keuro verwacht (15 keuro werd gerealiseerd) en de definitieve raming van inkomsten uit projecten met Europese cofinanciering bedroeg 879 keuro. Hiervan werd 2.692 keuro gerealiseerd. De VLM verwachtte in 2023 voor 30 keuro ontvangsten uit verkoop van voertuigen en afgeschreven laptops en pc's. Er werd voor 27 keuro gerealiseerd. Binnen het betrokken programma werden ook voor 13 keuro ontvangsten geboekt uit rente-aflossingen en pachten.

De projectontvangsten binnen dit ISE werden in de definitieve begroting 2024 geraamd op 11.960 keuro. Deze bestaan o.a. uit geraamde opbrengsten uit doorrekenen van kosten en dit in het kader van diverse grondenbanken vanuit de toepassing van het boekhoudschema, inkomsten uit rentes (gemak van betaling bij verkoop domeingoederen

en ruilverkaveling), inkomsten uit pachten, inkomsten uit recuperaties bij bedrijven ikv inrichtingswerken, de raming van de inkomst uit het EIP-project met Europese financiering, inkomstenoverdrachten uit gemeenten vanuit de landinrichtingsactiviteiten, recuperaties vanuit Europa als bijdrage in inrichtingswerken, de bijdrage van de provincies en de gemeenten in de inrichtingswerken en de geraamde opbrengsten uit de verkoop van gronden. In 2024 werden 9.080 keuro aan ontvangsten in dit kader gerealiseerd.

De raming uit opbrengst uit overdracht van gronden ikv het toe te passen boekhoudschema voor grondenbanken was 2.471 keuro. In realisatie bedroeg de uitvoering 106 keuro, wegens uiteindelijk niet doorgaan van overdrachtdossiers.

Er werden voor 898 keuro correcties op vorderingen doorgevoerd en dubieuze debiteuren geboekt, wat voor dit bedrag neer komt op een negatieve ontvangst.

Er werd voor gebruikersschade en kapitaalschade uitgegaan van een inkomst van 275 keuro. De effectieve inkomst bedroeg 0 keuro, wegens finaal geen instroom van dossiers. Deze toelagen aan de VLM verlopen via artikel QBX-3QCG2NR-IS.

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2NY-IS verloopt de toelage aan de VLM voor grondverwerving buffergebieden. Dit artikel omvat het budget voor de verwerving van de woningen en bedrijfszetels die gelegen zijn in het Seveso-buffergebied te Overdam (Gent) ingevolge beslissing van de Vlaamse Regering. Ook de afbraak, na verwerving van de woningen en bedrijfszetels in het gebied worden met voornoemde budget gefinancierd. Op basis van bovenvermelde beslissing van de Vlaamse Regering werd in het verleden reeds voldoende VAK voorzien. Het VEK werd op 1.000 keuro gebracht. Bij het Minafonds bedroeg de realisatie voor het VEK 788 keuro. Door het dienstencentrum boekhouding werden deze ontvangsten voor de VLM echter via overlopende rekening overgedragen naar 2025, vanuit de nog te vervolledigen lopende oefening van het goed zetten van de voorraadpositie grond van de VLM. Dit zal door het dienstencentrum boekhouding worden weggewerkt in 2025. Eveneens via dit artikel komt de toelage aan de VLM voor technische uitgaven met betrekking tot de toepassing van de wetten op de ruilverkaveling van landeigendommen, eventueel door toekenning van voorschotten. Het VEK bedroeg na diverse herverdelingen 4.966 keuro. In 2024 werd effectief een bedrag van 3.127 keuro in ontvangst geboekt. Vanuit herverdeling uit de provisie van VAP-middelen werd op het betrokken artikel 554 keuro ontvangst geraamd voor VAP budget 4, welke volledig gerealiseerd werden en 580 keuro voor VAP budget 11 wat voor 482 keuro in ontvangst gerealiseerd werd.

De VLM verkrijgt zijn werkingstoelage via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS. De VLM beschikte in 2024 over een begrote werkingstoelage van 68.589 keuro. Deze kwam tot stand na herschikkingen (uit VAP en PAS-provisie voor capaciteit), interne herverdelingen, het toevoegen van middelen uit de loonprovisie om de indexering op te vangen en de kosten van expeditie talent en een herschikking voor de kosten van het sectoraal akkoord. Er werd 68.589 keuro aan inkomsten gerealiseerd (incl. 30 keuro begroot voor beheerovereenkomsten onroerend erfgoed).

Via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS beschikte de VLM in 2024 over een geraamde en gerealiseerde investeringstoelage van 3.101 keuro. Deze kwam tot stand na doorvoeren van herschikkingen in vergelijking met de toegekende kredieten bij BA2024 vanuit PAS- en SGBP-provisies en interne herverdelingen. Hierbij inbegrepen waren ook 581 keuro vanuit de relance-middelen voor informatisering MAP 6 en datawarehouse (VV075).

Via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS bedraagt het na herschikking tot stand gekomen uiteindelijke budget voor de subsidiëring van landinrichtingswerken die door de Vlaamse Landmaatschappij worden uitgevoerd 3.400 keuro VEK. De effectief aangerekende ontvangst bedraagt 2.975 keuro. Bij het in 2024 niet voorziene budget voor het betalen van de subsidies voor ruilverkavelingswerken diende toch 5 keuro ontvangst aangerekend te worden als ontvangen middelen, vanuit een correctie.

Vanuit een samenwerking met Dierenwelzijn werd na herschikking voorzien in een inkomst van 2.336 keuro via begrotingsartikel QB0-1QFD2MY-IS. De inkomst werd volledig gerealiseerd.

Via begrotingsartikel QB0-1QCG4NY-IS kan een variabel krediet worden aangewend voor de subsidiëring van ruilverkavelingswerken. De raming van de kredietbehoefte bedroeg 27 keuro, er werden geen ontvangsten geboekt.

Via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS worden tevens de middelen voor relance-budget VV24 groenblauwe infrastructuur, openruimte-projecten voorzien. De uitgaven worden aangerekend binnen ISE D. Na herschikking was het budget 230 keuro. De effectieve ontvangsten bedroegen 199 keuro. De benodigde middelen werden bij de vraag tot herverdeling van de relance-middelen te hoog ingeschat.

Via begrotingsartikel MD0-1MHH2RW-IS werd vanuit Agentschap Wegen en Verkeer bij BA2024 875 keuro aan de VLM betoelaagd, en dit voor diverse ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten en niet instrument gebonden projecten. De effectieve toelage bij uitvoering bedroeg 230 keuro.

Via begrotingsartikel MB0-1MIH2VX-IS werd vanuit DMOW, afdeling Maritieme Toegang bij BA2024 73 keuro aan de VLM betoelaagd, en dit voor diverse inrichtingsprojecten. De effectieve toelage bij uitvoering bedroeg 10 keuro.

In de begroting 2024 van de VLM was ook 31.666 keuro ontvangst voorzien als toelage vanuit het ABB voor Vlaamse bijdrage in lokale planschade. Gezien dit beleid in 2024 nog niet werd uitgerold, werd er geen ontvangst gerealiseerd.

Uitgaven

Aan uitgavenzijde werden de loonkredieten voor de begroting 2024 geactualiseerd op 67.694 keuro VAK en 67.733 keuro VEK, rekening houdend met de indexering uit de overschrijdingen van de spilindex en kosten van het sectoraal akkoord en expeditie talent. De benodigde personeelskredieten gefinancierd vanuit de PAS-provisie, VAP-provisie, SGBP-provisie werden voorzien. De werkelijke uitgaven bedroegen 62.201 keuro VAK en 62.192 keuro VEK. Dit is inclusief de budgettair aan te leggen negatieve provisie voor niet opgenomen vakantiedagen voor 2024. De loonuitgaven die gefinancierd worden met de werkingstoelage van de VLM worden daarbij volgens afspraak volledig aan dit ISE toegewezen.

Ter spijzing van het landinrichtingsfonds verwachtte de VLM in 2024 om 210 keuro door te storten aan het departement aan geïnde pachten op gronden aangekocht in het kader van de ruilverkaveling en geïnde intrest door het toestaan van gemak van betaling in de ruilverkaveling voor het voldoen van de nadelige saldi. Ook teveel ontvangen subsidies voor inrichtingswerken of positieve saldi ten gevolge van ontbinding van ruilverkavelingscomités maken deel uit van dit geraamde bedrag. De uitvoering 2024 bedroeg 0 keuro VAK en VEK. Er werd de terugbetaling geraamd van 100 keuro VAK en VEK aan terugvorderbaar voorschot recht van voorkoop ruilverkaveling. De uitvoering bedroeg 53 keuro VAK en VEK. Op basis van het toe te passen boekhoudschema dienaangaande werd verwacht dat er 2.525 keuro VAK en VEK aan terugbetalingen van voorschotten zouden gebeuren, in diverse grondenbanken, dit zowel voor partners niet binnen de institutionele groep als Vlaamse grondenbankpartners. De uitvoering 2024 bedroeg 310 keuro VAK en VEK, wegens uiteindelijk niet doorgaan van overdrachtdossiers.

Er werd een bedrag van 179 keuro VAK en VEK geboekt in anomalie in gevolge de noodzaak tot aanrekening vanwege het verstrekken van een nieuw voorschot aan Edenred voor dit bedrag, ingevolge het nieuw afgesloten contract voor maaltijdcheques.

De geactualiseerde werkingsuitgaven bij BA2024 en na interne herverdelingen, zowel voor huisvestingskosten, bureau- en werkingskosten, reis- verblijfs-, verplaatsings-, en representatiekosten, kosten voertuigen, presentiegelden, studies en huur bedroegen 6.330 keuro VAK en VEK. De werkelijke realisatie is 7.318 keuro VAK en 6.746 keuro VEK. De

werkingsuitgaven die gefinancierd worden met de werkingstoelage van de VLM worden daarbij volgens afspraak volledig aan dit ISE toegewezen.

De na de verwerkte impact van diverse herverdelingen geactualiseerde werkingsuitgaven in het kader van de projectwerking bedragen 31.742 keuro VAK en 36.204 keuro VEK. Hierbij inbegrepen zijn de uitgaven aan "batige saldi" in het kader van de ruilverkaveling en landinrichting, uitgaven ihkv grondenbanken om aan de bestaande stimuli en flankerende maatregelen te kunnen voldoen en uitgaven ihkv RUP's voor gebruikers- en kapitaalschade (decreet grond- en pandenbeleid). Ook zijn er budgetten voorzien voor vergoedingen ihkv de uitkoopregeling pelsdierkwekerijen vanuit de overeenkomst met dierenwelzijn. Tevens omvatten deze doorstortingen aan EU-partners ihkv het EIP-project en andere Europese projecten en overdrachten aan gemeenten ihkv het omgevingsbeleid voor ruimte en milieu. Ook zijn er kredieten voorzien voor studies, onroerende voorheffing, aankopen gronden en inrichtingswerken binnen dit ISE en beheerovereenkomsten onroerend erfgoed. De realisatie 2024 bedraagt 27.881 keuro VAK en 31.226 keuro VEK.

Vanuit de definitieve investeringstoelage van de VLM werden 1.619 keuro VAK en 2.254 VEK voorzien voor de aankoop of vervanging van bedrijfswagens, investeringen in informatica, kantoormateriaal en meubilair. Er werd voor 1.604 keuro vastgelegd, en 2.354 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

Vanuit een VEK-herverdeling uit de relance-budgetten werd 581 keuro VEK voorzien voor voor informatisering MAP 6 en datawarehouse (VV075). Er werd voor 613 keuro aangerekend als vereffeningskrediet, tevens door benutting van een in 2023 ontvangen belast saldo.

Vanuit een herverdeling uit de PAS-provisie werden tevens 465 keuro VAK en 661 keuro VEK investeringskredieten voorzien ihkv het PAS-beleid. Er werd voor 463 keuro vastgelegd, en 691 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

Vanuit een herverdeling uit de SGBP-provisie werden tevens 240 keuro VAK en VEK investeringskredieten voorzien ihkv het SGBP-beleid. Er werd voor 240 keuro vastgelegd, en 217 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

In de begroting 2024 van de VLM was ook 95.000 keuro VAK en 31.666 keuro VEK voorzien voor uitgaven vergoedingen planschade. Gezien dit beleid in 2024 nog niet werd uitgerold, werden er geen uitgaven gerealiseerd.

2. ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING

2.1 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

OD 1. Doelgerichte deelname aan het internationaal en Europees beleid

Het Belgische EU-Voorzitterschap

Onder het Belgische EU-Voorzitterschap, met in veel gevallen een leidende rol vanuit de Vlaamse overheid, kwamen tal van **wetgevende EU-dossiers** tot een **finaal akkoord**. Het gaat daarbij onder meer om de herziening van de luchtkwaliteitsrichtlijn, de richtlijn stedelijk afvalwater en de verpakkingsrichtlijn, alsook nieuwe emissiestandaarden voor personenwagens (Euro 7), nieuwe doelstellingen rond CO₂-emissies van zwaar vrachtverkeer en een regelgevend kader voor de certificering van koolstofverwijdering. Ook de natuurherstelverordening en de herziening van de richtlijn energieprestaties van gebouwen werden afgerond in wetgevende fase.

Over een aantal andere Europese regelgevingsdossiers wist het EU-Voorzitterschap een **gezamenlijk standpunt tussen de EU-lidstaten** te bereiken: de bodemonmonitoringrichtlijn, de herziening van de kaderrichtlijn afval en nieuwe regelgeving rond beweringen over het duurzame karakter van producten ('green claims'). De lidstaten namen ook een onderhandelingsmandaat aan over het updaten van de lijst van prioritair vervuulende stoffen in water en over een vereenvoudigde beoordeling van chemische stoffen. Tot slot werd, eveneens binnen de Landbouwrada, een gemeenschappelijk standpunt aangenomen ten aanzien van het voorstel van de Europese Commissie tot wijzigen van het mandaat van het Permanent Bosbouwcomité van de EU tot permanent overlegorgaan ten dienste van de Europese Commissie voor samenwerking inzake bossen, bosbeheer en de bredere bossector.

Verder boekten we vooruitgang in de **bespreking** van de herziening van de richtlijn autowrakken, en van toekomstige EU-regelgeving ter voorkoming van het verlies van plastic pellets en rond het vervoer van dieren. Inzake bosmonitoring werd een aparte ad hoc groep opgezet die rapporteert aan de Raad Landbouw en werd de eerste lezing van het voorstel afgewerkt.

We speelden in op de publicatie van de European Climate Risk Assessment (EUCRA) van het Europees Milieuagentschap en de mededeling "managing climate risks" van de Europese Commissie. Gezien de sector-overschrijdende aard lieten we dit **aanbrengen op andere relevante Raadsformaties**, met inbegrip van energie, industrie, landbouw, gezondheid, financiën en begroting, toerisme en civiele bescherming. Uit deze besprekingen bleek dat de urgentie van de klimaatrisico's en de stijgende kosten van niet-handelen algemeen erkend worden. Er heerst brede consensus over de nood aan een systemische aanpak op alle relevante beleidsterreinen, ook op EU-niveau. Tot slot werd **vooruitgeblift op de nieuwe Europese legislatuur**. Volgend op de tussentijdse evaluatie van het achtste Milieuactieprogramma nam het Belgisch EU-voorzitterschap het initiatief tot raadsconclusies over het toekomstige EU-milieubeleid, die werden aangenomen op de Raad Leefmilieu van 17 juni 2024.

EU-leiderschap op globaal niveau

Naast het werk op EU-beleidsniveau namen we ook in het **multilaterale werkveld** een belangrijke rol op tijdens het EU-voorzitterschap, via het voorbereiden en uitdragen van de EU-posities tijdens VN-milieuonderhandelingen. Zo droeg de Vlaamse delegatie bij aan de 14e COP **CMS** ter bescherming van migrerende wilde diersoorten en aan de coördinatie van de EU-standpuntbepaling voor de 19e sessie van het **VN-Bossenforum** (UNFF-19). We maakten ook actief deel uit van de Belgische delegatie op de 6e zitting van de VN-milieuvergadering (**UNEA-6**) met aanneming van een waterresolutie die streeft naar een sterker, effectiever en inclusiever waterbeleid en een resolutie over een betere luchtkwaliteit, die de oprichting van een netwerk beoogt voor betere samenwerking tussen regionale initiatieven rond luchtkwaliteit.

Daarnaast namen we deel aan de vierde onderhandelings sessie over een **internationaal verdrag tegen plasticvervuiling** (INC-4 Plastics). Vanuit het EU-Voorzitterschap riepen we op tot een paradigmaverschuiving om tot een sterke en duurzame overeenkomst te komen die de hele levenscyclus van plastic omvat en de weg vrijmaakt voor de circulaire economie van morgen.

Tot slot namen we mee de EU-coördinatie op tijdens de **voorbereidende vergaderingen** voor de klimaat- en biodiversiteitsconferenties in het najaar van 2024, en op VN-onderhandelings sessies over grensoverschrijdende luchtvervuiling, grensoverschrijdend transport van gevaarlijk afval, alsook een toekomstig wetenschapspanel rond chemicaliën, afval en vervuiling.

Na het EU-voorzitterschap, tijdens de 2de helft van 2024, bleven we actief deze multilaterale omgevingsprocessen opvolgen om toe te zien op de efficiënte werking ervan

en het honoreren van de Vlaamse aandachtspunten, via Belgische en Europese standpuntvorming, op deze internationale fora.

Agendasetting via een uitgekiend programma van vergaderingen en events

Op basis van de vooropgestelde inhoudelijke prioriteiten **wogen we actief op de Europese agenda via de (co-)organisatie van bijeenkomsten en events**, zoals een tweedaags internationaal congres rond PFAS-vervuiling, een Europese waterconferentie, het derde Mission Forum over klimaatadaptatie, een Conferentie Circulaire Economie, een Renovation Week, een symposium Dierenwelzijn, conferenties rond duurzaam landgebruik en rond humane biomonitoring, gelinkt aan het Europees partnerschap PARC, een Soil Week, een workshop over een toekomstbestendige kaderrichtlijn afval, twee workshops in samenwerking met het Waals Gewest over de afvang, het transport en gebruik of opslag van CO₂ en bijeenkomsten van verschillende Europese netwerken, onder meer over de juridische omzetting van EU-milieuwetgeving (NEEL), handhaving (IMPEL), vergunningsaspecten (EIA-SEA), New European Bauhaus, mainstreaming van omgevingsdoelstellingen in EU-fondsen (ENEAMA) en drinkwater (ENDWARE).

In uitvoering van **Agenda 2030 inzake duurzame ontwikkeling en internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering** zijn de werkzaamheden van de CMS-conventie rond ecologische connectiviteit voor trekkende diersoorten, de Ramsar-conventie voor wetlands, Unesco voor grensoverschrijdend beheer van het Okavango National Park, de werkzaamheden van LRTAP rond grensoverschrijdende luchtverontreiniging en van Espoo rond MER gesteund in 2024.

Wat betreft de **bilaterale en interregionale samenwerking** bleven we inzetten op interregionale samenwerking, zoals het leveren van onze expertise op vlak van omgeving in Vast Gemengde Commissies, zoals met Polen en Zuid-Afrika. Het uitwerken van een actief buurlandenbeleid, met een focus op Nederland, bleef ook een belangrijk actiepunt.

De Commissie stelde in juli 2023 het pakket '**Vergroening van het vrachtvervoer**' voor, een pakket maatregelen om het goederenvervoer efficiënter en duurzamer te maken, waaronder een nieuw EU-kader voor het berekenen van de uitstoot van vervoer, de herziening van de richtlijn gecombineerd vervoer en de richtlijn maten en gewichten van voertuigen. Samen met de minister bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken is bij de opvolging van de Europese besluitvorming rond deze maatregelen aandacht besteed aan de opportuniteiten voor de integratie van omgevingsdoelstellingen. De onderhandelingen tussen de raad en het Europese Parlement rond de **herziening van de TEN-T-verordening** met EU-richtsnoeren voor de ontwikkeling van het trans-Europese vervoersnetwerk, dat moet bijdragen aan duurzame mobiliteit en connectiviteit in heel Europa, werden opgevolgd. Deze initiatieven zijn belangrijk in het kader van het realiseren van multimodaliteit en de doelstelling (uit de EU Green Deal) van vermindering van 90% van de uitstoot van broeikasgassen in de volledige vervoersector tegen 2050.

Er is ingezet op de **integratie van omgevingsdoelstellingen in de voedselproductie- en consumptie**. De Vlaamse standpunten voor de Raad Landbouw werden afgestemd waarbij bijdragen geleverd werden voor de Raadsconclusies over de toekomst van de landbouw. Ook is overleg gepleegd met het oog op de raadsbesprekingen rond de uitdagingen van de voedselketen in de EU, en de raadsbesprekingen rond opportuniteiten van de bio-economie, het toekomstige GLB en vereenvoudigingsvoorstellen. Er was ook afstemming voor de verordeningen Nieuwe Genoom Technieken, Forest Reproductive Material en Bosmonitoring. Het voorstel verordening Duurzaam Gebruik van Pesticiden werd door de Commissie teruggetrokken.

De besprekingen rond de **tussentijdse herziening van het meerjarig financieel kader** (MFK) voor de periode 2021-2027, de linkers met het budget voor het herstelbeleid en de opstart van de discussies op EU niveau rond het komende MFK werden opgevolgd.

We volgden de lopende oefening over de evaluatie (studie van de Commissie) van het beginsel “**de vervuiler betaalt**”. De aandacht ging daarbij ook naar de kwestie van de indirecte betaling van de vervuiler via subsidies die schadelijk zijn voor het milieu en de niet-toepassing van het beginsel in de context van EU-fondsen. De inventarisatie en analyse van de Vlaamse subsidies is gestart in het kader van opsporen van mogelijke **milieuschadelijke subsidies**. De analyse van de Vlaamse subsidies gebeurt volgens een opgelegde Europese methodiek.

We organiseerden een **revisie** van de eerste versie van de tekst van het **Belgische landenrapport** opgesteld door DG Milieu. Aangezien bepaalde delen daarin nog niet up to date waren volgens de Commissie, werd gevraagd nog zeker een revisie te organiseren vóór de publicatie van eindrapport in april 2025.

We werkten aan een **voorontwerp van omzettingsteksten** van de EU-wetgevingen over stroomlijning van omgevingsvergunningen en er is breed overleg geweest om de centrale contactpunten vorm te geven. Via de Belgische en Europese governance organen in kader van de Critical Raw Materials Act en de Net Zero Industry Act werd gesignaleerd dat effectieve uitwisseling en betrokkenheid van de vergunningsoverheden niet over het hoofd mag worden gezien.

OD 2. Een coherent instrumentenpakket dat geïntegreerd wordt ingezet

Ter uitvoering van het **Instrumentendecreet** werden op 22 maart 2024 het besluit met nadere regels over de vergoedingsregelingen en de koopplichten, en het besluit dat een bestaand besluit met betrekking tot de planbatenregeling wijzigt, goedgekeurd. Beide besluiten zijn op 15 april 2024 in werking getreden. Via beleidsfora en informatie en “veel gestelde vragen” op de website van het Departement Omgeving wordt opvolging voorzien.

Wij hadden aandacht voor **doelregelgeving bij het onderzoek naar specifieke regelgeving** (waterstoftankstations) en werkten mee met onze academische partners.

Prioritaire aandacht blijft gaan naar (geïntegreerde) projecten die de ruimtelijke ontsnippering van de kustduinengordel, het herstel van open ruimte, landschap en natuur door ontharding, de ontwikkeling van ecologische en ruimtelijke verbindingen tussen natuursystemen, natuuruitbreiding en een duurzaam en natuurvriendelijk waterbeheer als hoofddoelstellingen hebben.

Met de ontwikkeling van thematische FAQ en systematische uitbouw van de Wetwijzer in het verlengde van de toelichtingen via de beleidsfora werd actief ingezet op de kennisopbouw rond nieuwe regelgeving bij omgevingsprofessionals.

OD 3. Bundeling van middelen die realisatie op terrein verzekeren via het BRV-fonds

De Vlaamse Regering keurde het besluit **Lokaal Bouwshiftfonds** definitief goed. Hiermee is de reglementaire basis gelegd voor een financiële tussenkomst vanuit het BRV-fonds aan steden en gemeenten die planschade moeten betalen ten gevolge van ruimtelijke uitvoeringsplannen die gronden herbestemmen naar een openruimtebestemming en daarmee de bouwshift mee realiseren.

OD 4. Financiering van het omgevingsbeleid

Het decreet met het nieuw **subsidiekader** voor **omgevingsverenigingen** en voor éénmalige subsidies via **projectoproepen** trad in werking. Het voorziet in de reglementaire basis voor de financiële ondersteuning van omgevingsprojecten. Het gaat

om projecten gericht op samenwerking, uitvoering of lokale doorvertaling van de Vlaamse beleidsdoelstellingen en op die manier het draagvlak voor omgevingsmaatregelen en concrete gedragsverandering stimuleren.

OD 5. De omgevingsvergunning vereenvoudigen

De **goedkeuringsprocedure van de wijziging van het omgevingsvergunnings-decreet** is afgerond.

OD 7. Iedereen VIP: proactieve en oplossingsgerichte administratie

Het departement gaf ook in 2024 een begeleiding op maat voor belangrijke investeringsprojecten in Vlaanderen, en werkte daarbij nauw samen met VLAIO voor de economische speerpuntprojecten, en met FIT.

OD 8. Omgeving is digitaal en datagedreven

In 2024 werd er in functie van de omgevingsdoelstellingen en op maat van verschillende doelgroepen ingezet op de verdere **ontsluiting van omgevingsdata**. Dit gebeurde onder meer via platformen als MercatorNet, Omgevingsinformatie Vlaanderen, Databank Ondergrond Vlaanderen en Geopunt. In het kader van de uitbouw van het Vastgoed Informatie Platform werd de aansluiting van databronnen met betrekking tot leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten en ruimtelijke bestemmingsplannen gerealiseerd. In het kader van PAS en PFAS werden datastromen tussen de betrokken entiteiten georganiseerd. Er werd hierbij onder meer een werking rond Masterdata Management uitgebouwd.

Er werd ingezet op de verdere uitbouw van het **Omgevingsloket** en het bijhorende inzageloket zodat deze beter aansluiten bij de noden van de eindgebruikers en in overeenstemming blijven met de gewijzigde regelgeving. Naar aanleiding van de modernisering van de milieueffectrapportage en PAS werden digitaliseringsinitiatieven opgestart.

Naar aanleiding van de nieuwe verordening industriële emissies portaal (IEP) en de herziening van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) werden impactanalyses uitgevoerd en digitaliseringstrajecten voorbereid.

OD 9. We herzien het instrument erkenningen

In januari 2024 werd het besluit van de Vlaamse Regering wat betreft het doorvoeren van **optimalisaties rond de erkenningen leefmilieu** definitief goedgekeurd.

In juni 2024 werd een **onderzoek met beleidsaanbevelingen met betrekking tot de externalisering van de erkenningen energie en klimaat afgewerkt**.

OD 10. Inzetten op een vereenvoudigde en kwalitatieve milieueffectrapportage

De goedkeuringsprocedure is afgerond van het decreet met betrekking tot de **modernisering van milieueffectrapportage**. Het uitvoeringsbesluit werd op 31 mei 2024 een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

OD 11. Herzien en vereenvoudigen van de omgevingsreglementering

De uitrol van verschillende onderdelen van de omgevingsregelgeving in het kader van de Programmatische Aanpak **Stikstof (PAS)** werd verder gezet: het decreet van 26 januari 2024 over de programmatische aanpak stikstof, het decreet van 19 april 2024 over ammoniakemissiereducerende maatregelen; het besluit van 19 juli 2024 over de toewijzing van diercategorieën bij de vaststelling van de PAS-referentie 2030; het besluit van 20 september 2024 over de afwijkende berekeningsmethode van de referentiesituatie 2021, de vrijstelling van reductieverplichtingen en de aanwijzing van verwerkingsverantwoordelijken; het besluit van 8 november 2024 tot vaststelling van bijkomende ammoniakemissiereducerende maatregelen, als vermeld in artikel 9, §2, vijfde lid, van het decreet van 26 januari 2024 over de programmatische aanpak stikstof.

In het kader van de **Blue Deal** zijn aanpassingen gedaan aan de milieuregelgeving om het beheer van grondwater te verbeteren. Dit ontwerpbesluit werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 21 juni 2024.

De definitieve goedkeuring van een ontwerpbesluit tot wijziging VLAREM wat betreft **kunststofgranulaat, brandstoffen en brandbare vloeistoffen, de opslag van gevaarlijke producten en particuliere stookolietanks** vond plaats op 6 september 2024.

Een wijzigingsbesluit met betrekking tot **omlopen van motorvoertuigen/vaartuigen** werd definitief goedgekeurd op 2 februari 2024.

De regelgeving in verband met emissies van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS is verder geëvalueerd. Het onderzoek naar de mogelijkheden van een **registerplicht** voor **gevaarlijke stoffen** die in de omgeving kunnen terechtkomen, werd afgerond. **De meetmethoden in de compendia**, inclusief deze voor PFAS in water en lucht, zijn geactualiseerd.

Via het besluit van de Vlaamse Regering van 6 september 2024 tot wijziging van diverse bepalingen van VLAREM II, VLAREM III en het milieuhandhavingsbesluit werd de activiteit alkalische hydrolyse (**resomatie**) toegevoegd aan de indelingslijst.

Er werd verder werk gemaakt van de inhoudelijk/technische voorbereiding voor de opmaak van een **vergunningskader voor het ontgassen van schepen** voor zowel vaste als mobiele/verplaatsbare installaties.

De BBT/EMIS-stuurgroep formuleerde een voorstel van het werkprogramma om Vlaamse **BBT-studies** op te stellen of te herzien voor het jaar 2025. Nadat de stuurgroep de leden van de Minaraad consulteerde over dit voorstel, is het programma 2025 goedgekeurd.

De **implementatie van de Europese BBT-conclusies** in VLAREM III voor de textielindustrie werd doorgevoerd via het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2024. Het besluit van de Vlaamse Regering ter implementatie van de Europese BBT-conclusies in VLAREM III voor de afgasbehandeling in de chemische sector werd in mei 2024 onderworpen aan een publieke consultatie. Het besluit van de Vlaamse Regering ter implementatie van de Europese BBT-conclusies in VLAREM III voor de slachthuizen werd principieel goedgekeurd op 7 februari 2025.

SD 2. HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG
OMGEVINGSBELEID

OD 1. Verder bouwen aan een volwaardige omgevingshandhaving

We voerden het **Omgevingshandhavingsprogramma** verder uit, deels samen en deels afgestemd met de uitvoering van aanbevelingen van de systeemaudit inzake handhaving en van de Parlementaire Onderzoekscommissie PFAS/PFOS en met de uitrol van het kaderdecreet Vlaamse handhaving. De prioritaire acties voor 2024 legden we vast in een Projectplan 2024 Stroomlijning Omgevingshandhaving dat door de gewestelijke inspectiediensten en handhavers van het beleidsdomein Omgeving maximaal geïntegreerd werd uitgevoerd.

Het **regelgevingstraject** voor een Omgevingshandhavingsbesluit, dat uitvoering geeft aan het **Kaderdecreet Vlaamse Handhaving** en het bijbehorende Implementatiedecreet voor Omgeving, startten we op begin 2024. We werkten er gestaag aan door zodat na een eerste en tweede goedkeuring op 25 november 2024 advies is bekomen van de Raad van State. Midden 2024 startten we met het opzetten van een werking om de **implementatie** van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving voor te bereiden, met onder andere een analyse van de regelgeving en de verhouding tot huidige werking, de opmaak van een FAQ, processchema's, een draaiboek en een afsprakenkader voor de betrokken gewestelijke inspectiediensten. Daarbij wordt continu rekening gehouden met het maximaal ontsluiten van het resultaat van dit implementatietraject voor externe (handhavings)actoren.

Bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving hebben we aanvullend aan elkaar ingezet. Inzake de handhaving van de goede ruimtelijke ordening maakten we een verschuiving van de gerechtelijke afwikkeling naar het frequenter inzetten van bestuurlijke maatregelen waartoe eveneens de minnelijke schikking behoort. Dit verloopt gunstig en de globale cijfers van gerechtelijke en bestuurlijke herstelmaatregelen samen blijven hierbij geëvenaard. De bedragen in de verschillende boetekaders hebben we met 20% verhoogd voor nagenoeg alle milieuschendingen, daarnaast zetten we bijkomend in op een verruimde toepassing van de voordeelontneming, de verzwarende omstandigheid 'financiële draagkracht' bij milieudossiers, en deden we in meer gevallen een voorstel tot betaling van een geldsom, de zogenaamde bestuurlijke transactie, aan de overtreder als alternatief voor een geldboete.

OD 2. Neerzetten van een innovatieve omgevingshandhaving

Om **remote-sensingtechnieken** met drones ruimer te kunnen inzetten op het terrein voerden we een aantal opdrachten uit over bodycams, staatsvluchten en ijkings, homologatie en productnormen. Samenvattingen van inspectieverslagen ontsloten we via de online toepassing **Omgevingsinformatie Vlaanderen** en voor wat betreft de aansluitingen op het **Vlaams Handhavingsplatform** zetten we belangrijke stappen om op basis van een digitaal klassement handhavingsdocumenten te ontsluiten.

Samen met de federale overheid en de andere gewesten startten we met de voorbereidingen voor de omzetting van de **Europese richtlijn inzake Milieustrafrecht**. Via onze deelname aan de werkzaamheden van het Environmental Compliance Assurance Forum van de Europese Commissie stemden we ook op Europees niveau af over de omzetting van deze richtlijn en de implementatie ervan. Daarnaast namen we actief deel aan verschillende projecten van het **Europese IMPEL-netwerk**.

Op het terrein gingen we vanaf 2024 opnieuw over tot **ambtshalve uitvoering voor wat betreft ruimtelijke ordening**.

OD 3. Versterken van een proactieve en risicogebaseerde omgevingshandhaving

Naast het verder uitbouwen van **specifieke risicoanalyses** op basis van digitale toepassingen, gevoed met themagebonden omgevingsdata, werkten we voort aan het

ontwikkelen van een **macro-risicoanalyse** voor het volledige bevoegdheidspakket omgeving door de plichtanalyse alvast uit te breiden naar het volledige bevoegdheidspakket. Dit maakte gerichte controles mogelijk om een **grotere impact op het terrein** te realiseren. We zetten maximaal afgestemd in op de **gewestelijke handhavingsprioriteiten** met bijzondere aandacht voor de gewestelijke prioriteiten van het Omgevingshandhavingsprogramma. Met 15 pilootgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden rondde we in 2024 het **piloottraject rond proactieve beleidsmatige omgevingshandhaving** in de lokale praktijk af met een beleidsforum en een informatieve webpagina ter kennisdeling en ter inspiratie van andere lokale overheden.

OD 4. Inzetten op een transparante en oplossingsgerichte omgevingshandhaving

We zetten in op een oplossingsgerichte handhaving door **een gerichte en afgestemde inzet van het handhavingsinstrumentarium**. Daarbij pasten we in 2024 criteria verder toe die bepalen in welke gevallen een **onmiddellijke inzet van de dwingende instrumenten** noodzakelijk is, samen met een evaluatie en bijsturing waar nodig.

OD 5. Kwalitatief rapporteren over en evalueren van omgevingshandhaving

De jaarlijkse **data inzake omgevingshandhavingsuitvoering** ontsloten we ook in 2024 via de **interactieve online tool**. De tool breidden we uit met een meerjarenanalyse. Daarnaast publiceerden we het **tweede periodieke Omgevingshandhavingsrapport**, waarin we een kwantitatieve en kwalitatieve analyse en evaluatie over het uitgevoerde omgevingshandhavingsbeleid in 2022-2024 opnamen. Tenslotte namen we het **opvolgingssysteem van het Omgevingshandhavingsprogramma** in gebruik.

2.2 BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de beleidsuitgaven van het departement Omgeving gericht op de uitbouw van een doeltreffend omgevingsbeleid en -instrumentarium;
- Internationale beleidsuitgaven en het honoreren van internationale verdragen en samenwerkingsakkoorden (departement Omgeving);
- het ondersteunen van onze partners met het oog op het vergroenen van onze maatschappij en economie (departement Omgeving);
- de financiering van de referentietaken bij VITO en ILVO.
- de werking van het Vlarelfonds, het Fonds voor EU-financiering en het Omgevingsfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven	24.517	35.446	27.922	25.534	36.854	27.234

WT, LO, PR						
Toe- lagen IS	424.561	475.487	481.982	428.069	536.403	527.627
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	449.078	510.933	509.905	453.603	573.257	554.861

* *Opgelet: de kolom BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+61 miljoen euro) en VEK (+101 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (+53 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK-budgetten aan de DAB MINAfonds (via toelage-artikel QB0-1QCG2OX-IS) vanuit de PAS-provisie (+28 miljoen VAK en +33 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK-budgetten aan de DAB MINAfonds (via toelage-artikel QB0-1QCG2OX-IS) vanuit de klimaatprovisie op artikel QE0-1QHB2IB-PR voor het voeren van PAS-beleid (+27 miljoen VAK en +23 miljoen VEK);
- verdeling van extra VAK- en VEK-budgetten voor VAP-projecten op de uitgavenbegroting vanuit de MINA-toelage op artikel QB0-1QCG2OX-IS (vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG2OA-WT) (-15 miljoen VAK en -11 miljoen VEK);
- de toekenning van 10 miljoen VAK/VEK vanuit de toelage aan het BRV-fonds op artikel QB0-1QCG2NX-IS (toelage voor planschade) naar de toelage van het MINAfonds op artikel QB0-1QCG2OX-IS (voor Grondenbank Blue Deal en een grote aankoop bij ANB).

Voor de meer gedetailleerde bespreking van de reële wijzigingen in deze uitgaven t.o.v. de ramingen bij BA2024 wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in dit deel van de BBT.

2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCGAOA-OI – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden diverse kleine verkoopopbrengsten geboekt op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering ook via dit algemene ontvangstenartikel ingeschreven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	0	0
BA-JR 2024	0	0	0
BU 2024	15	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werd op dit ontvangstenartikel de terugvordering geboekt op het VITO van het ongebruikte deel van de VITO-toelage met betrekking tot de uitvoering van een bepaald onderzoek.

QB0-9QCGAOA-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Er worden in 2024 diverse kleine verkoopopbrengsten verwacht op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het Departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via dit ontvangstenartikel ingeschreven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	744	0	0
BA-JR 2024	744	0	0
BU 2024	901	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering is hoger dan verwacht. Dit is vnl. te wijten aan het deel diverse ontvangsten dat wordt aangerekend op dit artikel. Er werd 359 keuro aangerekend t.o.v. een raming van 100 keuro. Het gaat hier dan vooral om correcties of en terugvorderingen van subsidies (268 keuro), andere terugvorderingen (101 keuro), laattijdigheidsboetes (7 keuro) en nog enkele kleinere ontvangsten. Daarnaast gebeurde er nog voor 542k euro aan boekingen in het kader van de uitvoering van projecten met EU-cofinanciering. Dit was dan weer 102k euro minder dan geraamd.

QB0-9QCGTOD-OW – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel dient voorzien te worden binnen de Omgeving-begroting om invulling te geven aan de begrotingsinstructies mbt. het ESR-neutraal maken van EU-subsidies. Het gebruik van dit artikel is afhankelijk van de EU-gecofinancierde projecten die het departement kan binnenhalen. Het artikel staat ESR-neutraal ten opzichte van de gerelateerde ESR-uitgaven 2024 op artikel QB0-1QCG4OD-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	0	0
BA-JR 2024	0	0	0
BU 2024	0	8	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd technisch een zeer beperkte toegewezen EU-ontvangst geboekt in 2024.

QB0-9QCGTOE-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het Vlarelfonds, worden inkomsten geboekt via de betaling van retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OE-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	1.000	0
BA-JR 2024	0	1.000	0
BU 2024	0	1.020	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

QB0-9QCGTOF-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Bij het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning werd het Omgevingsfonds opgericht. Het Omgevingsfonds startte op 23/02/2017 in het kader van de inwerkingtreding van het uitvoeringsbesluit bij het Omgevingsdecreet. Dit fonds wordt in hoofdzaak gespijsd door de retributies voor dossierkosten bij de aanvraag van omgevingsvergunningen en de GGO-dossiërtaksen. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OF-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	470	0
BA-JR 2024	0	470	0
BU 2024	0	445	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

De GGO-dossiértaksen worden - net zoals bij de dossiértaksen in het kader van vergunningsaanvragen - gestort in het Omgevingsfonds. Er werd in totaal 445 keuro ontvangen aan retributies omgevingsvergunningen en aan dossiértaksen GGO's, wat iets lager ligt dan de raming bij BA2024. De reële inkomsten vloeien voort uit de ingediende dossiers in 2024.

Uitgaven

QB0-1QCG20A-LO – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden in hoofdzaak de personeelskosten begroot van personeelsleden werkzaam binnen het Departement Omgeving aan specifieke projecten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.970	2.726	2.610	1.970	2.698	2.610

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Er werd in 2024 via BVR een budget van 339 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap. Daarnaast werd het budget via BVR verhoogd met 28 keuro VAK/VEK voor de index.

Aanvullend werd er in 2024 via MB een budget van 389 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de uitvoering van het VAP-project "Verdere uitrol klimaatadaptatiebeleid".

Er werd een anomalie van 97 keuro VAK opgeladen naar aanleiding van het juist zetten van de niet-opgenomen vakantiedagen van onze werknemers.

QB0-1QCG20A-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het werken met eenvoudige en doeltreffende instrumenten binnen het omgevingsbeleid, en het doen doorwerken van het omgevingsbeleid in andere beleidsvelden en sectoren (bv. kennisdeling over Maatschappelijk Verantwoorde Overheidsopdrachten (MVOO), uitbreiding van de MVI-tool in samenwerking met Nederland en het Klimaatplan Vlaamse Overheid). Belangrijkste uitgavenposten zijn hierbij de reguliere uitgaven voor IT, het omgevingsvergunningenloket en het Omgevingsinformatiesysteem (samen 5 miljoen euro) en de uitgaven in het kader van de handhaving (2 miljoen euro).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	9.503	13.108	13.088	10.537	14.659	13.268

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen. Dit verliep in grote lijnen conform de planning toegelicht in de BBT voor BA2024.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1.224 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het versterken van het budget voor de PAS-werking binnen het OIS (Omgevings-Informatiesysteem). Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven in het kader van Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS).

Er werd in 2024 via BVR een budget van 37 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap.

Verder werd er 2.303 keuro VAK en 2.111 keuro VEK herverdeeld vanuit de PFAS-provisie op artikel QBX-3QCG20A-WT, en dit voor extra PFAS-gerelateerde uitgaven op het vlak van OIS, communicatie en handhaving binnen het departement.

Tenslotte werd er 206 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het VAP-project met het oog op de verdere uitrol van het klimaatadaptatiebeleid.

QB0-1QCG20B-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving de Vlaamse bijdragen aan internationale (milieu)verdragen en samenwerkingsakkoorden, internationale klimaatfinancieringsverplichtingen en ook specifieke werkingskosten in het kader van het internationaal beleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen stipt en correct bij tot de afspraken die gemaakt

worden en werden op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora inzake omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	769	811	810	752	794	786

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via MB een budget van 42 keuro VAK/VEK aan dit artikel toegevoegd vanuit QBX-3QCG20B-WT vanuit diverse artikels om aan de verplichtingen in het kader van multilaterale milieuverdragen en samenwerkingsverbanden te kunnen voldoen. De vereffeningen op dit artikel voor de werkingskosten zijn iets lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de ramingen bij de BO2024/BA2024.

QB0-1QCG20C-WT – EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd die vnl. betrekking hebben op externe partnerschappen om de betrokkenheid van burger en maatschappij bij het omgevingsbeleid te verhogen, met het oog op het verhogen van het maatschappelijk draagvlak.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	10.009	10.606	10.606	10.009	10.136	9.854

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 127 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van de overschrijding van de spilindex. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBD2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

Via MB werd 470 keuro VAK herverdeeld vanuit het begrotingsartikel QBX-3QCG20C-WT om de subsidie voor de loonkosten van de MOS-begeleiders voor de rest van het schooljaar (1 januari 2025 – 31 augustus 2025) te kunnen vastleggen.

De vereffeningen op dit artikel zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningskalender tov. de ramingen bij de BO2024/BA2024.

QB0-1QCG20T-IS – EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK (EV ILVO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO) een dotatie van het Departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van leefmilieu.

De referentietaken hebben tot doel om technisch-wetenschappelijke kennis maximaal te valoriseren ten behoeve van het beleidsdomein Omgeving, specifieke kennishiaten bij het beleidsdomein Omgeving in te vullen en alle relevante onderzoeksresultaten en kennis in binnen en buitenland te rapporteren naar het beleidsdomein Omgeving. Algemeen worden er twee referentietaken onderscheiden: de technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake luchtmissies bij landbouwactiviteiten en de technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake duurzame productietechnieken in de landbouw.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	698	1.053	1.053	698	1.053	1.053

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BA 2024.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 25 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit de kredieten van VMM (vanuit het artikel QB0-1QCG20DW-IS) voor een uitbreiding van de referentietaken voor de actualisatie van de EAMV-bedrijfstoel.

QB0-1QCG20U-IS – VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het VITO een aanvullende toelage van het departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid, van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering door de uitvoering van projecten in ontwikkelingslanden en van ondersteunende taken in het kader van specifieke oproepen internationale klimaatfinancieringsprojecten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	3.759	5.537	5.536	7.267	6.783	6.649

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Er werd in de loop van 2024 via MB aanvullend een budget van 1.838 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor het versterken van de referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid. Dit budget werd voor 748 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2OA-WT (PFAS-provisie), voor 670 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2EV-IS, voor 180 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel CB0-1CBG2AK-PR (PAS-provisie), voor 111 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2OA-WT, voor 78 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OA-WT en voor 51 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QDX-3QCG2FA-WT.

Er werd in 2024 via MB een budget van 60 keuro VAK herverdeeld van dit artikel omwille van minder inzet van VITO dan begroot in de projectoproep 2024 voor internationale klimaatfinanciering.

De vereffeningen op dit artikel volgen de uitvoering van de lopende meerjarige VITO-taken in het kader van internationale klimaatfinanciering en zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de ramingen bij de BO2024/BA2024.

QB0-1QCG20X-IS – DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de DAB Minafonds een aanvullende toelage ter financiering van haar uitgaven. Dankzij deze toelage wordt het totaal aan VEK-uitgaven binnen de DAB Minafonds gedekt door het totaal aan middelen aan ontvangstenzijde.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	420.104	468.897	475.393	420.104	528.567	519.925

Inhoudelijke toelichting:

De toelage aan het DAB MINAfonds werd in 2024 meermaals verhoogd ten opzichte van de BA2024. Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingsartikels van de DAB MINAfonds in deze BBT.

QB0-1QCG40D-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Concreet zal dit artikel gebruikt worden ter correcte ESR-matige en ESR-neutrale boeking van EU-cofinancieringsuitgaven voor Omgevingsgebonden projecten door het departement Omgeving. Deze uitgaven zijn ESR-neutraal t.o.v. de gerelateerde ESR-ontvangsten op artikel QB0-9QCGTOD-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	43	2	0	5	2

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet op dit artikel behoort toe aan het EU-project SARCC en komt voort uit de cofinancieringsbijdrage vanuit de Nederlandse partner. SARCC werd beëindigd in de loop van 2023. Het restsaldo wordt nog 5 jaar aangewend cf. de overeenkomst.

QB0-1QCG40E-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.360	5.862	17	1.360	6.236	294

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werd een budget van 17 keuro VAK aangewend voor het aanduiden van een nieuwe keuringsinstelling voor controles op het werk van erkende technici gasvormige brandstof en technici vloeibare brandstof. In 2024 werd een budget van 205 keuro VEK benut voor de onderzoeksopdracht 'Onderzoek externalisering erkenningen energie en klimaat', een budget van 16 keuro VEK voor keuringsinstelling en een budget van 73 keuro VEK voor ICT-projecten.

QB0-1QCG40F-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het Omgevingsfonds worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van de beleidskosten die verband houden met de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het decreet betreffende de omgevingsvergunning. De inkomsten van 2024 op het Omgevingsfonds (artikel QB0-9QCGTOF-OW) worden ESR-neutraal integraal ingezet voor een flankerend beleid en digitalisering in het beleidsdomein Omgeving

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	906	2.290	576	906	2.326	207

Inhoudelijke toelichting:

Het VAK werd in hoofdzaak ingezet voor de ondersteuning van de verwerking van de omgevingsvergunningsaanvragen voor het project Oosterweel, een studie naar een toetsingsinstrument om te bepalen wanneer een risicoanalyse voor het extern mensrisico geen meerwaarde biedt en een studie naar doorvoeropslagplaatsen voor gevaarlijke producten (uitgezonderd van Seveso en CLP).

2.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCGAOA-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel komt in hoofdzaak het dividend binnen dat de NV Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) uitbetaald aan het Vlaams Gewest voor haar 100% aandeelhouderschap in de NV Aquafin (4 miljoen euro). Daarnaast zijn er ook nog ontvangsten uit de inning van milieuboetes (3,5 miljoen euro) en een aantal kleine diverse ontvangsten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	42.540	0	0
BA-JR 2024	42.540	0	0
BU 2024	45.816	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2024 netto 6.741 keuro aan boetes en bestuurlijke transacties gevorderd. Daarnaast werd er ook netto voor 347 keuro aan bestuurlijke dwangsommen geboekt.

Voorts werd in 2024 een deel van de eenmalig ontvangst vanuit 3M aangerekend. Het gaat hier om de 100 miljoen euro ter financiering van PFAS-budgetten. Deze 100 miljoen wordt ESR-matig verdeeld over verschillende jaren volgens het ritme van de uitgaven op deze PFAS-budgetten. Zo werd er in 2024 34.685 keuro aangerekend.

Op dit artikel kwam in 2024 ook 3.800 keuro aan dividenden van de PMV toe (aandeel in Aquafin NV).

Tot slot werden er ook nog voor 244k euro aan diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Het gaat hier o.a. om correcties en terugvorderingen van subsidies (180 keuro), rechtsplegingsvergoedingen (57 keuro), terugbetalingen van teveel betaalde bedragen (11 keuro), verkopen door de educatieve centra (10 keuro) en laattijdigheidsboetes m.b.t. overheidsopdrachten (5 keuro). Er werd ook nog 20 keuro afgeboekt ten gevolge van een dading.

Uitgaven

QBX-3QCG20A-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden specifieke beleidsgelateerde werkingskosten van het Departement Omgeving aangerekend. Concreet gaat het over kosten voorzien voor procedures en gerechtskosten en schadevergoedingen aan derden (800 keuro), studies inzake beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging die een bijdrage leveren aan een effectiever, efficiënter en/of zuiniger omgevingsbeleid en specifieke ad hoc beleidsuitgaven voor het Departement Omgeving (1.104 keuro).

Daarnaast worden er op dit artikel ook in 2024 significante bijkomende beleidsenveloppen voorzien voor de Blue Deal (105 miljoen euro VAP-provisie) en de bestrijding van PFAS en andere zorgwekkende stoffen (12,4 miljoen euro PFAS-provisie). Hierbij is het de bedoeling om in 2024 viaerschikking deze budgetten te doen landen bij de (nog te bepalen) entiteiten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	119.078	2.353	2.346	79.077	2.960	2.785

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. De vereffeningen op dit artikel zijn licht lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningskalender tov. de ramingen bij de BA2024.

Er werd in 2024 vanuit dit artikel via meerdere MB's een budget van 12.357 keuro VAK en 12.444 keuro VEK herverdeeld binnen het beleidsveld voor uitgaven m.b.t. PFAS en

zorgwekkende stoffen. Deze bewegingen worden meer in detail toegelicht bij de ontvangende artikels.

Daarnaast werd er in 2024 via meerdere MB's ook nog 105.000 keuro VAK en 65.000 keuro VEK herverdeeld binnen het beleidsveld voor uitgaven in het kader van Blue Deal/VAP. Ook deze bewegingen worden meer in detail toegelicht bij de ontvangende artikels.

QBX-3QCG2OB-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving allerlei uitgaven en projecten gerelateerd aan het internationale omgevingsbeleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen bij tot de realisatie van de op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora onderschreven omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) met aandacht voor capaciteitsopbouw, technologietransfer en inzet en valorisatie van Vlaamse expertise.

De middelen op dit artikel worden in hoofdzaak ingezet ter subsidiëring van projecten in het buitenland die gerapporteerd worden in het kader van ontwikkelingsrelevantie (OESO-DAC), internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering (UNFCCC en UNCBD) en duurzame ontwikkeling (SDG's), zoals via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	654	612	605	722	1.016	823

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via MB een budget van 42 keuro VAK van dit artikel overgeheveld naar QB0-1QCG2OB-WT om aan de verplichtingen in het kader van multilaterale milieuverdragen en samenwerkingsverbanden te kunnen voldoen.

Er werd in 2024 via MB een budget van 135 keuro VEK naar dit artikel overgeheveld van artikel QB0-1QCG2OB-WT en 159 keuro van artikel QB0-1QCG2ND-WT om de correcte vereffening zoals bepaald door het VCO te kunnen voorzien.

QBX-3QCG2OC-WT – EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd die betrekking hebben op het versterken en verankeren van het omgevingsbewustzijn in de verschillende geledingen van de Vlaamse samenleving. Ook het beleidsondersteunend onderzoek, monitoring en evaluatie m.b.t. het thema groene economie worden via dit

artikel gefinancierd. Er werd een budget voorzien voor investeringen voor de werking van de centra Duurzaam Educatiepunt en voor natuurtechnische milieubouwprojecten en ontsnipperingsprojecten i.k.v. VAPEO (acute knelpunten of opportuniteiten en andere concrete projecten). Deze uitgaven zijn gekoppeld aan doelstelling OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen onder ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu, en aan OD3 Natuur overall – door verweving en verbinding, door blauwgroene netwerken en ecosysteemdiensten onder ISE natuur en biodiversiteit. Daarnaast voorziet het artikel in werkingsmiddelen voor de centra Duurzaam Educatiepunt, voor de werking m.b.t. educatie voor duurzame ontwikkeling (MOS, Ecocampus en NME-programma), Week van de Bij, ontsnippering (o.a. monitoring ontsnipperingsmaatregelen), duurzaam en natuurinclusief bouwen (o.a. promotie label natuurinclusief werken, promotie beoordelingskader natuurinclusief bouwen, overheidsopdracht vernieuwing in uitwerking van instrument duurzaamheidsmeter wijken) en voor empowering en draagvlak van verschillende doelgroepen rond ruimte, milieu en klimaat (o.a. ontwikkeling tools). Dit is gekoppeld aan doelstelling OD 5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen onder ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu. Vanuit dit artikel worden ook uitgaven gefinancierd voor bepaalde doelstellingen die beschreven staan in SD 7 'Duurzaamheidstransities' van ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu. Voor de beleidsvoorbereiding, monitoring en evaluatie m.b.t. groene economie (o.a. uitrol transparantiebenchmark en ontwikkeling digitale tool; studie impact Europese duurzaamheidsregelgeving op KMO's in Vlaanderen), Green Deals en milieuverantwoorde voedingspatronen (o.a. eiwitshift narratief testen en ontplooiën; monitoring uitrollen eiwitshift) is een budget voorzien.

Voor de thema's voeding en groene economie blijkt alsmaar meer het belang van het naar buiten treden als overheid. Hierbij worden stakeholders tegemoet getreden en worden met hen samenwerkingen opgezet, zoals de Green Deals. Voor de uitvoering van de overkoepelende strategische doelstelling SD1 Een omgevingsbeleid voor en met betrokkenheid van burger en maatschappij, met het oog op het verhogen van het maatschappelijk draagvlak, werd vanuit dit artikel eveneens budget voorzien voor de subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen in het kader van het decreet inzake de erkenning en subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen. Voor de financiering van projectoproepen gelinkt aan de beleidsprioriteiten 2024 (o.a. rond Green Deals, vergroening/ontharding en oproep "landbouw-natuur: op zoek naar een winwin") werd het restbudget voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	10.970	21.212	21.207	14.769	41.006	40.575

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering binnen dit artikel verliep qua VAK quasi optimaal na uitvoering van de nodige herverdelingen en na ontvangst van de VAP-budgetten.

Via MB werd 270 keuro VAK herverdeeld naar artikel QDX-3QCG2FA-WT, 130 keuro VAK naar artikel QB0-1QCG2FR-IS en 345 keuro naar QC0-1QCG2FF-WT. Daarnaast werd 470 VAK keuro herverdeeld naar QB0-1QCG2OC-WT voor het project Milieuzorg op School.

Om de subsidies in het kader van de projectoproep 'Natuur in je School 2024' te kunnen vastleggen, werd budget beschikbaar gemaakt via herverdelingen vanuit de artikelen QBX-3QCG2OA-WT (6.668 keuro) en QB0-1QCG2OA-WT (290 keuro).

Voor de VAP-subsidieprojecten werd vanuit artikel QBX-3QCG2OA-WT een extra budget van 4.350 keuro VAK ter beschikking gesteld.

2.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing

2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing

3. ISE **AFVAL EN MATERIALEN**

3.1 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

Deze doelstelling is gelinkt aan begrotingsartikelen QBX-2QCGAJA-OW en QBX-3QCG2JA-WT - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN.

SD 1. DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

OD 1. Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie

Vanuit de realisaties van de werkagenda's en hefboomen van **Vlaanderen Circulair** formuleerden we mee de raadsconclusies rond circulaire economie in het kader van het Belgische Voorzitterschap van de Europese Raad. We droegen onze *best practices* ook uit op het World Circular Economy Forum. Binnen het intra-Belgische platform voor circulaire economie zetten we in op kennisdeling in verband met circulaire overheidsopdrachten en de investeringsaftrek.

Met betrekking tot de pijler rond **onderzoek** op het vlak van circulaire economie werd een studie aanbesteed rond de toekomstige beschikbaarheid van bio-grondstoffen en de versterking van CE Monitor om de voortgang naar een meer circulaire economie in kaart te brengen. We realiseerden via de hefboom jobs en skills de verderzetting van de **circulaire hubs** waardoor de lokale circulaire economie werd ondersteund. Met betrekking tot **innovatie** binnen de circulaire economie kenden we binnen de subsidie-call rond het thema ecodesign aan 20 projecten subsidies toe. Binnen de call uit 2022 (circulaire voedselketen) zijn van de 9 goedgekeurde projecten 3 projecten afgerond. Binnen de call uit 2023 (circulaire zorg) zijn 17 projecten lopende.

We lanceerden de **leerstoel** 'Circular Port Monitoring in Flanders' in samenwerking met de Vlaamse zeehavens.

We ondersteunden ook de Werkagenda's voor Chemie & Kunststoffen en de Vlaamse Maakindustrie. We volgden in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht de geselecteerde projecten binnen '**Vlaanderen als recyclagehub**' (**VV125**) verder op. In 6 van de 14 dossiers werden subsidies uitbetaald. De RRF-doelstelling om 6 installaties operationeel te krijgen tegen medio 2026 komt daarmee binnen handbereik. Wat de Werkagenda Chemie & Kunststoffen betreft, lag de klemtoon op verbinding maken tussen

de afvalsector en kunststofproducenten, living labs voor nieuwe businessmodellen en heldere wetgeving. We legden hierbij ook de link met de Green Deal Duurzame zorg.

Een onderdeel van het relanceplan Vlaamse Veerkracht betreft het project '**Vlaanderen als recyclagehub**' (VV125). De projecten zijn lopende en worden op kwartaalbasis opgevolgd.

OD 2. Materiaalbewust bouwen en verbouwen

We stimuleren bij de bouwsector een drastische ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen via het **preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen'**. Het gehele preventieprogramma is ook een belangrijke bouwsteen van de Werkagenda Circulair Bouwen, en is dan ook constant in wisselwerking ermee. Aan de hand van leerlessen en knelpunten, gecapteerd uit de diverse initiatieven (proeftuin, call, living labs ...), gaven we verder inhoud aan de **Werkagenda Circulair Bouwen** van Vlaanderen Circulair. In 2024 werd daarbij prioriteit gegeven aan bouwwerkpaspoort en TOTEM, onderzoek naar afbouw van storende stoffen voor recyclage en hergebruik, optimale samenwerking binnen de bouwketen, communicatie en sensibilisering.

In 2024 werd duidelijk dat de herziening van de EPB-Richtlijn oplegt dat voor nieuwe gebouwen met een vloeroppervlakte van meer dan 1000m² de LC-GWP-indicator vanaf 2028 berekend moet worden. Vanaf 2030 wordt dit uitgebreid naar alle nieuwe gebouwen en komen er wellicht grenswaarden bij. Er werden een aantal stappen gezet om TOTEM verder klaar te stomen als instrument om aan deze verplichting te voldoen (meer structurele elementen voor grote gebouwen, eerste stappen om af te stemmen met Europese kader, performantietesten van de huidige applicatie...). De **bibliotheek voor benchmarking** van de impact (CO₂/totaal) is uitgebreid met niet-residentiële gebouwen.

Om de invoering van het nieuwe **kader voor bouw- en sloopafval** te ondersteunen zijn brochures opgemaakt voor sorteren van bouw- en sloopafval op de werf: een brochure voor afvalstoffenproducenten en één voor IHM. Ook de OVAM-webpagina's van bouw- en sloopafval zijn geüpdatet. De website bouwensloopafval.be en de oplevering van het VISUM-project werden eveneens gepubliceerd en gecommuniceerd.

OD 3. Versterken van asbestafbouwbeleid

Op 22 maart 2024 keurde de Vlaamse regering het **Actieplan Asbestafbouw 2023** definitief goed. Het is een versterkt actieplan met het oog op de realisatie van een asbestveilig Vlaanderen 2040 en uitvoering van de bijhorende decretale mijlpalen. Een kwalitatief asbestattest vormt de kern van het asbestafbouwbeleid en het actieplan. Tegen 2032 moet iedere eigenaar van een gebouw ouder dan 2001 over een kwalitatief **asbestattest** beschikken, ook wanneer er geen overdracht doorgaat. Het asbestattest maakt gebouweigenaren bewust over de aanwezige risico's op asbestvezelblootstelling en geeft aan welke asbestmaterialen best verwijderd worden (zonder zeer destructief te moeten zijn wanneer geen ingrijpende bouw- of heropbouwwerken worden uitgevoerd) om een gebouw asbestveilig te maken. Ik zorg voor de nodige communicatiecampagnes die de waarde van het generieke asbestattest extra onder de aandacht brengen.

We bestendigden de **ondersteuning** van het asbestveilig maken van gebouwen bij de prioritaire doelgroepen in het asbestafbouwbeleid (relancemaatregelen VV04 en VV05), met bijzondere aandacht jeugd(beweging)infrastructuur. De Vlaamse Regering keurde het sectorprotocol 'Asbestveilige lokale jeugd(sport)gebouwen' goed op 22 maart.

Daarnaast versterkten we het asbestafbouwbeleid in realisatie via een koppeling aan andere Vlaamse beleidsdoelstellingen die zich richten op de **renovatie** van verouderd patrimonium, zoals Woningkwaliteit en de (energie)renovatie van gebouwen. De opleiding

woon- en energieloketten werd inhoudelijk vormgegeven in samenwerking met twee energiehuizen. De opstart van de opleiding is voorzien in 2025.

OD 4. Verzekeren van waardebehoud voor biomassa

We voerden in samenwerking met de betrokken publieke en private trekkers en partners de acties uit van het **Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025**, o.a. preventie- en valorisatieacties uit in de hele voedselketen. In uitvoering van de Kaderrichtlijn Afval en het Lokaal Materialenplan rolden we de inzameling van **bioafval** verder uit. We volgden de lokale besturen en intercommunales met en zonder uitstelregeling van nabij op en zorgden voor (financiële) ondersteuning om de nodige inzamel- en verwerkingscapaciteit te creëren. We lanceerden proactief een call om projecten voor het beperken van voedselverlies te ondersteunen. We richtten ons hierbij op lokale besturen en intercommunales, gezien huishoudens de belangrijkste doelgroep zijn in de realisatie van de verwachte, ambitieuze Europese doelstelling voor voedselverlies.

We werkten aan een wetgevend voorstel voor de aanpassing van het **normenkader** voor afvalstoffen die worden gebruikt in of als bodemverbeteraar/ meststof.

OD 5. Materiaalimpact van productketens verlagen

Producten moeten slimmer worden ontworpen, zodat ze langer meegaan en makkelijker herstelbaar, herbruikbaar en recyclebaar zijn. In 2024 organiseerden we ons op de implementatie van de nieuwe EU-verordening voor **ecodesign (ESPR)**. Deze voorziet in gedelegeerde handelingen voor verschillende productcategorieën en zal ook een verbod op de vernietiging van onverkochte voorraden textiel invoeren.

We startten de implementatie van de **Batterijenverordening** op 20 december 2024 (eerste principiële goedkeuring Vlarema) en volgden de werkzaamheden voor een nieuwe Verordening Afgedankte Voertuigen op. In uitvoering van de SUP-richtlijn (Single Use Plastics) bereidden we de invoering van de UPV Vistuing voor. Er werd een akkoord bereikt met de stakeholders (havenbedrijven, VVC, Rederscentrale, visveiling, scheepvaartpolitie, stad Brugge) om het bestaande kostendekkingssysteem te wijzigen zodat elk aanlopend schip financieel bijdraagt.

We volgden de ontwikkelingen in het kader van de nieuwe Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) op, die eind 2024 werd goedgekeurd. Deze voorziet in de invoering van statiegeld bij niet behalen van vooropgestelde inzameldoelstellingen. De Green Deal Anders Verpakt liep medio 2024 af. Zelfs in het laatste werkjaar zijn er nog enkele nieuwe ondertekenaars bijgekomen. De eindrapportage is gestart en er wordt ingezet op een vervolgtijdsplan. In uitvoering van de SUP-richtlijn begeleiden we de evenementensector richting meer herbruikbare recipiënten.

Samen met private partners en lokale besturen voerden we het actieplan **Kunststoffen** verder uit, met onder meer financiering vanuit het LIFE-project C-MARTLIFE. Focuspunten voor 2024 waren de afzet van kunststofrecyclaten stimuleren, zorgwekkende stoffen en microplastics en pelletverliezen. Voor dat laatste haakten we aan bij het Europese 'Initiative on Microplastic Pollution' en het VN-verdrag tegen plasticvervuiling.

We zetten ook in op de uitvoering van een project rond **zorgwekkende stoffen** dat nagaat hoe veilige materiaalkringlopen kunnen worden gerealiseerd, met onder andere een meetcampagne om de aanwezigheid te bepalen van zorgwekkende stoffen (POP, REACH) in gerecycleerde materialen die bestaan uit kunststoffen, textiel en/of rubber. Dit moet resulteren in toetsingskaders voor het beheer van afvalstoffen met zorgwekkende stoffen.

OD 6. Verminderen van restafval door circulair materialenbeheer

Het Lokaal Materialenplan (LMP) besteedt met een hele reeks aan geplande acties meer aandacht aan het vermijden van afval. Het plan stelt een doelstelling voorop van 100 kg restafval per inwoner tegen 2030. Met deze vernieuwde focus zetten we in 2024 het maatwerk voor de **lokale besturen** verder via visitaties en samenwerkingsverbanden.

Bijkomend moet het **bedrijfsrestafval** tegen 2030 met 30% dalen ten opzichte van de periode 2018-2020. We evalueerden afdeling 5.5 uit het Vlarema (controles op bronsortering). De verschillende knelpunten en aanbevelingen worden verder uitgewerkt o.a. via VLAREMA 10. Voor de implementatie van diftar is een afsprakennota met de sector opgesteld en gecommuniceerd naar de betrokken stakeholders.

In 2024 heeft **Mooimakers** de initiatieven uit het operationeel plan succesvol uitgevoerd. Op het gebied van projecten en coaching trajecten werden in totaal 31 projecten en zes coachingtrajecten opgestart. De vrijwilligersapplicatie kreeg een belangrijke update, met nieuwe functionaliteiten zoals het aanmaken van groepen en opruimevenementen, die vanaf mei beschikbaar waren en via een communicatietraject werden gepromoot. De belevingsscan 'Mijn Mooie Straat' werd gelanceerd. Op communicatief vlak werden de strategie en het werkkader bijgestuurd en voorbereid op toekomstige opdrachten. Drie grote sensibiliserende campagnes werden uitgevoerd: De Lenteschoonmaak eind maart, Karma XL in de zomer en de handhavingscampagne 'Zware Boete' in september; telkens via een mix van kanalen, waaronder radio, sociale media en affiches langs gewestwegen. De Week van de Handhaving mobiliseerde 165 steden en gemeenten, met 520 acties en bijna 2000 deelnemers. Daarnaast werden de resultaten van een onderzoek naar daderprofielen gedeeld.

Ten slotte werd ook gewerkt rond de gefaseerde afbouw van **afvalverbranding**, overeenkomstig het Lokaal Materialenplan en het Vlaams Energie- en Klimaatplan.

OD 7. Rapportage, datamining en digitale ontsluiting in het kader van afval- en materialenbeleid

We heroriënteren de manier van **datainzameling over afvalstoffen**, door te focussen op transparantie, de administratieve lasten te doen dalen en het verzamelen en verwerken van gegevens maximaal te automatiseren. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht voorziet hiertoe in VV070 de stapsgewijze uitbouw van **MATIS (Materialeninformatiesysteem)**. Na de ontwikkeling van modules voor het opvragen van gegevens bij lokale besturen, IHM's en verwerkers, werd in 2024 ingezet op het ontsluiten van de ingezamelde gegevens en startten we met de automatisatie van de kwaliteitscontrole van de gegevens.

Voor **digitale identificatieformulieren** lag de focus in 2024 op het beschikken over voldoende systemen die deze digitale formulieren kunnen afleveren en de interoperabiliteit tussen de systemen. Voor de ontwikkeling van de interoperabiliteit tussen goedgekeurde systemen voor het afleveren van digitale identificatieformulieren heeft OVAM een interoperabiliteitsplatform (IOP) ontwikkeld dat de identificatieformulieren ontvangt en doorgeeft aan andere betrokken goedgekeurde systemen. Dit platform kan ook gebruikt worden om de identificatieformulieren door te geven aan het dataplatform van OVAM.

In 2024 heroriënteerden we het **Symbioseplatform** naar hergebruik in verschillende materiaalketens, met bijzondere aandacht voor biomassa-reststromen, bouwmaterialen en textiel. In het kader van het Europese project Regiogreentex, werkten we mee aan de ontwikkeling van een Waste Wizard voor de textielsector die ook in de symbiosetoepassing van de OVAM gebruikt kan worden.

3.2 BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Afval en Materialen hebben betrekking op de middelen onder het beheer van OVAM, zowel op de OVAM-begroting als op de DAB MINAfonds.

De OVAM oefent haar activiteiten uit binnen 2 verschillende inhoudelijke structuurelementen: ISE J Afval en materialen en ISE E Bodem en ondergrond.

De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt via artikel QB0-1QCG2JV-IS (werkings- en investeringsdotatie van de OVAM). Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen de OVAM: ISE J Afval en materialen. Dit betekent dus niet dat al deze middelen integraal ingezet worden voor deze ISE. Bij de bespreking van de OVAM-begroting worden deze middelen wel afgezonderd (zie verder).

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024.

AFVAL EN MATERIALEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	0	0	0	0	0	0
Toe-lagen IS	25.029	28.361	28.361	25.029	29.447	29.261
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	25.029	28.361	28.361	25.029	29.447	29.261

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de stijging in VAK (+3,3 miljoen euro) en VEK (+4,2 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Dit verschil is in hoofdzaak te verklaren door:

- toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht voor de Hub Zeer Zorgwekkende Stoffen (+2,6 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK- en VEK-budgetten voor VAP-projecten op de uitgavenbegroting vanuit de MINA-toelage op artikel QB0-1QCG2OX-IS (vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG2OA-WT) (+2,7 miljoen VAK en +1,2 miljoen VEK).

3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QB0-1QCG2JV-IS – OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de OVAM een werkingsdotatie en een investeringsdotatie van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het afval-, bodem- en materialenbeleid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	25.029	28.361	28.361	25.029	29.447	29.261

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via BVR een budget van 149 keuro VAK en 138 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap 2024. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SA0-1SBA2AA-PR.

Er werd in 2024 via BVR een budget van 428 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor de uitvoering van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in 2024 via BVR een budget van 5 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het 5-sporenbeleid. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in de loop van 2024 via BVR een budget van 2.750 keuro in VAK en 1.219 keuro in VEK herverdeeld waarvan 122 keuro voor de werkingsmiddelen voor het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken vzw en 2.625 keuro VAK voor call Subsidies Innovatieve Saneringstechnieken.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBD2AH-PR. Er werd in de loop van 2024 via BVR een budget van 2.478 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel voor de VV-maatregel 5 – Circulaire economie – asbest, 150 keuro VEK voor VV-maatregel 4 – Circulaire economie-asbest (lokale besturen).

3.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCGAJA-OW – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de inkomsten uit de afvalheffingen bij OVAM begroot. Op grond van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval 2008 moet FOST Plus daarnaast vanaf 2009 jaarlijks, na indexering, 62 eurocent per inwoner aan het Vlaamse Gewest ter beschikking stellen voor het beleid rond verpakkingsafval. Op basis van een werkprogramma wordt het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het MINAfonds. Pas wanneer dit bedrag gestort wordt door Fost Plus, kunnen de middelen hiervoor aangewend worden en kunnen de middelen ingezet worden door de OVAM voor investeringssubsidies aan lokale overheden (OD 6).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	68.154	0	0
BA-JR 2024	68.154	0	0
BU 2024	69.245	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is iets hoger uitgevallen dan de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

De inning van de heffingen gebeurt op basis van het decreet betreffende het duurzaam beheer van materialenkringlopen en afvalstoffen van 23 december 2011. De heffingsplichtigen zijn de uitbaters van afvalverwijderings-/verwerkingsinrichtingen, alsook de overbrengers van afvalstoffen geproduceerd in het Vlaams Gewest met het oog op het verwerken ervan buiten het Vlaams Gewest. De inning van de heffing vindt eenmaal per kwartaal plaats. Voor het vierde kwartaal dient in december een voorschot betaald te worden dat 2/3de van het gemiddelde kwartaalbedrag bedraagt. In 2024 werden reëel nieuwe vorderingen geboekt voor een (netto) totaal bedrag van 68.875 keuro.

Op grond van het samenwerkingsakkoord met Fost Plus wordt op basis van een werkprogramma het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het Minafonds. Tweemaal per jaar wordt in overleg met FOST Plus bepaald welk bedrag effectief in het Minafonds wordt gestort om subsidies te verlenen aan lokale besturen. In 2024 bedroeg dit 370 keuro, wat integraal werd besteed aan investeringen in afvalbakken en ondergrondse selectieve inzamelsystemen.

Uitgaven

QBX-3QCG2JA-WT – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel van de DAB Minafonds financiert OVAM uitgaven gericht op de uitvoering van het afvalstoffen- en materialenbeleid.

Meer in detail worden volgende uitgaven voorzien op dit begrotingsartikel:

Subsidies aan de 31 erkende kringloopcentra worden toegekend op basis van het subsidiebesluit van 20 mei 2005. De subsidie per kringloopcentrum wordt berekend op basis van het aantal kilo hergebruikte goederen (theoretisch hergebruik) en rekening houdend met de grootte en het aantal inwoners dat in het verzorgingsgebied van elk kringloopcentrum ligt. Het vastleggings- en vereffeningskrediet bleef in 2024 ongewijzigd op 808 keuro (OD 6).

De Vlaamse overheid verleent via de OVAM subsidies aan lokale besturen voor investeringen en projecten die de doelstellingen van het afval- en materialenbeleid en het asbestafbouwbeleid ondersteunen.

Deze ondersteuning vormt een hefboom bij de realisatie van het verhogen van afvalrecyclage door betere selectieve inzameling, het verlagen van het aandeel huishoudelijk afval, het verlagen van de hoeveelheid zwerfvuil en het realiseren van een asbestveilig Vlaanderen 2040.

De procedures voorzien in dit besluit (ontwerp- en betalingsfase) en het feit dat de betalingsaanvragen ingediend moeten worden door de lokale besturen via de OVAM, geven aanleiding tot een gespreide uitbetaling van subsidies.

Deze middelen dienen voor de subsidies voor investeringen in diftar huis-aan-huis, gewichtsdfartaruitrusting op recyclageparken, afvalbakken en andere recipiënten ter voorkoming van zwerfvuil en camera-installaties en afvalzuigers ter ondersteuning van het zwerfvuil- en sluikstortbeleid.

In 2024 werd 2.677 keuro (inclusief vrijgave van 500 keuro bijdrage Fost+) aan vastleggingskrediet en 8.995 keuro aan vereffeningskrediet voorzien voor subsidies aan lokale besturen (OD 6).

Voor projecten en subsidies in het kader van circulaire economie werd in 2024 2.000 keuro aan vastleggingskrediet en 1.682 keuro aan vereffeningskrediet voorzien. Hiermee worden initiatieven van bedrijven en organisaties ondersteund voor projecten circulaire economie (OD 1).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	5.485	9.031	8.840	11.485	24.027	23.344

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is na de doorgevoerde relanceherverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via MB een budget van 346 keuro VAK en VEK vanuit QBX-3QCG2EA-WT herverdeeld naar dit artikel met het oog op subsidies lokale besturen.

Er werd in 2024 via MB een budget van 3.200 keuro VAK en 1.100 keuro VEK vanuit QBX-3QCG2OA-WT (vanuit de "PFAS-provisie") herverdeeld naar dit artikel met het oog op subsidies lokale besturen voor de inzameling van asbestcementhoudende materialen.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0- 1CBD2AH-PR: Er werd in de loop van 2024 via BVR een budget van 8.531 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op relance budget 4 – Circulaire economie - asbest lokale besturen en een budget van 2.565 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op relance budget 125 – Circulaire economie – Recyclagehub.

3.2.3 Overige entiteiten onder gezag

3.2.3.1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

Omschrijving

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap OVAM worden in deze BBT besproken onder punt 2.3.3.1. OVAM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE E Bodem en ondergrond en ISE J Afval en materialen. De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2JV-IS dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en materialen. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE J Afval en materialen ressorteren. Voor de OVAM-kredieten voor ISE Bodem en ondergrond wordt verwezen naar de bespreking van de ISE E Bodem en ondergrond. Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCG2JV-IS.

ISE J AFVAL EN MATERIALEN

Onder dit ISE vallen alle maatregelen, taken, doelstellingen en budgetten van het duurzaam afval – en materialenbeleid, in hoofdzaak vervat of gelinkt aan het materialendecreet en VLAREMA. Deze uitgaven worden gefinancierd via het Minafonds, asbestattesten en inkomsten uit Europese projecten.

Ontvangsten

Vanaf 23 november 2022 moet elke eigenaar van een toegankelijke constructie ouder dan 2001 bij overdracht over een asbestattest beschikken. Naast deze transactiegebonden asbestattesten moeten eigenaars van een toegankelijke constructie ouder dan 2001 zich in regel stellen om uiterlijk tegen 2032 over een asbestattest te beschikken. Voor 2024 werden de inkomsten geraamd op 7.500 keuro. De werkelijke inkomsten asbestattesten bedragen 7.090 keuro. Deze inkomsten worden aangewend om uitvoering te geven aan de sectorprotocollen die gericht zijn op het ontzorgen van de verschillende doelgroepen, voor de financiering van de werkingskosten met als belangrijkste kostenposten de IT-kosten, communicatie en de werking van het asbestattest (certificatie-systeem) en het personeel verbonden aan de invoering van het asbestattest.

De OVAM ontvangt middelen van Fost Plus voor een duurzaam evenementen- en verpakkingenbeleid en een beleid voor netheid in Vlaanderen:

- Vlaanderen Mooi is een samenwerking tussen de OVAM, het verpakkend bedrijfsleven (Fost Plus) en de lokale besturen (VVSG). Samen pakken we al enkele jaren het zwerfvuil in Vlaanderen grondig aan. Vlaanderen Mooi organiseert onder meer de acties en de campagnes van de Mooimakers. Met Bebat en Recupel werd een overeenkomst getekend voor de financiering van materiaalstroomopvolgers.
- Om het instrument handhaving meer in te zetten is er beslist om gewestelijke ambtenaren in te zetten in kader van de GAS-wetgeving. Er is voorzien dat er 30 handhavers zwerfvuil bij de OVAM tewerkgesteld worden. Ze voeren ter plaatse als GAS-vaststeller controles uit (ook 's avonds en in het weekend), in samenwerking met de gemeenten en lokale politie. Dit project wordt gefinancierd gedurende 3 jaar vanuit Fost Plus.

- Er worden middelen beschikbaar gesteld voor de Green Deal Anders Verpakt vanuit de reserves van het budget halve euro Fost Plus. Dit geld wordt gebruikt deels voor de organisatie van de Green Deal en deels voor de financiering van projecten. De concrete verdeling van de middelen is bepaald door de initiatiefnemers van de Green Deal, namelijk OVAM, Comeos, Fevia, Detic en Vil en hiervoor is een financieringsovereenkomst opgemaakt.

In 2024 werd 3.057 keuro inkomsten voor de financiering van deze medewerkers geboekt, of 1.273 keuro lager dan voorzien.

De ontvangsten gedetacheerd personeel bedragen 430 keuro lonen en werkingsmiddelen. Dit is 70 keuro hoger dan voorzien bij BA2024.

Met de tabaksindustrie is overeengekomen dat zij een jaarlijkse bijdrage leveren voor de strijd tegen zwerfvuil afkomstig van sigarettenpeuken. Deze middelen worden door de OVAM beheerd. De extra inkomsten van 1.000 keuro werden opgenomen in een kredietherverdeling in 2024.

Daarnaast neemt de OVAM deel aan een aantal Europese projecten:

- In 2020 werd het EU-project C-Martlife opgestart. Het C-MARTLIFE project heeft als doel het Vlaamse afvalbeleid tot uitvoering te brengen, met een bijzondere focus op het uitvoeringsplan kunststoffen. Centraal in het project staat het verminderen van de hoeveelheid restafval - huishoudelijk en gelijkgesteld bedrijfsmatig afval - en zwerfvuil door een circulair materialengebruik te realiseren. C-martlife is een EU-LIFE project dat voor 60% gesubsidieerd wordt. Het loopt van april 2020 tot eind 2027. OVAM is lead-partner, samen met nog 6 partners uit overheid- en non-profitsector. Hierin is een totaalbedrag van 10.825 keuro EU-subsidies voorzien. Het aandeel van OVAM in deze subsidies bedraagt 8.187 keuro.
Binnen het projectbudget is voor de OVAM een budget voorzien van 13.646 keuro. Hier worden 60% subsidies op gegeven, wat betekent dat de OVAM nog steeds 40%, zijnde 5.458 keuro, zelf moet bijdragen. Het gaat voornamelijk over een groot deel loonkosten en expertise/communicatie en onderzoekskosten. Er worden ook een aantal nieuwe medewerkers aangeworven, die exclusief voor het project werken. Voor 2024 wordt 1.224 keuro subsidies geboekt voor personeelskosten, onderzoeken en communicatie t.o.v. 1.432 keuro voorzien bij BA2024.
- Bij BA2024 werd het budget voor EU-project Regiogreentex geactualiseerd: +44 keuro.
- Er werden enkele nieuwe EU-projecten opgestart midden 2024: CCRI CSA en Foodmatics: overdrachten voor personeelsinzet, reiskosten en expertise +74 keuro
 - o CCRI CSA Circular Cities and Regions initiatief van de Commissie heeft Horizon calls, en hier een CSA Coordination en Support Action, een ondersteuning die naar het CCRI gegeven wordt (met een netwerk aan partners uit die wereld, getrokken door ICLEI, en met Circle Economy, ClimateKIC,...
 - o Foodmatics is een kleine call vanwege HADEA, het Commissie agentschap dat de rapportage van voedselverlies oplegt. Aangezien er nieuwe rapporteringsverplichtingen zijn, willen ze lidstaten steunen die nieuwe systemen opzetten. Wij gaan over naar een nieuwe en betere rapportage vanuit het MATIS systeem, en hierbij wordt nazicht en analyse voorzien van het oude en het nieuwe systeem van dataverzameling.

De inkomsten van de overige EU-projecten m.b.t afval en materialenbeleid liggen 20 keuro lager dan voorzien bij BA2024.

De OVAM ontvangt een werkingstoelage voor de financiering van personeel en algemene werking ten belope van 25.600 keuro. Daarnaast werden uitbetalingskredieten voorzien m.b.t. relance en VAP-middelen van 3.661 keuro.

Vanuit het Mina-fonds (QBX-3QCG2EV-IS) werd voor het luik afval en materialenbeheer 4.373 keuro voorzien en 2.000 keuro voor Governance Vlaanderen Circulair. De werkelijke ontvangst uit het Minafonds bedraagt in totaal 6.074 keuro.

Uitgaven

EU - AFVAL EN MATERIALEN

Voor de EU-projecten deel expertise en onderzoeken werd bij BO2024 891 keuro voorzien.

Voor het EU-project C-martlife zijn voor 656 keuro uitgaven geboekt in 2024.

De programmatie en data-analyse die eerder al werd opgestart voor MATIS werd in 2024 zo goed als gefinaliseerd. In 2024 werkte de OVAM de studie af rond de 'Optimalisatie van de verwerking van vistuig' en werden er strandafvalbakken geproduceerd en geplaatst aan de Belgische kust. De OVAM droeg ook bij aan een (digitale) strip rond 'Rethink Single-Use-Plastics'. Verder werd een studie opgestart rond het monitoren van de plastic flux naar het mariene milieu.

Het in 2022 opgestarte Circular Ambassador Program als opleidingsprogramma ter ondersteuning en facilitering van de kennis over de Circulaire Economie kreeg een meer internationaal vervolg en daarbovenop ook een train-the-trainer aanpak.

WE VERSTERKEN ONZE INTER- NATIONALE WERKING VOOR EEN DUURZAAM AFVAL-, MATERIALEN- EN BODEMBEHEER BINNEN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

We volgden de ontwikkelingen bij de Europese Commissie met betrekking tot de Europese Green Deal en een breed Actieplan Circulaire Economie op en zetten in op het EU Voorzitterschap en Verdrag van Bazel. Via internationale samenwerking zorgden we voor kennisdeling en kennisopbouw met verschillende regio's en landen.

WE BOUWEN RISICOVOLLE ASBESTHOUDENDE MATERIALEN AF TEGEN 2040

Bij BO2024 werd voor asbestveilig Vlaanderen een budget voorzien van 8.900 keuro VAK en 13.150 keuro VEK.

Binnen de uitgaven gefinancierd met asbestattesten worden middelen verschoven van sectorprotollen en algemene werkingskosten naar ICT 600 keuro en 700 keuro naar uitgaven personeel. Deze dienen om de reële werkingskosten (verdere digitalisering, uitbouw kwaliteitscontrole, personeelsinzet) voor het opvolgen en uitvoeren van het asbestafbouwbeleid bij de OVAM te financieren. Hierbij wordt rekening gehouden met de afspraak om minimaal de helft van de inkomsten toe te wijzen aan sectorprotocollen en de behoeften van specifieke doelgroepen.

Vanuit de PFAS-provisie werd 200 keuro VAK budget toegevoegd voor asbestsectorprotocollen.

Er werd 4.500 keuro VEK herschikt binnen de OVAM-begroting van asbestverwijderingen naar saneringen om de facturen en openstaande schuldvorderingen te kunnen verwerken. Het budget na herverdeling bedraagt 8.400 keuro in VAK en 7.950 keuro in VEK.

Voor 2024 werd voor asbestafbouwbeleid 7.495 keuro aan kredieten vastgelegd en 5.918 keuro aan facturen vereffend voor uitgaven sectorprotocollen die gericht zijn op het ontzorgen van de verschillende doelgroepen en voor de financiering van de werkingskosten met als belangrijkste kostenposten de IT-kosten en de werking van het asbestattest (certificatie-systeem). De vastleggingen omvatten enerzijds vastgelegde gegroepeerde contracten en anderzijds toegekende subsidiebeloftes voor asbestinventarisatie, -verwijdering of -inzameling waarvan de effectieve uitvoering en navolgende uitbetaling in gespreide planning volgt tot uiterlijk zo'n 4 jaar na de vastlegging. In VAK werden er voor

meer dan 5 miljoen nieuwe opdrachten vastgelegd voor sectorprotocollen maar het VEK is te hoog ingeschat bij BO2024.

We schatten in dat over heel Vlaanderen gebouwen en infrastructuur ouder dan 2001 nog zo'n 2,3 miljoen ton aan asbesthoudende toepassingen bevatten. Dit vormt niet enkel een gevaar voor de volksgezondheid, maar is eveneens een obstakel voor de renovaties die nodig zijn om de energie-efficiëntie van gebouwen en woningen te verbeteren en om tot een circulaire bouwpraktijk te komen.

De OVAM voorziet een actief asbestafbouwbeleid. Het doel is om risicovolle asbesthoudende materialen tegen respectievelijk 2034 (de meest risicovolle asbesttoepassingen zoals asbestcement daken en gevelbekleding en niet-hecht- gebonden toepassingen) en 2040 (alle andere asbestproducten in slechte staat) af te bouwen. We voorzien hierbij de nodige ondersteuning voor handhaving. De OVAM heeft zelf geen toezichtsbevoegdheid voor asbestovertredingen maar ondersteunt de lokale toezichthouders door het aanbieden van asbestopleidingen, het voorzien van leidraden en het voorzien van tweedelijns-ondersteuning en -advies.

Vanaf november 2022 informeren we kopers over de aanwezigheid van asbest bij de aankoop van een woning. Dit doen we via asbestattesten. De bedoeling is dat deze attesten verplicht worden om op die manier elke koper te beschermen.

We voeren het actieplan asbestafbouw verder uit met prioriteit voor de meest kwetsbare doelgroepen en met het accent op ontzorging. Sectorprotocollen voor scholen, sociale huisvesting, landbouw en zorgvoorzieningen en subsidies voor asbestprojecten georganiseerd door lokale besturen om asbestafbouw voor burgers veilig, betaalbaar en makkelijker te maken. Binnen de ondersteuning van lokale besturen besteden we bovendien extra aandacht aan jeugd(beweging)infrastructuur. Na evaluatie van de voortgang van het asbestafbouwbeleid in 2023, zetten we onze schouders onder een geactualiseerd actieplan in 2024.

WE DEMATERIALISEREN MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTE EN SLUITEN MATERIAALKRINGLOPEN ZODAT HET VERBRUIK VAN PRIMAIRE GRONDSTOFFEN DAALT

Voor het dematerialiseren en sluiten van materiaalkringlopen werd bij BO2024 een budget voorzien van 4.338 keuro VAK en 4.462 keuro VEK.

Het budget werd verhoogd met 695 keuro VAK/VEK door de inzet van de bijkomende middelen van de tabaksector voor o.a. handhavingscampagne, sensibilisering en projectmiddelen Fost Plus voor ontwikkeling zwerfvuilapp.

Vanuit de PFAS-provisie werd 37 keuro VAK en 137 keuro VEK toegevoegd voor project zeer zorgwekkende stoffen in afvalstromen en normenkader PFAS in afvalstoffen.

Het budget daalt met 14 keuro in VAK/VEK herverdeling naar het VITO jaarprogramma voor onderzoek.

Het budget na herverdelingen van 5.056 keuro VAK en 5.280 keuro VEK werd voor respectievelijk 103% in VAK en 95% in VEK benut.

De huidige lineaire economie heeft een negatieve impact op de uitstoot van broeikasgassen en op de grondstoffenvoorraden. De circulaire economie kan een oplossing bieden. Enerzijds gaan we op zoek naar manieren om onze maatschappelijke behoeften in te vullen met minder en efficiënter gebruik van materialen doorheen de hele keten. Anderzijds stimuleren we het sluiten van de productieketen. Dat wil zeggen dat we de waarde van de materialen die zich reeds in de keten bevinden zo min mogelijk verloren laten gaan (bv. door recyclage, hergebruik, etc.).

Ter ondersteuning van het volledige afval en materialenbeleid gebeurt onderzoek om datahiaten op te vullen en nieuwe indicatoren voor afval- en materialenbeleid te

ontwikkelen. Voor de MATIS en IMJV validatie wordt jaarlijks beroep gedaan op externe expertise.

Het primair materiaalgebruik in de bouw daalt door circulair ontwerp en hoogwaardige valorisatie van bouw- en sloopafval.

We stimuleren bij de bouwsector een drastische ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen via het preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen'. Het gehele preventieprogramma is ook een belangrijke bouwsteen van de Werkagenda Circulair Bouwen, en is dan ook constant in wisselwerking ermee. Aan de hand van leerlessen en knelpunten gecapteerd uit de diverse initiatieven (proeftuin, call, living labs ...) gaven we verder inhoud aan de Werkagenda Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair. In 2024 werd daarbij prioriteit gegeven aan bouwwerkpaspoort en TOTEM, onderzoek naar afbouw van storende stoffen voor recyclage en hergebruik, optimale samenwerking binnen de bouwketen, communicatie en sensibilisering.

Om de invoering van het nieuwe kader voor bouw- en sloopafval te ondersteunen zijn brochures opgemaakt voor sorteren van bouw- en sloopafval op de werf, nl. een brochure voor afvalstoffenproducenten en een voor IHM. Ook de OVAM-webpagina's van bouw- en sloopafval zijn geactualiseerd. De website bouwensloopafval.be en de oplevering van het VISUM-project werden eveneens gepubliceerd en gecommuniceerd.

De hoeveelheid restafval afkomstig van consumptiegoederen daalt door meer preventie, hergebruik en selectieve inzameling.

Afval vermijden is de beste strategie en daarom besteedt het Lokaal Materialenplan (LMP) hier meer aandacht aan met een hele reeks aan geplande acties. Het plan stelt een doelstelling voorop van nog slechts 100 kg restafval per inwoner tegen 2030. Met deze vernieuwde focus zetten we in 2024 het maatwerk voor de lokale besturen verder via visitaties en samenwerkingsverbanden.

Bijkomend moet het bedrijfsrestafval dalen met 30% tegen 2030 ten opzichte van de periode 2018-2020. We evalueerden afdeling 5.5 uit het Vlarema (controles op bronsortering). Voor de implementatie van Diftar is een afsprakennota met de sector opgesteld en gecommuniceerd naar de betrokken stakeholders.

We voerden in nauwe samenwerking met de betrokken publieke en private trekkers en partners de acties uit van het Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025, o.a. preventie- en valorisatieacties uit in de hele voedselketen. In uitvoering van de Kaderrichtlijn Afval en het Lokaal Materialenplan rolden we de inzameling van bioafval verder uit. We volgden de lokale besturen en intercommunales met en zonder uitstelregeling van nabij op en zorgden voor (financiële) ondersteuning om de nodige inzamel- en verwerkingscapaciteit te creëren. We lanceerden proactief een call om projecten voor het beperken van voedselverlies te ondersteunen. We richtten ons hierbij op lokale besturen en intercommunales, gezien huishoudens de belangrijkste doelgroep zijn in de realisatie van de verwachte, ambitieuze Europese doelstelling voor voedselverlies.

We volgden de ontwikkelingen in het kader van de nieuwe Verordening Verpakkingen verder op. De PPWR werd eind december 2024 goedgekeurd. Deze voorziet in de invoering van statiegeld bij niet behalen van vooropgestelde inzameldoelstellingen. Het advies over digitaal statiegeld is verwerkt in een masterplan statiegeld, opgemaakt door de IVC. De Green Deal Anders Verpakt liep af medio 2024. Zelfs in het laatste werkjaar zijn er nog enkele nieuwe ondertekenaars bijgekomen. De eindrapportage is gestart en er wordt ingezet op een vervolgtraject. In uitvoering van de SUP richtlijn begeleiden we de evenementensector richting meer herbruikbare recipiënten. Een besluit VR dat het verbod

voor pet-flesjes en blikjes op evenementen uitstelt tot 2030, werd op 20 december 2024 definitief goedgekeurd.

Milieuverantwoorde productie en gebruik van gerecycleerde grondstoffen stijgt

Producten moeten slimmer worden ontworpen, zodat ze langer meegaan en makkelijker herstelbaar, herbruikbaar en recycleerbaar zijn. We haken daarbij in op opportuniteiten die zich op Europees en federaal vlak voordoen. In 2024 organiseerden we ons op de implementatie van de nieuwe EU-verordening voor ecodesign ESPR. Deze voorziet in delegated acts voor verschillende productcategorieën en zal ook een verbod op de vernietiging van onverkochte voorraden textiel invoeren.

We startten de implementatie van de Verordening Batterijen (eerste principiële goedkeuring Vlarema op 20 december 2024) en volgden de werkzaamheden voor een nieuwe Verordening Afgedankte Voertuigen op. In uitvoering van de SUP richtlijn werd de invoering van de UPV Vistuig voorbereid tegen 1 januari 2025. Er werd een akkoord bereikt met de stakeholders (havenbedrijven, VVC, Rederscentrale, visveiling, scheepvaartpolitie, stad Brugge) om het bestaande kostendekkingssysteem te wijzigen zodat elk aanlopend schip financieel bijdraagt.

Samen met private partners en lokale besturen voerden we in 2024 het actieplan Kunststoffen verder uit, met onder meer financiering vanuit het LIFE-project C-MARTLIFE. Focuspunten voor 2024 waren de afzet van kunststofrecyclaten stimuleren, zorgwekkende stoffen en microplastics en pelletverliezen. Voor dat laatste haakten we aan bij het Europese Initiative on Microplastic Pollution en het VN-verdrag tegen plastic vervuiling.

We bespraken met de betrokken stakeholders hoe we de sorteerregels voor een betere recycleerbaarheid van houtafval in de praktijk konden uitrollen.

In 2024 heroriënteerden we het Symbioseplatform naar hergebruik in verschillende materiaalketens, met bijzondere aandacht voor biomassa-reststromen, bouwmaterialen en textiel. In het kader van een Europees project Regiogreentex, werken we mee aan de ontwikkeling van een Waste Wizard voor de textielsector die ook in de symbiosetoepassing van de OVAM kan gebruikt worden.

Milieuverantwoorde verwerking van afvalstoffen is gegarandeerd

We zetten in op de uitvoering van een project rond zorgwekkende stoffen dat nagaat hoe veilige materiaalkringlopen kunnen worden gerealiseerd. Een meetcampagne had als doel het bepalen van zorgwekkende stoffen (POP, REACH) in gerecycleerde materialen die bestaan uit kunststoffen, textiel en/of rubber. Budgettair was het mogelijk om meer monsters te nemen en te laten analyseren dan voorzien. Dit moet resulteren in toetsingskaders voor het beheer van afvalstoffen met zorgwekkende stoffen. In 2024 werd ook gewerkt rond onderbouwing als basis voor een visietekst rond Zorgwekkende Stoffen in afval en materialen.

We werkten ook de voorbereiding van een aanpassing van het normenkader voor afvalstoffen die worden gebruikt in of als bodemverbeteraar/ meststof.

De hoeveelheid zwerfvuil daalt

We zetten de strijd tegen zwerfvuil verder. In de uitvoering van de EU Richtlijn Single Use Plastics (SUP) willen we middels hogervermeld Interregionaal Samenwerkingsakkoord ervoor zorgen dat producenten van de relevante sectoren (verpakkingen, kauwgom, tabak, ballonnen en vochtige doekjes) de zwerfvuilkosten van hun producten dragen. Een dossier voor definitieve goedkeuring is voorbereid.

Mooimakers zal verder inzetten op de zes-pijler aanpak (preventie, communicatie, participatie, omgeving, infrastructuur en handhaving). In 2024 heeft Mooimakers de initiatieven uit het operationeel plan succesvol uitgevoerd. Op het gebied van projecten en coachingtrajecten werden in totaal 31 projecten en 6 coachingtrajecten positief geëvalueerd en opgestart. De vrijwilligersapplicatie kreeg een belangrijke update, met nieuwe functionaliteiten zoals het aanmaken van groepen en opruimevenementen, die vanaf mei beschikbaar waren en via een communicatietraject werden gepromoot. De belevingsscan 'Mijn Mooie Straat' werd gelanceerd tijdens een infosessie in maart. Op communicatief vlak werden de strategie en het werkkader bijgestuurd en voorbereid op toekomstige opdrachten. Drie grote sensibiliserende campagnes werden uitgevoerd: De Lenteschoonmaak eind maart, Karma XL in de zomer, en de handhavingscampagne 'Zware Boete' in september. Deze campagnes gebruikten een mix van kanalen, waaronder radio, sociale media en affiches langs gewestwegen. De Week van de Handhaving in oktober mobiliseerde 165 steden en gemeenten, met 520 acties en bijna 2000 deelnemers, en benadrukte het belang van handhaving. Daarnaast is een onderzoek naar daderprofielen uitgevoerd.

OVAM DIGITAAL

Het budget voor OVAM digitaal bedraagt 852 keuro VAK/VEK. Het VAK-budget werd voor 97% benut. Het VEK van 1.108 keuro ligt hoger dan voorzien.

Een kwaliteitsvolle ICT- en informatiestrategie is cruciaal voor een optimale dienstverlening en om het eigen beleid te monitoren. We onderbouwen ons beleid met data en delen onze inzichten met onze stakeholders. Daarnaast gebruiken we de beschikbare technologieën om onze interne werking te stroomlijnen. De documentenopslag wordt gemigreerd naar SharePoint.

Tegen 2024 is het digitale data-inzamelingsstelsel voor afval-, materialen- en grondstromen operationeel (Matis)

We heroriënteren de manier van data-inzameling van afvalstoffen, door te focussen op transparantie, de administratieve lasten te doen dalen en het verzamelen en verwerken van gegevens maximaal te automatiseren. We bouwen hiertoe stapsgewijs het MATIS (materialeninformatiesysteem) uit. Na de ontwikkeling van modules voor het opvragen van gegevens bij lokale besturen, IHM's en verwerkers, zetten we in 2024 in op het ontsluiten van de ingezamelde gegevens naar de betrokkenen en startten we met de automatisatie van de kwaliteitscontrole van de gegevens.

Voor digitale identificatieformulieren lag de focus in 2024 op het beschikken over voldoende systemen die deze digitale formulieren kunnen afleveren en de interoperabiliteit tussen de systemen. Voor de ontwikkeling van de interoperabiliteit tussen goedgekeurde systemen voor het afleveren van digitale identificatieformulieren heeft de OVAM een interoperabiliteitsplatform (IOP) ontwikkeld dat de identificatieformulieren ontvangt en doorgeeft aan andere betrokken goedgekeurde systemen. Dit platform kan ook gebruikt worden om de identificatieformulieren door te geven aan het dataplatform van de OVAM. De wettelijke verankering van het IOP zal in 2025 via een ministerieel besluit verzekerd worden.

Verder ontwikkelen we indicatoren voor verschillende thema's als bouw, productketens, voeding en mobiliteit in het kader van circulaire economie, en we bundelen deze in een CE-monitor. Daaraan kunnen we doelstellingen koppelen, waarmee we beleidsmaatregelen kunnen evalueren en externen kunnen informeren en sensibiliseren.

De OVAM ontsluit haar afval- en materialeninformatie digitaal

Via de digitale ontsluiting van data en ontwikkeling van tools ondersteunen en sensibiliseren we burgers, lokale besturen en bedrijven. Denk maar aan het asbestattest, Cirkeltips, de benchmarktool voor lokale besturen en het Vlaams Symbioseplatform.

Onze dossierbehandeling loopt digitaal tegen 2024

Deze legislatuur maken we werk van de digitalisering van onze advisering bij omgevingsvergunningen, afleveren van kennisgevingen voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen, beheer van ambtshalve opdrachten, beheer van het grondinformatieregister en informatiebeheer in het algemeen.

COMMUNICATIESTRATEGIE 2020-2025

Communicatie is een belangrijk onderdeel van het functioneren van onze organisatie, om de maatschappelijke meerwaarde van OVAM voor Vlaanderen te maximaliseren. Het budget bedraagt 200 keuro, de uitvoering van 240 keuro VAK en 232 keuro VEK ligt hoger dan voorzien.

We maakten onze dienstverlening bekend (tools, producten, richtlijnen, sorteerboodschappen, ...) zodat we iedereen bereiken die er baat bij heeft.

Onze communicatie zorgde daarnaast voor het informeren van burgers, bedrijven en andere organisaties om deze te sensibiliseren voor onze kernthema's.

Voor de thema's zoals selectieve inzameling van bedrijfsafval, het vermijden van voedselverlies, hergebruik en veilig omgaan met asbest motiveerden we burgers en bedrijven via verschillende communicatiestrategieën om gedrag te wijzigen.

TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN VLAANDEREN / VLAANDEREN CIRCULAIR GOVERNANCE

Het budget voor de transitie naar een circulaire economie in Vlaanderen bedraagt 2.000 keuro VAK/VEK. Het budget werd voor respectievelijk 96% in VAK en 91% in VEK benut.

De in 2021 opgestarte werking via de thematische Werkagenda's circulair bouwen, chemie & kunststoffen, waterkringlopen, de bio-economie, de voedselketen en de maakindustrie werd verdergezet.

Naast deze thematische acties werden zeven transversale hefboomen geïdentificeerd die over de thema's heen cruciaal zijn voor de transitie Circulaire Economie, en waar aparte werkgroepen concrete initiatieven voor namen in wisselwerking met de Werkagenda's (beleidsinstrumenten, overheidsaankopen, onderzoek, communicatie, innovatie, financiering en jobs en skills).

RELANCE VV5: ASBEST (sectorprotocollen)

Ter ondersteuning van specifieke doelgroepen werden in 2021 en 2022 bestaande sectorprotocollen verder uitgewerkt (scholen, landbouw) en werden andere (zorginstellingen, sociale huisvesting) hernieuwd. Deze uitgaven werden aangerekend binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht bij project VV5. In 2024 werden hierop voor 2.319 keuro aan facturen vereffend.

RELANCE VV4: ASBEST

Via het aanbieden van een voordelige ophaling aan huis van asbestcementafval of de mogelijkheid deel te nemen aan een voordelige gegroepeerde asbestverwijdering binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht bij project VV4, werden burgers ondersteund. Er

werden hiervoor subsidies aan lokale besturen om asbestafbouwprojecten te organiseren die de verwijdering en inzameling van asbest aan huis aan sterk gesubsidieerd tarief mogelijk maken met de ambitie om naar een dekking van alle Vlaamse gemeenten te gaan. Binnen deze subsidies wordt er extra aandacht besteed en werd 3 miljoen euro aan middelen voorzien voor infrastructuur van lokale jeugd- en sportverenigingen in 2022. In 2024 werd een beperkt bedrag vereffend.

LONEN EN WERKING

De personeelskosten van OVAM worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van extra inkomsten uit o.a. Europese projecten, Fost Plus, Bebat en Recupel. Zowel de indexstijging als de endogene groei worden maar gedeeltelijk in het budget bijgepast. Deze endogene groei vertoont jaarlijks een zelf te financieren saldo, doordat de gemiddelde leeftijd van de OVAM-medewerkers toeneemt (weinig instroom door besparingen op koppen, en de gemiddelde leeftijd en duurtijd loopbaan van de OVAM-medewerker neemt toe). Bovendien zijn er extra kosten in kader van hybride werken (internetvergoeding voor thuiswerken) en voor het sectoraal akkoord (oa thuiswerkvergoeding, baremieke loonsverhoging,..). Daarnaast speelt ook de daling van het aantal opgenomen dagen onbetaald verlof een rol in de stijging van de personeelskosten.

Het budget na herverdelingen van 37.354 keuro VAK en 37.343 keuro VEK werd voor 93 % benut. De reguliere uitgaven voor personeelskosten liggen op het niveau van het budget. Het verschil van de uitgaven met het budget is te wijten aan:

Er werd 1.000 keuro minder uitgegeven aan o.a. lonen voor extern gefinancierde medewerkers Vlaanderen Mooi, Bebat, en Recupel.

De provisie niet-opgenomen vakantiedagen is niet meer onderworpen aan de bijdrage voor het fonds voor overlevingspensioen waardoor het bedrag daalt met 1.709 keuro.

De algemene uitgaven worden gefinancierd via de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de eigen inkomsten. OVAM wenst haar dienstverlening en werking verder te automatiseren in het licht van Vlaanderen radicaal digitaal. Er werden diverse investeringen gemaakt om interne processen en processen met externen te digitaliseren. Verder werd in 2024 blijvend ingezet op de privacy en informatieveiligheid in functie van GDPR en NIS2 richtlijnen.

3.2.4. Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

4. ISE **BODEM EN ONDERGROND**

4.1 **STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN**

SD 1. EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID

OD 1. Naar veerkrachtige bodems in Vlaanderen

We namen tijdens het Belgische voorzitterschap een coördinerende rol op bij de besprekingen van de **Soil Monitoring Law**. We gaven input met betrekking tot organische koolstof en veen in het kader van de **Natuurherstelverordening**.

We onderzochten de ontwikkeling van een mogelijk beleidskader voor **indicatoren voor bodemgezondheid en bodemzorg**.

We droegen verder bij aan het **Global Soil Partnership** van de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) en stelden de Vlaamse expertise ter beschikking van verschillende werkgroepen.

Wat **LULUCF** (Land Use, Land Use Change and Forestry) betreft, hebben we het bodemkoolstofmonitoringnetwerk verdergezet en werd gewerkt aan de LULUCF-prognoses.

Om burgers en besturen te sensibiliseren, zetten we onder meer in op burgerwetenschapsprojecten zoals 'Bodemleven in Limburgse tuinen'.

Ook de programmawerking **Grond+Zaken** (zie ook ISE Omgevingsbeleid, SD 4 OD 1 en ISE Bodem en ondergrond, SD 2 OD 2) werd verdergezet in functie van de sensibilisering van het belang van bodem en duurzaam bodembeheer. In dit samenwerkingsverband werd een beleidsscan bodem(zorg) uitgevoerd en gepubliceerd. We troffen de voorbereiding van een Pioniersnetwerk 'Regeneratieve Bodemzorg', bestaande uit een groep van pioniers die mee de praktijk van bodemregeneratie in Vlaanderen wil ontwikkelen en delen.

OD 2. Erosie maximaal voorkomen

In het kader van het mestactieplan werden beschermingsstroken ingevoerd langs alle Vlaams Hydrografische Atlaswaterlopen. Deze dragen ook bij aan het verminderen van sedimentaanvoer naar de waterlopen en zorgen zo voor een **afstemming van het erosiebeleid** en het mestbeleid. Voor de stroomgebiedbeheerplannen van de vierde generatie werd een voortraject opgestart om de vermindering van sedimentaanvoer naar de waterlopen aan te pakken via de opmaak van een plan van aanpak voor gebiedsgerichte erosiebestrijding.

We ondersteunden lokale actoren door het toekennen van **subsidies** aan lokale besturen voor de aanleg van **bufferende erosiebestrijdingsmaatregelen** via het erosiebesluit. Deze bufferende maatregelen dragen bij aan het klimaat robuust maken van het landschap en wapenen gemeenten tegen modderoverlast. We ondersteunden gebiedsgerichte projecten waarbij erosie gebiedsgericht wordt aangepakt (onder meer een pilootproject in het kader van TOP Dender).

SD 2. HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG

Deze doelstelling is gelinkt aan begrotingsartikelen QBX-3QCG2EV-IS en QBX-3QCG2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND.

OD 1 Bodemkwaliteit garanderen via bodemsanering

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS is een uitgebreide programmawerking opgestart. Zo liepen er in 2024 verschillende projecten die het bodembeleid grondig onder de loop hielden en werden de eerste wijzigingen van het Bodemdecreet geïmplementeerd.

De herevaluatie van de doelstelling om tegen 2036 elke risicoground in Vlaanderen onderzocht te hebben, is opgestart. We toetsten onze methodes en middelen af en onderzochten de toepassing van nieuwe technieken zoals fytosanering. Op basis van de eindrapportage van een expertenpanel is een evaluatie van het Bodemdecreet opgestart.

In 2024 zetten we in op de opvolging van de onderzoeks- en saneringsplicht van **PFAS-locaties** met voormalige brandweeroefenterreinen of bij grotere brandincidenten. Op gekende risicolocaties, waar bodem en grondwater mogelijks met PFAS zijn verontreinigd,

stimuleerden we derden om het PFAS-onderzoek uit te voeren. We ondersteunden onder andere brandweerzones en lokale besturen bij het onderzoeken en saneren van PFAS-verontreiniging.

In het kader van de herontwikkeling van **brown- en blackfields** legden we de koppeling met de aanpak van stortplaatsen om aan duurzame herontwikkeling te doen. Daarbij introduceerden we maximaal de principes van circulair bouwen. We stimuleerden ook **de fondsen** Bofas vzw, Vlabotex vzw en Tersana vzw bij de uitvoering van onderzoeken en saneringen in hun sector.

We gingen met partners op zoek naar **terreinen met verplichtingen in het kader van het Bodemdecreet**, om daar een maatschappelijke meerwaarde te creëren. Zo stimuleerden we duurzame ontwikkeling van stortplaatsen die daarvoor in aanmerking komen (denk aan bebossing, energie en waterberging, maar evenzeer duurzame ruimtelijke ontwikkeling). We publiceerden een kansenverkenner voor stortplaatsen. Voor lokale besturen zorgden we voor een aankoopcentrale voor bodemonderzoeken.

Bij **particulieren** ondersteunden we de **ontzorging in de onderzoeksfase** en pakten we via een woonzoneaanpak de gronden in eigendom van particulieren per gemeente gezamenlijk aan. Voor alle doelgroepen waar de huidige eigenaar vrijgesteld is, zorgden we via een ambtshalve optreden (onderzoeken en sanering) voor oplossingen. Scholen krijgen als prioritaire doelgroep nog bijzondere aandacht in een apart project waarbij we werken met sectorprotocollen en verregaande ontzorging. We stimuleerden aanmeldingen bij Promaz vzw van gekende en nieuwe dossiers waar verontreiniging is opgetreden bij het gebruik van een **stookolietank** voor verwarmingsdoeleinden. Voor een gasolietank gerelateerd bodemonderzoek hebben we een Code van Goede Praktijk opgemaakt.

OD 2. Bodemkwaliteit versterken via bodemzorg

We hernamen de uitwerking van een **kader circulair bodem- en landgebruik**. We werkten beleidsvoorstellen uit om bijkomende restverontreiniging te voorkomen en beheren de bestaande restverontreiniging optimaal. We werkten een praktisch handelingskader voor bodemzorg uit en deden dit samen met onze sleutelpartners.

We inventariseerden in het kader van **'emerging contaminants'** verder de gegevensbronnen van diffuse bodemverontreiniging (emissies, ecotoxicologische en humane biomonitoring...) om een beeld te krijgen van de impact en problematiek. We selecteerden prioritaire thema's en startten met de eerste onderzoeken naar diffuse bodemverontreiniging, namelijk ter hoogte van lijntrajecten. We zorgen ervoor dat de belangrijkste (groepen van) stoffen worden aangepakt via bodembeheer en bodemsaneringspraktijk. Via een robuust controlesysteem garanderen we de kwaliteit en onafhankelijkheid van de eBSD's garanderen.

Overheden nemen een voorbeeldrol op inzake het **secundair gebruik van bodemmateriaal** in plaats van primaire delfstoffen. In samenspraak met de bodembeheerorganisaties werd een verhoogde circulaire aanwending van grondstromen nagestreefd door onder meer in te zetten op een transparante grondverzetsregeling bij infrastructuurwerken. We optimaliseren het **beheer van restverontreiniging** onder meer via onderzoek op basis van het grondeninformatieregister. Door de vermelding van gebruiksadviezen op het bodemattest bevorderen we een circulair landgebruik.

In samenspraak met stakeholders en doelgroepen werkten we een set toekomstscenario's voor **bodemzorg** uit en stelden op maat van de doelgroepen een code van goede praktijk op. We inspireren door de bodemzorgers van nu zichtbaar te maken. We startten de zoektocht naar manieren om de waarde van bodem en land in de circulaire economie te valideren en stakeholders aan te zetten om deze te gebruiken.

Binnen het **programma Grond+Zaken** geven we mee invulling aan bodemzorg (zie hiervoor SD 1, OD 1).

OD 3. Digitale ontsluiting en kopersgarantie bij overdracht gronden

In lijn met de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS realiseerden we een verdere digitale ontsluiting en actualisatie van bodeminformatie via de **bodemverontreinigingsverkenner** op het generieke DOV-platform. De bodemverontreinigingsfiche is daaraan gelinkt. De fiche geeft een overzicht van alle uitgevoerde bodemonderzoeken, met zowel de oorzaken als gevolgen. Ook algemene tips en advies om voor de bodem te zorgen zijn in de fiche opgenomen.

We bouwen omgevingsdata verder uit zodat bodemdata in relatie gebracht kan worden met onder meer water en lucht. Dit is uitermate zinvol voor de holistische aanpak van zeer zorgwekkende stoffen.

SD 3. VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

OD 1. Het duurzaam omgaan met delfstoffen en bodemmaterialen

Overeenkomstig het Oppervlakedelfstoffendecreet werd in functie van de verzekering van de minerale grondstoffenbevoorrading een voorontwerp voor een derde **Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan** (AOD3) opgemaakt in lijn met de mededeling aan de Vlaamse Regering op 19 januari 2024 (VR2024 1901 MED.0023/1).

Gegevens rond verbruik, import, aandeel Vlaamse primaire oppervlakedelfstoffen en alternatieve grondstoffen werden voorzien via het periodiek **Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid (MDO)**. Continuïteit in de beschikbaarheid van deze basisdata en het opvolgen van trends in de stromen van minerale grondstoffen is noodzakelijk voor de onderbouwing van een duurzaam oppervlakedelfstoffenbeleid en een duurzaam materialenbeleid. In 2024 werden de resultaten verwerkt van de bevraging die in 2023 werd opgezet.

In 2024 hebben we verder onderzoek voorzien ter voorbereiding van de **Europese Critical Raw Materials Act** (CRMA) zowel rond de natuurlijke aanwezigheid als rond de grondstofstromen in Vlaanderen. Daarnaast werden ook voorbereidingen getroffen voor het Vlaams exploratieprogramma kritieke grondstoffen dat conform de Critical Raw Materials Act moet ingediend worden bij Europa.

Via de **Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)** werd doorlopend nieuwe geologische informatie aangeboden zodat deze optimaal kan ingezet worden. Een voorbeeld is de gevoeligheidskaart voor zwel- en krimp met betrekking tot plastische gronden.

In 2024 liep verder onderzoek over hoe de ondergrond mee sturend kan zijn voor **klimaatadaptatie en -mitigatie**.

Gezien de uitdagingen voor de verstedelijkte regio's, is in 2024 de ontwikkeling opgestart van een gedetailleerd **3D-model van de ondergrond** voor de Vlaamse rand rond Brussel, naar het voorbeeld van het gepubliceerde "ondiep model van Antwerpen".

De **Vlaamse Geotheek** werd in 2024 doorlopend uitgebouwd met referentiestalen van de Vlaamse ondergrond. Onderzoeksresultaten op boorstalen van de Vlaamse Geotheek bieden we aan zodat bouwheren inzicht kunnen verwerven in de bouwtechnische kwaliteit van het materiaal uit de Vlaamse ondergrond, in het bijzonder waar grote graafwerken gebeuren. Het geheel van de stalencollectie is verder ingezet om geologische kennis in relatie tot het geologische 3D-model verder uit te diepen, ook met zeldzamere stalen van enkele kilometers diep en afkomstig van diepeaardwarmteprojecten. Geologische kennis zetten we tevens verder in voor het beleid omtrent een efficiënt ondergronds ruimtegebruik

in de bebouwde omgeving en een beter zicht op ruimtelijk rendement dat rekening houdt met de interactie tussen onder- en bovengrondse processen.

In 2024 werd binnen de **VITO-referentietaken** verder ingezet op de ontwikkeling van kansenskaarten die boven- en ondergronds rendement combineren.

OD 2. Kennis en duurzaam beheer van de (diepe) ondergrond en het gebruik van diepe aardwarmte

We streefden bij de behandeling van de ingediende opsporingsvergunningsaanvragen voor **diepe aardwarmte** naar een goed nabuurschap met bestaande opsporingsvergunningen en met de federale toepassingen in de ondergrond. Om diepe aardwarmte planmatig en efficiënt te kunnen uitrollen, ondersteunden we onderzoek, een onderbouwd vergunningenbeleid en een goede adviesverlening in het kader van de Waarborgregeling. We volgden de evolutie van de actuele diepe aardwarmteprojecten op via de verplichte jaarrapporteringen.

Er liep een maatschappelijke impactstudie inzake het gebruik en beheer van de Vlaamse diepe ondergrond, waarvan de resultaten aangewend zullen worden in de voorbereiding van een eerste ontwerpversie **Structuurvisie Diepe Ondergrond** zoals voorzien in het Decreet Diepe Ondergrond.

We zien toe op kennisopbouw en monitoring omtrent natuurlijke en geïnduceerde **seismiciteit** in Vlaanderen. De resultaten van een internationale studie in functie van een beter begrip van de natuurlijke activiteit en een veilig beheer van ondergrondse toepassingen, vormen de basis voor afspraken over de rolverdeling inzake seismiciteit met de Koninklijke Sterrenwacht van België voor alle activiteiten in de Vlaamse diepe ondergrond. In 2024 werd een aanvang genomen voor een samenwerkingsovereenkomst met de Koninklijke Sterrenwacht van België.

Ook werd **beleidsondersteunend onderzoek** gedaan en werd het diepe ondergrondmodel verder ontwikkeld. Bodem- en ondergronddata en toegepaste geologische tools, kaarten en modellen ontsluiten we via DOV.

Er werd in het verlengde van de uitbouw van de PFAS-verkenner in **DOV** een volwaardig luik m.b.t. de milieuhygiënische data uitgebouwd. Om de aanlevering en uitwisseling van data en informatie verder te optimaliseren, werd gewerkt aan een OSLO-standaard inzake bodem en ondergrond in het algemeen en in het kader van de uitbreiding van DOV voor de grondverzetsdata in het bijzonder. We bouwden de rol van de DOV verder uit in het kader van internationale rapporteringen van bodemdata en gebruiken hiervoor ook Europese financiering.

4.2 BUDGETTAIR KADER

Binnen het ISE Bodem en Ondergrond van de uitgavenbegroting worden alle kredieten die het departement Omgeving inzet voor Bodem en Ondergrond gebundeld.

Een eerste deel van de beleidskredieten in dit ISE is gekoppeld aan de middelen die worden toegewezen aan OVAM op de DAB MINAfonds en op de OVAM-begroting. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op de uitvoering en verdere uitbouw van een doeltreffend bodembeleid en – instrumentarium, het (ambtshalve) saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven en het ondersteunen van onze partners.

Een tweede deel van de beleidskredieten wordt aangewend voor het richten van het beleid inzake bodembescherming op de bescherming van de bodem tegen erosie, verontreiniging

en verstoring, en het vrijwaren van de waardevolle bodems, en op het beleid inzake de (diepe) ondergrond. Dit betreft specifieke werking van het departement Omgeving inzake:

- beleidsvoorbereidend onderzoek op het vlak van bodem en ondergrond, de verdere uitbouw van de Databank Ondergrond Vlaanderen en de Vlaamse geotheek;
- de subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen en -instrumenten;
- het Grindfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024.

BODEM EN ONDERGROND, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	2.747	2.760	2.358	3.173	3.803	3.030
Toelagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.747	2.760	2.358	3.173	3.803	3.030

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK binnen de ISE is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024. Het VAK/VEK voor de waarborgregeling voor diepeaardwarmteprojecten (400 keuro) werd niet aangewend.

4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCGAEA-OW – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel dient ter uitvoering van de ingevoerde waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte. Op dit artikel wordt na een goedgekeurde aanvraag tot waarborg de door de aanvrager verschuldigde premie ontvangen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	400	0	0

BA-JR 2024	400	0	0
BU 2024	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2024 geen premie ontvangen in het kader van de waarborgregeling voor diepeaardwarmteprojecten. Het reeds vergunde project in Turnhout waarvoor een aanvraag voor waarborg werd verwacht, is sterk vertraagd. Op basis van de huidige ontwikkelingen worden nieuwe aanvragen ten vroegste in 2026 verwacht.

Uitgaven

QB0-1QCG2EA-WT – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema bodem en ondergrond. Concreet wendt het departement Omgeving dit budget aan ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen (1.653 keuro) en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond (694 keuro). Voorts werd 400 keuro voorzien voor de uitgaven in het kader van de waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.747	2.760	2.358	3.173	3.803	3.030

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen, en rekening houdende met het uitzonderlijke karakter van de waarborgregeling aardwarmteprojecten (400 keuro), quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Er diende in 2024 voor geen enkel diepeaardwarmteproject een gewaarborgd bedrag te worden uitbetaald.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 130 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor optimalisatie van datastromen milieucompartimenten in het kader van de PFAS-verkenner van de DOV. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (extra PFAS-budget).

Binnen het eerste halfjaarlijkse subsidieprogramma 2024 voor de kleinschalige erosiebestrijdings-maatregelen die door gemeenten uitgevoerd worden zijn er 6 subsidieaanvragen goedgekeurd. Het totale benodigde krediet voor het verlenen van deze 6 subsidies bedroeg 489 keuro. Binnen het tweede halfjaarlijkse subsidieprogramma 2024 voor de kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen zijn er 14 subsidieaanvragen

goedgekeurd. Het totale benodigde krediet voor het verlenen van deze 14 subsidies bedraagt 1.046 keuro.

De vereffeningen op dit artikel zijn iets lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender t.o.v. de verwachtingen bij de opmaak van de BA2024.

4.2.2. DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCG2EA-WT – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op 14 september 2007 is VLABOTEX vzw erkend door de Vlaamse Regering als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector en dit voor een periode van 30 jaar. Tot eind juni 2015 konden uitbaters van een droog- of nieuwkuis of eigenaars van een terrein waar in het verleden een nieuw- of droogkuis geëxploiteerd werd, een overeenkomst voor overdracht van de saneringsplicht met VLABOTEX sluiten. Na het sluiten van deze overeenkomst onderzoekt en saneert VLABOTEX de als historisch te beschouwen bodemverontreiniging met droogkuisproducten voor een forfaitaire jaarlijkse bijdrage gedurende 30 jaar. De Vlaamse overheid geeft jaarlijks ook een subsidie. In het kader van de erkenning van VLABOTEX als bodemsaneringsorganisatie is naar VLABOTEX toe het principiële engagement gemaakt van de uitbetaling van 1 euro subsidie voor elke euro ontvangen van de leden in het kader van de gesloten overeenkomsten. Zo wordt de helft van de kosten voor bodemonderzoeken en -sanering gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. In het door VLABOTEX ingediende voorstel van subsidiëringsprogramma voor 2023-2027 (5-jarenbegroting) was voor 2024 een subsidie voorzien van 1.315 kEUR. Dit wordt aangevuld met 80 kEUR voor een dossier waar de saneringskost hoger uitvalt dan de maximale eigen bijdrage van de saneringsplichtigen.

Op 21 december 2018 keurde de Vlaamse Regering eveneens de erkenning van bodemsaneringsorganisatie voor de sector van de "garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante bedrijven", vzw Tersana, goed.

In het bodemdecreet en Vlarebo is voorzien dat de Vlaamse Regering subsidies kan toekennen aan een erkende bodemsaneringsorganisatie voor de gedeeltelijke financiering van de taken en de werkingskosten noodzakelijk om die taken uit te voeren inzake historische bodemverontreiniging die is veroorzaakt door de activiteit waarvoor een erkende bodemsaneringsorganisatie is opgericht. Die bijdrage is maximaal gelijk aan de som van alle bijdragen die de bodemsaneringsorganisatie ontvangen heeft in het kader van de overeenkomsten die gesloten zijn ter uitvoering van het Bodemdecreet. Voor 2024 werd een subsidiebedrag van 2.086 kEUR voorzien voor Tersana vzw.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	3.481	1.832	1.831	3.481	1.832	1.831

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen.

Er werd in 2024 via MB een budget van 1.303 keuro VAK en VEK herverdeeld naar QBX-3QCG2EV-IS en een budget van 346 keuro VAK en VEK herverdeeld naar QBX-3QCG2JA-WT.

QBX-3QCG2EV-IS – OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt OVAM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van uitgaven op de OVAM-begroting in het kader van het bodemdecreet, het thema afvalbeheer en materialenbeleid (materialendecreet) en het decreet ambtshalve bodemsaneringen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	38.256	43.453	43.453	39.753	40.773	40.766

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via MB een aanvullend budget van 4.564 keuro VAK en 387 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op PFAS-uitgaven 2024. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2OA-WT (vanuit de "PFAS-provisie").

Er werd in 2024 via MB een budget van 1.303 keuro VAK en VEK herverdeeld van QBX-3QCG2EA-WT voor extra bodemsaneringsprojecten. Er werd in 2024 via MB een budget van 670 keuro VAK en VEK herverdeeld naar QB0-1QCG2OU-IS voor extra taken in het kader van het VITO jaarprogramma.

4.2.3. Overige entiteiten onder gezag

4.2.3.1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

Omschrijving

De OVAM werd opgericht op 2 juli 1981 in het kader van het afvalstoffendecreet. Bij de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid werd, door het decreet van 7 mei

2004, de OVAM op 1 april 2006 een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid. De OVAM neemt de engagementen op binnen de taken en bevoegdheden die haar zijn toegewezen in het oprichtingsdecreet van 7 mei 2004 tot wijziging van het decreet van 5 april 1995.

De decretale taken van de OVAM met betrekking tot het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen zijn: 1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van het zuinige gebruik van grondstoffen, onder meer door zo veel mogelijk de materiaalkringlopen te sluiten; 2° het bevorderen van de kwaliteit van producten en productieprocessen met aandacht voor kwalitatieve en kwantitatieve preventie voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval; 3° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van een duurzaam consumptiegedrag, voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval; 4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor een veilig beheer van milieugevaarlijke stoffen en voor het voorkomen en zo nodig beperken van lekken van milieugevaarlijke stoffen uit stoffenkringlopen; 5° ter aanvulling van de vorige taken, de sturing en coördinatie van de inzameling en de veilige verwijdering van afvalstoffen alsmede de ambtshalve verwijdering ervan; 6° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de afvalstoffenmarkt te garanderen.

De decretale taken van de OVAM met betrekking tot de bodemsanering zijn: 1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen; 2° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om individuele en collectieve saneringen te stimuleren; 3° het saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging, met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven; 4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de bodemsaneringsmarkt te garanderen.

De OVAM oefent haar activiteiten uit binnen 2 verschillende inhoudelijke structuurelementen: ISE J Afval en materialen en ISE E Bodem en ondergrond. De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2JV-IS dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het grootste ISE binnen de OVAM: ISE J Afval en materialen. De algemene (ISE-overkoepelende) personeelskosten van de OVAM worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van extra inkomsten uit o.a. Europese projecten, Fost Plus. De algemene uitgaven worden gefinancierd via de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de eigen inkomsten. Voor de bespreking van de gedetailleerde kredietevolutie van de interne stromen naar de OVAM wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCG2JV-IS.

Toelichting op detailniveau

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE E Bodem en ondergrond ressorteren. Voor de OVAM-kredieten voor ISE J Afval en materialen wordt verwezen naar de bespreking van de ISE J Afval en materialen.

ISE E BODEM EN ONDERGROND

Ontvangsten

De belangrijkste eigen inkomsten zijn de ontvangsten bodemattesten. In 2024 werd uitgegaan van 260.000 attesten. In werkelijkheid werden er in 2024 286.336 bodemattesten afgeleverd of 1.690 keuro extra inkomsten. Het deel van de inkomsten die voortvloeien uit de invoering van de cofinancieringsregeling wordt opgenomen in het Bodembeschermingsfonds. In 2024 werd zo 4.696 keuro opgenomen.

Bij BO2024 werd 2.444 keuro voorzien aan inningen van teruggevorderde uitgaven m.b.t. verwijderingen en saneringen. De werkelijke realisatie bedraagt 2.077 keuro.

De inkomsten vanuit de lopende EU-projecten o.a. Narmena en Parc bedragen in 2024 292 keuro voor personeelsinzet en onderzoeken of 119 keuro meer dan voorzien. Er werd een nieuw EU-project opgestart in 2024: LIFE PFASTER is een 'klassiek' lifeproject, waarbij OVAM coördinator is, een project van 5 jaar met vele partners (onderzoek universiteiten Antwerpen en Leuven, VITO), Provincie Antwerpen, VMM, INBO, en consultancy + saneerders, om voor de site van Broek Denaeyer in Willebroek natuurgebaseerde oplossingen voor te stellen voor de PFAS vervuiling: 17 keuro voor personeelsinzet in 2024.

Vanuit het Minafonds (QBX-3QCG2EV-IS) werd voor het luik m.b.t overdracht werking en attestering bodemonderzoek 7.238 keuro ontvangen. Voor verwijderingen en saneringen werd een krediet voorzien van 28.030 keuro. De werkelijke ontvangst uit het Minafonds voor verwijderingen saneringen bedraagt 27.453 keuro.

Uitgaven

Onder dit ISE vallen alle maatregelen, taken, doelstellingen en budgetten van het bodembeleid, in hoofdzaak vervat of gelinkt aan het bodemdecreet en VLAREBO. In Vlaanderen willen we een bodemkwaliteit garanderen die toelaat dat minstens de primaire maatschappelijke (basis)behoeften kunnen worden vervuld. We leveren via het bodembeleid ook een bijdrage aan een circulaire economie en het klimaatbeleid. Deze uitgaven worden gefinancierd via het Minafonds (QBX-3QCG2EV-IS), inkomsten uit Europese projecten en via het Bodembeschermingsfonds.

EU-BODEM

Uitgaven voor expertise en onderzoeken EU-Narmena en EU-Pfaster

WE GARANDEREN BODEMKWALITEIT VIA BODEMSANERING

Voor het luik bodemsaneringen werd bij BO2024 een budget voorzien van 33.591 keuro VAK en 29.640 keuro VEK.

Er werd 1.303 keuro VAK/VEK verschoven vanuit budget Minafonds sectorfondsen: het voorziene subsidiebedrag van de vzw Tersana lag 1.303 keuro lager dan voorzien bij BO2024. Deze middelen werden herschikt naar de OVAM-begroting voor uitgaven bodemsaneringen.

Vanuit de PFAS-provisie werd 3.827 keuro VAK voorzien voor de PFAS-problematiek brandweerkazernes en 500 keuro VAK en 250 keuro VEK voor ambtshalve uitvoering van voorzorgsmaatregelen te Willebroek.

Er werd 656 keuro VAK/VEK herverdeeld naar het VITO jaarprogramma voor onderzoek naar o.a. zeer zorgwekkende stoffen.

In het besluit van 22 december 2023 van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 werd een aanpassing van de verdeelsleutel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest die opgenomen is in artikel 217/1 van het VLAREBO-besluit doorgevoerd. Het procentuele aandeel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest dat wordt toegewezen aan het Bodembeschermingsfonds voor de cofinanciering van bodemsaneringswerken vermindert van 32% naar 25%. Het krediet voor de cofinancieringsuitgaven daalt met 1.028 keuro VAK/VEK.

Er worden middelen verschoven binnen hetzelfde begrotingsartikel van bodemsaneringen naar Bodem-Digitaal: 2.000 keuro VAK/VEK.

Er werd 4.500 keuro VEK herschikt binnen de OVAM-begroting van asbestverwijderingen naar saneringen om de facturen en openstaande schuldvorderingen te kunnen verwerken.

Het budget na herverdelingen van 35.537 keuro VAK en 32.009 keuro VEK werd voor respectievelijk 103% in VAK en 115% in VEK benut.

In VAK werden middelen voorzien voor één groot dossier, Vilvoorde CAT-site 5.700 keuro, de rest van de VAK-middelen werden vastgelegd voor een groot aantal kleinere dossiers. Binnen begrotingsartikel QJ0-AQCG2EA-WT is er een tekort ontstaan van 2.911 keuro VEK voor het aanrekenen van de schuldvorderingen saneringen in boekjaar 2024. Door de vele dossiers is het niet evident om een juiste inschatting te maken van het nodige VEK op bodemsanering.

Een minimale bodemkwaliteit is essentieel voor goed functionerende kringlopen van water en voedingsstoffen, een aangename leefomgeving en een gezonde voeding. Het is een kritische succesfactor om een circulaire economie mogelijk te maken en de gevolgen van de klimaatverandering mee op te vangen. Hiervoor stimuleren we het verder herstel van verontreinigde bodems, in de eerste plaats bij particulieren, oude bedrijfslocaties en stortplaatsen.

Alle historische risicogronden zijn onderzocht tegen 2036 en de sanering van historische verontreiniging is opgestart waar nodig

De OVAM beoogt dat tegen 2036 elke risicogrond in Vlaanderen is onderzocht en waar nodig de sanering van historische verontreinigingen is opgestart. Dat gebeurt via een overkoepelende coördinatie, op basis van een prioriteringsmodel. De OVAM streeft om tegen 2028 alle oriënterende bodemonderzoeken uit te laten voeren en stimuleert verder bodemonderzoek- en sanering. De OVAM voorziet ook deelprogramma's op maat voor specifieke doelgroepen. Zo stimuleren en ondersteunen we bedrijven in de sanering van het historisch passief op bedrijfslocaties. We stimuleren ook de fondsen Bofas vzw, Vlabotex vzw en Tersana vzw bij de uitvoering van onderzoeken en saneringen in hun sector. Ten tweede ontzorgen we (boven)lokale besturen en publieke instellingen via oplossingstrajecten en een aanpak op maat voor prioritaire gemeenten, bijvoorbeeld via samenwerkingsverbanden. We stimuleren collega-overheden om hun risicogronden tijdig te onderzoeken en/of te saneren. Tot slot ontzorgen we de burger door zelf site-onderzoeken uit te voeren. Voor alle doelgroepen waar de huidige eigenaar vrijgesteld is, zorgt de OVAM met haar ambtshalve optreden voor oplossingen voor mensen, verenigingen, bedrijven of besturen. Scholen krijgen als prioritaire doelgroep nog bijzondere aandacht in een apart project waarbij we werken met sectorprotocollen.

We investeren in duurzame brown- en blackfieldontwikkeling

We herontwikkelen brown- en blackfields en stortplaatsen in het kader van circulair ruimtegebruik. Zulke gronden zijn zodanig vervuild dat het niet rendabel is op korte termijn om deze te saneren en opnieuw te benutten. Samen met lokale en bovenlokale besturen en andere partners gaan we op zoek naar terreinen waar verplichtingen nodig zijn in het kader van het bodemdecreet (bv. een bodemsanering). Daar kunnen we dan tegelijk een maatschappelijke meerwaarde creëren rond duurzaam gebruik met aandacht voor circulariteit en bodemzorg. We bieden daarbij oplossingen op maat om de partners te ondersteunen.

Voormalige stortplaatsen worden optimaal ingezet voor nieuwe maatschappelijke uitdagingen, in het bijzonder bebossing en natuurontwikkeling

Stortplaatsen kunnen een waardevolle voorraad zijn aan materialen, energie en land. Momenteel is de ruimte die stortplaatsen innemen vaak onderbenut. In overleg met de lokale besturen werden locaties geselecteerd die in aanmerking komen voor de uitvoering van een oriënterend bodemonderzoek in kader van bebossing of natuur(her)ontwikkeling. Ook i.s.m. overheidsagentschappen, provincies,... wordt gekeken naar mogelijkheden voor duurzame herontwikkeling van stortplaatsen (energie, waterberging, ...). In ambtshalve onderzoeken op stortplaatsen gaan we vanaf nu systematisch na of de locatie onderbenut is qua landgebruik, klimaatdoelstellingen of ander beheer.

We voorkomen maximaal nieuwe bodemverontreiniging en zorgen voor een minimale impact voor mens of leefmilieu

We handhaven de eerste periodieke onderzoeksplicht waarbij elke risico-inrichting met een laattijdig rapport wordt ingelicht en actief opgevolgd. Daar waar bij een incident bodemverontreiniging ontstaat, volgen we deze schadegevallen snel en van nabij op. Daarnaast stimuleerden we de werking van Promaz vzw, een fonds voor de sanering van bodemverontreiniging veroorzaakt door het gebruik van stookolietanks voor verwarmingsdoeleinden.

WE VERSTERKEN BODEMKWALITEIT VIA BODEMZORG

Voor het luik bodemzorg en onderzoek werd bij BO2024 een budget voorzien van 5.664 keuro VAK en 5.074 in VEK. Het budget werd voor respectievelijk 80% in VAK en 98 % in VEK benut.

Reeds vervuilde bodems saneren alleen is niet voldoende; ook in de toekomst moeten we vervuiling voorkomen. Daarom garanderen we de bodemkwaliteit ook via de nodige bodemzorg.

We versterken het circulair landgebruik

Overheden nemen een voorbeeldrol op inzake het secundair gebruik van bodemmateriële in plaats van primaire delfstoffen. Via de samenwerkingsakkoorden binnen de projectwerking van de 2036-doelstelling stimuleren we de overheden tot het maximaal hergebruik van bodemmateriële. Via onder meer een transparante grondverzetsregeling bij infrastructuurwerken streven we een verhoogde circulaire aanwending van grondstromen na.

DE OVAM ONTSLUIT HAAR BODEMINFORMATIE DIGITAAL

Voor Bodem Digitaal werd bij BO2024 een budget voorzien van 2.115 keuro VAK/VEK. Er werden middelen verschoven binnen hetzelfde begrotingsartikel van saneringen naar Bodem-Digitaal: +2.000 keuro VAK/VEK. Het budget werd voor respectievelijk 100% in VAK en 56% in VEK benut.

Sinds het in voege treden van het bodemsaneringsdecreet werden er ongeveer 50.000 gronden onderzocht op de aanwezigheid van mogelijke bodemverontreiniging. Hierbij werd een enorme hoeveelheid aan bodemdata verzameld. Ook werden een groot aantal percelen bemonsterd in het kader van het grondverzet waarbij bodemdata niet centraal opgeslagen werd. Naast een reactieve aanpak van historische en nieuwe verontreinigingen op perceelsniveau is er een evolutie richting een meer proactieve aanpak van diffuse verontreiniging op regionaal niveau. Hierbij komen ook bodemzorg en een gezonde bodem centraler te staan. De vraag naar een meer gebiedsdekkende aanpak was ook een van de conclusies uit de PFAS-crisis.

INNOVATIEVE SANERINGSTECHNIEKEN

Vanuit het Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP) werd 2.750 keuro VAK en 1.219 keuro VEK toegekend ter financiering van een PFAS Hub (innovatieve saneringstechnieken).

Er werd een werkingssubsidie toegekend aan de vzw Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken van 122 keuro. De doelstellingen van dit kenniscentrum zijn: enerzijds het op gang brengen en samenbrengen van innovatie en kennis rond

sanerings/zuiveringstechnieken voor chemische verontreiniging van water, lucht en bodem; anderzijds het testen, demonstreren en opschalen van (innovatieve) technologie waarbij het cruciaal is dat bedrijven kunnen samenwerken.

Na de oprichting van KIS vzw in 2023 werd een stimuleringsprogramma uitgedacht om innovatieve saneringstechnieken ter bestrijding van zeer zorgwekkende stoffen in Vlaanderen te ontwikkelen en toe te passen aan de hand van een projectenoproep. Op 22 december 2023 werd de subsidieoproep voorgelegd aan de Vlaamse Regering en goedgekeurd.

De onderwerpen in de 15 ingediende projecten zijn uiteenlopend en gekoppeld aan de volgende onderwerpen: saneringstechnieken voor PFAS in water, in sediment, in bodem, en in lucht, alsook afbraak van PFAS en transversale aspecten; of ze bestaan uit een combinatie van verschillende van deze onderwerpen. De doorlooptijd van ieder project bedraagt 9 tot 36 maanden. Na evaluatie werden 6 projecten volledig en 1 project gedeeltelijk gefinancierd: 2.625 keuro VAK en 1.050 keuro VEK.

BODEMBESCHERMINGSFONDS

De spijziging BBF bedraagt voor 2024 in totaal 32.802 keuro. Dit betreft 26.029 keuro vanuit het MINAfonds, 2.077 keuro via terugvorderingen inzake ambtshalve bodemsaneringen en 4.696 keuro van de cofinanciering bodemattesten. In 2024 werden er anderzijds voor 36.584 keuro aan middelen opgenomen uit het BBF: 31.979 keuro voor saneringen gefinancierd via het MINAfonds en teruggevorderde bedragen, 645 keuro voor cofinanciering bodemsaneringswerken en 3.960 keuro voor bodemonderzoeken en software.

4.2.3.2. Grindfonds

Het Grindfonds werd opgericht bij decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning (Grinddecreet). Het heeft rechtspersoonlijkheid. Het werd opgericht als een instelling van categorie A in de zin van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut. De taken, bevoegdheden, werking en bestuur zijn geregeld in het Grinddecreet. Initieel ging het concreet over het innen van grindheffingen en het toezicht houden op de werking en de uitgaven van het Grindcomité, het Herstructureringscomité, het Sociaal Comité en het Onderzoeksc comité. Vermits de taken van het Onderzoeksc comité in 2012 werden beëindigd, de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning die plaatsvindt vanaf 1 januari 2018 en de resterende taken van het Herstructureringscomité en het Sociaal Comité in de loop van 2019 werden toegewezen aan het Grindcomité, hebben de initiële taken en bevoegdheden van het Grindfonds thans enkel nog betrekking op het toezicht houden op de werking en de uitgaven van het Grindcomité. Daarnaast werd het Grindfonds, via het decreet van 5 juli 2013 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2013, verantwoordelijk voor vier nieuwe uitgavencategorieën, namelijk de financiering van sociaal-economische en ecologische hefboomprojecten in de grindgebieden, de financiering van wetenschappelijke projecten met het oog op de versterking van het sociaal-economisch weefsel in Limburg, de financiering van een reconversieproject in de landbouw en de financiering van de administratieve en technische ondersteuning van het projectgrindwinningscomité.

ISE E BODEM EN ONDERGROND

Vermits de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning na 1 januari 2018 en het Grindfonds in de loop van 2020 terug is toegetreden tot het centraal kasbeheer, bestaan de ontvangsten 2024 enkel uit het overgedragen saldo eind 2023 (1.259 keuro). In 2024 werd de laatste betaling in uitvoering van de overeenkomst inzake financiering van wetenschappelijke projecten met het oog op de versterking van het sociaal-economisch weefsel in Limburg uitgevoerd (geraamd op 125 keuro). De herstructureringskosten van de grindwinningszones werden voor 2024 geraamd op een bedrag van 450 keuro, op basis van de meest recente raming van het Grindcomité. De ESR-gecorrigeerde betaaluitgaven zijn gelijk aan de intering en werden geraamd op 635 keuro. Het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2025 werd geraamd op 624 keuro. Uit de jaarrekening 2024 blijkt dat de ESR-gecorrigeerde betaaluitgaven en het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2025 respectievelijk 476 keuro lager en hoger liggen dan geraamd bij de begrotingsopmaak. Dit heeft vooral te maken met bepaalde herinrichtingsactiviteiten die niet in 2024 werden uitgevoerd, waardoor geplande uitgaven doorschuiven naar 2025.

4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

5. ISE **LUCHT**

5.1 **STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN**

SD 1. WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT

OD 1. Versterking Vlaams beleid rond luchtkwaliteit

De eerste helft van 2024 stond in het teken van het Europese voorzitterschap. Onder het voorzitterschap werd een akkoord bereikt over de **nieuwe richtlijn luchtkwaliteit** (zie hoger). We startten met de juridische analyse van de omzetting hiervan in Vlaamse wetgeving. We startten eveneens met de actualisatie van het luchtbeleidsplan in functie van de nieuwe richtlijn en werkten emissieprognoses uit voor elke sector. Er werden twee opdrachten toegekend aan VITO ter ondersteuning van de berekeningen.

Tijdens het voorzitterschap voor de EU voerden we de voorziene taken voor de **LRTAP-conventie** uit. Samen met de Commissie hebben we namens de EU de 62ste sessie van de beleidswerkgroep van de LRTAP Conventie (Working Group on Strategies and Review, 27-31 mei 2024, Genève) voorbereid en geleid. Het belangrijkste onderhandelingspunt was de verdere vooruitgang in de voorbereidingen van de revisie van het protocol van Göteborg.

We verwerkten bijkomende inspirerende voorbeelden voor lokaal beleid in het **"Samen voor zuivere lucht" platform**, zowel vanuit Vlaanderen als Nederland. We rondde de ontwikkeling van de online knelpuntanalyse – screeningstool – af en lanceerden deze tool ondertussen op de roadshows van beleidsdomein Omgeving voor lokale besturen. In het Europese CityTRAQ-project rolden we nieuwe sensormetingen voor luchtkwaliteit en verkeer uit in Antwerpen, Brugge en Gent en bouwden we een eerste prototype van scenariotool om de impact van lokaal beleid te simuleren.

In 2024 zetten we ons werk rond **zorgwekkende stoffen** verder. We voerden omgevingsmetingen van **PFAS** uit in de omgeving van potentiële bronnen en in een aantal typegebieden. We publiceerden toetsingswaarden voor een aantal veel in de omgevingslucht en in depositie voorkomende PFAS. De BBT-studie "PFAS in de lucht" werd

afgerond en de BBT-studie “algemene emissiegrenswaarden voor Zorgwekkende Stoffen” is lopende. De registratie van zowel gebruik als uitstoot van PFAS door bedrijven krijgt via het bredere zorgwekkende stoffenbeleid vorm, onder andere door de omzetting van herziene richtlijn industriële emissies die zulke registratie verplicht. We gaven verder vorm aan de acties die in het **actieplan Dioxines en PCB's** staan. Zo hebben we een set geactualiseerde drempelwaarden afgeleid voor deze stoffen en rolden we een volledig depositiemeetnet uit bij de Vlaamse shredderbedrijven, volgens het principe de vervuiler betaalt. We volgden de situatie in Hoboken en de ontwikkelingen rond lokale PFAS-gebieden nauwgezet op vanuit het luchtbeleid.

OD 2. Afvlakking van de groei van het wegverkeer

Alle 15 vervoerregio's hebben een **Regionaal Mobiliteitsplan** opgemaakt dat tussen eind 2023 en midden 2024 werd goedgekeurd en nu wordt uitgerold. We werkten in de belangrijkste vervoerregio's samen om hierin ook klimaat en lucht mee te nemen (zie ook OD2 SD5 ISE ruimte en milieu). In de besluitvorming van **grote infrastructuur- en verkeersgenererende projecten** lieten we maatregelen verankeren om de impact op luchtkwaliteit te beperken en vroegen we om via monitoring op te volgen of bijkomende maatregelen nodig zijn.

OD 3. Verdere vergroening van voertuigenpark

Na een stakeholdertraject hebben we mee een **kaderovereenkomst** uitgewerkt voor emissievrije stadsdistributie. Deze overeenkomst bevat de principes en randvoorwaarden om emissievrije stedelijke distributie in praktijk mogelijk te maken.

Onder het voorzitterschap voor de EU bereikten we een akkoord over de herziening van de verordening (EU) 2019/1242 wat betreft de aanscherping van de **CO₂ -emissie normen voor nieuwe zware bedrijfsvoertuigen**. De herziene verordening trad in werking op 26 juni 2024 en zal zorgen voor een gefaseerde vergroening van het zware wegverkeer, met inbegrip van vrachtwagens, stadsbussen, touringbussen en aanhangwagens. Ook de **Euro7 norm**, met maximale uitstootnormen voor luchtverontreinigende stoffen voor zowel licht – als zwaar verkeer werd goedgekeurd en gaat in vanaf 29 november 2026. Voor licht verkeer werden de Euro 6 uitstootnormen overgenomen, met als enige bijkomende vereiste dat ook indirect injectie benzinevoertuigen zullen moeten voldoen aan euro 6 normen voor de uitstoot van stof. Een nieuwigheid is wel dat er normen voor de uitstoot van fijn stof van remmen en banden werden opgenomen. Voor zwaar verkeer werden de uitstootnormen verstrengd. De beperkte wijzigingen in de testprocedure zijn niet van die aard dat duurzaam lage praktijkemissies worden gegarandeerd, waardoor het risico blijft bestaan dat de praktijkemissies nog steeds hoger zullen liggen dan de emissies gemeten onder testomstandigheden.

We werkten mee aan de uitvoering van de Green Deal **binnenvaart**, werkten samen rond walstroom met verschillende overheidsinstanties en de **havens** en deelden ook kennis in het overlegorgaan rond de havenstrategie.

OD 4. Emissiefraude bij voertuigen aanpakken

Het **decreet emissie monitoring van wegvoertuigen** werd, na verwerking van de diverse adviezen, in derde lezing goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dit decreet biedt een GDPR-conforme basis voor de verwerking en uitwisseling van monitoringsgegevens van remote sensing. Om gegevensuitwisseling in praktijk mogelijk te maken startten we met de opbouw van een **IT-platform**. Hiervoor werden de nodige middelen vastgelegd.

We werkten hiervoor ook samen met internationale partners en de stad Antwerpen waar in 2025 remote sensing metingen zullen worden uitgevoerd in het kader van een Europees project.

In samenwerking met GOCA Vlaanderen en TNO voerden we onderzoek naar mogelijke **testprocedures** om **NOx-emissies** van wegvoertuigen te kunnen evalueren tijdens wegkantcontroles en in keuringcentra.

Deze werkzaamheden kaderen binnen het **relanceplan Vlaamse Veerkracht**.

OD 5. Lage- en ultralage-emissiezones verder uitrollen in stedelijke gebieden

Bij de herziening van de Richtlijn Cross Border Enforcement hebben we aangedrongen om **uitwisseling van voertuiggegevens** in functie van handhaving van LEZ mogelijk te maken door lage- en zero-emissiezones toe te laten voegen aan het toepassingsgebied. In de definitieve versie is de uitbreiding van het toepassingsgebied beperkt tot zones met toegangsbeperkingen gerelateerd aan verkeersveiligheid. Lage- en zero-emissiezones vallen hier niet onder. We hebben **IT-aanpassingen** uitgevoerd om het nieuwe besluit te kunnen implementeren. We startten met de **voorbereidingen voor de uitvoering van het regeerakkoord**.

OD 6. Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding

We hebben verder ingezet op **communicatie** over de impact van huishoudelijke houtstook op de luchtkwaliteit en gezondheid, goede stookpraktijken en andere oplossingen die de hinder van houtstook kunnen voorkomen of beperken, onder meer door online informatie en materiaal beschikbaar te stellen en actueel te houden. Onder de slogan 'houthetgezond' hebben we communicatiemateriaal aangeboden aan lokale besturen.

OD 7. Emissies in de industrie en landbouw verminderen

Om de impact van industrie op onze luchtkwaliteit verder te verminderen, de Europese Nationale Emission Ceilings (NEC) reductiedoelstellingen na te kunnen leven en de emissieruimte voor nieuwe investeringen in Vlaanderen in de toekomst veilig te stellen, hebben we via de omgevingsvergunning het **kosteneffectieve emissiereductiebeleid voor de industrie** verder gezet. Vooral voor de NOx-emissies realiseerden we een verdere reductie door de inzet van rookgasreiniging, zogenaamde DENOx installaties in verschillende vergunningen met relevante NOx-uitstoot te verankeren.

Begin 2024 werd het voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof (**het 'Stikstofdecreet'**) bekrachtigd en afgekondigd door de Vlaamse Regering (zie hoger). Het decreet over ammoniakemissiereducerende maatregelen trad in juli in werking. Met dat decreet kunnen de maatregelen en technieken van de PAS-lijst binnen het Stikstofdecreet opnieuw in vergunningsaanvragen gebruikt worden. De Vlaamse Regering keurde ook 4 besluiten goed die uitvoering geven aan het stikstofdecreet: het Besluit over toewijzing van diercategorieën, het Besluit afwijkende berekeningsmethode, het Besluit over het flankerende beleid en het Besluit tot vaststelling van bijkomende ammoniak emissiereducerende maatregelen.

OD 1. Verminderen luchtverontreiniging door houtverbranding

We voerden een **pilootproject** met inzet van low-cost sensoren uit met burgers van de lokale milieuraad van de gemeente Hove waarbij houtverbranding zeer duidelijk naar voor kwam als de belangrijkste lokale bron van fijn stof. We lanceerden een oproep voor een vervolgproject en selecteerden groepen in vijf andere gemeenten. We onderzoeken en organiseren samen met de partners van het netwerkplatform Gezonde lucht, waaronder departement Zorg en middenveldorganisaties actief rond gezondheidszorg, de robuustheid van de aanpak en de opschalingsmogelijkheden op lange termijn.

OD 2. Verminderen luchtverontreiniging door verkeersgerichte maatregelen

We startten een studieopdracht rond het optimaliseren van **FLOMOVIA**, het spreidingsmodel dat fijnmazige gegevens over verkeersstromen levert voor gedetailleerde luchtkwaliteitsmodellering. We onderzochten hoe een stabiele tijdsreeks kan gebruikt worden voor de rapportering van verschillende emissietijdsreeksen op niveau van de gemeenten. Daarnaast lieten we een ecosysteemanalyse uitvoeren, gesynchroniseerd met de ontwikkeling van een draaiboek voor lokale verkeerstellingen door het Agentschap Binnenlands Bestuur, om in kaart te brengen welke noden er zijn om een toename van de lokale verkeerstellingen te faciliteren en welke partijen daaraan kunnen bijdragen. Tenslotte voerden we proefprojecten uit in Sint-Niklaas om co-creatief een circulatieplan in te voeren en te evalueren met de inwoners.

OD 3. Verminderen emissies landbouw

We hebben in functie van de programmatische aanpak stikstof (PAS) toestellen aangekocht voor de oprichting van **2 nieuwe meetplaatsen natte depositie** en de nodige voorbereidingen getroffen voor de uitrol van **75 extra meetplaatsen in de 5 maatwerkgebieden**. We voerden een **verkennende test** uit rond isotopen, we actualiseerden en verbeterden de **modellering** EMAV via de referentietoek dOMG-ILVO en VLOPS via de referentietoek VMM-VITO. Voor EMAV zijn we gestart met een voorstudie voor het verfijnen van het emissiestadium mest uitrijden. Al onze expertise rond metingen en modellering brachten we in voor de eerste opmaak van het VORA (voortgangsrapport) PAS. We brachten juridische ondersteuning alsook expertise in voor het formuleren van een memorie van antwoord op de bezwaarschriften en voor de methodologie passende beoordeling (PB). In het kader van de **stikstofsanering** zorgden we voor de hermeandering van de Aa, de inrichting van de Dijlevallei te Florival en de sanering van de Grote Laak. Ook werden het voorontwerp en de ontheffing MER opgemaakt voor de Kalkenvaart.

OD 4. Kwetsbaarheidsanalyses uitvoeren en ondersteuning lokaal
klimaatadaptatiebeleid ondersteunen via klimaatportaal

We werkten aan de verdere uitbouw van het Klimaatportaal. Zo werd het onderzoek naar de **effecten van klimaatverandering op de luchtkwaliteit** voorbereid ter uitbreiding van de IMPACT-tool. Ook werden meer fijnmazige scenario's uitgewerkt ter voorbereiding van de uitbreiding van de PLAN-tool in 2025. De PROJECT-tool tot slot kreeg een

invoermodule om bestaande ontwerpplannen (semi-)automatisch te scoren naar klimaatbestendigheid.

We werkten niet alleen aan de uitbouw van de kennisbasis in en achter het Klimaatportaal, maar ook de ondersteuning van lokale besturen. Een set van 3 **klimaatadaptatiescans** werd uitgevoerd voor de gemeenten Wetteren & St.-Lievens-Houtem, Zaventem en Bilzen & Hoeselt. Zo'n scan loopt over 9 maanden met ondersteuning van een studiebureau, en biedt de betrokken gemeenten een visie, strategie én langetermijnactieplan om hun grondgebied gericht klimaatbestendig te maken tegen 2050.

Zie ook ISE omgevingsbeleid SD 7 en ISE water SD 2 OD 2.

5.2 BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Lucht hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de uitgaven van VMM:

- toe te wijzen aan het ISE Lucht (inclusief de lonen);
- voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, en adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht;
- voor het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, en voorspellen en opvolgen van smogperiodes.
- voor beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie op het vlak van het luchtbeleid

- de (uitdovende) uitgaven van het departement Omgeving op het vlak van het gevoerde beleid ter verbetering van de luchtkwaliteit.

Onder dit luik is het de bedoeling het totaal van alle kredieten te bespreken dat in de uitgavenbegroting in begrotingsjaar 2024 werd toegewezen en benut binnen de betrokken ISE. In het geval van ISE Lucht zijn er echter enkel uitgavenkredieten voorzien op de DAB Minafonds. Deze worden verder besproken onder punt 5.2.2.

5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Niet van toepassing.

5.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCG2HA-WT – WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT EN ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving beleidsondersteunende uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen met betrekking tot het verhogen

van de leef- en luchtkwaliteit. Als gevolg van een herschikking van bevoegdheden (en de daardoor noodzakelijke bijsturing van enkele budgetposten) tussen het departement Omgeving en de VMM op het vlak van luchtbeleid en milieuraapportering, werd dit artikel uitdovend.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	0	0	9	9	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VEK op dit artikel bedroeg 0 keuro. Het artikel is volledig uitgedoofd.

5.2.3 Overige entiteiten onder gezag

5.2.3.1 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VMM worden in deze BBT besproken onder punt 1.3.3.1. Overige entiteiten onder gezag.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen de VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder het ISE H Lucht ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor het ISE Water wordt verwezen naar de bespreking van het ISE D Water.

ISE H LUCHT

De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via de werkingstoelage QB0-1QCG2DW-IS. Via dit begrotingsartikel ontving de VMM in 2024 een werkingstoelage ten bedrage van 11.254 keuro VAK en 10.734 keuro VEK van het departement Omgeving ter financiering van haar specifieke taken:

Optreden als de bevoegde instantie in Vlaanderen voor luchtbeleid en een partner zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren en luchtverontreiniging aan te pakken;
Onze rol opnemen in de verschillende stappen van het beleidsproces (meten, plannen, actie nemen, evalueren), wat een meerwaarde is om gemakkelijker een overzicht te houden en verbanden te leggen.

De VMM genereerde ook inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten ten bedrage van 1.155 keuro, waarvan 513 keuro werd toegewezen aan ESR 11 Lonen. Daarnaast ontving de VMM 44 keuro andere diverse inkomsten en 12 keuro van het FIO (Fonds voor Innoveren en Ondernemen) in het kader van een cofinanciering voor de ontwikkeling van een toolset (saldo).

De begrotingsuitvoering in VAK is quasi optimaal aangewend, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Het overschot van 280 keuro VAK en 281 keuro VEK op artikel QN0-AQCG2HA-LO is te wijten aan verschillende factoren.

In 2024 is er op het budget voor de Lonen en sociale lasten Lucht een overschot van 207 keuro VAK en 208 keuro VEK. Als gevolg van de wijziging van de berekening van het bedrag voor de niet-opgenomen vakantiedagen daalde de provisie met 308 keuro VAK/VEK. Vanaf 2024 wordt in tegenstelling tot het boekjaar 2023 bij de berekening van de provisie geen rekening meer gehouden met de bijdrage voor het Fonds voor Overlevingspensioenen (FOP). Wanneer we het bedrag van de bijstelling van de provisie buiten beschouwing laten, is er een gering tekort van 101 keuro VAK en 100 keuro VEK. De uitvoering ligt dus hoger dan ingeschat. Het totaal loonbudget voor het ISE Water en ISE Lucht werd niet overschreden.

In 2024 is er op het budget voor de Lonen en sociale lasten EU Lucht een VAK en VEK-overschot van 74 keuro. Op deze kredieten worden de lonen aangerekend van medewerkers die geheel worden betaald met Europese financiering. Als gevolg van de wijziging van de berekening van het bedrag voor de niet-opgenomen vakantiedagen steeg de provisie met 5 keuro VAK/VEK.

Het voorziene VEK voor het werkingsbudget (artikel QN0-AQCG2HA-WT) werd nagenoeg 100% aangewend. De vereffeningen van de recurrente activiteiten voor de beleidsuitgaven Lucht zijn hoger uitgevallen dan initieel begroot ingevolge verschuivingen in de vereffeningsskalender ten opzichte van de verwachtingen bij de begrotingsaanpassing 2024, waardoor er een gering tekort is van 38 keuro. De reden hiervoor is dat er voor een bedrag van 24 keuro aan Te Ontvangen Facturen zijn geboekt voor uitgevoerde werken, leveringen en diensten waarvoor in 2024 geen facturen werden ontvangen.

Op het budget voor beleidsuitgaven Lucht EU is er een VEK-overschot van 64 keuro.

Het merendeel van het werkingsbudget (artikel QN0-AQCG2HA-WT) voor de meetnetten lucht van de VMM is gebruikt voor de recurrente activiteiten: het onderhoud van de meetnetten lucht inclusief datatransmissie, kleinere onderhoudscontracten (airco's e.d.), de aankoop van de nodige samplers en gebruiksmaterialen, kosten voor kwaliteitszorg (kalibraties, externe audit) en kosten voor analyses. Een deel van het werkingsbudget werd gebruikt voor de ondersteuning van lokale besturen door het optimaliseren van het FLOMOVIA-propagatiemodel en een upgrade van de ATMO-Plan scenariotool.

Om de werking van IRCEL (Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu) te optimaliseren werd een opdracht gegund voor de upgrade van het Plone CMS (inclusief onderhoud en ondersteuning) en een flexmail abonnement aangekocht. IRCEL heeft ook toegang tot het Vlaamse Supercomputer Centrum (HPC) en betaalt daarvoor een kleine bijdrage.

De helft van het investeringsbudget werd aangewend om nieuwe "wet only" natte depositievangsters aan te kopen. Er werden ook enkele nieuwe meetstations en draagbare kalibratoren aangekocht en nog enkele kleinere investeringen gedaan. Daarnaast werden volgende nieuwe opdrachten in het kader van luchtkwaliteit en luchtbeleid opgestart:

- Uitbouwen Emissiedatabank 1.0 voertuigen, samenwerkingsovereenkomst met Digitaal Vlaanderen en samenwerkingsovereenkomst Emissie monitoring voertuigen met Stad Antwerpen;

- Doorrekening van twee extra BEL-scenario's naar luchtkwaliteit in het kader van het Luchtbeleidsplan 2025;

- Doorrekening van twee extra LEZ-scenario's naar luchtkwaliteit in het kader van het Luchtbeleidsplan 2025;

FASTRACE – Optimalisatie en implementatie rekentool wegverkeer binnen de emissie-inventaris Lucht.

De extra middelen in het kader van PAS werden aangewend voor:

- Een voorstudie voor het verfijnen van het emissiestadium mest uitrijden van het Emissie Model Agricultuur Vlaanderen (EMAV3.0);
- Verkennd onderzoek rond gebruik van isotopen;
- De aankoop van materiaal nodig voor het opstarten van nieuwe meetplaatsen;
- Het uitbreiden van de referentietaak met het departement Omgeving.

De extra middelen in het kader van PFAS werden aangewend voor:

- Studie PFAS Afleiden depositienorm, Afleiden van relatie tussen atmosferische depositie van PFAS (en zware metalen) en bodem en grondwaterconcentraties;
- Metten van PFAS op verdachte locaties;
- Metten van PFAS op achtergrondlocaties (toestandsmeetnet en FLEHS 5);
- Metten van ultrakorte keten PFAS;
- Aankoop van monsternamen materiaal.

Verder werd er ook budget besteed aan PFAS-analyses voor de recurrente opdracht in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met Lantis en met Vanhees Metalen.

8.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

6. ISE **WATER**

6.1 **STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN**

SD 1. MONITOREN OM TE WETEN

OD 1. Digitale kwantumsprong maken voor de meetnetten water

De ervaring en kennis opgedaan bij de verdere digitalisering en technologische innovaties liet ons toe om **meer gebiedsgericht een aantal fenomenen en de impact ervan beter in beeld te brengen** (bv. verdroging, bedrijfslozingen, verzilting, overstorten). Extra multiparametersondes werden in de mate van het mogelijke ingezet voor verschillende use cases waardoor de impact op oppervlaktewater van overstorten, lozingen, e.a. digitaal werden bemeaten.

Binnen de routinemeetnetten werden **optimalisaties uitgevoerd van de toestandsmeetnetten oppervlaktewater en werd het klassieke afvalwatermeetnet bijgesteld** in functie van de impact van de lozing op het aquatisch milieu. Daarnaast werd het afvalwatermeetnet heffingen afgestemd op de nieuwe heffingsregeling, waarbij naast campagnes ook schepstalen werden geïntegreerd. Tot slot werd projectmonitoring, in

combinatie met digitale monitoring, verder geïmplementeerd in de gebiedsgerichte werking.

OD 2. Uitbouwen van een open standaard dataplatform

In 2024 werd er volop ingezet op de uitbouw van een **open standaard dataplatform**. Met het oog op interoperabiliteit en herbruikbaarheid van data werd de OSLO standaard (Open Standaarden voor Linkende Organisaties) voor waterkwaliteit met bijhorende codelijsten verder uitgewerkt en werden de processen voor het beheer ervan ingericht. De open source LDES-bouwblokken van het VSDS-ecosysteem (Vlaamse Smart Data Space) werd opgenomen in het dataplatform en we richtten een eerste datastroom in voor industriële emissies naar water en lucht, volgens de OSLO- en LDES-principes. Daarnaast zetten we de eerste stappen voor het **opzetten van een Vlaamse Water Data Space** als onderdeel van de VSDS.

We zorgden ervoor dat het **dataplatform technologisch klaar is om in te schakelen als dataleverancier (provider) en datagebruiker (consumer)** van de VWDS en het VSDS-ecosysteem. Hiermee realiseerden we de eerste noodzakelijke stap voor samenwerking en co-creatie rond maatschappijrelevante en beleidsondersteunende tools (modellen, statistieken en visualisaties, etc.) op basis van de data uit de VSDS data spaces.

We lieten de **continue en sensor-gebonden metingen (IoT data) mee integreren in het dataplatform**. Dit resulteerde tot extra analyse mogelijkheden, inzichten en ontsluiting van de gegevens. Onder andere voor verzilting werd deze volledige datastroom vanaf de sensor tot het dataplatform opgezet en worden metingen van de verziltingstoestand van waterlopen in de kustpolders via een dashboard beschikbaar gesteld ([Verziltingsdashboard](#)).

OD 3. Optimaliseren labowerking Vlaamse overheid

In 2024 werd het labo evenals de MDIAKeten (van monsternamen tot rapportering) verder structureel versterkt. Hierdoor konden de meetnetten (zowel terreinwerk als laboratorium analyses) omtrent oppervlaktewater (zowel de biologische waterkwaliteitsparameters als de fysisch-chemische parameters in kader van de Kaderrichtlijn Water aangevuld met projectmatige monitoring in kader van diverse gevraagde dienstverlening voor diverse belanghebbenden), de controle van zwem- en recreatiewateren, putwateronderzoeken, waterbodem en ondersteuning slibruiming op de waterlopen, de afvalwatermeetnetten (ter ondersteuning van de heffingscampagnes op bedrijven, metingen riooloverstorten, impactmonitoring bedrijven), alsook de milieu-incidenten en alarmwerking en de **verdere implementatie van een digitaal meetnet op basiswaterkwaliteitsparameters kwaliteitsvol worden uitgevoerd**.

Het VMM-labo kon rekenen op een budget van 671 keuro bovenop het normale werkingsbudget in het kader van de extra middelen voor PFAS en zorgwekkende stoffen. De extra middelen werden onder andere ingezet voor de **monitoring van PFAS en zorgwekkende stoffen** in oppervlaktewater en waterbodem, alsook het aankopen van noodzakelijke analysetoestellen.

Zo werd de inzet van suspect- en non-target screening verder uitgebouwd in de operationale monitoring, om **nieuwe relevante zorgwekkende stoffen tijdig te identificeren**. Daarnaast werd het biologisch luik van het VMM-labo uitgebouwd om in 2025 effect gebaseerde monitoring te kunnen toepassen aan de hand van bioassays. Tot slot werd met extra toegekend budget in het kader van het PFAS actieplan, een

monitoringcampagne uitgevoerd gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van zorgwekkende stoffen en hun impact op het aquatisch milieu.

SD 2. DATA & KENNIS AANBIEDEN OM SAMEN GERICHT ACTIES TE KUNNEN NEMEN

OD 1. Opstap zetten naar een water data infrastructuur (wdi) voor vlaanderen voor multi-usergebruik

Er is een **visie uitgewerkt** om te komen tot een Vlaamse Water Data Space (VWDS). De partners (verschillende entiteiten van de Vlaamse Overheid, de afvalwatersector en de drinkwatersector aangevuld met kennisinstellingen) hebben drie mogelijke use cases geponeerd die als inspiratiebron dienden gedurende het visievormingstraject.

OD 2. Ondersteunen klimaatadaptatiebeleid bij lokale besturen

We werkten aan de verdere uitbouw van het Klimaatportaal (zie hoger). Zo werd het onderzoek naar de **effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit** voorbereid ter uitbreiding van de IMPACT-tool. Ook werd een methodiek voor maatregelen in het buitengebied (bv. valleiberging) en voor meer fijnmazige scenario's uitgewerkt ter voorbereiding van de uitbreiding van de PLAN-tool in 2025. De PROJECT-tool tot slot kreeg een invoermodule om bestaande ontwerpplannen (semi-)automatisch te scoren naar klimaatbestendigheid.

We werkten niet alleen aan de uitbouw van de kennisbasis in en achter het Klimaatportaal, maar ook de ondersteuning van lokale besturen. Een set van 3 **klimaatadaptatiescans** voerden we uit voor de gemeenten Wetteren & St.-Lievens-Houtem, Zaventem en Bilzen & Hoeselt. Zo'n scan loopt over 9 maanden, met ondersteuning van een studiebureau. En biedt de betrokken gemeenten een visie, strategie én lange termijn actieplan om hun grondgebied gericht klimaatbestendig te maken tegen 2050.

Zie ook ISE Omgevingsbeleid, SD 7, en ISE Lucht, SD 2 OD 4.

OD 3. GRONDWATERDATA ONTSLUITEN

In 2024 hebben we met behulp van Blue Deal-middelen, bijkomend aan deze in 2023, 153 grondwatermeetputten (233 peilbuizen) laten uitrusten met automatische peilmeetapparatuur. De **hoogfrequente peilmetingen** afkomstig van 115 **grondwatermeetputten** (243 peilbuizen) voorzien van apparatuur in 2022/2023 hebben wij **publiek vrijgegeven** via Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Deze metingen worden reeds geïntegreerd in de vernieuwde versie van de grondwaterstandsindicator.

SD 3. PLANNEN MAKEN EN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

OD 1. Geïntegreerd en gebiedsgericht uitvoeren en opmaken van stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma

De uitvoering van de acties uit de stroomgebiedbeheerplannen (SGBP3) en de Conceptnota 'De grote STROOMversnelling' hebben we in 2024 gestructureerd opgevolgd via het **wateruitvoeringsprogramma 2024** (WUP) om het overzicht over de zo volledig mogelijke uitvoering ervan te behouden. De tussentijdse balans van de stroomgebiedbeheerplannen 2022 – 2027 uit wateruitvoeringsprogramma 2024 heeft de basis gevormd voor de tussentijdse rapportering aan de Europese Commissie over SGBP3.

De extra middelen op artikel QBX-3QCG2DA-WT van het MINAfonds voor de uitvoering van het maatregelenprogramma zijn in belangrijke mate benut voor het uitvoeren van **investeringen voor het ecologisch herstel van waterlopen**. Eind 2024 keurde ik vanuit dit budget de subsidie goed aan 25 projecten voor een bedrag van 5,7 miljoen euro vanuit de tweede **projectoproep 'Levend Water'** waarin lokale besturen en actoren investeren in natuurlijk herstel en kwaliteit van kleinere waterlopen. Daarnaast werd een deel van dit budget) benut voor de verhoging van het investeringsritme van de NV Aquafin.

In **voorbereiding van de Blue Deal legislatuurnota** in 2025 maakte de CIW een blauwdruk op met de relevante beleidsprioriteiten, uitgangspunten en een tijdsplan.

De inhoud, structuur en het totstandkomingsproces voor de volgende generatie **stroomgebiedbeheerplannen** kreeg verder vorm, met als doel efficiëntere, compactere en resultaatgerichtere stroomgebiedbeheerplannen op te stellen. De uitwerking wordt vanaf 2025 verder geconcretiseerd.

Op basis van meet- en analysecampagnes worden de drukken op het watersysteem geanalyseerd en de knelpunten in kaart gebracht. Deze analyses worden in 2025 verder gezet en afgerond op basis van de meest actuele meetresultaten.

Het besluit van de Vlaamse Regering over **de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting** werd goedgekeurd. Met dit besluit worden openbare dienstverplichtingen voor de rioolbeheerders vastgelegd voor wat betreft de invulling van de saneringsverplichting op het gemeentelijk niveau. Belangrijk element in dit besluit is de opmaak van meerjarenplannen, alsook de rapportering hierover en de opvolging door de bevoegde entiteit. Dankzij deze meerjarenplannen wordt duidelijk in kaart gebracht welke stappen gemeentelijke rioolbeheerders zetten in de realisatie van de doelstellingen uit de SGBP.

Eind 2023 werd een **beslissingsondersteunende toolbox** beschikbaar gesteld die lokale besturen en rioolbeheerders helpt om een verantwoorde keuze te maken tussen de aanleg van IBA's (Individuele Behandelingsinstallatie voor Afvalwater), de aanleg van riolering naar het bestaande centrale stelsel, of de aansluiting op een KWZI (Kleinschalige Waterzuiveringsinstallaties). De toolbox centraal-decentraal werd in maart 2024 voorgesteld tijdens de Vlario-dag.

Ook op het gebied van hemelwaterbeheer zijn stappen gezet. Begin 2025 werd de nieuwe **gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater**, die dateert van februari 2023, ook van toepassing op het openbaar domein. Door deze uitbreiding zorgen we ervoor dat er zo min mogelijk extra water wordt afgevoerd. Om de ambities technisch optimaal te realiseren, heeft de CIW eind 2024 deel 3 'Bronmaatregelen' van de technische toelichting bij de **Code van Goede Praktijk Rioleringen** herwerkt. Voor het private domein, waarvoor de nieuwe verordening al langer van toepassing is, werden de eerste ervaringen met de toepassing ervan verwerkt in een aangepast technisch document.

OD 2. Klimaatadaptatie planmatig onderbouwen

In uitvoering van het Vlaams Klimaatadaptatieplan werkten we verder aan het klimaatbestendig ontwerpen, inrichten en (ver)bouwen van de leefomgeving.

Verder ontwikkelden we een **praktijkgids klimaatadaptatie** om concrete realisaties op het terrein te vergemakkelijken.

We zetten ook de **Green Deal Klimaatbestendige Omgeving** verder als netwerk tussen overheden, bouwsector en middenveld dat inzet op expertise- en kennisdeling rond de klimaatbestendige inrichting van de omgeving.

OD 3. Uitvoeren van het eerste Vlaamse waterschaarste- en droogterisicobeheerplan

Met de **Blue Deal willen** we Vlaanderen weerbaarder maken tegen de klimaatverandering. Met de middelen van het Vlaams Klimaatadaptatieplan, werden onder meer investeringen in natte natuur verdergezet en werd het traject Weerbaar Water-Land-Schap gestart waar in 4 pilootgebieden aan de transitie naar een landschapssysteem gewerkt wordt dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie, om pas daarna het resterende water te hergebruiken of af te voeren als dat nodig blijkt.

Na de definitieve goedkeuring van de nieuwe Hemelwaterverordening is in 2024 een **waterconsulente** aangesteld bij het Netwerk Architecten Vlaanderen voor ondersteuning bij de verdere uitrol van de verordening via opleidingen en een infoloket.

Op 1 maart 2024 bekrachtigde de Vlaamse Regering het **Blue Deal decreet**. Het decreet verplicht elke toekomstige Vlaamse Regering tot de opmaak van een Blue Deal en dit binnen een jaar na haar aantreden. Het opzet is een structurele, overkoepelende systeemaanpak waarbij elke Vlaamse Regering de gewenste doelstellingen en concrete maatregelen vastlegt omtrent het inperken van risico's op vlak van zowel droogte als overstromingen, als waterkwaliteit, en de nodige middelen voorziet voor de realisatie hiervan. Hiermee wordt de verderzetting van de principes van de Blue Deal structureel verzekerd.

OD 4. Vormgeven aan integraal waterbeleid in de landbouw

Eind 2024 maakten we werk van een **aangepast mestdecreet** dat voor het nieuwe teeltseizoen 2025 van kracht zou zijn. De EU commissie heeft in maart 2024 het voorstel voor een vernieuwd Europees kader voor een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (SUR) ingetrokken waardoor de Richtlijn 2009/128 Duurzaam Gebruik Pesticiden derhalve van kracht blijft.

Eind 2024 werd het **Vlaamse Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik** goedgekeurd. In dit plan zijn concrete maatregelen opgenomen om het gebruik van pesticiden te verminderen en om de risico's naar het leefmilieu, de biodiversiteit en de gezondheid van burgers te verbeteren. Dit plan wordt ook verder afgestemd binnen het NAPAN, het

Nationaal Actieplan voor duurgebruik van Pesticiden en met alle betrokken stakeholders. Via dit actieplan worden onder meer verdere maatregelen aangekondigd in kwetsbare gebieden en waterwingebieden.

OD 5. Vormgeven aan integraal waterbeleid in de industrie

Op het infomoment op 21 november 2024 gaf de Vlaamse Milieumaatschappij toelichting omtrent de Kaderrichtlijn Water en de advisering met betrekking tot de lozing van bedrijfsafvalwater.

Via het CIW-platform **Circulair Water** delen overheden, sectororganisaties en waterbedrijven kennis en ervaring rond circulair watergebruik. In de (geactualiseerde) uitdagingenbundel Circulair Watergebruik signaleert het platform knelpunten en benoemt het mogelijke hefboomen. Verder stimuleert het platform proefprojecten en pilootopstellingen die bijdragen aan circulair watergebruik.

OD 6. Actualiseren watertoetskaarten

We zijn gestart met de voorbereidingen om **de pluviale watertoetskaarten te actualiseren**. Hierbij hebben we in eerste instantie de basisdata geactualiseerd. We voerden actualisaties uit van de neerslag, het landgebruik, gebouwen en de riolering. Op basis van input van waterloopbeheerders en openbare besturen namen we ook terreinaanpassingen, zoals ophogingen en afgravingen, en bijkomende waterloopinfrastructuur, zoals duikers en pompen, op.

SD 4. NAAR EEN EFFICIËNTE EN EFFECTIEVE INZET VAN MIDDELEN IN DE WATERSECTOR

OD 1. Responsabiliseren van actoren

Het besluit van de Vlaamse Regering over **de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting** werd goedgekeurd. Met dit besluit worden openbare dienstverplichtingen voor de rioolbeheerders vastgelegd voor wat betreft de invulling van de saneringsverplichting op het gemeentelijk niveau. Centraal hierin staat de resultaatgerichte aansturing en de opmaak en rapportering van meerjarenplannen.

OD 2. Inzetten heffingen als beleidsinstrument

Er werd nagedacht over mogelijke vereenvoudigingen en optimalisaties voor afstemming met het vervuiler-betaalt-principe. Dit traject wordt vervolgd in 2025.

OD 3. Opvolgen betaalbaarheid van de waterfactuur

Met het decreet van 18 april 2024 besliste het Vlaams Parlement onder meer om de opdrachten van de WaterRegulator samen te voegen met de Vlaamse bevoegdheden rond de regulering van de energie- en gassector; de VREG werd hierbij hervormd tot VNR.

Vanwege de beoogde start van de hervorming op 1 januari 2025 en vertrek van personeelsleden bij de Waterregulator, heeft de Vlaamse Milieumaatschappij de taken van de Waterregulator met beperkte personeelscapaciteit uitgevoerd. De opvolging van de betaalbaarheid van kraanwater door de prijs ervan te toetsen aan de inkomensverdeling van de gezinnen werd hierdoor niet uitgevoerd. **De focus van de WaterRegulator lag op de overdracht naar de VNR, de beoordeling van de tariefplannen en het bepalen van de tarieven.** Op 18 december 2024 besliste de decreetgever om de overdracht van de taken met twaalf maand uit te stellen.

OD 4. Versterken toezicht op leveringszekerheid drinkwater

De leveringsplannen en de langtermijnvoorzieningsplannen met bijhorende 6-jaren investeringsprogramma die de waterbedrijven i.u.v. de wetgeving opmaakten, werden geëvalueerd en aanbevelingen werden gegeven aan de verschillende waterbedrijven.

In 2024 werd ook intensief gewerkt aan het **Belgian National Resilience Implementation Plan –Water** dat in opdracht van de NAVO wordt opgemaakt en het verhogen van de weerbaarheid van de openbare watervoorziening als doel heeft. Daarnaast werd ook gestart met de aanduiding van de kritieke entiteiten en de kritieke infrastructuur onder de CER-richtlijn. Ook de NIS2 implementatie werd verder opgevolgd.

Op kwalitatief vlak werd ingezet op het harmoniseren van de invulling van de **risico-gebaseerde benadering**. Invulling werd ook gegeven aan de verschillende actieplannen rond toegang tot water en de risico's inzake de binneninstallaties.

OD 5. Versterken van het landschap van wateroperatoren

Er werd voor de verschillende openbare dienstverplichtingen steeds gewaakt op een **geharmoniseerde aanpak over de waterbedrijven**. Hierbij werd aangestuurd op een verhoogde interne samenwerking tussen de waterbedrijven onder de koepelorganisatie Aquaflanders.

De afstemming met het bredere waterlandschap verloopt via de CIW, waarin Aquaflanders de drinkwatersector vertegenwoordigt.

SD 5. ACTIEF OP HET TERREIN OM IMPACT TE VERGROTEN

OD 1. Inzetten op gebiedsgerichte projecten

De **samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de regionale landschappen** loopt. Er werd een jaarplanning opgesteld in uitvoering van het projectplan. Verantwoordelijkheden werden in overleg met de partners opgemaakt.

Deze jaarplanning voedt de motor van gebiedsgerichte werking om projecten te realiseren.

OD 2. Optimaliseren waterbeheer van de onbevaarbare waterlopen

In uitvoering van de **conceptnota "Beheer onbevaarbare waterlopen"** werden twee de gouverneurs aangesteld als transitimanagers. Onder hun impuls werd in overleg met de waterbeheerders verschillende pistes uitgewerkt voor de rationalisering van het beheer

van de onbevaarbare waterlopen. De aanbevelingen uit dit proces vormen de basis voor de verdere uitwerking van het vervolgtraject, dat in de zomer van 2025 wordt voorbereid.

Er werd volop ingezet op de realisatie van **groenblauwe netwerken** door gepaste inrichtings- en beheermaatregelen waarbij een vertraagde afvoer en het beter vasthouden van water voorop staan. De Kerkebeek in Brugge werd terug in een open bedding gelegd, de hermeandering van de Aa werd gerealiseerd en we realiseren natuurvriendelijke oevers langs de Grote Beverdijkvaart, Koolhofvaart en Vrouwvliet. Aan de Demer wordt gewerkt aan de wegwerking van de verschillende vismigratieknelpunten.

Veel aandacht werd ook besteed aan een **verhoogde waterveiligheid**. Projecten voor de realisatie van extra waterbergingscapaciteit werden voorbereid in het stroomgebied van de Marke, de Maarkebeek, de Getes,... . In Halen zijn concrete beschermingsmaatregelen in het overstromingsgevoelige centrum in voorbereiding. In Moelingen werd concreet werk gemaakt van individuele bescherming van woningen. In het stroomgebied van de Molenbeek-Zandbergen en Bellebeek werden ontwerp opdrachten opgestart voor de realisatie van beschermingsmaatregelen. Ter voorbereiding van deze projecten werden een aantal zeer overstromingsgevoelige woningen aangekocht die de uitvoering van deze projecten mogelijk zullen maken.

Een **digitale oeverzonetool** werd ontwikkeld. Dit moet bijdragen aan de onderbouwing en concretisering van gebiedsgerichte projecten.

In uitvoering van het Besluit van de Vlaamse regering over het **peilbeheer van de onbevaarbare waterlopen en grachten** is ingezet op oriëntatienota's voor prioritaire gebieden. In deze oriëntatienota worden de verschillende behoeftes (veiligheid, landbouw, natuur, milieu, erfgoed en economie) in functie van peilbeheer in detail in kaart gebracht zodat het mogelijk is om onderbouwde peilbesluiten op te maken.

We zetten maximaal in op de **bepanking van het energieverbruik** door pompgemalen en andere installaties. Op de Lieve werd het pompgemaal vervangen door een veel energiezuinigere stuw. Op de Kalkenvaart is een project in voorbereiding om veel meer gebruik te kunnen maken van gravitaire lozing en dus minder pompwerking. Op meerdere locaties werden zonnepanelen geïnstalleerd waarbij maximaal gestreefd wordt naar een zelfverbruik.

OD 3. Verzekeren van een 24/7 milieu-incidentenwerking

Op basis van het draaiboek milieu-incidenten wordt een coördinatie verzekerd tussen verschillende omgevingsdiensten die betrokken zijn bij een milieu-incident. Dit omvat ook een internationale doormelding.

Waar van toepassing worden de bepalingen uit het milieuhandhavingsdecreet, of bij verdere escalatie van een milieu-incident, uit het milieuschadedecreet in werking gezet.

OD 4. Onderbouwen sedimentbeleid en inzetten op slibruiming

De **slibruiming van enkele strategisch belangrijke sedimentvangen** (Dijle opwaarts Leuven, Jeker te Lauw) zijn uitgevoerd. De sanering van de Grote Laak werd verdergezet. In het kader van het EU-project Narmena werden de resultaten gemonitord van de meer natuurlijke, minder invasieve saneringstechniek die in het stroomafwaartse deel van de Winterbeek is toegepast. De eerste resultaten geven aan dat deze saneringstechniek succesvol is, wat vertrouwen geeft om deze toe te passen voor de Grote Laak.

SD 6. VERSTERKEN VAN DE NETWERKORGANISATIE ROND WATER

OD 1. Evolueren naar een efficiëntere governance

Met de **platformwerking voor water** is invulling gegeven aan de uitbouw van de CIW tot een volwaardige kennis- en netwerkorganisatie. Op vandaag zijn er zes actieve platformen.

1. Het platform Onderzoek, ontwikkeling en innovatie legt zich toe op de beleidsrelevante onderzoeksagenda water en stemt af met de andere watergerelateerde onderzoeksagenda's.
2. Het platform Data en Digitalisering werkte aan de opstart en uitbouw van de Vlaamse Waterdataspace. Het platform stimuleert de digitale shift in het waterlandschap
3. Het platform Circulair Water valt samen met de werkagenda waterkringlopen van Vlaanderen Circulair. De leden wisselen er kennis uit en delen ervaringen rond circulair watergebruik. Ze detecteren knelpunten en hefboomen, formuleren acties om de circulaire omslag te realiseren en verkennen mogelijkheden voor schaalvergroting, opschaling en gedragsverandering op gebied van waterefficiëntie.
4. Het Europaplatform Water zet in op uitwisseling van kennis- en expertise over de waterdossiers die op de gesprekstafel van Europese fora liggen.
5. Het Communicatieplatform Water is een platform voor kennisuitwisseling en het delen van ervaringen rond communicatieve en gedragsgerichte trajecten. Het platform wil een klankbord vormen voor relevante geplande of lopende communicatietrajecten of initiator zijn van gezamenlijke initiatieven zoals bv. de Vlaamse Week van het Water.
6. Het platform Burgerwetenschappen, opgestart in het najaar 2024, zet in op kennis- en ervaringsuitwisseling over burgerwetenschapsprojecten rond water en wil ondersteuning bieden aan concrete projecten.

Binnen de zes platformen worden alle betrokkenen binnen het waterlandschap samengebracht. Het is opgezet als een multi-stakeholderwerking met deelnemers uit de overheden, kennisinstellingen, onderzoekscentra, sector- en belangenorganisaties en bedrijven. De platformwerking fungeert als een Waternetwerk, waarbij de verschillende platformen waar mogelijk bijdragen aan andere platformen en waarbij platformpartners onderling kennis en ervaring delen.

In uitvoering van de conceptnota "Beheer onbevaarbare waterlopen" werden twee gouverneurs aangesteld als transitie managers. Onder hun impuls werd in overleg met de waterbeheerders verschillende pistes uitgewerkt voor de rationalisering van het beheer van de onbevaarbare waterlopen.

OD 2. Zorgen voor sluitende financiering van het waterbeleid

Zoals toegelicht bij SD3 OD1 is de bijkomende financiële injectie voor de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen benut voor de grote opgaves op het vlak van **ecologisch herstel van waterlopen** via investeringen aan gewestelijke waterlopen en subsidies aan lokale actoren en voor bijkomende inspanningen voor de waterzuivering.

De omvang van de investeringsbehoeften voor de uitdagingen op het vlak van watervoorziening, de afvalwaterketen en het watersysteembeheer zijn in beeld gebracht door de CIW. Van daaruit zijn **optimalisatievoorstellen** om de **financiering van het waterbeleid** meer sluitend te organiseren, met het oog op volgend regeerakkoord, voorbereid.

OD 3. Bewerkstelligen gedragsverandering

We stimuleren **draagvlak** en een **cultuuromslag** bij lokale besturen, administraties, bedrijven, landbouwers en burgers op verschillende manieren:

- We betrekken hen in partnerschappen en nieuwe samenwerkingen, ondersteunen deze initiatieven en communiceren hierover. Voorbeelden zijn de infobrochures en webpagina's op integraalwaterbeleid.be die de gebiedsgerichte werking voor water belichten en de opzet van een leerplatform dat lessen trekt uit gebiedsinitiatieven zoals het living lab Herk en Mombeek. Ook de oprichting van een nieuw CIW-platform rond burgerwetenschappen om watermonitoring door scholen, burgers en verenigingen te ondersteunen, dragen bij aan draagvlakcreatie en gedragsverandering.
- Beleidsinstrumenten en subsidies kunnen een belangrijke hefboom vormen voor een sterkere waterreflex. Denk aan de GSV hemelwater, die extra aandacht besteedt aan het vasthouden van hemelwater, en waarvoor het technisch document in 2024 is aangepast, in samenwerking met NAV, en op basis van input van op het terrein. Ook de hemelwater- en droogteplannen, waarover inmiddels bijna alle gemeenten beschikken, dragen bij aan het draagvlak voor een lokaal hemelwaterbeheer. Net als de projectoproep 'Levend water' die ondersteuning biedt aan lokale initiatieven voor het natuurlijker maken van oevers, hermeanderingen en vismigratieknelpunten.
- Het vernieuwde procesdesign voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen, dat verder vorm kreeg, richt zich op een geïntegreerde gebiedswerking, een modulaire opbouw en een sterk, motiverend narratief. Dit zorgt voor toegankelijke en wervende plannen die engagementen aanwakkeren en het draagvlak voor uitvoering versterken.
- We zetten ook gerichte communicatie en campagnes in, zoals de campagne "Waar dan wel?", in samenwerking met de waterketenactoren.

OD 4. Versterken beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek

Uit dialogen met thematische experts en een analyse van de memoranda uit het middenveld n.a.v. de verkiezingen zijn de beleidsrelevante onderzoekssporen geïdentificeerd en geclusterd. Binnen de werking van de CIW is een bevraging gebeurd bij de partners over de beleidsrelevantie van de set van onderzoekssporen. Vervolgens is door het CIW-Platform Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie het dialoogdocument en de onderzoekssporen toegelicht op een webinar aan andere overheden, federaties, kennis- en onderzoeksinstituten, en belanghebbenden.

SD 7. DE NUTRIËNTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW

OD 1. Onderlinge afstemming Vlaams landbouwbeleid, MAP 6 en stroomgebiedbeheerplannen

We zorgen voor een verdere **onderbouwing van het mestbeleid** aan de hand van een betrouwbaar grond- en oppervlaktewatermeetnet en een kwaliteitsvolle modellering. We zorgen voor goede afstemming met de opmaak van de vierde generatie stroomgebiedbeheerplannen.

Op basis van het akkoord dat landbouw- en natuurorganisaties hebben gesloten in het kader van MAP 7 werd een wijziging van het mestdecreet goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

OD 2. Heroriëntering advisering bemesting en begeleiding bij land- en tuinbouwers

We investeerden in de **voorlichting en de begeleiding met betrekking tot oordeelkundige bemesting, geïntegreerd bodembeheer en kringlooplandbouw**, zodat Vlaamse land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken. B3W, de begeleidingsdienst voor betere bodem- en waterkwaliteit, zorgt ervoor dat landbouwers goed voorgelicht en begeleid werden om de waterkwaliteitsdoelstellingen te halen. In 2024 werd deze opdracht verlengd voor B3W voor de komende 4 jaar via een nieuwe overheidsopdracht.

OD 3. Handhaving mestbeleid versterken door efficiëntere controlemethodes en innovatie

Om de naleving te garanderen, is de handhaafbaarheid als essentieel criterium bij de opmaak van MAP 7 gehanteerd. De ingevoerde maatregelen in MAP 6 zijn gevaloriseerd. We gebruikten de gegevens van de digitale debietmeters om gerichte controles en bedrijfsdoorlichtingen uit te voeren bij mestverwerkers. We stimuleerden het oordeelkundig gebruik van kunstmeststoffen door gerichte terreincontroles.

We gingen aan de slag met nieuwe technieken. Aan de hand van opgedane terreinervaringen met de NMR-techniek voor in situ mestanalyses, voegden we deze techniek toe aan het **meststaalnamecompendium** zodat op het terrein sneller en efficiënter opgetreden kan worden.

In kader van de PAS investeerden we in een **automatische elektronische monitoring van luchtwassers** als onderdeel van een gerichte handhaving. We zetten verder in op de uitwerking van detectiealgoritmes op anomalieën van AGR-GPS gegevens, zodat een slimme handhaving op het mestgebruik mogelijk wordt.

We ontwikkelden met respect voor privacy methodieken om aan de hand van **luchtbeelden** de bodembedekking, bufferstroken en mestopslagen op de landbouwpercelen te detecteren en doelgericht te handhaven. Dit deden we in overleg met het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

We zetten tot slot ook in op een versterking van de omgevingshandhaving, zie hiervoor ISE instrumentarium SD 2.

6.2 BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Water hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werking van de VMM en VLM (inclusief de lonen) toe te wijzen aan het ISE Water;
 - o de VMM-uitgaven:
 - o gericht op het operationeel beheer van watersystemen; het gaat hierbij om taken die noodzakelijk zijn voor de veiligheid (beheer onbevaarbare waterlopen, slibruiming, rattenbestrijding, exotenbestrijding), voor de bewaking en waarschuwing bij overstromingen;
 - o ter uitvoering van de Blue Deal en de bestrijding van droogte en wateroverlast;
 - o voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de afvalwater-, oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit, het meten en modelleren van de grondwaterkwaliteit en grondwaterpeilen, evenals de werking van het analytisch VMM-laboratorium;
 - o in het kader van de vestiging en de inning van de milieuheffing;
 - o in het kader van het toezicht, uitbouw en beheer van de (boven)gemeentelijke saneringsinfrastructuur inclusief het gegevensbeheer en de WaterRegulator;
 - o voor het adviseren over omgevingsvergunningaanvragen afvalwaterlozingen, grondwaterwinning en watertoets;
 - o in het kader van de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid, de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen evenals de opvolging rapportering van de uitvoering;
 - o de VLM-uitgaven:
 - o gericht op de aanpak van de mestproblematiek en de uitvoering van de mestactieplannen (inclusief de werking van de Mestbank);
 - o voor het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid;
 - o gericht op de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen;
 - o de uitkering van de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024. Deze tabel is exclusief de zeer omvangrijke kredieten voor ISE Water voorzien op de begroting van de DAB MINAfonds (zie verder bespreking op artikelniveau).

WATER, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	192	192	184	192	192	184

Toe-lagen IS	125.362	132.621	132.621	125.362	130.966	130.855
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	125.554	132.813	132.805	125.554	131.158	131.039

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+7 miljoen euro) en VEK (+5 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VAK-budgetten aan de VMM-toelage op artikel QB0-1QCG2DW-IS vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG2OA-WT (+3,2 miljoen VAK en +2 miljoen VEK);
- toekenning van een extra budget van 1,9 miljoen euro VAK en 0,9 miljoen euro VEK aan de VMM-toelage op artikel QB0-1QCG2DW-IS in het kader van de PFAS-problematiek. Dit budget werd gecompenseerd op de MINA-toelage op artikel QB0-1QCG2OX-IS (artikel QBX-3QCG2OA-WT met de PFAS-provisie);
- er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 0,5 miljoen euro VAK en 1 miljoen euro VEK herverdeeld naar de VMM-toelage op artikel QB0-1QCG2DW-IS in het kader van PAS. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voor uitgaven in het kader van de Programmatische Aanpas Stikstof (PAS).

6.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QB0-1QCG2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de jaarlijkse dotaties aan de Internationale Schelde- en Maascommissie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	192	192	184	192	192	184

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

QB0-1QCG2DW-IS – VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een werkingstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, uitbouw van meetnetten water en lucht en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	125.362	132.621	132.621	125.362	130.966	130.855

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel na herverdelingen is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. De VMM ontving in 2024 een werkingstoelage van 132.621 keuro VAK en 130.855 keuro VEK.

Er werd in 2024 via MB 1.460 keuro VAK en 1.317 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in 2024 via MB een budget van 512 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de PFAS-problematiek voor een monitoringcampagne gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van PFAS en hun impact op het aquatisch milieu en voor het bepalen van gezondheidkundige toetsingswaarden voor PFAS in omgevingslucht en depositie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de PFAS-provisie).

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 129 keuro VAK en 108 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het EU-voorzitterschap in 2024. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SA0-1SBA2AA-PR voor uitgaven in het kader van het EU-voorzitterschap in 2024.

Er werd in 2024 via MB 635 keuro VAK en 282 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 546 keuro VAK en 1.089 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op extra meetinspanningen, verbeteringen emissies en stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voor uitgaven in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Er werd in 2024 via MB 100 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de afsprakennota tussen het INBO en de VMM betreffende de overdracht van 4 koppen van het contingent van de Vlaamse Milieumaatschappij naar het contingent van het Instituut

voor Natuur- en Bosonderzoek. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QC0-1QAG2ZZ-LO.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 865 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het uitvoeren van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR voorzien voor extra loonkosten.

Er werd in 2024 via MB een budget van 1.343 keuro VAK en 861 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de PFAS-problematiek voor een monitoringcampagne gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van PFAS en hun impact op het aquatisch milieu en voor het bepalen van gezondheidskundige toetsingswaarden voor PFAS in omgevingslucht en depositie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de PFAS-provisie).

Er werd in 2024 via MB 500 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het programmamanagement SGBP (Stroomgebiedbeheerplannen). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX- 3QCG2DA-WT).

Er werd in 2024 via MB 114 keuro VAK en 191 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in 2024 via MB 676 keuro VAK en 29 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in 2024 via MB 280 keuro VAK en 100 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in 2024 via MB 35 keuro VAK en 86 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCG2OA-WT met de VAP-provisie).

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 12 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het EU-voorzitterschap in 2024. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SA0-1SBA2AA-PR voor uitgaven in het kader van het EU-voorzitterschap in 2024.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 11 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het 5-sporenbeleid. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR voorzien voor extra loonkosten.

Er werd in 2024 via MB een budget van 25 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel in het kader van de uitbreiding van de ILVO-referentietaken (actualisatie van de EMAV-bedrijfstoel). Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCG2OT-IS.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 78 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op energiebesparing. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBX2AC-PR voorzien voor uitgaven in kader van energie-efficiëntie.

Voor de verdere bespreking van interne stromen wordt generiek verwezen naar de bespreking van de begroting van de betrokken Vlaamse rechtspersoon.

6.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCGADA-OW – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de ontvangsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater begroot.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	74.030	0	0
BA-JR 2024	74.030	0	0
BU 2024	74.822	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is beter gelopen dan geraamd in de planning toegelicht in de BBT voor BO2024. Enkele grote dossiers brachten een hogere heffing op dan geraamd.

Circa 60% van de ontvangsten is afkomstig van de heffing op de waterverontreiniging en circa 40% van de heffing op de winning van grondwater.

QBX-2QCGADB-OW – DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKTE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten zijn geraamd op basis van de toepassing van het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en het decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarisch bronnen. Volgens deze decreten wordt de Mestbank belast met het opleggen en innen van heffingen en administratieve geldboetes. Vanaf productiejaar 2007 worden er enkel nog administratieve geldboetes opgelegd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	3.000	0	0
BA-JR 2024	3.000	0	0
BU 2024	3.077	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De uitvoering 2024 is beter uitgevallen dan geraamd. De netto creatie van nieuwe vorderingen in 2024 bedraagt 5.036 keuro. Alle openstaande vorderingen eind 2024 worden hierbij als dubieus beschouwd. De netto vorderingen uitgeschreven in 2024 worden gecorrigeerd met (een gedeelte van) de ontvangsten en annulaties van de dubieuze vorderingen eind 2023 en met de oninbare bijkomende dubieuze vorderingen vanaf 2024. Deze correctie voor 2024 bedraagt 1.959 keuro. Het effectieve gerealiseerde cijfer voor 2024 komt zo uit op 3.077 keuro, wat neerkomt op een realisatiegraad van 102,55%.

Uitgaven

QBX-3QCG2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel draagt de VMM bij aan de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Water.

De VMM financiert rechtstreeks beleidsuitgaven (VAK) gericht op het uitvoeren van het integraal waterbeleid. Het gaat over de beleidsuitgaven (VAK) voor de subsidiëring van de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige (individuele en private) waterzuiveringsinstallaties en over de financiering van de StroomGebiedBeheerPlannen (SGBP). Het budget voor de SGBP werd voorzien voor concrete projecten die o.a. resulteren uit de projectwerking of reeds aangegeven zijn als actie of maatregel in het stroomgebiedbeheerplan. De projecten die resulteren uit de projectwerking en de gebiedsgerichte werking binnen de VMM, leveren een meerwaarde voor het realiseren van het doelbereik binnen de speerpunt- en aandachtsgebieden of de andere prioritaire gebieden.

Via dit artikel werden in 2022 ook de Relance-maatregelen VV32 “Innovatieve projecten circulair watergebruik en uitrol slimme meetnetten”, VV34 “Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen” en VV35 “Groenblauwe infrastructuur - waterlopen” gefinancierd. In 2024 werd er voor deze Relance-maatregelen voornamelijk VEK-budget voorzien en beperkt VAK-budget voor verrekeningen op de in 2022 vastgelegde dossiers. Daarnaast worden via dit artikel ook uitgaven in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP) gefinancierd. Het betreft hier VAP 3 (Aankopen woningen in overstromingsgevoelige valleien), VAP 6 (Investerings waterbeheer kernen), VAP 7 (Investerings waterbeheer open ruimten), VAP 8 (Onderbouwing en uitwerking peilbesluiten), VAP 20 (Subsidiecall circulair watergebruik), VAP 36 (T.OP Dender) en VAP 42 (Ondersteuning maatschappelijke initiatieven rond water).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	141.437	160.437	160.374	139.076	166.020	151.419

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

In 2024 werd voor 121.221 keuro aan subsidies voor 158 gemeentelijke rioleringsprojecten en 34 IBA-projecten (Individuele Behandelingsinstallatie voor Afvalwater) vastgelegd. De begunstigten van deze toelagen zijn gemeentebesturen, intercommunales en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, die gemeentelijke rioleringsprojecten voor uitvoering overgenomen hebben en het rioolbeheer voor de betrokken gemeenten uitvoeren. Zowel aanleg als heraanleg van rioleringen als afkoppelingsprojecten kwamen aan bod. Door het toekennen van deze subsidies stimuleert het Vlaams Gewest de uitbouw en optimalisatie van het gemeentelijke rioleringsnet en de sanering van ongezuiverde lozingen.

Daarnaast werd in 2024 109.782 keuro aangerekend op het vereffeningskrediet. Dit betreft een aanrekening op basis van de uitvoeringstermijn van de lopende rioleringsprojecten. Er werd voor 171.167 keuro aan subsidies effectief uitbetaald voor 34 IBA-projecten en 393 gemeentelijke rioleringsprojecten.

In het kader van het Actieplan Droogte en Wateroverlast 2019-2021 en de Blue Deal zijn in 2019 en 2020 voor 10.000 keuro aan subsidiedossiers vastgelegd. Deze zijn momenteel in uitvoering. De dossiers Proeftuinen Droogte beogen het inperken van de gevolgen van droogteperiodes door het stimuleren van strategische watervoorraden, het optimaal (her)gebruik van beschikbaar water,... Voor de in 2019 en 2020 vastgelegde projecten bedraagt de VEK-aanrekening 2024 768 keuro.

In het kader van groen-blauwe netwerken was een herverdeling van 1.781 keuro binnen het artikel noodzakelijk wat grotendeels werd benut om een door de Vlaamse Regering goedgekeurde dading bij het dossier het openleggen van de Woluwe in het kader van de werken van AWW. In 2024 werd 2.607 keuro VEK benut voor de vereffening van verschillende dossiers die nog volop in uitvoering zijn.

In het kader van de stroomgebiedbeheerplannen en de 'grote stroomversnelling', werd een deel van het VAK-budget 20.216 keuro, herschikt (4.600 keuro) om bij te dragen aan de doelstellingen van het SGBP en het waterbeleid in brede zin. Er werd binnen het begrotingsartikel 1.781 keuro herschikt voor de verrekeningen van eerder vastgelegde investeringen in het kader van de Blue Deal en 619 keuro voor de verrekeningen van de in 2022 vastgelegde projecten gefinancierd met de Relance-maatregelen VV35 "Groenblauwe infrastructuur - waterlopen". Er werd in 2024 via MB 500 keuro herverdeeld naar artikel QB0-1QCG2DW-IS (Werkingsstoelage VMM) in het kader van het programmamanagement SGBP. Ook werd er in 2024 via 3 MB's 1.460 keuro herverdeeld naar artikel QBX-3QCG2DY-IS (Toelage VLM) en 240 keuro naar QB0-1QCG2NY-IS (Toelage VLM) in het kader van het mestbeleid/PAS.

De VAK-benutting 2024 bedraagt 15.594 keuro. Dit bedrag werd enerzijds voorzien voor lokale overheden en actoren voor het subsidiëren van projecten 'Levend Water' en anderzijds voor de eigenlijke uitvoering van maatregelen en acties zoals opgenomen in het SGBP door de verschillende betrokken overheden (VPO, OVAM, VMM en ANB). Voor de subsidieprojecten 'Levend Water' werd in totaal 5,7 mio euro subsidie vastgelegd voor 25 projecten gespreid over geheel Vlaanderen. Het subsidiereglement spitste zich vooral toe op een herstel van de ecohydrologie waardoor vooral hermeanderingen, de aanleg van vistrappen op lokale waterlopen, het openleggen van lokale waterlopen en vernattingsprojecten gesubsidieerd werden.

In 2024 heeft ANB geen projecten vastgelegd. OVAM heeft vooral projecten vastgelegd voor de sanering van waterbodems (Grote Laak) of met het oog op een toekomstige sanering van waterbodems. Voor wat betreft de waterbodemsanering van categorie 1 waterlopen (Grote Laak) werd ook via VMM een deel van de kosten gedragen. Het Vlaams Planbureau voor Omgeving investeerde zoals de vorige jaren in de ICT-ondersteuning en verdere uitbouw van de modellering. Het betreft hier vooral projecten voor het verder verbeteren, operationaliseren en uitvoeren van de erosie- en sedimentmodellering. De projecten van VMM betroffen het oplossen van vismigratieknelpunten (Jabbeke, Demer), het aanleggen van hermeanderingen en openleggen van waterlopen (Bosbeek, Rivierbeek, Oude Kale, Poekebeek, Mombeek, Bollaertbeek, ...), slibruiming (Kalkenvaart), het opmaken van modelleringen (Abeek, Lossing) en dienstverlenerbestekken (Heulebeek) waarbij voorontwerpen, voorstudies of ontwerpen worden opgemaakt met het oog op toekomstige hermeanderingen enz evenals het vastleggen van een aantal

beleidsondersteunende acties. Voor een aantal in het verleden opgedragen projecten (2023 en vroeger) werden ook verrekeringen en bijaktes opgemaakt (Brugse Polders, Dijle-Zenne, Maasbekken). Tot slot werden ook een aantal grondwatermodelleringen vastgelegd en opgestart.

De vereffeningen 2024 voor de SGBP bedragen 9.815 keuro en zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningskalender t.o.v. de ramingen bij de BO2024/BA2024.

De vereffening van de dossiers gefinancierd met relancemiddelen 2021 en 2022 voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 32 "Innovatieve projecten circulair watergebruik en uitrol slimme meetnetten" bedraagt 9.258 keuro. Met relancemiddelen voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 35 "Groenblauwe infrastructuur - waterlopen" werden in 2021 en 2022 voor een totaal bedrag van 30.951 keuro aan dossiers vastgelegd. In 2024 werd 5.902 keuro VEK benut voor verschillende dossiers die volop in uitvoering zijn waaronder de EM-installaties aan de Grote Steunbeer te Diest, het openleggen van de Kerkebeek in het park Ten Boomgaarde te Brugge, de herinrichting van de Ledebeek in Lochristi en de natuurvriendelijke inrichting van de oevers van de Vrouwvliet. In 2024 werd hiervoor initieel geen VAK-budget voorzien en dus was een herverdeling binnen het artikel noodzakelijk. Voor prijsherzieningen en meerwerken diende er in 2024 bijkomend 614 keuro te worden vastgelegd. Met relancemiddelen voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 34 "Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen" werden er in 2022 drie projecten vastgelegd voor een totaal bedrag van 4.663 keuro. Deze dossiers zijn volop in uitvoering en in 2024 is er een VEK-benutting van 1.306 keuro.

Vlaams Adaptatieplan (VAP) – Blue Deal:

In 2024 werd in het kader van VAP 3 "Aankopen woningen in overstromingsgevoelige valleien" 2.990 keuro VAK en 4.986 keuro VEK benut voor de verwerving van gronden en woningen o.a. in Kortemark, Lebbeke, Diksmuide, Ternat, Geel, Herk de Stad, Nederzwalm, Moelingen, Deerlijk en Alken. Om de potenties van open ruimte gebied optimaal te kunnen benutten, is het soms noodzakelijk geïsoleerde woningen af te breken, gronden aan te schaffen om een kwaliteitsvolle heraanleg van waterlopen (incl. hermeandering, oeverstroken, ...) mogelijk te maken of historische obstakels (bijvoorbeeld vergunde overwelvingen) weg te werken. Een actief aankoopbeleid is hierbij noodzakelijk. In stedelijke omgeving geven we ruimte voor water door het terug openleggen van waterlopen, met toenemende waterbeleving, waterberging en groenblauwe inrichting. In 2024 werd in het kader van VAP 6 "Investerings waterbeheer kernen" 1.979 keuro VAK benut voor de vastlegging van verrekeringen en voor de openlegging van de Gaverbeek langs de Zuiderlaan in Waregem en 2.551 keuro VEK benut, grotendeels voor het dossier de Openlegging en omgevingsaanleg van de Grote Gete op het plein 't Schip in Tienen, dat volop in uitvoering is.

Langs de door VMM beheerde waterlopen worden integrale projecten opgezet met aandacht voor waterkwaliteit, -kwantiteit en ecologie om de weerbaarheid van ons watersysteem tegen de klimaatverandering te verhogen en het watersysteem te herstellen. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar het herstel en de inzet van open ruimte in valleigebieden om zo de schade aan bebouwing bij extreme neerslag te beperken. In 2024 werd in het kader van het VAP 7 "Investerings waterbeheer open ruimten" 7.972 keuro VAK benut voor de vastlegging van o.a. enkele grote dossiers zoals de herinrichting Alken Valley met openlegging Grote en Kleine Herk, de openlegging van de Heulebeek in Gullegem en de inrichtingswerken langs de Kleine Zenne in Lembeek. Er werd 704 keuro VEK benut voor de aanleg van de fiets- en voetgangersbrug aan de Grote Steunbeer in Diest, een project dat volop in uitvoering is.

De Vlaamse Regering keurde in 2023 het besluit goed dat de opmaak van peilbesluiten regelt. In het najaar van 2023 werd door de minister van Omgeving een lijst vastgelegd met de gebieden waarvoor prioritair een peilbesluit moet worden opgesteld. In het kader van VAP 8 "Onderbouwing en uitwerking peilbesluiten" werd in 2024 1.622 keuro VAK en 50 keuro VEK benut voor de opmaak van peilbesluiten voor verschillende prioritaire gebieden en het leveren en plaatsen van IoT peilmeetmodules voor oppervlaktewater en oppervlakkig grondwater.

In het kader van de uitvoering van het Vlaams Adaptatieplan en de Blue Deal zijn eind 2023 in het kader van de oproep Circulair Water voor 10.000 keuro aan subsidiedossiers goedgekeurd. Op het VEK 2024 werd in overeenkomst met het subsidiereglement voor 10 van de 11 projecten een eerste schijf (30% van het subsidiebedrag) aangerekend voor een bedrag van 2.607 keuro.

De Dendervallei kent belangrijke uitdagingen op vlak van demografie, economie, mobiliteit, open ruimte en klimaat. Deze vergen een geïntegreerde aanpak en gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse, provinciale en lokale actoren. Via het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma (T.OP) Dender maken de Vlaamse overheid en de Provincie Oost-Vlaanderen deze samenwerking mogelijk met als doel uitvoering op het terrein versnellen. VMM werkt mee aan de uitvoering van het actieprogramma met projecten ter uitvoering op korte en lange termijn. In 2024 werd 6.351 keuro VAK en 1.048 keuro VEK benut, grotendeels voor de optimalisatie van elektromechanische installaties, de voorbereidende studies voor inrichtingswerken aan de Bellebeek "Watervriendelijke Alfene" en de Molenbeek en De Rijt in Zandbergen en de aankoop en het slopen van woningen in Ternat, Liedekerke, Affligem en Zandbergen.

In het kader van de uitvoering van het Vlaams Adaptatieplan en de Blue Deal werd in 2024 een subsidie ter waarde van 249 keuro toegekend aan het project CHERISH20 - Chemical industry water In a Sustainable Harbour. Dit project onderzoekt de haalbaarheid van de uitrol van circulaire waternetwerken met bedrijfsafvalwater binnen de chemiebedrijven in de haven van Antwerpen in samenwerking met de chemiesector. Dit project sluit aan bij de doelstelling van de Blue Deal om Vlaanderen beter bestand te maken tegen periodes van waterschaarste en om waterbesparing te bevorderen. Het initiatief komt voort uit de sectorale intentieverklaring die in mei 2022 werd ondertekend door Essencia en de bevoegde minister om een Blue Deal water concreet vorm te geven. De VEK-aanrekening 2024 bedraagt 40 keuro.

QBX-3QCG2DB-WT – DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanaf dit artikel werden de middelen voorzien in het kader van flankerende maatregelen voor MAP6.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	0	0	0	0	-181

Inhoudelijke toelichting:

Er werd wegens uiteindelijk minder betaald dan vastgelegd een correctie doorgevoerd op reeds in het verleden aangerekend VEK van -181 keuro.

QBX-3QCG2DC-WT – ZORGEN VOOR EEN SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID - OVERDRACHT AAN DE OPENBARE WATERDISTRIBUTIENETWERKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de NV Aquafin. De Vlaamse Regering kent een werkingstoelage omwille van het algemeen belang toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding

die aan Aquafin NV dient betaald te worden, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	159.140	158.624	158.624	168.219	170.719	170.203

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

De waterbedrijven ontvangen vanuit de DAB Minafonds een algemene werkingstoelage om hun bovengemeentelijke saneringsverplichting te kunnen naleven. De berekeningswijze en andere bepalingen omtrent de vastlegging van de werkingstoelage is vastgelegd in het BVR van 18 maart 2016 houdende de algemene werkingstoelage aan de exploitanten van een openbaar waterdistributienetwerk. Nadat bij de begrotingsopmaak 2024 een bedrag van 169.042 keuro werd vastgelegd, werd dit bedrag bij de begrotingsaanpassing verlaagd tot 159.140 keuro omwille van een actualisatie van de budgetparameters voor 2024. Er werd in 2024 via MB een budget van 516 keuro VAK herverdeeld naar artikel QBX-3QCG2DA-WT voor investeringen waterbeheer (VAP 6).

Er werd in de loop van 2022 via een beslissing van de Vlaamse Regering 30.675 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de bouw van een slibmonoverwerker. De vereffeningen bij Aquafin via dit uitgavenartikel gebeuren in de periode 2023-2026. Als gevolg van deze financiering zal deze kost voor de slibmonoverwerkingsinstallatie niet doorgerekend worden in de drinkwaterfactuur van de eindgebruiker. Voor het jaar 2024 resulteerde dit in 9.079 keuro VEK.

Via dit artikel werd in 2022 ook de Relance-maatregel VV30 "Hergebruik van restwater" gefinancierd voor 5.000 keuro. Voor 2024 is er voor deze Relance-maatregel een benutting van 2.500 keuro.

QBX-3QCG2DQ-IS – EIGEN VERMOGEN INFORMATIE VLAANDEREN (EV IV)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het EV Informatie Vlaanderen een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van het Aquafin-aandeel in de kosten m.b.t. de opmeting van de grootschalige basiskaart voor Vlaanderen (GRB-heffing) en GIPOD (generiek informatieplatform openbare domein) voor het jaar 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	181	181	181	181	181	181

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

QBX-3QCG2DW-IS – VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VMM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van de terugbetalingen sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearchiveerde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	56	56	56	56	56	56

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

QBX-3QCG2DY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het MAP en een aanvullende toelage voor grondenbank "Blue Deal".

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.490	18.251	18.251	5.327	21.349	19.725

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen.

Het vastleggingsbudget werd aangewend voor de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen (1.863 keuro); de toelage aan en het lidmaatschap van VCM (Vlaams Coördinatiecentrum Mestbeleid) (110 keuro); en het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid (517 keuro). Tot slot werd nog 1.460 keuro vastgelegd ihkv uitgaven stroomgebiedbeheerplannen.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 1.460 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. stroomgebiedbeheerplannen. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2DA-WT. Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 261 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningskalender tov de ramingen bij de BO2024. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2NJ-WT.

Via dit begrotingsartikel wordt er ook een kapitaalstoelage verstrekt aan de VLM voor het uitvoeren van de grondenbank 'Blue Deal'. Deze grondenbank is gericht op het verwerven van gronden ten behoeve van het opstarten van projecten op vlak van hermeanderingen, groenblauwe netwerken,... om de strijd tegen waterschaarste en droogte in Vlaanderen tegen te gaan. In 2024 werd een bijkomende vastlegging gerealiseerd van 761 keuro. Er werd 1.883 keuro vereffend overeenkomstig de netto-uitgaven die in 2024 werden gerealiseerd in het kader van de grondenbank Blue Deal: verwerving van onroerende goederen, uitgaven beheer en werken, gecorrigeerd met ontvangsten uit vervreemding van onroerende goederen.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 761 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op stikstofsanering in het kader van de PAS. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel QE0-1QHB2IB-PR voorzien voor uitgaven in het kader van de klimaatprovisie.

Een andere aanwending op dit artikel betreft een kapitaalstoelage in het kader van het Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP) aan de VLM voor het verwerven van onroerende goederen in het kader van de Grondenbank Blue Deal. Deze grondenbank is gericht op het verwerven van gronden ten behoeve van het opstarten van projecten op vlak van hermeanderingen, groenblauwe netwerken,... om de strijd tegen waterschaarste en droogte in Vlaanderen tegen te gaan.

In 2024 werd een vastlegging gerealiseerd van 13.540 keuro. Er werd 13.540 keuro vereffend op basis van de uitgaven die in 2024 werden gerealiseerd voor de verwerving van onroerende goederen.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 7.040 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. VAP budget 22: Grondenbank Blue Deal: voorkeurecht en aankoop in der minne (VLM). Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2OA-WT (vanuit de VAP-provisie).

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 500 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. VAP budget 22: Grondenbank Blue Deal: voorkeurecht en aankoop in der minne (VLM). Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel SJ0-1SHD2FB-WT.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 6.000 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. VAP budget 22: Grondenbank Blue Deal: voorkeurecht en aankoop in der minne (VLM). Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QB0-1QCG2NX-IS.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 6.500 keuro VEK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar begrotingsartikel QBX-3QCG2OA-WT.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 6.500 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikels QBX-3QCG2FY-IS en QDX-3QCG2FA-WT.

Het VEK op dit artikel werd afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

QDX-3QCG2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit (uitdovende) begrotingsartikel droeg ANB in 2020 bij aan de uitvoering van de Blue Deal.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	0	0	4.000	4.000	2.035

Inhoudelijke toelichting:

Het VEK op dit artikel werd onderbenut ingevolge de (tragere) voortgang van de uitvoering van de vastleggingsdossiers.

6.2.3 Overige entiteiten onder gezag

6.2.3.1 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Omschrijving

De Vlaamse Milieumaatschappij is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 als rechtsopvolger van de parastatale Vlaamse Milieumaatschappij bedoeld in artikel 32bis, § 1, van de Oppervlaktewaterwet.

Het agentschap oefent de taken uit zoals voorzien in de artikelen 10.2.2. en 10.2.3. van het decreet algemene bepalingen milieubeleid. Het is de opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen, om gezonde lucht te bewerkstelligen en om de klimaatadaptatie mee te sturen.

De VMM oefent haar taken dus uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werden toegewezen aan het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor ISE Lucht wordt verwezen naar de bespreking van de ISE H Lucht.

Ontvangsten

Via het begrotingsartikel QB0-1QCG2DW-IS ontving de VMM in 2024 een werkingstoelage ten bedrage van 121.367 keuro VAK en 120.121 keuro VEK van het departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken en haar specifieke taken voor de coördinatie van het integraal waterbeleid in Vlaanderen.

Voor de terugbetaling van sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearchiveerde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewater en grondwaterbeheer ontving de VMM in 2024 een toelage van 56 keuro VAK/VEK vanuit het Minafonds (QBX-3QCG2DW-IS).

Daarnaast genereerde de VMM eigen ontvangsten voor het bedrag van 6.672 keuro, waarvan 5.205 keuro uit de verkoop van de kantooreigendommen aan Het Facilitair Bedrijf (HFB) in het kader van de inkanteling van het kantoorvastgoed in HFB op 01/01/2024. Dit

bedrag zal de komende 20 jaar aangewend worden voor de betaling van de jaarlijkse verschuldigde huurkost (1/20^e van de verkoopprijs) aan HFB. De Europese ontvangsten bedragen 1.301 keuro en de inkomsten voor het Fonds voor de Waterhuishouding bedragen 338 keuro.

Uitgaven

De begrotingsuitvoering in VAK is quasi optimaal aangewend en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Het overschot van 3.554 keuro VAK en 3.564 keuro VEK op artikel QN0-AQCG2DA-LO is te wijten aan een wijziging van de berekening van het bedrag voor de niet-opgenomen vakantiedagen . Vanaf 2024 wordt in tegenstelling tot het boekjaar 2023 bij de berekening van de provisie geen rekening meer gehouden met de bijdrage voor het Fonds voor Overlevingspensioenen (FOP). Wanneer we het bedrag van de bijstelling van de provisie buiten beschouwing laten, is er een gering overschot van 216 keuro VAK (0,3%) en 225 keuro VEK (0,3%).

Voor de Beleidsuitgaven Water onder artikel QN0-AQCG2DA-WT Werking en Toelagen Water werd het VAK 2024 voor 100% besteed. De vereffeningen voor deze uitgaven zijn hoger uitgevallen dan initieel begroot ingevolge verschuivingen in de vereffeningsskalender ten opzichte van de verwachtingen bij de begrotingsaanpassing 2024. Voor de Beleidsuitgaven EU Water onder artikel QN0-AQCG2DA-WT Werking en Toelagen Water is er een VAK-overschot van 3.326 keuro (88% benut) en een VEK-overschot van 3.489 keuro (90,5% benut).

Het beschikbaar VAK en VEK voor de investeringswerken op de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie konden volledig worden omgezet. Dossiers van grote omvang die in 2024 (verder) werden uitgevoerd zijn de verschillende openleggingen van de Woluwe in de Vlaamse rand rond Brussel, de inrichting van de Handzamevaart in Kortemark, de hermeandering van de Aa in Vorselaar, de renovatie van het pompstation aan de watermolen in Beveren, de ombouw van het gemaal op de Lieve in Waarschoot, de aanleg van een sedimentvang op de Barebeek in Zemst, de renovatie van de kaaimuren langs de Dijle op de Hertogensite in Leuven (brownfieldconvenant). Ook werden een belangrijk aantal erelooncontracten vastgelegd om tijdig projecten op de Kerkebeek in Brugge, op de Mark in Galmaarden, op de Demer in Hasselt, op de Mandel in Izegem, op de Handzamevaart in Kortemark, op de Wieltjesgracht in Ieper in aanbesteding en uitvoering te krijgen.

Jaarlijkse kosten in het kader van de oppervlaktewaterkwantiteit zijn onderhoud en investeringen meetnet, actualisatie en onderhoud van de hydrologische databeheersystemen, opbouw, actualisatie en onderhoud van hydrologische en hydraulische modellen, onderhoud en support van het waternetwerk, websites, databases, en aankoop van licenties.

Specifiek ter voorkoming van overstromingen werden verschillende opdrachten (verder) uitgevoerd: o.a. de kartering m.b.v. drones en het project rond individuele bescherming van woningen in verschillende gemeenten.

De elektrificatie van het wagenpark werd in 2024 verdergezet met de aankoop van 22 plugin hybride voertuigen en 1 volledig elektrisch voertuig.

In uitvoering van het Vlaams Adaptatieplan 2030 werd er 2.000 keuro extra VAK ter beschikking gesteld voor de ontwikkeling van beleidsinstrumentarium en de uitrol van ondersteuning rond klimaatadaptatie.

De VAP-budgetten werden o.m. aangewend voor de opmaak van een praktijkgids voor lokale besturen om concrete realisaties op het terrein te vergemakkelijken. Verder werd het budget ook benut voor de ondersteuning van de opstart van de Green Deal

Klimaatbestendige Omgeving. Via deze Green Deal werd er ingezet op een sterk stakeholdernetwerk van overheid, middenveld en bouwsector dat werk wil maken van een klimaatbestendig Vlaanderen.

Aanvullend werd een deel van het budget ook ingezet voor sensibiliserende communicatie rond droogte en klimaatadaptatie, ondersteuning van de werking van de lokale adviseurs klimaatadaptatie, de aanstelling van een waterconsulent die de sector van de architecten zal ondersteunen in de praktische uitrol van de nieuwe Hemelwaterverordening, en een studie ter voorbereiding van de actualisatie en uitbreiding van de richtlijnen voor bemalingen.

Er werd ook geïnvesteerd in actualisatie en verdere uitbreiding van het Klimaatportaal. Zo werden o.m. projecten opgestart rond de actualisatie van hittekaarten en een studie naar de impact van klimaatverandering op de luchtkwaliteit.

Tevens werd geïnvesteerd in de actualisatie en modernisering van het Watertoetsinstrument en de ontwikkeling van een Vlaams gebiedsdekkend grondwatervoedingsmodel als standaard voor onderzoek naar de effecten van de klimaatverandering op het grondwater.

De VAP-budgetten werden ook aangewend voor de uitvoering van beschermingsmaatregelen tegen overstroming van woningen in Voeren en voor samenwerkingsovereenkomsten in het kader van de opmaak van een instrumentarium ter ondersteuning van klimaatadaptatie.

Er werd voorts geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van de klimaatadaptatietools van het Klimaatportaal Vlaanderen, met o.a. de ontwikkeling van nieuwe potentieelkaarten voor valleiberging en stuwtjes op grachten. We ontwikkelden producten op maat zoals een klimaatadaptatie-nota met een klimaatbestendig 2050-scenario waarmee onze lokale adviseurs in dialoog gaan met lokale besturen. Een 100-tal lokale besturen kregen minstens 1 type van dienstverlening rond klimaatadaptatie aangeboden. Binnen een 3-tal clusters van lokale besturen werd een uitgebreide ondersteuning aangeboden via de opmaak van een klimaatadaptatie-scan in een traject van 9 maanden. Qua belanghebbendenmanagement werd vanuit de VMM de leiding genomen in de organisatie van een roadshow naar lokale besturen, dit in nauwe samenwerking met 9 entiteiten uit meerdere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. Er werd zowel gewerkt aan de realisatie van enkele nieuwe data-gebaseerde dashboards rond waterkwaliteit en grondwater, alsook voor de bestaande data-platformen zoals AWIS, DOV, Waterinfo, Klimaatportaal, ... werd binnen de interne Data-X werkgroep een visie en strategie ontwikkeld om deze platformen verder te gaan stroomlijnen.

De focus van de WaterRegulator lag in 2024 op de overdracht naar de Vlaamse Nutsregulator (VNR), de beoordeling van de tariefplannen en bepaling van de tarieven. Met het decreet van 18 april 2024 besliste het Vlaams Parlement onder meer om de opdrachten van de WaterRegulator samen te voegen met de Vlaamse bevoegdheden rond de regulering van de energie- en gasector; de VREG werd hierbij hervormd tot de VNR. De beoogde start van de hervorming op 1 januari 2025 zorgde in 2024 voor een grondige wijziging van de invulling van de opdrachten van de WaterRegulator dit mede door het vertrek van nagenoeg alle personeelsleden van deze dienst binnen de VMM. Ter ondersteuning van de WaterRegulator werd een consultancyopdracht uitgevoerd die bijgedragen heeft tot een degelijke beoordeling van de tariefplannen. Geplande onderzoeken werden niet uitgevoerd gelet op de voorziene overdracht naar de VNR. Deze hervorming is ondertussen uitgesteld.

In functie van gewijzigde noden op het vlak van digitale informatie en datadeling tussen de belanghebbenden en de VMM en tussen de belanghebbenden onderling werd een behoeftenstudie uitgewerkt. Op basis van deze studie werden deze gewijzigde noden in kaart gebracht en werd in samenspraak met de sector de visie en strategie van het afvalwaterinformatiesysteem (AWIS) bijgewerkt. Tevens werd een stappenplan voorgesteld voor de concrete realisatie van die ambitie. De eerste stap betreft het uitwerken van een governancestructuur of afsprakenkader waarin de wettelijk vastgestelde

co-creatie en cofinanciering verzegeld wordt. In kader van het samenwerkingsverband Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) werden nieuwe instrumenten gebouwd om de registratieplicht van boorbedrijven te faciliteren.

In het kader van lozing van afvalwater werden 1.793 adviezen verleend en deze werden besproken op 204 GOVC/POVC vergaderingen. Van de afgeleverde vergunningen werden alle lozingsvoorwaarden geïnventariseerd in AVOS. Een aanpassing van de tool voor het Wezerstappenplan - die de impact van een lozing op oppervlaktewater berekent - evenals een nieuwe evaluatietool omtrent verdergaande maatregelen in samenwerking met VITO (onder referentietaken) werden voorbereid. BBT- en BREF-studies werden opgevolgd en geïmplementeerd. De gepubliceerde grondwatertrein met de implicaties voor lozingen van bemalingswater werd verder opgevolgd en uitgelegd op diverse fora. De acties uit het PFAS-actieplan werden opgevolgd en er werd input gegeven voor de Visie Zeer Zorgwekkende Stoffen. VITO werkt in opdracht van de VMM milieurisicogrenzen uit voor een aantal relevante gevaarlijke stoffen. Het Europees waterbeleid gevaarlijke stoffen werd opgevolgd, waaronder de aanpassingen aan de EU-richtlijn Prioritaire stoffen (2008/105/EG) en voorstellen tot aanpassingen aan de EU-richtlijn KRW. Met PFAS budget 2024 werd het KIS project 'Innovatieve PFAS sanering @ TACK' gefinancierd.

In verband met het winnen van grondwater of onttrekken van bemalingswater werden 1.700 adviesvragen ontvangen: 1.337 (78,6%) hiervan werden geadviseerd; 474 adviezen hadden betrekking op bemalingen. Dit aandeel stijgt elk jaar. De verleende vergunningen in verband met onttrekken van grondwater en bemalingen werden geïnventariseerd in de DOV. Op 21 juni 2024 werd de grondwatertrein finaal goedgekeurd. Het bijbehorende ministerieel besluit met betrekking tot de verplichte peilsturing voor draineringen werd voorbereid. Er werden verschillende infosessies gegeven i.v.m. de wetswijzigingen. Flankerende tools werden ontwikkeld in de DOV.

In februari 2024 werd het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de invulling van de gemeentelijke saneringsplicht goedgekeurd. Voor de implementatie van dit besluit werd in overleg met de sector een model saneringsovereenkomst en een procedure voor de melding van incidenten uitgewerkt. Samen met het INBO werd gewerkt rond de inventarisatie van de impact van overstortwerking, wat uiteindelijk resulteerde in de aanduiding via ministerieel besluit van 3 prioritaire overstortgebieden. Om de rapportering van de gemeentelijke meerjarenplannen gestructureerd te kunnen beoordelen, werd de bestaande tool voor de jaarlijkse gemeentelijke rapportering uitgebreid. De bovengemeentelijke sanering werd verder opgevolgd. Alle nodige adviezen werden opgemaakt en de resultaatgerichte aansturing werd verder uitgediept.

In het kader van de implementatie van de Europese Reuse-verordening (2020/741) in de Vlaamse wetgeving heeft de VITO technische richtlijnen voorbereid voor de uitvoering van een risicoanalyse met betrekking tot het compartiment bodem en grondwater, evenals de ontwikkeling van een risicobeheersysteem.

De VITO maakte tevens fiches voor voorzorgswaarden en voerde een validatiemonitoring uit.

In 2024 werd verder gewerkt aan het verhogen van de inzetbaarheid van de modelketen in beleidsvraagstukken. De actualisatie van de onderliggende hydrografie van het waterkwaliteitsmodel Pegase werd afgewerkt. Tevens werd gewerkt aan een update van desktop berekening van de hydromorfologie. Beide aanpassingen in het licht van de opmaak van het StroomGebiedBeheerPlan 4. Het landbouwmodel NEMO werd ook in 2024 zeer intensief gebruikt, als ondersteuning in landbouw-gerelateerde beleidsdiscussies.

In 2024 werd zowel een meetcampagne voor het freatisch grondwater als voor de gespannen grondwaterlagen uitgevoerd evenals een onderzoekscampagne naar de aanwezigheid van PFAS in grondwater. De installatie van dataloggers voor automatische meting van grondwaterpeilen werd verder uitgerold.

Door verdere digitalisering en implementatie van technologische innovatie werd in 2024 het traject vervolgd om nog fijnmaziger de basiskwaliteit van oppervlaktewater te meten met een hogere frequentie. Die fijnmazigheid is ook nodig om tijdig adequate maatregelen te nemen in geval van bijvoorbeeld een potentiële bedreiging van de drinkwaterproductie of het voorkomen of inperken van ecologische schade zoals vissterfte. Een goede en kwaliteitsvolle (open) datadoorstroming maakt het mogelijk om diverse modellen beter te voeden en bruikbare data te genereren.

De ervaring en kennis opgedaan bij de verdere digitalisering en technologische innovaties liet ons in 2024 toe om meer gebiedsgericht een aantal fenomenen en de impact ervan beter in beeld te brengen (bijv. verdroging, bedrijfslozingen, verzilting, overstorten).

Binnen de routinemeetnetten werden optimalisaties uitgevoerd van de toestandsmeetnetten oppervlaktewater en werd het klassieke afvalwatermeetnet bijgesteld in functie van de impact van de lozing op het aquatisch milieu. Daarnaast werd het afvalwatermeetnet heffingen afgestemd op de nieuwe heffingsregeling, waarbij naast campagnes ook schepstalen werden geïntegreerd (betere invulling van het principe "de vervuiler betaalt"). Tot slot werd projectmonitoring, in combinatie met digitale monitoring, verder geïmplementeerd in de gebiedsgerichte werking.

In 2024 werd het labo evenals de MDIAKeten (van monsternamen tot rapportering) verder structureel versterkt. Hierdoor konden de metingen (zowel terreinwerk als laboratoriumanalyses) omtrent oppervlaktewater kwaliteitsvol worden uitgevoerd. Dit betreft zowel de biologische waterkwaliteitsparameters als de fysisch-chemische parameters in kader van de Kaderrichtlijn Water aangevuld met projectmatige monitoring in kader van diverse gevraagde dienstverlening voor diverse belanghebbenden. Tevens werd ingezet op de controle van zwem- en recreatiewateren, putwateronderzoeken, waterbodem en de ondersteuning slibruiming op de waterlopen. De afvalwatermeetnetten bieden ondersteuning aan de heffingscampagnes op bedrijven, doen metingen bij riooloverstorten en monitoren de impact van bedrijven. Tevens wordt ondersteuning geboden bij milieu-incidenten, werd een alarmwerking uitgebouwd en werd het digitaal meetnet op basiswaterkwaliteitsparameters verder geïmplementeerd.

In 2024 werd de labowerking specifiek versterkt en kreeg het VMM-labo extra middelen in het kader van PFAS en zorgwekkende stoffen. De extra middelen werden onder andere ingezet voor de monitoring van PFAS en zorgwekkende stoffen in oppervlaktewater en waterbodem, alsook het aankopen van noodzakelijke analysetoestellen.

Zodoende werd de inzet van suspect- en non-target screening verder uitgebouwd in de operationele monitoring, om nieuwe relevante zorgwekkende stoffen tijdig te identificeren. Daarnaast werd het biologisch luik van het VMM-labo uitgebouwd om in 2025 effect gebaseerde monitoring te kunnen toepassen aan de hand van bio-assays. Tot slot werd met het extra toegekend budget in het kader van het PFAS-actieplan een monitoringcampagne uitgevoerd gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van zorgwekkende stoffen en hun impact op het aquatisch milieu.

Door de verbeterende waterkwaliteit vergroot en versterkt de biodiversiteit in het watersysteem, maar vergroot ook de potentiële impact van milieu-incidenten. Het is aangewezen dat bij een milieu-incident snel gereageerd wordt, om deze impact zo klein mogelijk te houden. Het draaiboek milieu-incidenten voorziet een coördinatie wanneer verschillende omgevingsdiensten betrokken zijn bij een milieu-incident. Dit omvat ook een internationale doormelding. Om aan de toenemende vragen om bijstand bij milieu-incidenten vanuit de interventiediensten aan de bevoegde omgevingsdiensten te kunnen voldoen, is een 24/7 permanentiedienst bij deze omgevingsdiensten noodzakelijk. De aanbevelingen van de systeemaudit voor de handhavingsoopdrachten inzake milieuhygiëne werden opgevolgd. In geval van een ernstige waterverontreiniging waarbij planten of dieren bedreigd of stervende zijn of waarbij de waterproductie uit oppervlakte- of grondwater in gevaar komt, is nader terreinonderzoek en een snelle en kwaliteitsvolle opvolging en nazorg noodzakelijk. Waar van toepassing zullen de bepalingen uit het

milieuhandhavingsdecreet, of bij verdere escalatie van een milieu-incident, uit het milieuschadedecreet in werking worden gezet.

Er werd voor de Minafondsbegroting een totaal van 75.712 keuro aan heffingsontvangsten gerealiseerd. De werkingsuitgaven voor het vestigen, innen en invorderen van de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater situeren zich voornamelijk bij de portkosten, deurwaarderskosten en de handlingkosten voor het versturen van de heffingsbiljetten.

De uitgaven voor Informatie Technologie hebben betrekking op meerdere doelstellingen. Voor het inventariseren, meten en rapporteren over de verontreiniging en de kwaliteit van water werd eind juni 2024 een nieuwe release van het LIMS (Laboratorium Informatie Management Systeem) voor het laboratorium en de waterkwaliteitsmeetnetten in gebruik genomen, samen met een mobiele app voor het invoeren van metingen op het terrein. In 2024 werd het nieuwe datawarehouse Water nog uitgebreid met extra functionaliteiten in het kader van waterkwaliteitsmonitoring, rapportering en ontsluiting. Verder is een nieuwe toepassing 'Beheer Parameters' in gebruik genomen, die toelaat data rond parameters consistent en beter geïntegreerd te overschouwen.

Voor het plannen en subsidiëren van de verdere uitbouw van de infrastructuur voor sanering afvalwater werd er verder gewerkt aan de uitbouw van AWIS (AfvalWaterinformatieSysteem). Er werd verder gewerkt aan verbetering van de datakwaliteit i.s.m. de rioolbeheerders en gemeenten. Verder werden de fusies van de gemeenten voorbereid, zowel voor de Rioolinventaris als voor AWIS Planinfo, het systeem voor de aanvraag en opvolging van (investerings-)projecten.

Er werd ingezet op het toepassen van het Informatieclassificatieraamwerk van de Vlaamse overheid op de belangrijkste informatie-assets van de VMM. Er werd meegewerkt aan de phishing campagnes vanuit de Vlaamse overheid en de voorbereiding voor de NIS2 registratie werd opgezet. Een ISO27001 certificatie voor de faciliteiten van het datacenter werd behaald. De IT-omgeving werd continu verbeterd door de implementatie van maatregelen zoals Multi-Factor Authenticatie (MFA) en andere minimale technische maatregelen. Deze initiatieven zorgen voor een verhoogde toegangsbeveiliging en een gecontroleerd beheer van gevoelige informatie. Er werd ook een nieuwe Firewall en bijbehorend servicemanagement geïmplementeerd.

De vernieuwing van de VMM-hoofdwebsite 'vmm.vlaanderen.be', gelanceerd op 28 november 2024, is een uitgebreid Blue Deal project (datagedreven website met watergerelateerde thema's). Het doel is om de gebruiksvriendelijkheid te verbeteren, informatie te standaardiseren en klantgerichte diensten en producten aan te bieden. De website kreeg een nieuwe informatie-architectuur en site-indeling, sjablonering evenals een volledige grafische vormgeving voor zowel desktop als mobiel. Data wordt vanaf nu uit het dataplatform gehaald en getoond via signaalcijfers en waarschuwingscodes.

In 2024 werd het informatiemanagement verder uitgebouwd via governance op de instrumenten MS Teams, OneDrive en DMS. Er ging aandacht naar verhogen van de veiligheid, iedere site krijgt een veiligheidsclassificatienummer, een nieuwe authenticatie werd in 2024 uitgerold en het DMS extranet kreeg een major upgrade met de bedoeling de veiligheid te verhogen.

De Gebiedsgerichte werking op de site Integraal Waterbeleid kreeg verder vorm aan de hand van interactieve kaarten voor Maasbekken, Bovenscheldebekken, Brugse Polders, IJzerbekken, Dijle en Zennebekken, Nete- en Denderbekken.

Nieuwe applicaties zoals de screeningtool lucht (EU-project) en de opzet van een API-beheerssysteem (API Gateway) zorgt voor de veilige integratie van sensoren op het terrein (IoT-apparaten) en data uitwisselingsconnectoren (Linked Data Event Stream - LDES), ook de connecties met het VMM-dataplatform werden verder geoptimaliseerd om data-ontsluiting op een gestandaardiseerde manier aan te bieden. Deze realisaties zorgen voor een veilige, schaalbare en kostenefficiënte omgeving.

In 2024 werd de IoT-omgeving gekoppeld aan het nieuwe cloud dataplatform, waardoor alle waterkwaliteitsmetingen van sensoren op locatie nu in een uniform formaat worden verzameld.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen naar de VMM wordt verwezen naar de bespreking van het artikel QB0-1QCG2DW-IS.

6.2.4. Overige entiteiten onder toezicht

6.2.4.1. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Omschrijving

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1. VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE verder in deze BBT.

ISE D WATER

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2024 voor dit ISE 26.004 keuro aan ontvangsten voorzien en 25.258 keuro VAK en 25.677 keuro VEK aan uitgaven. In 2024 werden 8.781 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 25.541 keuro VAK en 30.162 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van -21.381 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Vanuit eenerschikking bij De Vlaamse Waterweg werd in een ontvangst voorzien van 1.500 keuro voorschot voor grondenbankwerking. 1.500 keuro voorschot werd gerealiseerd.

De ontvangsten bestaan verder uit een geraamde 129 keuro ten gevolge verkoop van goederen en diensten (dossierkosten voor erkenningsaanvragen door mestvervoerders en de ontvangsten uit verkoop van invoer- en uitvoerdocumenten voor mestafzet). In realisatie werd 152 keuro gevorderd. Daarnaast werd 60 keuro geraamd vanuit het doorrekenen van kosten aan partners in de grondenbankwerking, dit vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande. Bij de effectieve afhandeling was de realisatie 88 keuro. Er werden 34 keuro aan pachtontvangsten en andere recuperaties geraamd, 107 keuro werd gerealiseerd. De geraamde opbrengst uit de verkoop van gronden was 2.909 keuro, 2.711 keuro werd gerealiseerd. 23 keuro werd geraamd uit de overdracht van gronden aan partners in de grondenbankwerking, dit vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande. Deze werden voor dit bedrag gerealiseerd.

Er werden voor 104 keuro correcties doorgevoerd en dubieuze debiteuren geboekt, wat voor dit bedrag neer komt op een negatieve ontvangst.

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2DY-IS werd na BA2024, na herverdeling en vanuit eenerschikking van de voorziene provisie voor stroomgebiedbeheerplannen in een toelage voorzien voor uitgaven in het kader van het MAP van 3.950 keuro VAK en 4.303 keuro VEK. De toelage werd volledig vastgelegd, er werd in uitvoering 4.303 keuro ontvangen. Tevens werd bij BA2024 en na herverdeling uit het klimaatfonds voorzien in een toelage van 761 keuro VAK en 3.506 keuro VEK voor grondenbank Blue Deal en vanuit de voorziene provisie VAP-middelen en herverdelingen uit het BRV-fonds en randfonds tevens in een toelage van 13.540 keuro VAK en VEK voor dezelfde grondenbank. Het beschikbaar VAK werd volledig vastgelegd op niveau van de toelage. Bij het Minafonds bedroeg de realisatie

respectievelijk 1.883 keuro VEK en 13.540 keuro VEK. Door het dienstencentrum boekhouding werden deze ontvangsten voor de VLM echter via overlopende rekening overgedragen naar 2025, vanuit de nog te vervolledigen lopende oefening van het goed zetten van de voorraadpositie grond van de VLM. Dit zal door het dienstencentrum boekhouding worden weggewerkt in 2025.

Vanuit de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbankwerking werd in uitvoering bij de afhandeling van grondoverdrachten met de partners voor 24 keuro VAK en VEK gerealiseerd (terugbetaling van voorschotten). Deze waren voor 43 keuro VAK en VEK in de begroting voorzien.

Uitgaven

In de uiteindelijke begroting 2024 bestaan de uitgaven voor 3.720 keuro VAK en 3.909 keuro VEK aan uitgaven in het kader van het mestbeleid (studies en wetenschappelijk onderzoek MAP, B3W, terugbetaling bodemanalyses en andere vergoedingen, nitraatresiducampagne, staalnames, jaarlijkse subsidie VCM). 2.995 keuro VAK en 3.516 keuro VEK werden hiervan gerealiseerd. Met de middelen van de partners en de verkregen toelagen in de grondenbankwerking werd voor een geraamd bedrag van 21.495 keuro VAK en VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en projectkosten. In uitvoering werden voor 22.442 keuro uitgaven vastgelegd en voor 26.423 keuro uitgaven vereffend. Vanuit de relancemiddelen werd er in de begroting 2024 230 keuro VEK voorzien ihkv Blue Deal (VV24). Er werd uiteindelijk voor 199 keuro VEK in uitgaven gerealiseerd, de benodigde middelen werden bij de vraag tot herverdeling van de relance-middelen te hoog ingeschat.

7. ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT

7.1 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, OVERAL EN DICHTBIJ VOOR IEDEREEN

OD 1. Instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beleid

De **Europese Natuurherstelwet** werd finaal goedgekeurd door de Raad van de EU op 17 juni 2024, tijdens het Belgisch Voorzitterschap. Er is intensief gewerkt aan een bijsturing van de inhoud en de draagwijdte, om de verplichtingen zo haalbaar en realistisch mogelijk te maken voor een dichtbevolkte regio als Vlaanderen, met intensief en verweven ruimtegebruik.

In de natuurinrichtingsprojecten Berlarebroek-Donkmeer, Wellemeersen, Schuddebeurze, Blankaart, Torfbroek, Zwarte beek, en de Liereman werd verder gewerkt aan de realisatie van **Europese natuurdoelen**. Hier werd 3,6 mio (regulier), 2,2 mio (via PAS) en 303k euro EU middelen (GLB) voor vastgelegd.

De natuurinrichtingsprojecten Raspaillebos en Markvallei (maatwerkgebied stikstofsanering) werden ingesteld, verdere stappen in het planproces NI Kraenepoel werden gezet.

In diverse deelzones uit fase 1 van de N-sanering (2023-2024) gebeurden reeds terreiningrepen door gerichte inzet van diverse bestaande instrumenten zoals natuurinrichting, PSN, LIFE, etc.

In uitvoering van het **Sigmaplan** werden werken in 4 projecten opgestart: Mondingsgebied Grote Nete, Zammelsbroek, Lodijkbrug, Weijmeerbroeck. In de Antwerpse haven (Drijdijck, Putten Weiden en Groot Rietveld) werden, nieuwe poelen voor rugstreeppadden aangelegd, rietvelden uitgebreid en oude bedrijventerreinen afgegraven, afwateringen geoptimaliseerd en oeverzones aangelegd.

68 ha gronden werden overgedragen aan het ANB of verworven, vnl. aan de Grote Nete en in de Kalkense Meersen.

In het Grenspark Groot Saeftinghe werd de aanleg van de belangrijkste recreatieve voorzieningen aanbesteed.

De samenwerkingsovereenkomsten en de Inrichtingsnota Antwerpse havengebied (LSO) werden goedgekeurd. Partners hierin zijn ANB, DVW, VLM, MOW, MLSO en PoAB.

In 2024 waren er 10 LIFE-projecten actief: BULLFROG, DELTA, DUNIAS, GREEN VALLEYS, NARDUS LIMOSA, NARMENA, RIPARIAS, SPARC, HARWIN en B4B. Het strategisch LIFE B4B (Belgium for Biodiversity) project, dat focust op beleid en beleidsimplementatie, doorliep zijn tweede jaar. De grote pijlers van dit project zijn: (1) netwerk van beschermde gebieden, (2) ecosysteemherstel, (3) reduceren van milieudrukken en (4) systeemverandering.

Daarnaast liepen er ook twee Horizon Europese projecten: BIODIVERSA+ en SELINA.

Twee Interreg-projecten Vlaanderen-Nederland gingen van start: Otter over de grens en Grenspark Groot Saeftinghe.

Via de PSN-oproep 2024 (projectsubsidie Natuur) werd de realisatie van Europese natuurdoelen ondersteund bij partners, voor een bedrag van ruim 1,6 mio euro. Met de Projectsubsidie Natuur ondersteunen we al 10 jaar honderden waardevolle natuurherstelprojecten in Vlaanderen, met Europese cofinanciering.

Ook via de advisering van vergunningsaanvragen en beheerplannen en van ruimtelijke plannen werd bijgedragen aan de realisatie van de Europese natuurdoelen. Gebruikers worden ondersteund door (updates van) de praktische wegwijzers en de bijhorende online tools, met name de voortoets, de impactscoretool en de depositietrendtool.

De praktische wegwijzers en webtools werden geactualiseerd op basis van het stikstofdecreet. De depositietool is operationeel.

Het stikstofsaneringsprogramma wordt ingepast in het **Natuurherstelplan**, op te maken in uitvoering van de Natuurherstelverordening.

In 2024 werden de meetnetten van de **PAS-effectmonitoring** voorbereid voor implementatie op het terrein. Deze meetnetten volgen de toestand en de trend op van eutrofiëring in Natura 2000-habitattypes. Hiervoor ontwikkelden we meetplannen die beschrijven op welke meetlocaties en op welke wijze we stikstof kunnen meten in het grondwater, het oppervlaktewater en de bodem om representatieve uitspraken te doen op het niveau van Vlaanderen. Deze meetplannen werden uitgebreid met extra modules voor uitspraken op het niveau van de maatwerkgebieden en de meest stikstofgevoelige habitats.

OD 2. Meer natuur en bos voor de aanpak van de klimaatverandering

Het **bosuitbreidingsplan** werd verder uitgevoerd. In het plantseizoen 2023-2024 werden 773 ha nieuwe bossen aangeplant, wat het totaal voor de voorbije legislatuur op 1917 ha bracht.

Om de natuurwaarden en de ecosysteemdiensten die onze natuur ons levert te beschermen werd ingezet op **klimaatadaptief natuurbeheer**. Onderdeel daarvan is de versnelde omvorming van de meest soortenarme bossen. In het plantseizoen 2023-2024 werden in dat kader 790 kloempen aangeplant.

De Vlaamse overheid beschikt over een uitgebreid netwerk van 74 autochtone zaadboomgaarden van ruim 24 inheemse struik- en boomsoorten die instaan voor de bevoorrading van de Vlaamse markt. Om naar de toekomst toe de bevoorrading te kunnen blijven garanderen worden ook nieuwe zaadboomgaarden aangelegd. Momenteel wordt voor acht boom- en struiksoorten materiaal opgekweekt voor de aanleg van nieuwe zaadboomgaarden. Er werd gewerkt aan de update van de beheervisie voor openbare natuurdomeinen, door het inbrengen van klimaat adaptieve beheerconcepten. De beheeropleidingen werden ook in dit licht geactualiseerd.

Op basis van het eindrapport van de studie **Klimaatbomen** werden verdere stappen gezet in de beleidsverkenning rond dit thema. De studie geeft een overzicht van boomsoorten voor Vlaanderen aangepast aan de verwachte klimaatsverandering.

In het kader van **natuurbrandpreventie** werd in samenwerking met de gemeente Kalmthout en met Defensie als proefproject de eerste slimme camera's aangekocht. Er wordt ook gewerkt aan richtlijnen voor de brandveilige inrichting van natuurgebieden, en een afwegingskader voor het gebruik van machines bij beheerwerken bij verhoogd natuurbrandgevaar.

Een brede samenwerking tussen verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid in een Vlaams Actieplatform Carbon Removals & Carbon Farming moet een brede uitrol van **carbon farming en carbon removals** in Vlaanderen mogelijk maken de eerstkomende jaren.

OD 3. Natuur overal – door verweving en verbinding, door blauwgroene netwerken en ecosysteemdiensten

De uitdagingen op het terrein zijn vaak complex van aard en worden best geïntegreerd aangepakt. De **Nationale Parken** hebben hier een rol te spelen om gebiedsgericht, met lokale spelers en beleidsdomeinoverschrijdend de natuur te versterken, te verbinden en te verweven. Voor de vier erkende Nationale Parken werd een structurele financiering vanaf 2024 voorzien.

In het samenwerkingsverband **VAPEO** werd in 2024 het ecoduct Hallerbos verder afgewerkt en werd gestart met de bouw van ecoduct Waaltjesbos (N71, Lommel), ecoduct Dilserbos (N75, Dilsen-Stokkem) en ecovallei Zwartberg (N76, Oudsbergen). Als eerste piloot voor samenwerking met De Vlaamse Waterweg werden verschillende fauna-uitstapplaatsen bij aangelegd op het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten, en werd onderzocht op welke kritische locaties langsheen het Albertkanaal fauna-uitstapplaatsen nuttig zijn.

Langs de N76 werd het eerder geplaatste **wilddetectiesysteem** een eerste keer op zijn werking geëvalueerd.

Een praktische wegwijzer rond **lichthinder** werd voorbereid voor beoordelingen van verlichtingsaspecten in en nabij SBZ. Parallel werd in samenwerking met de vijf provincies een praktische gids voor lokale besturen opgemaakt om de problematiek te duiden, mogelijke oplossingen aan te reiken en goede voorbeelden te tonen. Een biodiversiteitsinsteek werd ingebracht in de Code Goede Praktijk Openbare verlichting BIV/IBE.

De projectoproep '**Natuur in je Buurt**' werd gelanceerd, met focus op wilde bestuivers. 16 projecten (uit 56 inzendingen) werd gefinancierd voor 890.000 euro.

Er is verder invulling gegeven aan het **Vlaams actieplan voor wilde bestuivers 2022-2030** dat het behoud en het herstel van bestaande populaties beoogt. Het bewustzijn en de betrokkenheid rond bestuivers is verhoogd onder andere via het programma "Week van de Bij".

Voor de **projectoproep Natuur in je school** werd 6,79 miljoen euro uitgetrokken waarmee 60 scholen verspreid over Vlaanderen hun speelplaatsen kunnen ontharden en

vergroenen. Dit gebeurt vanuit een integrale visie waarbij klimaatadaptatie, versterking van biodiversiteit en educatief gebruik van de buitenruimte centraal staan.

In samenwerking met de Koning Boudewijnstichting, de UA en de HOGent, werd een pilootwerking '**Natuur op wandelafstand**' opgestart. Vijf zorgvoorzieningen - VIRO Brugge, Raakzaam Sint-Niklaas, CAR Glorieux Ronse, Asster Sint-Truiden en Ter Heide Zonhoven - worden begeleid naar een biodiverse en klimaatadaptieve inrichting, afgestemd op de noden van cliënten, personeel en buurt. Op basis hiervan willen we een praktische instrumentenkoffer maken, bruikbaar voor elke organisatie die natuur dichterbij de mensen wil brengen, voor een gezondere toekomst.

Een evidence-based onderzoeksprogramma '**Natuurverbondenheid in 8 weken**' werd opgestart, om mensen opnieuw te verbinden met natuur, voor meer levenskwaliteit.

Binnen het LIFE B4B-project wordt in drie pilootgebieden concreet gewerkt rond kansen voor meer natuurinclusieve landbouw.

Op Linkerscheldeoever ging het project **Dubbeldoel Bruine Kiekendief** op het terrein van start, een project in samenwerking met landbouwers en POAB.

OD 4. Geïntegreerde gebiedsgerichte werking voor natuur en landschap

Er werd volop ingezet op een **geïntegreerde gebiedsgerichte werking** waar klimaatbuffering, waterbeheersing en natuurherstel tegelijk worden aangepakt.

Nationale parken en landschapsparken schoten uit de startblokken.

Het **Vlaams Parkenbureau** werd opgericht en voor de vier Nationale Parken (Scheldevallei, Bosland, Hoge Kempen en Maasland en Brabantse Wouden) werden de parkbureaus aangeduid.

Ook in andere gebieden met een bijzondere natuur- of landschapskwaliteit (Leievallei, Dender, Demer, Kleine Nete, Westkustduinen,...) werd de gebiedswerking versterkt.

Zo werd rond de Demer een academische **Demervisie** opgemaakt en werden op verschillende plaatsen vispaaiplaatsen en vispassages aangelegd met medefinanciering uit het Visserijfonds. De voorbereiding voor het hydrologisch systeemherstel via diverse waterprojecten rond de Kleine Nete en zijwaterlopen in de omgeving van de Zeggepolder – Mosselgoren en Olens Broek in het kader van PAS-herstel' werd gestart.

De Vlaamse regering keurde een strategisch plan voor de Dendervallei goed met een meerjarenuitvoeringsprogramma voor ingrepen die de waterveiligheid, in combinatie met natuurherstel, ten goede moeten komen.

De werken voor het **ecohydrologisch herstel in De Maatjes** zijn zo goed als afgerond. De mogelijkheden voor bijkomend hydrologisch systeemherstel in de grensoverschrijdende Maatjes/Matjes worden onderzocht.

De aanleg van een tweede **fosfaatfilter in de Kalmthoutse Heide** werd aanbesteed, ten voordele van het Nederlands ven Groote Meer, met Nederlandse subsidie. Tegelijk met de aanleg van de fosfaatfilter wordt het historische Evertandven in de Steertse heide hersteld.

In kader van **Rivierherstel Leie** werden de inrichtingsplannen eerste fase afgewerkt evenals de nodige aankopen.

OD 5. We versterken het natuurlijke karakter van de kust

In het kader van LIFE DUNIAS werd het natuurlijke karakter van tientallen hectaren aan Vlaamse kustduinen aan de Oostkust hersteld door het **verwijderen van invasieve exoten** zoals rimpelroos en mahonie.

In het kader van het ontwerp van Strategisch Beleidsplan '**Kustvisie**' dat door de Vlaamse regering voorlopig werd goedgekeurd, wordt gestreefd naar maximale integratie van kustverdediging en natuurontwikkeling. Om natuurontwikkelingsvisie te concretiseren werd het onderzoeksproject 'Natuurontwikkelingsvisie voor het Kustbeschermingslint s.l.' opgestart. Het eindrapport van deze studie wordt verwacht medio 2026.

Het AGNAS-GRUP "**Strand- en duingebieden Westhoek en Zeepark te De Panne**" werd opgestart, dat de vrijwaring en het herstel moet mogelijk maken van de ruimtelijke en ecologische connectiviteit tussen de strandzones en de duinen van het Westhoekreservaat en van het Zeepark-Houtsaegerduinen-gebied. Het AGNAS RUP is gelinkt aan het Strategisch Beleidsplan Kustvisie.

OD 6. Specifieke aandacht voor groen in de Vlaamse rand

In 2024 werd opnieuw, in samenwerking met de minister bevoegd voor de Brusselse Rand, de gezamenlijke oproep **Projectsubsidies Groene Rand** gelanceerd. Hiermee worden projecten ondersteund die bijdragen aan bijkomend toegankelijk groen in de Vlaamse Rand en de leefbaarheid versterken. Er werden 6 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1,2 miljoen euro. Hiermee werd 1,9 ha bosuitbreiding gerealiseerd, 2834 nieuwe bomen geplant, 12,32 ha nieuwe natuur en 11,55 ha natte natuur aangelegd.

In maart 2024 werd het **Nationaal Park Brabantse Wouden** boven de doopvont gehouden. Een erkenning als nationaal park zorgt ervoor dat de natuur in dit bijzondere gebied in de Vlaamse Rand beter beschermd en versterkt kan worden.

In de Vlaamse Rand is er extra aandacht voor nieuwe bomen. In 2024 werd het GRUP defensie in Zaventem officieel vastgesteld waarbij er 33 ha zal worden ingericht als hoofdzakelijk bosgebied. De vastlegging van deze toekomstige ontwikkeling zal samen met het nieuwe 14 ha parkgebied op Brussels grondgebied zorgen voor een 47 ha groot intergewestelijk groengebied in de Vlaams-Brusselse periferie.

SD 2. DOELTREFFEND SOORTENBELEID EN -BEHEER

Het **wolvenplan** werd verder uitgevoerd, in nauw overleg met het Vlaams wolvenplatform en de lokale overheden. Hierbij werd sterk ingezet op communicatie en overleg. Door een betere preventie en minder aanwezige wolven daalde het aantal schadegevallen op vee. Er was geen voortplanting van de wolf in 2024.

In 2024 werd 22.530 euro aan vergoedingen voor wolvenschade uitbetaald.

De samenwerking met Wolf Fencing Team Belgium werd verdergezet, voor advies en ondersteuning van veehouders met betrekking tot wolfwerende omheiningen. De risicozones in Antwerpen en Limburg bleven ongewijzigd en schutkringen werden verlengd tot en met 28/02/2025. Een bedrag van 427.248 euro subsidies voor preventie werd uitbetaald.

In 2024 werd **soortenbeschermingsprogramma** (SBP) **2** bever goedgekeurd. Er werd sterk ingezet op informatiedeling en advisering van terreinbeheerders, waterloopbeheerders, lokale besturen en particulieren.

Ook SBP2 knoflookpad werd goedgekeurd. In dit kader loopt er ook een kweekprogramma en gebeuren er uitzettingen.

De beheerregeling grote meeuwen werd afgewerkt.

Daarnaast liepen er 21 soortenbeschermingsprogramma's. Via de natuurbeheerplannen en inrichting in de Vlaamse domeinen en inzet van ondersteunende instrumenten zoals de PSN en PSS en nestbescherming, werd er uitvoering gegeven aan deze SBP. De

voorbereidingen werden getroffen voor een algemene evaluatie van het SBP en omvorming naar een programma op basis van een leefgebiedbenadering. Beschermingsmaatregelen voor soorten van gelijkaardige habitats en ecosystemen zullen hierbij worden gebundeld en koppelkansen op die manier maximaal benut.

In 2024 werd verder ingezet op het verbeteren van de kwaliteit en de beschikbaarheid van cijfermateriaal via faunabeheer.inbo.be. De cijfers over afschot en schade door grofwildsoorten werden éénmaal per kwartaal geactualiseerd en beschikbaar gemaakt voor beleidsmakers en het brede publiek. Er werd ook een eerste ontwerp gemaakt voor een nieuwe versie van deze website waarbij in de toekomst ook gegevens over schade door beschermde soorten consulteerbaar wordt.

In de pilootgebieden waar aan **adaptief grofwildbeheer** wordt gewerkt, namelijk Meerdaalwoud, Drongengoed en Ravels en Arendonk, werden data verzameld rond beheerinspanningen (jachtdagboekjes), afschot (meldingsformulieren), impact op de populatie (cameravallen en tellingen) en vraatschademetingen.

Het **everzwijnenplan** werd verder uitgerold. Limburg en het Dijleland zijn de hotspots van overlast. Door het actief opvolgen en snel inspelen op meldingen en de inzet van gemachtigd faunabeheerders wordt er kort op de bal gespeeld, tot tevredenheid van de gemeenten en de inwoners.

In 2024 verbeterden we onze kennis over het **populatiebeheer van everzwijn**. Via populatiemodellen bekeken we wat het effect was van het schieten van bepaalde dieren (leeftijd en geslacht) op een bepaald moment van het jaar. Hieruit bleek dat het schieten van voldoende jonge dieren in het voorjaar het grootste effect heeft op de aangroei van de populatie everzwijnen. We maakten werk van het verbeteren van de kennis over het inzetten van cameravallen om de impact van jacht en recreatie op het ruimtelijk en temporeel gedrag van everzwijn te meten.

De coördinatie van het **exotenbeheer** werd verdergezet, waarbij een EWRR-aanpak toelaat om snel te ageren wanneer weinig verspreide of nieuwe exoten opgemerkt worden. Er doken nieuwe exoten op in Vlaanderen, zoals de Zwarte Amerikaanse Dwergmeerval, de Grijs Amerikaanse Eekhoorn, en de Geknobbelde Amerikaanse Rivierkreeft.

Een **beheerregeling Aziatische Hoornaar** werd opgesteld. In 2024 werden 7655 nesten gemeld via Vespa Watch. De dienstencentrale voor Aziatische Hoornaar werd verdergezet. Een alomvattende analyse werd opgeleverd omtrent de noden voor het toekomstige exotenbeheer en werd vertaald in een draaiboek dat zal fungeren als basis van de aanpak voor de komende legislatuur. De bestrijding van de **tijgermug** in woonkernen en op risico importplaatsen werd verdergezet. In totaal werden er op 18 verschillende locaties bestrijdingsopdrachten uitgevoerd tussen juni en november 2024.

De monitoring van **ziekten bij wilde fauna** werd verdergezet. Voor de wildopvangcentra werd een professionaliseringstraject uitgewerkt vanuit het oogpunt bioveiligheid. Het actieplan Afrikaanse varkenspest werd afgewerkt en geoperationaliseerd. Er gebeurde ook monitoring en crisisbeheer in het kader van de **vogelgriep-uitbraak**. Eind 2024 namen we het voorzitterschap van de nationale Bsal-werkgroep op.

Meer dan 59.000 visverloven werden uitgereikt in 2024, of een stijging met meer dan 5%. Een **nieuw e-loket visverlof.be** werd gelanceerd. 54 % van de visverloven werden langs deze weg afgeleverd. Aan zes zeesluizen gebeurde een **aangepast spuibeheer** om de intrek van glasaal vanuit de zee naar de binnenwateren te bevorderen. Een nieuwe paaiplaats werd aangelegd op het Schelde-Rijnkanaal, in samenwerking met de Antwerpse Haven. In 2024 waren 24 stewardwerkingen actief in alle Vlaamse provincies.

SD 3. WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING

Via het innovatietraject **Stedelijke natuur en natuurweefselplanning** wordt ingezet op een participatieve manier om ontwikkeling, beheer en borging van stedelijke natuur te doen, op maat en wens van een buurt. Zes proeftuinen werden geselecteerd uit de call Natuurweefselplanning. De ervaringen opgedaan in deze cases zullen toelaten om de natuurweefselplanning tot een matuur instrument en ruim toepasbare werkmethode te laten uitgroeien.

Natuuroplossingen maakten we zichtbaar met de '**referentiebeelden**': voorbeeldfiches van terreinrealisaties zoals een speelbos, natuurbegraafplek, etc. die een voldoende hoge biodiversiteitswaarde verzekeren. Deze werden als inspiratiebron verspreid naar belanghebbenden zoals lokale besturen, regionale landschappen, LOGO's.

De '**groennormen**' – te beschouwen als een houvast voor planners met het oog op een leefomgeving met een goede levenskwaliteit – werden geactualiseerd naar de 3+30+300-regel en kregen ruime media-aandacht.

Samen met Sport Vlaanderen werd een E-tool voor organisatie van mountainbiketochten ontwikkeld. Zo konden er in 2024 214.492 mountainbikers tijdens 495 tochten genieten van onze natuurgebieden.

SD 4. WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

OD 1. Natuur en biodiversiteit als onderdeel van klimaatadaptatie- en mitigatiebeleid

Om na te gaan wat de **effecten** zijn van de **klimaatverandering op onze bossen**, volgen we via een meetnet de gezondheidstoestand van de Vlaamse bossen in relatie tot luchtverontreiniging en andere stressfactoren. We verwerkten de resultaten van de bosvitaliteitsinventaris van 2023. Hierbij onderzochten we 1473 bomen in 78 proefvlakken verspreid over Vlaanderen. Hieruit bleek dat 22,6% van de bomen beschadigd was. Weerextremen spelen een grote rol in de gezondheid van bomen, maar 2023 was een jaar zonder langdurige droogte, wat de bosgezondheid ten goede kwam.

In 2024 werden de locaties van het **bodemkoolstofmonitoringsnetwerk** verder bemonsterd in heel Vlaanderen. Zo krijgen we een steeds beter beeld van de aanwezige koolstofvoorraden voor alle types landgebruik. De eerste schattingen van de koolstofvoorraad onder ruimtebeslag blijken hoger te zijn dan de cijfers die tot nu toe gerapporteerd werden. In het Horizon-project Alfawetlands werden broeikasgasemissies gemeten in verschillende types van valleigebieden en in het Belspo-project 'Recarbon' namen we bodemstaalnames in valleigebieden, zodat we het effect van herstelmaatregelen en beheeringrepen op de koolstofvoorraden en de broeikasgasemissies kunnen evalueren. We bemonsterden jonge bebossingen op voormalige landbouwgrond om 1) de bovengrondse koolstofopbouw te vergelijken tussen een snelgroeiende boomsoort (populier) en een traaggroeiende boomsoort (zomer- of wintereik) en 2) de ondergrondse koolstofvoorraden te vergelijken tussen jonge bebossingen, landbouwgronden en oud bos.

We hebben in 140 meetlocaties in **veengebieden** in Vlaanderen monsters genomen om de veenkwaliteit te bepalen en de potenties tot herstel in te schatten. De veenstalen worden geanalyseerd in het labo en verwerkt in een rapportage die in 2025 klaar is.

Voor alle 11 terrestrische **ecosysteem-onderzoekssites** in Vlaanderen (KLIVEG en ICP-Forestsites) werd verder gebouwd aan het langetermijnonderzoek met externe partners. Per gebied hebben we met de gebiedsverantwoordelijken het databeheer, de onderzoeksmogelijkheden en de communicatiestrategieën besproken. En we onderzochten hoe gericht natuurbeheer gebieden kan helpen aanpassen aan de klimaatverandering.

OD 2. Versterken van de kennis voor een doeltreffend beheer van invasieve uitheemse soorten

Om de **praktijkgemeenschap** rond exotenbeheer te ondersteunen organiseerden we de gewestelijke werkgroep invasieve uitheemse soorten, en verspreidden nieuwsbrieven om beheerders van actuele informatie te voorzien. We zorgden ook voor een vlotte **communicatie naar het brede publiek** toe, en werkten onder andere aan een reeks podcasts over het beheer van invasieve exoten in Vlaanderen.

Het voorbije jaar hebben we sterk ingezet op moderne informatiesystemen en op het ontsluiten van data van professionals en vrijwilligers. Zo startten we [Craywatch](#) om de opmars van **invasieve rivierkreeften** te monitoren: ruim 400 burgers plaatsten samen meer dan 1200 vallen op 450 locaties, goed voor 1500 vangsten. Die brede betrokkenheid leverde niet alleen betrouwbare gegevens op, maar ook een sterker bewustzijn rond de aanwezigheid en impact van exoten.

Daarnaast hebben we aanpassingen laten doorvoeren aan waarnemingen.be om observaties van de **Aziatische hoornaar** eenvoudiger te kunnen invoeren. Via 'mijn tuinlab' ontwikkelden we een burgerwetenschapsinitiatief voor het gebruik van voorjaarsvallen om koninginnen te vangen en zo professionals als vrijwilligers aan te moedigen hun vangsten te registreren en delen.

In het Flatwormwatch-project brengen burgers samen met wetenschappers in kaart welke **uitheemse landplatwormen** zich al in Vlaanderen hebben gevestigd.

Niet elke invasieve soort is even schadelijk, dus werken we met internationale **risicobeeoordelingsprotocollen** om prioriteiten te stellen. Zo onderzochten we voor zo'n 3.000 uitheemse plantensoorten langs bevaarbare waterlopen in Vlaanderen het toekomstperspectief. Dat leidde tot een lijst van ongeveer 60 invasieve oever- en waterplanten waarvoor we in een [rapport](#) gerichte beheermaatregelen aanreiken.

Ook voor sierplanten voerden we een risicoscreening uit, waarmee we anticiperen op toekomstige bedreigingen.

We nemen actief deel aan **Europese 'horizon scans'**, werkgroepen en workshops, zodat we mogelijke invasieve soorten vroeg kunnen identificeren en onze expertise delen in internationale kennisnetwerken.

Om invasieve soorten doeltreffend te bestrijden is een nauwkeurig inzicht in hun verspreiding onmisbaar. Daarom werd in het LIFE RIPARIAS-project een **early-warningtool** ontwikkeld die automatisch meldingen stuurt naar sector- en districtverantwoordelijken zodra een problematische uitheemse soort wordt geregistreerd in hun beheergebied. In de toekomst kan het systeem nog krachtiger worden door geavanceerde monitoringmethoden. Zo is in een door Biodiversa+ gefinancierd pilootproject al getest hoe een cameramodule op een auto automatisch invasieve planten kan identificeren. In het RadiUS-project analyseerden we welke invasieve uitheemse soorten voorkomen in voor de natuursector relevante gebieden. Deze analyse biedt beheerders duidelijkheid over welke soorten de hoogste prioriteit verdienen. In het MICA-project werd een dashboard ontwikkeld dat alle waarnemingen en vangsten van muskus- en beverratten in Vlaanderen bundelt, zodat beheerders hun bestrijding gericht kunnen aanpakken.

OD 3. Kennis over de natuur in agro-ecosystemen verbreden om het beheer van de open ruimte te verbeteren

In 2023-2024 werd het **Meetnet Biodiversiteit in het Agrarisch Gebied (MBAG)** opgestart om inzicht te krijgen in de biodiversiteit van landbouwgebieden. Sinds 2024

omvat dit een gebiedsdekkend vogelmeetnet en een bestuiversmeetnet in de Zandstreek. Ook werd de Biologische Waarderingskaart bijgewerkt in prioritaire landbouwgebieden, en is er een rapport over akkerflora in voorbereiding. Om indicatoren voor bodembiodiversiteit te ontwikkelen, loopt momenteel een toestandsmonitoring op Vlaams niveau (gekoppeld aan het Cmon-bodemkoolstofmeetnet) en wordt procesmonitoring voorbereid op geselecteerde landbouwpercelen. Daarnaast zijn de Meetnetten Natuurlijk Milieu verder uitgebouwd.

In het project '**Graanboeren met natuur**' onderzochten het INBO samen met het ILVO en landbouwers, molenaars en bakkers twee jaar lang de agro-ecologische teelt van bakgraan. In de agro-ecologische percelen stelden we meer biodiversiteit vast, maar op de gangbare percelen was de graanproductie hoger. Het uiteindelijke inkomen voor de landbouwer was gelijkwaardig. De geringere kosten en de betere prijs voor agro-ecologisch graan compenseerden de lagere productie.

Voortbouwend op de ervaringen met 'Graanboeren met natuur' startten we het project **Graanwaardig**, waar we samen met Flanders' Food en het ILVO de samenwerking in de agro-ecologische keten versterken, inclusief de aandacht voor de biodiversiteit. Ook startten we het project **Schapenbegrazing**. Tijdens de winter heeft schapenbegrazing op graan heel wat voordelen voor de graanteelt. Het kan een oplossing zijn voor schapen die tijdens de zomer in natuurgebieden grazen. Op die manier legt dit project een mooie brug tussen landbouw en natuur. Binnen het project '**B4B - Natuurinclusieve landbouw**' interviewden we landbouwers en andere betrokkenen over hun perspectief op natuurherstel in het landbouwgebied. Dit moet leiden tot adviezen over natuurinclusieve landbouw in een aantal pilootgebieden.

In 2024 werkten we het rapport over '[Kringlooplandbouw in de melkveehouderij](#)' af. Daarin tonen we aan hoe het sluiten van nutriëntenkringlopen op een melkveebedrijf tal van kansen biedt om de stikstofverliezen te verminderen. We startten ook twee nieuwe studies die onderzoeken op welke manier we (vrijwillige) inspanningen en maatregelen op het terrein maximaliseren zoals: (1) evaluatie van de norm van twee grootvee-eenheden per hectare en (2) verkenning van kansen voor natuurherstel op bufferstroken, bovenop hun bufferfunctie. Beide rapporten verschijnen begin 2025.

We steunen op wetenschappelijke inzichten om beslissingen en maatregelen binnen het stikstofbeleid te onderbouwen. De focus ligt op onderzoek naar de **ecologische impact van stikstof op Europees beschermde natuur**, de doeltreffendheid van het stikstofbeleid en de effectiviteit van de herstelmaatregelen. Via de ontsluiting van wetenschappelijke data op toegankelijke webportalen zorgen we ervoor dat Vlaanderen vergunningen correct kan verlenen en de juiste herstelmaatregelen kan treffen.

Er werd met het oog op de PAS onder andere gewerkt aan wetenschappelijk onderbouwde adviezen en aan ecohydrologische studies. Ook werd een methodiek opgezet voor de intensieve begeleiding naar **stikstofarme teelten en teeltplannen binnen het maatwerkgebied Turnhouts Vennengebied**. Daarnaast werden doctoraten en onderzoeksprojecten ontwikkeld en opgestart die bijdragen aan kennisopbouw en innovatie binnen het stikstofbeleid.

OD 4. Onderzoeken van natuur in de stad om de leefbaarheid te vergroten

De **Atlas Groenblauwe Oplossingen** werd gelanceerd en biedt een overzicht van praktijken die bijdragen aan meer groen en een betere waterhuishouding. In de databank en op de website staan uiteenlopende projecten zoals onthardingsinitiatieven, groene verbindingen, waterbuffergebieden en stadsbossen. Met de Atlas zorgen we voor de bundeling en ontsluiting van versnipperde kennis. Door dezelfde terminologie en classificaties te hanteren, ontstaat er een helder overzicht van groenblauwe realisaties op het terrein in Vlaanderen. Deze aanpak bevordert de samenwerking tussen uitvoerders,

beleidsmakers en onderzoekers en laat toe om degelijk onderzoek op te zetten rond de effectiviteit van natuurgebaseerde oplossingen.

We verkenden de artikels, definities en ruimtelijke afbakeningen uit de natuurherstelverordening, en hun beleidsmatige impact. Met een technische werkgroep richten we ons op de ruimtelijke aspecten, hun gevolgen en de opportuniteiten voor **natuurgebaseerde oplossingen**. De inzichten van deze werkgroep worden opgenomen in het **Natuurherstelplan** dat in opmaak is.

We zijn gestart met de beleidsverkenning '**Natuurherstel binnen bebouwing**'. De **Europese Natuurherstelverordening** verplicht Vlaanderen om de stedelijke ecosystemen te herstellen. Deze kwantitatieve EU-doelen vormen een grote ruimtelijke uitdaging, en daarom willen we die taak ook op een kwaliteitsvolle manier aanpakken. Het omgevingsbeleid wil daarom een duidelijke invulling geven aan het begrip 'natuurkwaliteit binnen bebouwing' van Vlaanderen. Op ontwerpende wijze gaat deze verkenning op zoek naar een beoogde natuurkwaliteit binnen verschillende types bebouwing. Dat leidt vervolgens naar een aanpak waarmee men op het stedelijke terrein aan de slag kan en een maatregelenpakket dat binnen het nationaal natuurherstelplan plaats krijgt.

OD 6. Kennis om het biodiversiteitsbeleid en -beheer te optimaliseren

Voor de wetenschappelijke onderbouwing van het beleid, is het belangrijk sterk in te zetten op open, reproduceerbaar en onafhankelijk onderzoek (**Open Science**). Ook in 2024 werden de onderzoekers van de Vlaamse overheid gestimuleerd om hun data, methoden en resultaten zo veel mogelijk open en reproduceerbaar te maken. Het LIFE MICA-project is een mooi voorbeeld van hoe open data in de strijd tegen muskus- en beverrat ingezet kunnen worden. Via dit project werden bijna een miljoen nieuwe waarnemingen uit de periode 1987 tot 2023 op de Global Biodiversity Information Facility (GBIF) gepubliceerd. Voorheen zaten gegevens over deze dieren en hun beheer in geïsoleerde databanken. Door de geautomatiseerde publicatie naar GBIF worden gegevens van beheerders nu gecentraliseerd voor een groot geografisch gebied in Noordwest-Europa en wordt de grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland, Duitsland (Nedersaksen) en België (Vlaanderen) versterkt. Een specifieke applicatie haalt deze gegevens van GBIF en visualiseert waarnemingen en vangsten van ratten.

In 2024 boekten we de eerste resultaten van de **herziening van de natuurindicatoren** waarmee na het Natuurrapport 2023 werd gestart. Het aantal thema's op de indicatorenwebsite groeide van 10 naar 15, het aantal indicatoren groeide van 41 naar 56. Hierbij bijvoorbeeld ook nieuwe indicatoren over de gevolgen van de klimaatverandering. We verhoogden het gebruiksgemak door de structuur van de indicatoren meer eenvormig te maken en het taalgebruik te verbeteren.

We blikten terug op 25 jaar natuurrapportering. Welke evoluties hebben de natuurrapporten gekend en wat is interessant om mee te nemen naar de toekomst? De bevindingen van deze terugblik werden op 22 oktober 2024 besproken tijdens een studiedag over de relatie tussen biodiversiteitsonderzoek, beleid en samenleving.

Naast de reeks nieuwe rapportageverplichtingen vanuit de Natuurherstelverordening, blijven de verplichtingen in het kader van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn bestaan. De nodige voorbereidingen werden genomen om in 2025 te kunnen **rapporteren over het Natura 2000-netwerk**.

De monitoringsmeetnetten van vegetaties en soorten werden draaiend gehouden. In 2024 werden de laatste tellingen op het terrein uitgevoerd voor de nieuwe vogelatlas. Ook werden de nodige voorbereidingen voor het meetnet natuurlijk milieu genomen om in 2025 van start te gaan met het meetnet grondwaterkwaliteit.

De **Biologische Waarderingskaart (BWK)** van de Natura 2000-gebieden werd verder geactualiseerd in de voorziene cyclus, waarbij in 2024 ruim 10.000 hectare op het terrein

bezoekt werd. Dankzij cofinanciering via Life B4B werd ook circa 5000 hectare geactualiseerd in hoofdzakelijk groene bestemmingen buiten het Natura 2000-netwerk. In het kader van het Meetnet Biodiversiteit Agrarisch Gebied (MBAG) werd bijkomend veldwerk verricht in agrarische gebieden, goed voor maar liefst 11.500 hectare gedetailleerde karteringen, naast de 14.000 hectare die op basis van de landbouwaangifte kon worden geactualiseerd. Via artificiële intelligentie werkten we aan de automatische detectie van hoogstamboomgaarden op luchtbeelden. Dit resulteerde in bijna 3.000 hoogstamboomgaarden die nog niet gekend waren in de BWK. We verkenden de mogelijkheden van de gedetailleerde groenkaart (in opmaak door Digitaal Vlaanderen) en schatten de meerwaarde van deze dataset bijzonder hoog in voor de actualisatie van de kleine landschapselementen op de BWK.

In 2024 is er aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de ontwikkeling van het **Vlaams Biodiversiteitsportaal**. Via de Global Biodiversity Information Facility (GBIF) werden ruim 30 miljoen biodiversiteitsrecords uit meer dan 100 Vlaamse datasets geïmporteerd. Deze data is nu herbruikbaar en toegankelijk via het portaal. Daarnaast zijn diverse vector- en rasterkaarten toegevoegd, waaronder de Biologische Waarderingskaart, Natura 2000-gebieden, agrarische gebieden, en hoogtemodellen. De achterliggende geoserver is klaar om op verzoek van gebruikers aanvullende kaartlagen toe te voegen.

Het portaal is vrijwel volledig (99%) vertaald naar het Nederlands en afgestemd op de Vlaamse context, wat het gebruiksvriendelijk maakt voor lokale stakeholders.

Op functioneel vlak zijn er nieuwe mogelijkheden ontwikkeld. Gebruikers kunnen bijvoorbeeld snel zoeken naar soorten uit specifieke richtlijnen (zoals de Vogelrichtlijn) binnen een bepaald gebied, zoals een gemeente of natuurgebied.

We betrekken de belanghebbenden bij de voortgang van dit project via introductiefilmpjes en een onepager, waarin de huidige stand van zaken wordt toegelicht. Het Biodiversiteitsportaal zit nu in een testfase, waarbij stakeholders het portaal actief gebruiken en feedback geven.

De ambitie is om na de testperiode een robuust portaal aan te bieden dat zowel wetenschappers, beleidsmakers als het brede publiek ondersteunt bij het verkennen en beschermen van de biodiversiteit in Vlaanderen.

7.2 BUDGETTAIR KADER

Onder dit ISE Natuur en Biodiversiteit vallen taken, doelstellingen en budgetten die alle verband houden met het beleidsveld 'Omgeving en natuur', en dan meer bepaald met het thema 'Natuur en biodiversiteit'. De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- het aankopen, inrichten en beheren van openbare bossen en natuurdomeinen;
- de werking van het Visserijfonds, het Fonds voor EU-financiering, het Boscompensatiefonds en het Jachtfonds;
- het ondersteunen van en samenwerken met partners met het oog op het behouden en versterken van biodiversiteit en ecosystemen;
- de beleidsondersteunende werking van ANB (entiteitscode QD0), INBO (entiteitscode QC0) en het EV INBO;
- de beleidsondersteunende werking van VLM (incl. lonen) inzake natuurinrichting, recht van voorkoop en de Grondenbanken gericht op natuur en biodiversiteit.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024.

NATUUR EN BIODIVERSITEIT, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2024			VEK 2024		
2024	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	19.188	22.110	18.604	19.825	35.825	18.408
Toe-lagen IS	3.603	10.875	10.875	3.603	10.041	9.941
Overige LE, PA, andere	500	500	500	500	500	500
Totaal	23.291	33.485	29.979	23.928	46.366	28.849

* *Opgelet: de kolom BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+6,5 miljoen euro) en VEK (+5 miljoen euro) op tussen BA2024 en de reële begrotingsuitvoering 2024. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VAK-budgetten aan de EV INBO-toelage op artikel QB0-1QCG2FR-IS vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG2OA-WT (+3,6 miljoen VAK en +2 miljoen VEK);
- er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1,1 miljoen euro VAK/VEK herverdeeld naar de EV INBO-toelage op artikel QB0-1QCG2FR-IS en 1,5 miljoen euro VAK/VEK in het kader van PAS. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voor uitgaven in het kader van de Programmatische Aanpas Stikstof (PAS).

7.2.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QC0-9QCGTFG-OW – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel van dit fonds kan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de kosten die het maakt voor de ondersteuning van het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek terugvorderen. Deze ontvangst is gekoppeld aan de uitgaven op artikel QC0-1QCG4FG-WT van hetzelfde fonds.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	25	0
BA-JR 2024	0	25	0
BU 2024	0	19	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 zijn de kosten die het INBO via dit artikel terugvordert van het EV INBO iets lager uitgevallen dan initieel geraamd.

QD0-9QCGAFA-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft enerzijds diverse ANB-ontvangsten, zoals terugbetalingen, schade voor ongevallen en advocaatkosten, die niet vooraf geprogrammeerd kunnen worden en waarvan derhalve vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Een ander deel van de ontvangsten komt voort uit de verkoop van investeringsgoederen, voornamelijk uit de verkoop van wagens die uit gebruik genomen worden. Anderzijds worden op dit begrotingsartikel ook de ESR-neutrale ontvangsten geboekt van de Europese projecten à rato van de uitgaven van deze Europese projecten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	1.111	0	0
BA-JR 2024	1.111	0	0
BU 2024	2.716	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering ligt aanzienlijk hoger dan begroot. Er werd 2.716k euro uitgevoerd t.o.v. 1.111k euro begroot. Dit is in hoofdzaak te wijten aan de geboekte EU cofinanciering (2.381k euro) door een versnelling in een aantal Europese projecten en door een aantal nieuwe Interreg-projecten, die van start zijn gegaan in 2024. De ontvangen Europese middelen worden initieel op een orderartikel aangerekend en worden in ontvangst genomen à rato van de gerealiseerde uitgaven. Met de deze versnelling werd geen rekening gehouden bij de opmaak van de begroting.

QD0-9QCGTFB-OW – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten van de verkoop van visverloven (ANB) zijn een uitvoering van artikel 9 van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij. Naast het gratis jeugdvisverlof zijn er twee soorten betalende visverloven, nl. een gewoon visverlof en een groot visverlof. De inkomsten van de visverloven komen integraal ten goede aan het Visserijfonds op uitgavenartikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	1.498	0
BA-JR 2024	0	1.498	0
BU 2024	0	1.645	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2024 meer visverloven aangevraagd dan initieel geraamd.

QD0-9QCGTFC-OW – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de inkomsten van EU cofinanciering uit LIFE- en andere EU-projecten bij ANB. Deze inkomsten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	200	0
BA-JR 2024	0	200	0
BU 2024	0	242	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden iets meer opbrengsten aangerekend dan intieel geraamd.

QD0-9QCGTFD-OI – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de ontvangsten van ANB uit bosbehoudbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	70	0
BA-JR 2024	0	70	0
BU 2024	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2024 geen bosbehoudsbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid ontvangen.

QD0-9QCGTFD-OP – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet bij BO 2020 naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Via dit begrotingsartikel verloopt de tegenboeking voor ANB bij de overdracht van gronden en doorrekening van kosten vanuit de grondenbank Vinderhoutse Bossen (initieel gefinancierd door het ANB).

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	346	0
BA-JR 2024	0	346	0
BU 2024	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er hebben in 2024 geen grondoverdrachten en doorrekening van kosten plaatsgevonden in de grondenbank Vinderhoutse Bossen.

QD0-9QCGTFD-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Art.90bis van het Bosdecreet van 13 juni 1990 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststellen van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing omvatten de regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing. De ontvangsten bij ANB binnen dit Bossencompensatiefonds zijn afhankelijk van het aantal afgeleverde omgevingsvergunningen tot ontbossing en de wijze waarop compensatie wordt gerealiseerd.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	6.787	0
BA-JR 2024	0	6.787	0
BU 2024	0	5.497	0

Inhoudelijke toelichting:

Op basis van de reëel verleende vergunningen werden vorderingen ten belope van 5.497 keuro geboekt.

QD0-9QCGTFE-OW – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten op het Jachtfonds (ANB) zijn afkomstig uit de aankopen van jachtverloven, jachtvergunningen en deelnames aan het jachtexamen. Via het Jachtfonds is het de bedoeling om deze middelen terug aan te wenden ten bate van het beleid inzake jacht in ruime zin. De reglementaire basis voor deze ontvangsten zijn artikel 17 van het Jachtdecreet en artikel 50 van het Jachtadministratiebesluit van 25 april 2014. De ontvangsten van dit artikel zijn binnen het Jachtfonds gekoppeld aan de uitgaven op artikels QD0-1QCG4FE-WT en QD0-1QCG4FE-LO.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	2.377	0
BA-JR 2024	0	2.377	0
BU 2024	0	2.496	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering ligt iets hoger dan de raming bij BO 2024.

Uitgaven

QB0-1QCG2FR-IS – EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK (EV INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel kunnen (voornamelijk via provisieverdelingen) bijkomende budgetten toegekend worden aan het Eigen Vermogen INBO.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	0	5.037	5.037	0	4.203	4.103

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werden via herverdeling extra middelen aan het EV INBO toegekend, welke quasi optimaal benut werden.

Concreet gaat het om 1.600 keuro aan uitgaven voor het Meetnet Biodiversiteit Agrarisch Gebied, 2.000 keuro voor bijkomende initiatieven rond opvolging en bestrijding van Invasieve Uitheemse Soorten, 152 keuro voor de Monitoring van polluenten in zoetwatervissen, 430 keuro voor de Ecohydrologische Studie van het Maatwerkgebied Turnhouts Vennengebied, 485 keuro voor bijkomende ecohydrologische studies in PAS-maatwerkgebieden, 240 keuro voor de opstart van de Meetnetten Natuurlijk Milieu en 130 keuro voor het Vlaams Biodiversiteitsportaal.

De vereffeningen op dit artikel zijn licht lager uitgevallen dan voorzien ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender. Ten gevolge van deze onderbenutting werd er 390 keuro VEK herverdeeld naar QC0-1QCG2FF-WT en 200 keuro VEK naar QD0-1QCG2FA-WT.

QC0-1QCG2FF-WT – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert INBO diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.384	2.771	2.771	2.284	3.061	2.958

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel zijn na herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in 2024 via MB een budget van 345 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de opstart van een Vlaams Biodiversiteitsportaal en voor bijdragen aan de Vogelatlas en MEMO+. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2OC-WT.

Er werd in 2024 via MB een budget van 16 en 26 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de bijdragen van respectievelijk VLM en ANB inzake de financiering van de toegang tot en de ontsluiting van biodiversiteitsdata. De 16 keuro werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2NY-IS en de 26 keuro op artikel QDX-3QCG2FA-WT.

Er werd in 2024 via MB een budget van 390 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het opvangen van reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningskalender. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCG2FR-IS.

QC0-1QCG4FG-WT – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit INBO Fonds worden de vaste werkingskosten die het INBO maakt voor het Eigen Vermogen INBO doorgerekend (o.a. energiekosten, kosten aan gebouwen en terreinen, ...). Deze uitgave is gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QC0-9QCGTFG-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	25	162	0	25	162	0

Inhoudelijke toelichting:

De vaste werkingskosten die het INBO in 2024 gemaakt heeft voor het EV INBO werden in 2024 via onderlinge facturatie gecompenseerd, in plaats van via dit begrotingsfonds.

QD0-1QCG2FA-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit begrotingsartikel ressorteren specifieke werkingskosten van ANB, een aantal subsidies ter ondersteuning van de burger en verenigingen en de uitgaven die gefinancierd worden door Europa en Interreg.

Deze middelen worden ingezet onder de grote noemer van biodiversiteitsbeleid. De focus van inzet van de middelen wordt gelegd bij de implementatie van de Europese natuurdoelen op eigen terreinen en in samenwerking met de partners. Daarnaast wordt ingezet op de verdere uitbouw van groenblauwe netwerken, van stadsrandbossen en van toegankelijk (rand)stedelijk groen, onder meer in de Vlaamse Rand. De grote pijlers waarvoor deze middelen ingezet worden zijn de volgende:

- Toekenning van subsidies aan verenigingen die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en bosbouw en die met hun werking een wezenlijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit.
- Het bevorderen van de toestand van kritische soorten en soortengroepen door via een bepaalde ondersteuning partners zoals de Vlaamse Vogelopvangcentra te faciliteren een bijdrage te leveren aan het soortenbeleid.
- De ondersteuning van de talrijke initiatieven van privé-eigenaars en openbare besturen gericht op het verhogen van de biodiversiteit, de realisatie van de natuurdoelen en de toegankelijkheid van natuur-, bosen groengebieden.
- Ondersteuning van innoverende, voorbeeldstellende projecten van openbare besturen inzake de uitbouw van (rand)stedelijk groen. Een deel van de middelen wordt gereserveerd voor de flankerende maatregelen voor het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel.
- Een waaier aan specifieke werkingskosten van het Agentschap voor Natuur en Bos, waaronder communicatie, beheer van het wagenpark en ICT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	4.801	5.047	7.051	5.688	6.334	6.755

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. De zichtbare afwijking heeft betrekking op de technische verwerking van de EU- en Interreg-projecten met co-financiering. Er werd een anomalie opgeladen om de technische verwerking te kunnen uitvoeren.

QD0-1QCG4FB-LO – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat lonen en vergoedingen in het kader van het visserijfonds. Hierop kunnen onder meer lonen en vergoedingen in het kader van de provinciale visserijcommissies voorzien worden.

Voor het Visserijfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCGTFB-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	25	35	35	25	35	35

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK is 10k euro hoger t.o.v. de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. Begin 2024 werd beslist dat de secretaris van de provinciale visserijcommissie van Vlaams-Brabant voortaan ook een secretarisvergoeding zou krijgen (de uitbetaling van de vergoedingen voor secretarissen vanuit het Visserijfonds is voorzien in de riviervisserijwetgeving).

QD0-1QCG4FB-WT – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Visserijfonds is bij wet ingesteld om de riviervisserij te verbeteren, de verontreiniging te bestrijden, het toezicht te verscherpen en het beleid inzake de riviervisserij te ondersteunen. Met de middelen van het Visserijfonds worden verdere initiatieven genomen om, rekening houdend met de ecologische draagkracht, de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden verder te verbeteren. De responsabilisering van de riviervisserij draagt ertoe bij dat de toestand van kritische soorten en soortengroepen en de biodiversiteit in Vlaanderen algemeen sterk verbeterd.

Voor het Visserijfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCGTFC-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.573	1.800	1.591	1.573	1.616	1.815

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

QD0-1QCG4FC-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

De inkomsten uit EU-gecofinancierde projecten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. Deze projecten worden onder andere ingezet voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, door de uitbreiding van gebieden onder effectief natuurbeheer.

Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor de nieuwe projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de uitgaven in het kader van EU-cofinanciering van nieuwe EU-projecten dan ook via het algemene uitgavenartikel QD0-1QCG2FA-WT ingeschreven.

Voor het Fonds EU Cofinanciering zijn de geraamde uitgaven (artikel QD0- 1QCG4FC-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0- 9QCGTFC-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	400	2.078	484	400	2.943	320

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is iets hoger uitgevallen dan initieel geraamd.

QD0-1QCG4FD-PA – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor de grondenbank die gefinancierd worden via het Bossencompensatiefonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel. Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0- 1QCG4FD-WT en QD0-1QCG4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCGTFD-OW, QD0-9QCGTFD-OP en QD0- 9QCGTFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	500	500	500	500	500	500

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering is conform de raming en de toegewezen ontvangsten 2024.

QD0-1QCG4FD-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Art.90bis van het Bosdecreet van 13 juni 1990 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststellen van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing omvatten de regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing. De ontvangsten bij ANB binnen dit Bossencompensatiefonds zijn afhankelijk van het aantal afgeleverde omgevingsvergunningen tot ontbossing en de wijze waarop compensatie wordt gerealiseerd.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	6.703	6.160	3.496	6.703	13.218	3.617

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is een stuk lager dan de raming en toegewezen ontvangsten op dit begrotingsartikel. Dit wordt gedeeltelijk veroorzaakt doordat er geen grondoverdrachten en kosten werden doorgerekend vanuit de grondenbank Vinderhoutse Bossen.

QD0-1QCG4FE-LO – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel werden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die worden gefinancierd via het Jachtfonds.

Voor het Jachtfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FE-WT en QD0-1QCG4FE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCGTFE-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	733	1043	604	733	733	604

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK is 129 keuro lager dan het toegewezen gedeelte van de ontvangsten op ontvangstenartikel QD0-9QCGTFE-OW.

QD0-1QCG4FE-WT – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;

- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
 - o de organisatie van jachtexamens;
 - o het uitreiken van een jachtverlof;
 - o het uitreiken van een jachtvergunning;
 - o de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
 - o het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.544	3.014	2.572	2.394	4.638	2.304

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering VAK op dit artikel is conform de raming in de BBT BO2024 en conform het toegewezen gedeelte van de ontvangsten van het ontvangstenartikel QD0-9QCGTFE-OW.

QD0-1QCG5FY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden vanuit ANB budgetten toegekend aan VLM ten behoeve van uitgaven voor natuurinrichting.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	3.603	5.838	5.838	3.603	5.838	5.838

Inhoudelijke toelichting:

De vastleggingsmachtiging werd in 2024 verhoogd met een bedrag van 2.235k via een herverdeling vanuit de PAS-provisie. Het voorziene bedrag van 5.838k euro werd volledig benut door het toekennen van een toelage aan de Vlaamse Landmaatschappij.

7.2.2 DAB's

DAB MINAfonds

Ontvangsten

QDX-2QCGAFA-OP – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel werd gecreëerd om enerzijds kosten bij het beheer van gronden in rekening te brengen (bv. grondbelastingen) die de vordering van ANB op VLM verlaagt en anderzijds een ontvangst te kunnen boeken wanneer er door het ANB eerder gefinancierde gronden uit de grondenbank kosteloos worden overgedragen van VLM naar ANB.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	3.061	0	0
BA-JR 2024	3.061	0	0
BU 2024	13.755	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 was geraamd dat er 11.165k euro aan overdrachten van gronden en doorrekening van kosten zou plaatsvinden. Na technische analyse in samenspraak met dFB werd er beslist om geen grondoverdrachten en doorrekening van kosten te laten plaatsvinden in 2023. Deze grondoverdrachten hebben plaatsgevonden in 2024 vanuit de grondenbanken Rivierherstel Leie en Sigma en recht van voorkoop vandaar dat de ontvangsten 10.694k euro hoger zijn dan initieel geraamd.

QDX-2QCGAFA-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden diverse ontvangsten van ANB op het Minafonds geboekt. Het gaat hierbij voornamelijk over de ontvangsten uit de vervreemding van onroerende goederen, de verkoop van investeringsgoederen en allerlei diverse ontvangsten, die niet vooraf geprogrammeerd zijn en waarvan vooraf ook geen bedragen gekend zijn.

Daarnaast werd naar aanleiding van een opmerking van het Rekenhof de aanrekeningswijze voor grondenbanken aangepast. Op dit artikel worden vanaf 2020 de opbrengsten uit het beheer van de gronden door VLM geboekt. Het gaat hierbij grotendeels om ontvangsten uit pacht.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	327	0	0
BA-JR 2024	327	0	0
BU 2024	558	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De hogere begrotingsuitvoering op dit artikel wordt in hoofdzaak verklaard door een aantal boetes opgelegd aan aannemers wegens het niet respecteren van de leveringstermijnen en het aantal subsidievoorschotten, die teruggevorderd werden omdat de gesubsidieerde projecten niet of niet volledig werden uitgevoerd.

Uitgaven

QDX-3QCG2FA-PA – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel van ANB wordt de (ESR-neutrale) betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor grondenbanken die gefinancierd worden via het Minafonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	4.000	8.536	8.536	4.000	8.536	8.536

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is hierbij na de herverdelingen optimaal verlopen.

Initieel werd een jaarlijkse bevoorschotting voorzien van de grondenbanken voor een totaal bedrag van 4.000k euro. Vanuit de VAP-provisie werd 4.536k euro extra voorzien om in te zetten in de grondenbank SIGMA en de grondenbank Rivierherstel Leie.

QDX-3QCG2FA-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de gebundelde middelen van ANB op het Minafonds. De middelen worden in hoofdzaak aangewend voor de uitgaven op het vlak van biodiversiteitsbeleid, voor beleidsvoorbereiding en voor de aankoop, inrichting en het beheer van het patrimonium van het ANB. Dit onder meer in functie van de realisatie van de Europese natuurdoelen die, in uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn, op 23 april 2014 door de Vlaamse Regering definitief zijn goedgekeurd.

De taakstelling van Europese natuurdoelen die aan het ANB toegemeten zijn, stelt het ANB voor een grote uitdaging. Voor de realisatie van de nodige maatregelen voor het behoud en de versterking van de Europese en Vlaams beschermde habitats en soorten is een behoorlijke financiële inspanning nodig. Een eerste stap naar de realisatie was het focussen van het beheer en de inrichting, waar mogelijk, op de implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Er werd over een tijdsspanne van 10 jaar een evolutie afgelegd van algemeen beheer en inrichting in functie van het verhogen van de biodiversiteit naar beheer en inrichting gericht op de realisatie van de Europese natuurdoelen en het behoud en de bescherming van regionaal belangrijke natuur, waaronder Vlaams prioritaire soorten. Concreet wordt voor de uitgaven op de betreffende begrotingsartikels het percentage van de werkings- en investeringskredieten van het ANB dat gaat naar werken in uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen systematisch opgetrokken. Eenzelfde heroriëntering van de bestaande kredieten, resulterend in een verhoging van de middelen die ingezet worden voor de concrete realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt ook van de partners gevraagd. Concreet worden zowel de kredieten voor aankoop, inrichting en beheer als de subsidies voor terreinbeherende verenigingen en andere initiatiefnemers waar mogelijk en nodig geheroriënteerd naar en gefocust op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast is er ook het geactualiseerde Sigma-plan, dat een onderdeel is van de Ontwikkelingsschets 2010 (langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium). Vanuit de vaststelling dat op de Zee- en Westerschelde inrichtingswerken met impact op Speciale Beschermingszones nodig zijn voor toegankelijkheid van de Antwerpse haven en veiligheid, is beslist op diverse niveaus dat ook een natuurpakket, net zoals mitigatie nodig was.

Daarnaast wordt er verder ingezet op een verbetering van de beleving en de toegankelijkheid van groene domeinen en de realisatie van multifunctionele stadsbossen. Deze taak wordt zowel opgenomen door het Agentschap voor Natuur en Bos zelf als door de subsidies die worden toegekend vanuit dit begrotingsartikel. De uitbreiding van de te beheren oppervlakte en ook de taakstelling inzake realisatie van een duurzame instandhouding leggen extra druk op de budgetten voor het uitvoeren van werken, waardoor derhalve door het ANB continu ingezet wordt op efficiëntiewinsten.

Naast de bestedingen vernoemd in bovenstaande tekst, wordt het budget binnen dit begrotingsartikel onder andere besteed aan de volgende doelstellingen:

- Het beleid inzake groenjobs is decretaal en bij Besluit van de Vlaamse Regering en Ministerieel Besluit geregeld. Vanuit de natuursector (natuurverenigingen, terreinbeherende verenigingen, bosgroepen, regionale landschappen, maar ook lokale besturen die natuurgebied bezitten) bestaat een belangrijke behoefte aan kwaliteitsvol natuur- en bosbeheer.
- het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2014 tot regeling van het Vlaams Natura 2000-programma, de managementplannen Natura 2000, de zoekzones en de actiegebieden voor de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor Europees te beschermen soorten en habitats
- De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen veronderstelt een investering in inrichtingswerken: afgraven, ontbossen, bosvorming, hermeanderen, baggeren, exoten bestrijden, ... Een aantal van deze werken zal via grootschalige natuurinrichtingsprojecten moeten verlopen. Maar er zijn ook tal van kleine inrichtingen noodzakelijk die snel en op maat afgesproken kunnen worden. Er wordt hiervoor door het ANB maximaal ingezet op samenwerking met partners. Naast de interne integratie in het beleid van andere entiteiten, zijn deze

samenwerking en partnerschappen met lokale actoren essentieel om de planvorming op Vlaams niveau inzake instandhoudingsdoelstellingen en soortenbescherming te laten resulteren in effectieve realisaties op terrein. Er wordt hierbij sterk ingezet op de projectmatige ondersteuning van alle partners in het natuurbeleid, zoals vzw's, bosgroepen, regionale landschappen en private personen voor beheer- en inrichtingswerken met het oog op de realisatie van de IHD.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	113.022	195.005	207.865	124.099	190.161	192.933

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen vanuit de PAS- en VAP-provisie quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024. De overschrijding is volledig te wijten aan de technische boeking van de uitgestelde grondoverdrachten en doorrekening van kosten vanuit de grondenbanken Rivierherstel Leie, Sigma en Recht van voorkoop.

Vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCG20A-WT gebeurde er een herverdeling naar dit begrotingsartikel van 43.691 keuro. Deze middelen werden ingezet voor de aankopen en het inrichten van de gronden, de aankoopsubsidies en projectsubsidies natte natuur, de Sigmaprojecten, exotenbestrijding, projectfinanciering Regionale Landschappen en Bosgroepen, projecten groenblauwe dooradering en de SIGMA-projecten, T.OP Dender en antiverdrogingsmaatregelen.

Vanuit de PAS-provisie op artikel QBX-3QCG20A-WT gebeurde er eveneens een herverdeling naar dit begrotingsartikel 33.156 keuro naar dit begrotingartikel. Deze middelen werden ingezet voor aankopen, beheer en inrichting van de eigen terreinen, ecohydrologische studies en aankoopsubsidie en projectsubsidies.

De technische boekingen grondoverdrachten en doorrekening van kosten bedroegen 16,8 miljoen euro.

De reguliere middelen werden ingezet voor studies, onderzoek en IT-projecten (8,9 miljoen euro); beheer van eigen terreinen, inclusief exotenbestrijding en werkingsmiddelen i.f.v. het beheer (23,7 miljoen euro); subsidies groenjobs (1,3 miljoen euro); beheersubsidies inclusief subsidies onthaalpoorten en vogelopvangcentra (23,2 miljoen euro), aankopen ANB (10,1 miljoen euro), aankoopsubsidies partners (3,7 miljoen euro); subsidies opmaak beheerplannen, PSN, restfinanciering LIFE, wolfwerende maatregelen, openstelling, soorten en nestbescherming (5,4 miljoen euro); subsidies natuur in je buurt en Groene rand (2,2 miljoen euro) inrichting eigen terreinen (10 miljoen euro); investeringen in gebouwen in beheer van ANB (2,4 miljoen euro), uitgaven i.f.v. bosuitbreiding (19,1 miljoen euro); Nationale Parken (3 miljoen euro); het restbedrag van 1,2 miljoen euro werd ingezet voor een brede waaier aan kleinere uitgaven.

QBX-3QCG2FY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het flankerend beleid voor instandhoudingsdoelstellingen en een

toelage voor grondenbank bosuitbreiding. Tevens verloopt een toelage in het kader van relance budget 34 (vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen) via dit artikel.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	15.336	37.967	37.967	16.302	44.654	40.392

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na doorvoering van de herverdelingen optimaal verlopen.

In het regeerakkoord van de vorige legislatuur en de beleidsnota Omgeving was het project "Meer bos voor Vlaanderen" opgenomen. Met dit project werd de realisatie van 4.000 ha extra bos tegen 2024 en 10.000 ha extra bos tegen 2030 beoogd. Ten behoeve hiervan is in 2020 binnen de VLM de grondenbank 'Bebossing' opgericht. Doel van deze grondenbank is de verwerving van bebosbare gronden (te versnellen) en dit zowel via rechtstreekse aankoop als via ruil. Via een kapitaalstoelage aan de VLM voor het uitvoeren van de grondenbank 'Bebossing' werd er in 2024 een vastlegging van 2.840 keuro gerealiseerd en 2.648 keuro vereffend. De vereffening gebeurde a rato van de netto-uitgaven die in 2024 werden gerealiseerd in het kader van de grondenbank Bebossing: uitgaven voor grondverwerving, uitgaven beheer van onroerende goederen, uitgaven voor personeel en communicatie, gecorrigeerd met ontvangsten uit vervreemding van onroerende goederen en ontvangsten uit beheer van onroerende goederen.

Verder is er onder dit begrotingsartikel een basisallocatie die een inkomenstoelage betreft aan de VLM voor studies in het kader van het flankerend beleid ten behoeve van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD), voor vergoedingen bedrijfsbegeleiding in het kader van het herstructureringsprogramma Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) voor rode en voor oranje bedrijven, en voor flankerende vergoedingen bij dossiers bedrijfsverplaatsing/- reconversie/-beëindiging in het kader van het herstructureringsprogramma PAS voor rode en voor oranje bedrijven.

Er werd een vastlegging gerealiseerd van 9.420 keuro en een vereffeningsbudget opgevraagd van 4.252 euro gebaseerd op de in 2024 gerealiseerde uitgaven voor bedrijfsbegeleiding en studies ikv IHD PAS, voor flankerende PAS-vergoedingen ikv herstructureringsprogramma PAS rood/oranje en voor uitbetaling dossiers NER.

Ook verloopt een basisallocatie die een kapitaalstoelage aan de VLM betreft voor het verwerven van onroerende goederen ihkv de uitvoering van de grondenbank 'IHD-flankerend beleid, de verwerving van onroerende goederen en het uitwinnen van het gebruik van onroerende goederen i.h.k.v. het herstructureringsprogramma PAS voor rode en oranje bedrijven, het verwerven van onroerende goederen i.h.k.v. de flankerende regeling voor landbouwers die nadeel ondervinden van de maatregelen voor natuurherstel in maatwerkgebieden en de gebieden uit het stikstofsaneringsplan, het uitbetalen van de stopzetting- en sloopvergoedingen i.h.k.v. de versnelde stopzettingsregeling varkenshouders conform het besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 2023 betreffende de vrijwillige stopzetting van varkensstallen via dit begrotingsartikel.

Er werd een budget van 25.707 keuro vastgelegd en een vereffeningsbudget opgevraagd van 33.216 keuro. De vereffening gebeurde a rato van de netto-uitgaven die in 2024 werden gerealiseerd. Hierbij werden volgende uitgaven en ontvangsten in rekening gebracht: uitgaven grondverwerving ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje, uitgaven vergoedingen stopzetting gebruik (zonder verwerving) ikv

herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje, uitgaven voor de werken ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje, uitgaven beheer ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje, ontvangsten beheer ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje, uitgaven grondverwerving ikv de grondenbank IHD-Flankerend Beleid, uitgaven beheer ikv de grondenbank IHD-Flankerend Beleid, ontvangsten uit vervreemding van onroerende goederen ikv de grondenbank IHD-Flankerend Beleid, ontvangsten beheer ikv de grondenbank IHD-Flankerend Beleid, uitgaven grondverwerving ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje - PAS-Provisie, uitgaven vergoedingen stopzetting gebruik (zonder verwerving) ikv herstructureringsprogramma PAS Rood/Oranje - PAS-Provisie, uitgaven grondverwerving ikv de grondenbank IHD-Flankerend Beleid - PAS-provisie, uitgaven ikv de Varkenscall - PAS-provisie.

Ook verloopt via dit artikel een basisallocatie die een kapitaalstoelage aan de VLM betreft om uitvoering te geven aan het Vlaamse Veerkracht project "Vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen", VV034. Er werd in 2024 geen vastlegging gerealiseerd. Er werd 276 keuro vereffend gebaseerd op uitgaven studies en werken.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1.480 keuro VAK en 11.480 VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven Varkenscall: vergoedingen eerste schijf dossiers. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 8.000 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven Varkenscall: vergoedingen eerste schijf dossiers. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel QE0-1QHB2IB-PR voorzien voor uitgaven ihkv de klimaatprovisie.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 5.350 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven Flankerend beleid NER - compensatievergoeding afroaming slapende NER. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 6.746 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven Stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 1.055 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven voor aankoop gronden. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCG2NR-IS.

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 3.500 keuro VEK herverdeeld van dit artikel naar begrotingsartikel QBX-3QCG2DY-IS, met het oog op uitgaven ihkv VAP budget 22: Grondenbank Blue Deal: voorkeurecht en aankoop in der minne (VLM).

Er werd in de loop van 2024 via MB een budget van 276 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op relance-budget 34: vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBD2AH-PR voorzien voor uitgaven in het kader van relance.

7.2.3 Overige entiteiten onder gezag

7.2.3.1 Eigen Vermogen Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (EV INBO)

Omschrijving

Het Eigen Vermogen van het INBO (EV INBO) is een aparte juridische entiteit (rechtspersoon) waarmee projecten worden uitgevoerd, die met externe middelen gefinancierd worden. Het voornaamste doel van het EV INBO is om het INBO-onderzoek aan te vullen voor zover rechtstreeks toegewezen publieke middelen niet volstaan voor een volwaardig en toekomstgericht onderzoek. Het biedt de mogelijkheid om in te gaan op nieuwe onderzoeksthema's die onmiddellijk of op (middel)lange termijn beleidsrelevant zijn, uiteraard met de belangrijke beperking dat er daarvoor ook externe financiering gevonden moet worden via onderzoeksopdrachten, internationale calls, doctoraatsonderzoek en dergelijke meer. Ook voor EV INBO, blijft de relevantie voor het biodiversiteitsbeleid een fundamentele voorwaarde voor het verrichten van onderzoek. Het EV INBO voert opdrachten uit voor een breed spectrum aan klanten, zoals Vlaamse en lokale overheden, de FOD Wetenschapsbeleid (Belspo), universiteiten, natuur- en bosorganisaties, landbouw, jacht, visserij. Ook Europa is één van de geregelde opdrachtgevers, met in het recente verleden onder meer Horizon2020-, Horizon-Europe, Interreg-, LIFE+-projecten. De via deze projecten opgebouwde internationale wetenschappelijke samenwerkingen versterken de impact en visibiliteit van het INBO en laten het toe zijn netwerk te onderhouden en uit te breiden. Ze creëren kansen voor innovatie, data-uitwisseling, het delen van capaciteit en kennis, en het harmoniseren van Europese monitoringfaciliteiten. Jonge wetenschappers doen vaak hun eerste ervaring op in een project van het Eigen Vermogen, waarna ze hun carrière verder ontwikkelen binnen het Instituut, bij andere agentschappen van de Vlaamse overheid of bij buitenlandse onderzoeksinstituten. Het EV INBO heeft, mits beschikbaarheid van langdurige (> 4 jaar) externe financiering ook de mogelijkheid om doctoraatsbursalen aan te trekken voor het uitvoeren van vernieuwend wetenschappelijk onderzoek gericht op beleidsimplementatie. In 2023 werd er een begrotingsartikel (QB0-1QCG2FR-IS, supra) opgericht bij het Departement Omgeving waar begrotingsmiddelen kunnen voorzien worden voor nieuwe en/of tijdelijke opdrachten voor het EV INBO vanwege de Vlaamse Regering. In 2024 werd dit artikel voornamelijk gefinancierd vanuit de PAS- en VAP-provisies. De via externe middelen gefinancierde EV INBO-medewerkers zijn volledig geïntegreerd in de ondersteunings- en onderzoeksteams van het INBO. Het EV INBO oefent haar activiteiten uit onder de ISE Natuur en biodiversiteit (QF). ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Ontvangsten

Het overgedragen ESR-resultaat van de vorige boekjaren bedraagt 2.736K euro. Het bedrag aan verkopen bedraagt 4.276 K euro. Dit is 702K euro meer dan oorspronkelijk begroot was. De reden hiervoor is dat er voorzichtig begroot werd en er in realiteit meer projecten binnengehaald en gestart zijn. Inkomsten ontvangen vanwege de Europese Unie bedragen 1.122K euro en zijn opgenomen onder ESR 39.10. Voor 2024 lag dit 27K euro boven het begrote bedrag van 1.095K euro. Vermits het EV INBO binnen de consolidatiekring valt, moeten interrelaties met anderen binnen deze institutionele groep vermeld worden. De inkomensoverdrachten die rechtstreeks naar het EV INBO-begrotingsartikel bij departement omgeving komen en via toelages aan EV INBO ter beschikking worden gesteld zijn opgenomen onder ESR-code 46.10. Voor 46.10 werd er 4.351K euro opgenomen tegenover de begrote 4.301K euro. Dit gaat in hoofdzaak om de toelagen uit PAS-middelen (Meetnet Natuurlijk Milieu en Ecohydrologische studies), VAP-middelen (Meetnet Biodiversiteit Agrarisch Gebied (MBAG) en Exotenonderzoek- en bestrijding), 3M-middelen (Meetnet schadelijke stoffen in zoetwatervissen). De inkomensoverdrachten van andere eenheden van de overheid worden opgenomen binnen code 46.70. Binnen deze code vallen "Future Floodplains", "Lifewatch", "Dissco", "geo4Gov" projecten. Voor deze 5 projecten werd 665K euro ontvangen. De inkomensoverdrachten of subsidies die het EV INBO ontving van de federale overheid dienen opgenomen te worden onder ESR-code 49.40 en 38.60. In totaal werd er in 2024 417K euro opgenomen op ESR 49.40, dit is 19K euro meer dan begroot en gaat om de middelen voor projecten gefinancierd door Belspo. Op ESR 38.60 werd er 981K euro opgenomen, dit is 381K euro meer dan begroot en gaat om middelen uit de niet-doorstorting bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers. Deze hogere ontvangst volgt uit de algemeen hoger dan initieel begrote ontvangsten van EV INBO in 2024.

Uitgaven

Het over te dragen ESR-overschot van het boekjaar bedraagt 2.396K euro. De werkelijke loonkost van 9.019K euro ligt 9% (742K euro) hoger dan begroot. Deze verhoogde loonkost valt te verklaren door een aantal nieuwe projecten en door de twee indexaties van de lonen in 2024. De werkingskosten bedragen 2.367K euro. Deze liggen 20% (388K euro) hoger dan begroot. Dit ligt vooral aan een aantal nieuwe projecten waar de verhouding werkingskosten tov personeelskosten hoger ligt dan gewoonlijk. Voor boekjaar 2024 werd er een totaal van 197K euro begroot voor de nieuwbouw van gebouwen. Er werd effectief voor 56K euro gerealiseerd, meer bepaald voor verdere afwerkingskosten in Geraardsbergen, studiekosten voor de renovaties van de sites in Linkebeek en Geraardsbergen, en het plaatsen van zonnepanelen in Linkebeek. Er werd 153K euro uitgegeven aan vervoermaterieel, inclusief vier dienstvoertuigen. Er werd 493K euro geïnvesteerd in overig materieel (waarvan 58K euro aan machines, 185K euro aan labotoestellen, 121K euro aan wetenschapsspecifieke uitrusting, 53K euro aan wetenschapsspecifiek ICT-materiaal en 74K euro voor algemeen ICT-materiaal. Tenslotte werd er nog 92K euro aan softwarelicenties en applicatieontwikkeling uitgegeven. Deze investeringen werden voor 340K euro gefinancierd door het overgedragen kapitaal, voor 415K euro door projectwerking en 39K euro door overheadmiddelen.

7.2.4. Overige entiteiten onder toezicht

7.2.4.1. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Omschrijving

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1. VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze betrokken interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE F Natuur en biodiversiteit ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2024 voor dit ISE 65.701 keuro aan ontvangsten voorzien en 59.645 keuro VAK en 66.416 keuro VEK aan uitgaven. In 2024 werden 37.160 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 63.848 keuro VAK en 81.650 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van -44.490 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Uit de opbrengst van voorschotten voorzag de VLM in de definitieve begroting 2024, ook na herverdelingen uit de VAP-middelen, 9.036 keuro. Deze zijn er naar aanleiding van de toepassing van het boekingsschema dienaangaande. Het betreft de bijdrage van ANB voor grondenbankwerking (grondenbank Natuurdoelen, grondenbank Vinderhoutse Bossen en grondenbank Sigma) en de bijdrage van het ANB voor het uitoefenen van het voorkeepsrecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet voor in totaal 4.500 keuro. Vanuit de benoemde herverdeling van de provisie VAP-middelen werd ook nog 3.601 keuro ontvangsten geraamd voor grondenbank Sigma en 935 keuro ontvangsten

voor grondenbank rivierherstel Leie. Deze ontvangsten werden allen gerealiseerd. Vanuit de effectieve afhandeling van overdracht van gronden met de partners werden ook nog 57 keuro aan ontvangsten gerealiseerd. Deze ontvangsten waren niet geraamd.

Vanuit de activiteiten van de grondenbanken werden in de definitieve begroting 2024 in 130 keuro ontvangsten voorzien ten gevolge het doorrekenen van kosten aan het ANB. Deze zijn er naar aanleiding van het boekingsschema dienaangaande. In uitvoering bedroeg het resultaat 280 keuro, vanuit de verrekening van de jaarlijkse afrekening (kosten en opbrengsten) grondenbanken met de partners. Er werden in 148 keuro ontvangsten uit pachten en vergoedingen gebruik voorzien, de realisatie bedroeg 249 keuro. Vanuit de gemeenten werd 45 keuro begroot als ontvangst. Deze ontvangst werd niet gerealiseerd. De geraamde opbrengst uit de verkoop van gronden bedroeg 2.500 keuro. De uitvoering bedroeg 6.125 keuro, ingevolge projectverschuivingen van ISE F naar ISE D.

Er werd tevens voorzien in een opbrengst van 3.350 keuro ten gevolge van de overdracht van grond aan het ANB in lopende grondenbankovereenkomsten en ten gevolge het uitoefenen van het voorkooprecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet. Deze zijn er vanuit de toepassing van het boekingsschema dienaangaande. De uitvoering bedroeg 14.218 keuro. In de natuurinrichtingsactiviteiten werden 1.465 keuro inkomsten gerealiseerd als recuperatiebijdragen vanuit Europa in inrichtingswerken, deze waren niet begroot. Het betreft realisatie van ontvangsten voorzien in 2023.

Er werden voor 385 keuro correcties doorgevoerd en dubieuze debiteuren geboekt, wat voor dit bedrag neer komt op een negatieve ontvangst.

Via begrotingsartikel QD0-1QCG5FY-IS werd, tevens na herverdelingen uit de PAS-provisie, vanuit het ANB via een toelage een vastleggingsmachtiging van 5.838 keuro voorzien en een VEK of inkomst van 5.838 keuro werd voorzien voor de afhandeling van investeringsprojecten inzake natuurinrichting. 5.838 keuro werd ook ontvangen in uitvoering.

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2FY-IS, een toelage aan de VLM voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS) werd, tevens na herverdelingen uit de PAS-provisie 9.420 keuro VAK en 7.820 keuro VEK voorzien. Dit artikel omvat het budget voor de uitvoering van een aantal maatregelen die zijn goedgekeurd in kader van het herstructureringsprogramma PAS – rode en oranje bedrijven. Meer concreet wordt het budget aangewend voor de uitbetaling van studies en vergoedingen bij de inzet van volgende maatregelen: bedrijfsverplaatsing, bedrijfsreconversie, bedrijfsbeëindiging en bedrijfsbegeleiding. Ook de uitbetaling van de vergoedingen slapende NER verloopt via dit beleidskrediet. Het beschikbaar VAK werd volledig vastgelegd op niveau van de toelage. Bij het Minafonds bedroeg de realisatie voor het VEK 4.252 keuro. Door het dienstencentrum boekhouding werden deze ontvangsten voor de VLM echter via overlopende rekening overgedragen naar 2025, vanuit de nog te vervolledigen lopende oefening van het goed zetten van de voorraadpositie grond van de VLM. Dit zal door het dienstencentrum boekhouding worden weggewerkt in 2025.

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2FY-IS, een toelage aan de VLM voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS) werd, tevens na herverdelingen uit de PAS-provisie en de klimaatprovisie 25.707 keuro VAK en 33.718 keuro VEK als inkomst voorzien. Dit artikel omvat het budget voor enerzijds de aankoop van ruilgronden voor landbouwers die worden getroffen door de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en anderzijds de aankoop, inclusief de eventuele eigenaarstoeslag en wijkersstimulus, van gronden en gebouwen in het kader van het herstructureringsprogramma PAS rode en oranje bedrijven. Ook de uitbetaling van de vergoedingen varkenscall verloopt via dit beleidskrediet. Het beschikbaar VAK werd volledig vastgelegd op niveau van de toelage. Bij het Minafonds bedroeg de realisatie voor het VEK 33.216 keuro. Door het dienstencentrum boekhouding werden deze ontvangsten voor de VLM echter via overlopende rekening overgedragen naar 2025, vanuit de nog te

vervolledigen lopende oefening van het goed zetten van de voorraadpositie grond van de VLM. Dit zal door het dienstencentrum boekhouding worden weggewerkt in 2025.

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2FY-IS werd tevens voorzien in een ontvangst van 2.840 keuro VAK en VEK voor grondverwerving voor grondenbank bosuitbreiding. Het beschikbaar VAK werd volledig vastgelegd op niveau van de toelage. Bij het Minafonds bedroeg de realisatie voor het VEK 2.648 keuro. Door het dienstencentrum boekhouding werden deze ontvangsten voor de VLM echter via overlopende rekening overgedragen naar 2025, vanuit de nog te vervolledigen lopende oefening van het goed zetten van de voorraadpositie grond van de VLM. Dit zal door het dienstencentrum boekhouding worden weggewerkt in 2025.

Vanuit de relancemiddelen werd er in de begroting 2024 276 keuro VEK voorzien ihkv vlaggenschepen natuurgebaseerde oplossingen (VV34). Er werd uiteindelijk voor 276 keuro in ontvangsten gerealiseerd.

Uitgaven

Vanuit de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbankwerking werd in uitvoering bij de afhandeling van grondoverdrachten en de afrekening van kosten en opbrengsten met de partners voor 14.218 keuro VAK en VEK gerealiseerd (terugbetaling van voorschotten). Deze waren voor 3.407 keuro VAK en VEK in de definitieve begroting 2024 voorzien. De uitvoering verliep via boeking in anomalie.

De definitief begrote uitgaven 2024 bestaan verder uit 50.400 keuro VAK en 56.895 keuro VEK. Het betreft budgetten voor studies, de doorrekening van opbrengsten aan het ANB ihkv grondenbankwerking en onroerende voorheffing (1.170 keuro VAK en 891 keuro VEK); vergoedingen in bedrijfsbegeleiding in het kader van het flankerend beleid IHD-PAS, de varkenscall en slapende NER (28.385 keuro VAK en 33.830 keuro VEK); grondaankopen en aanverwante kosten (20.745 keuro VAK en 21.024 keuro VEK) en voor water- en wegebouwkundige inrichtingswerken (100 keuro VAK en 1.150 keuro VEK). De uiteindelijke uitvoering betreft 43.792 keuro VAK en 63.477 keuro VEK, respectievelijk voor de budgetten voor studies, de doorrekening van opbrengsten aan het ANB ihkv grondenbankwerking en onroerende voorheffing (1.401 keuro VAK en 1.074 keuro VEK); vergoedingen in bedrijfsbegeleiding in het kader van het flankerend beleid IHD-PAS, de varkenscall en slapende NER (33.360 keuro VAK en 31.560 keuro VEK); grondaankopen en aanverwante kosten (8.742 keuro VAK en 30.459 VEK) en voor water- en wegebouwkundige inrichtingswerken (289 keuro VAK en 384 keuro VEK).

Vanuit de relancemiddelen werd er in de begroting 2024 276 keuro VEK voorzien ihkv vlaggenschepen natuurgebaseerde oplossingen (VV34). Er werd uiteindelijk voor 276 keuro in ontvangsten gerealiseerd. Aan uitgavenzijde bedroeg de uitvoering 309 keuro VEK. De benodigde middelen werden bij de vraag tot herverdeling van de relance-middelen te laag ingeschat.

Vanuit het uit 2022 verkregen belast saldo van relance-middelen werden in 2024 nog volgende uitgaven aangerekend, zonder dat hier in 2024 een specifiek budget tegenover stond. 299 keuro VEK voor relance-budget 36: natte natuur.

Vanuit de toegekende machtiging waren voor 5.838 keuro VAK en VEK kredieten voorzien voor natuurinrichtingswerken. In VAK werden deze volledig uitgevoerd, in VEK bedroeg de uiteindelijke realisatie 3.346 keuro wegens het saldo te realiseren na 2024.

8. ISE **PLATTELANDSBELEID**

8.1 **STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN**

SD 1. EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID DE PLATTELANDSUITDAGINGEN

OD 1. Het Vlaams plattelandsbeleid is ingebed in het Europese plattelandsbeleid

We betaalden 10,6 miljoen EUR subsidie (2,65 miljoen EUR Vlaamse middelen) uit aan projecten goedgekeurd binnen het PDPOIII. In uitvoering van het nieuwe LEADER-programma binnen het Vlaams GLB Strategisch Plan, keurden we 175 projecten goed via oproepen in de 15 erkende LEADER-gebieden. We investeerden in een kwalitatieve uitvoering van het programma via de organisatie van lerende netwerken en 2 LEADER-dagen.

We publiceerden het eerste plattelandsrapport waarmee we de noodzaak aantonen voor de opmaak van een holistische plattelandsvisie en integrale uitvoeringsstrategie in lijn met de EU Long Term Vision on Rural Areas en de conclusies van het Spaans voorzitterschap uit november 2023.

OD 2. Innovatief en duurzaam ondernemerschap in een circulaire economie

Om de transitie naar een veerkrachtig en duurzaam lokaal voedselsysteem te ondersteunen, hebben we 5 pilootprojecten voedselregisseurs goedgekeurd. We evalueerden de impact van plattelandsprojecten, gefinancierd via PDPOIII, op deze transitie, waarbij de belangrijkste aanbevelingen de noodzaak voor een structureel beleidskader is op de verschillende bestuursniveaus.

OD 3. Leefbare en levendige dorpen, verbonden met elkaar en met het platteland

We droegen het 'Verbonden Dorp' als beleidskader voor een ambitieus Vlaams dorpenbeleid uit naar de lokale besturen. We deden dit in samenwerking met de Vereniging voor Dorpsbelangen om de dialoog met de bewoners te versterken. We ondersteunden 42 projecten binnen de oproep Buurten op den Buiten, in samenwerking met Koning Boudewijn Stichting, goed voor een investering van bijna 200.000 EUR in kleinschalige, buurtgerichte projecten. Om de woonkwaliteit te verbeteren en ontmoeting te stimuleren in dorpen, zijn de inrichting van de publieke ruimte en de beschikbaarheid van kwalitatieve ontmoetingsplaatsen, zowel binnen als buiten, belangrijke randvoorwaarden. Via deelname aan de week van de dorpelijkheid, zorgden we voor capaciteitsopbouw en kennisuitwisseling bij de lokale besturen zodat ze kunnen werken aan een kwaliteitsvolle inrichting en gebruik van de dorpsruimte.

OD 4. Landschapskwaliteit en -onderhoud

We coördineerden de verdere uitvoering van het houtkantenplan. In dit kader keurden we 22 projecten goed voor de aanleg van houtkanten door lokale besturen, wat correspondeert met 38 km nieuwe houtkant.

8.2 BUDGETTAIR KADER

Onder dit ISE Plattelandsbeleid vallen alle taken, doelstellingen en budgetten die verband houden met het beleidsveld Plattelandsbeleid.

De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- cofinanciering Vlaams Gewest voor plattelandsprojecten en leedergroepen ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen 2014 – 2020 en het GLB strategisch plan Vlaanderen;
- subsidies platteland Plus;
- de werking van de VLM inzake plattelandsbeleid (inclusief lonen);
- de beleidsondersteunende werking van de VLM inzake plattelandsbeleid (met inbegrip van projectsubsidies).

Enkel VLM is als entiteit actief op het vlak van de ISE Plattelandsbeleid.

In de volgende overzichtstabellen wordt normaal gezien een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2024. In het geval van ISE Plattelandsbeleid zijn er echter enkel uitgavenkredieten voorzien op de DAB Minafonds. Deze worden verder besproken onder punt 8.2.2.

8.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Niet van toepassing.

8.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

QBX-3QCG2GA-WT – EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID VOOR PLATTELANDSUITDAGINGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De middelen van dit begrotingsartikel worden in 2024 voor het GLB strategisch plan (opvolger van PDPO III) gebruikt.

Het Vlaams GLB Strategisch Plan (GLB SP) werd goedgekeurd door de Europese Commissie op 5 december 2022 en door de Vlaamse Regering bekrachtigd op 17 maart 2023. LEADER is een maatregel uit het GLB SP die elke lidstaat verplicht moet implementeren en toepassen, in uitvoering van artikel 92 van EU verordening 2021/2115. De Vlaamse Landmaatschappij treedt op als beheersdienst voor de maatregel LEADER.

Er worden middelen voorzien voor de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) van LEADER. De LOS werd ingediend door een lokale actiegroep (LAG), zij hebben de opmaak van de LOS opgemaakt en zorgen voor de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategieën. De middelen die werden vastgelegd zijn voorzien voor de projecten die de LAG goedkeurt (= uitvoering van de LOS).

De financiering van LEADER gebeurt gezamenlijk door Europa, Vlaanderen en de vijf provincies vanuit het ELFPO. Europa financiert 43% vanuit het ELFPO, Vlaanderen en de vijf provincies vullen dit elk met 28,5% aan.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	2.531	2.509	2.509	2.816	2.794	2.612

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Voor wat betreft de vereffening wordt enerzijds Vlaamse cofinanciering aan PDPO-projecten verstrekt die uitvoering geven aan de plattelandsmaatregelen 'Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen', 'Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking', 'Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving' en 'Leader'. Deze projecten werden in het verleden goedgekeurd, maar zijn nu in uitvoering. Ook de eerste projecten die door de LAG werden goedgekeurd zijn in uitvoering gegaan (= realisatie van de LOS).

Daarnaast wordt hiermee ook de technische bijstand van de provincies en de werking van de Plaatselijke Leadergroepen en lokale Actiegroepen ondersteund. Aan deze subsidies zijn ook Europese en provinciale subsidies gekoppeld. Een project loopt ongeveer drie jaar en hiervoor kan halfjaarlijks een declaratie ingediend worden. De middelen werden vanuit het Minafonds wel naar het betaalorgaan bij het Agentschap Landbouw en Zeevisserij gestort, maar nog niet naar de begunstigde. Het is heel moeilijk in te schatten hoeveel de begunstigden zullen declareren en hoeveel de beheersdienst VLM dan zal kunnen uitbetalen. Daardoor is de VEK realisatiegraad bijna 94%.

Daarnaast omvat dit de uitbetaling van de gebiedsgerichte plattelandsmaatregel Platteland Plus van projecten die in het verleden werden goedgekeurd. Platteland Plus wordt uitgevoerd in samenwerking met de provincies. De Vlaamse bijdrage aan de Platteland Plus projecten wordt met deze basisallocatie gefinancierd. Deze Platteland plus projecten krijgen ook provinciale subsidies. Een project loopt ongeveer 3 jaar en hiervoor kan halfjaarlijks een declaratie ingediend worden.

Er werd in 2024 via MB een budget van 22 keuro VAK en VEK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QBX-3QCG2GY-IS met het oog op een samenwerkingsovereenkomst gefinancierd tussen VLM en andere entiteiten van de Vlaamse overheid om een Vlaams Actieplatform Carbon Farming op te starten, dat het beleid rond koolstofopslag zoals opgenomen in de EU verordening rond koolstofopslag en koolstoflandbouw (CRCF regulation) opvolgt.

QBX-3QCG2GY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel betreft een aanvullende toelage aan de VLM gericht op de realisatie van lokale plattelandsinitiatieven in het kader van het geïntegreerd plattelandsbeleid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.411	1.739	1.739	1.411	1.433	1.433

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen.

Er werd in 2024 via MB een budget van 22 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op een samenwerkingsovereenkomst gefinancierd tussen VLM en andere entiteiten van de Vlaamse overheid om een Vlaams Actieplatform Carbon Farming op te starten, dat het beleid rond koolstofopslag zoals opgenomen in de EU verordening rond koolstofopslag en koolstoflandbouw (CRCF regulation) opvolgt. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCG2GA-WT.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 306 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de projectoproep aanplant houtkanten. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel QE0-1QHB2IB-PR voorzien voor uitgaven in het kader van de klimaatprovisie.

8.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing

8.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

8.2.4.1. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE G Plattelandsbeleid ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE G PLATTELANDSBELEID

Toelichting op detailniveau

Voor de uitdagingen van het plattelandsbeleid werden in de definitieve VLM-begroting 2024 1.433 keuro aan ontvangsten voorzien en 1.739 keuro VAK en 1.433 keuro VEK aan uitgaven. In 2024 werden 1.433 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 1.121 keuro VAK en 883 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van +550 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Via begrotingsartikel QBX-3QCG2GY-IS werd bij BA2024, na herverdelingen en na herverdeling uit het klimaatfonds voor het houtkantenbeleid in een toelage voorzien voor

uitgaven in het kader van het plattelandsbeleid van 1.739 keuro VAK en 1.433 keuro VEK. De toelage werd voor dit bedrag vastgelegd en gerealiseerd als ontvangst.

Uitgaven

Er werden bij BA2024 en na herverdeling 150 keuro VAK en VEK aan studie-uitgaven en werkingskosten voorzien, 1.002 keuro VAK en VEK aan subsidies voor vzw's en 587 keuro VAK en 281 keuro VEK aan subsidies voor lokale besturen. Er werden 445 keuro VAK en 206 keuro VEK aan studie-uitgaven en werkingskosten gerealiseerd, 370 keuro VAK en 544 keuro VEK aan subsidies voor vzw's, en 306 keuro VAK en 133 keuro VEK aan subsidies voor lokale besturen.

VI. APPARAATSKREDIETEN

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken.

TOTAAL PROGRAMMA QA (excl. BBT DIERENWELZIJN)

(duizend euro)

2024	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	2.740	376	0	144.839	145.251
BA-JR	2.740	376	0	85.200	153.256
BU	2.946	516	0	149.858	150.840

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

PROGRAMMA QA - QB0 – DEPARTEMENT OMGEVING (excl. BBT DIERENWELZIJN)

(duizend euro)

2024	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	100	376	0	80.046	80.358
BA-JR	100	376	0	85.200	86.152
BU	301	516	0	82.191	83.493

PROGRAMMA QA - QC0 – INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK

(duizend euro)

2024	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	2.640	0	0	18.421	18.521
BA-JR	2.640	0	0	18.777	18.677
BU	2.645	0	0	18.819	18.452

PROGRAMMA QA - QD0 – AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

(duizend euro)

2024	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	46.372	46.372
BA-JR	0	0	0	48.430	48.427
BU	0	0	0	48.848	48.895

Binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn er 3 entiteiten actief met kredieten binnen het apparaatsprogramma QA van het beleidsdomein Omgeving: INBO, ANB en het Departement Omgeving. De apparaatskredieten van ANB en INBO worden volledig meegenomen in bovenstaande tabellen. Aangezien het departement Omgeving ook actief is binnen 3 andere beleidsvelden (Energie, Klimaat, Dierenwelzijn) worden in de bovenstaande tabel enkel de apparaatskredieten die worden ingezet voor het beleidsveld Omgeving en Natuur opgenomen.

Concreet betekent dit dat de apparaatskredieten die opgenomen zijn in de BBT Dierenwelzijn hier niet zijn meegenomen. In wat volgt, worden de apparaatskredieten onder beheer van het departement, ANB en INBO meer in detail besproken.

1.1 Departement Omgeving (QB0)

Ontvangsten

QB0-9QAGAZZ-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Er worden kleine diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Concreet zal het bijvoorbeeld gaan over ontvangsten uit ad hoc verkopen en terugbetalingen die te linken zijn aan de apparaatsbudgetten van het Departement Omgeving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	100	0	0
BA-JR 2024	100	0	0
BU 2024	301	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Op dit artikel werden in 2024 verschillende diverse ontvangsten geboekt die betrekking hadden op apparaatskredieten, nl. terugvordering lonen en onkosten i.v.m. de samenwerkingsovereenkomst FOSTPLUS (162 keuro), verkoop wagens (82 keuro),

betaling ten gevolge van afgesloten dading (54 keuro) en nog enkele kleinere ontvangsten (3 keuro).

QB0-9QAGTZZ-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat, naast terugvorderingen bij de huidige werkgevers van personeelsleden van het Departement Omgeving met verlof voor opdracht, de loonbijdragen vanuit de EU in het kader van de cofinanciering van Europese projecten van het departement Omgeving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	0	376	0
BA-JR 2024	0	376	0
BU 2024	0	516	0

Inhoudelijke toelichting:

Op dit ontvangstenartikel werd voor een bedrag van 516 keuro geboekt aan teruggevorderde loonkosten van gedetacheerde personeelsleden van het departement Omgeving (432 keuro) en het VEKA (84 keuro).

Uitgaven

QB0-1QAG2ZY-IS – SAR MINARAAD

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het grootste deel van de toelage gaat naar de personeelskosten (ongeveer 85%). Een groot deel van de werkingskosten gaat naar de huur van de kantoorruimte in het Herman Teirlinckgebouw, de exploitatie en onderhoud van ICT en de website en naar het organiseren van studiedagen en evenementen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.332	1.341	1.341	1.332	1.341	1.341

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

QB0-1QAX2ZW-IS – SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel verloopt de financiering van de dotatie van het Departement Omgeving aan de strategische adviesraad voor Ruimtelijke Ordening (en Onroerend Erfgoed), en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	429	432	432	429	432	432

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

QB0-1QAX2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de personeelsuitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen een beleidsveld dat buiten de scope van deze voorliggende BBT valt, en deze uitgaven worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn (2.511 keuro). In de volgende tabel wordt dus enkel het budget* besproken dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	70.434*	72.432*	72.685*	70.434*	72.432*	72.970*

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is, in combinatie gezien met artikel QB0- 1QCG20A-LO (zie toelichting), quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1.015 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in verband met de index. Daarnaast werd er in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 983 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in verband met het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

QB0-1QAX2ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het Departement Omgeving gefinancierd. Het totaal voorziene budget op dit artikel bedraagt 7.702 keuro VAK en 8.014 keuro VEK bij BA 2024. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen een beleidsveld dat buiten de scope van deze voorliggende BBT valt, en deze uitgaven worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn (228 keuro). In de volgende tabel wordt dus enkel het budget* besproken dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	7.474*	7.474*	7.412*	7.786*	8.426*	8.429*

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

QB0-1QAX4ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van de uitgavenzijde van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Vanuit dit begrotingsfonds worden de lonen betaald van de personeelsleden die ingezet worden ter uitvoering van door de EU gefinancierde projecten. Dit uitgavenartikel is gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAETZZ-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	376	3.520	320	376	3.520	320

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

1.2 INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK (QC0)

Ontvangsten

QC0-9QAGAZZ-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgenomen om tegemoet te komen aan de normen aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2024	2.640	0	0
BA-JR 2024	2.640	0	0
BU 2024	2.645	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

Uitgaven

QC0-1QAG2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	16.684	17.040	17.082	16.684	16.840	16.671

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 233 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van de overschrijding van de spilindex op de lonen, loonsubsidies en sociale uitkeringen. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBD2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 223 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in 2024 via MB een budget van 100 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel met het oog op het uitvoeren van de afsprakennota tussen INBO en VMM betreffende de overdracht van 4 koppen. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QB0-1QCG2DW-IS.

Er werd een anomalie van 42 keuro VAK opgeladen naar aanleiding van het juist zetten van de niet-opgenomen vakantiedagen van onze werknemers.

Er werd in 2024 via MB een budget van 200 keuro VEK herverdeeld vanuit dit artikel met het oog op het opvangen van reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QD0-1QCG2FA-WT.

De vereffeningen op dit artikel zijn iets lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de ramingen bij de BA2024.

QC0-1QAG2ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de algemene werkings- en investeringsuitgaven van het INBO gefinancierd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	1.737	1.737	1.737	1.837	1.837	1.781

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024.

1.3 AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS (QD0)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QD0-1QAG2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	42.250	44.010	44.608	42.250	44.007	44.608

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2024. Om de begrotingsuitvoering in VAK in 2024 te kunnen doorvoeren, diende er een technische anomalie geboekt te worden. De anomalie was noodzakelijk omdat het bedrag voor de lonen, die mede gefinancierd worden door Europa in het kader van Europese projecten te kunnen boeken.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 589 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van de overschrijding van de spilindex op de lonen, loonsubsidies en sociale uitkeringen. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBD2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 726 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 45 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SBA2AA-PR.

Er werd in de loop van 2024 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 400 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op taken in het kader van het PAS. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR.

QD0-1QAG2ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel wordt aangewend voor de financiering van de algemene werkings- en investeringskosten van het Agentschap voor Natuur en Bos. Dit omvat onder andere investeringskosten IT-infrastructuur, werkingskosten zoals uitbestede dienstverlening ICT en personeelsgebonden kosten voor vorming, arbeidscommunicatie en selectie, arbeidsgeneeskundige diensten en vergoedingen alsook kosten bureelbenodigdheden en telefonie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	3.872	3.872	3.827	3.872	3.872	3.875

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024

QD0-1QAG4ZZ-LO – LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woonwerkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die werken op projecten die gefinancierd worden door Europese subsidies.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024	BA 2024	BA-JR 2024	BU 2024
Uitgaven	250	548	412	250	548	412

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK is in functie van de uitgerolde projectwerking hoger uitgevallen dan voorzien conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2024.

VII. LIJST MET AFKORTINGEN

AO	algemene ontvangsten
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BA	begrotingsaanpassing
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BCF	boscompensatiefonds
BELSPO	Belgian Federal Science Policy Office
BEN	bijna-energieneutraal
BO	begrotingsopmaak
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
BVR	besluit Vlaamse Regering
CE	circulaire economie
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DAB	dienst met afzonderlijk beheer
DAC	derde arbeidscircuit
EMAV	emissiemodel ammoniak Vlaanderen
EU	Europese Unie
EV	eigen vermogen
ESD	ecosysteemdiensten
ESPR	Ecodesign for Sustainable Products Regulation
ESR	Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen
EWRR	Early Warning and Rapid Response
FAO	Voedsel- en Landbouworganisatie
GLB	Gemeenschappelijk LandbouwBeleid
GRUP	gewestelijk ruimte-uitvoeringsplan
HFB	Agentschap Facilitair Bedrijf
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IHD	instandhoudingsdoelstelling
IHM	Inzamelaars, Handelaars en Makelaars
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
IOP	interoperabiliteitsplatform
ISE	inhoudelijk structuurelement
IV	Informatie Vlaanderen
IVA	intern verzelfstandigd agentschap
IVC	Interregionale Verpakkingscommissie

KWZI	Kleinschalige Waterzuiveringsinstallaties
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement
LMP	Lokaal Materialen Plan
LO	leningsopbrengsten
LRTAP-conventie	Verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand
LSO	Linkerscheldeoever
LULUCF	Land Use, Land-Use Change and Forestry
MAP	mestactieplan
MATIS	MaterialenInformatieSysteem
MDO	Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlaktedelfstoffenbeleid
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NARA	Natuurrapport Vlaanderen
NBR	netto beleidsruimte
NEC	National Emission Ceilings
NEHAP	National Environment and Health Action Plan
NV	naamloze vennootschap
OIS	omgevingsmanagementinformatiesysteem
OSLO	Open Standaarden voor Linkende Organisaties
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatorische Aanpak Stikstof
PDPO	Vlaams programmadocument voor plattelandontwikkeling
POP	Persistent Organic Pollutants
PPWR	Packaging and Packaging Waste Regulation
PSN	Project Subsidie Natuur
REACH	Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen
RSO	Rechterscheldeoever
RZWI	rioolwaterzuiveringsinstallaties
SBP	soortenbeschermingsprogramma
SGBP	stroomgebiedbeheerplan
SUP	Single Use Plastics
TO	toegewezen ontvangsten
T.OP	territoriaal ontwikkelingsprogramma
UNEP	United Nations Environment Programme
UPV	Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid
VAC	Vlaams administratief centrum

VAK	vastleggingskrediet
VAP	Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP)
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VEK	vereffeningskrediet
VHA	Vlaamse Hydrografische Atlas
VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VAPEO	Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLABOTEX	Vlaams Bodemsaneringsfonds voor de Textielverzorging
VLACO	Vlaamse Compostorganisatie
VLAREBO	Vlaams reglement betreffende de bodemsanering
VLAREL	Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMH	Vlaamse Milieuholding
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
VSDS	Vlaamse Smart Data Space
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVC	Vlaams VerkeersCentrum
VVSG	Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten
VWDS	Vlaamse Water Data Space
VZW	vereniging zonder winstoogmerk
WRF	World Resources Forum
WUP	Water Uitvoeringsprogramma
ZS	Zorgwekkende Stoffen

VIII. **BIJLAGE 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'**

Initiatief	Korte omschrijving	Planning/stand van zaken	Trekkende entiteit (betrokken entiteiten)
Stikstofdecreet Decreet over de programmatische aanpak stikstof (voorstel van decreet)	Uitwerking van een stikstofdecreet	Afgerond Bekrachtiging 26/01/2024 Publicatie 22/02/2024	
Blue Deal-decreet Decreet tot wijziging, wat de Blue Deal betreft, van artikel 1.2.2, 1.5.2.1, 1.5.3.2 en 1.6.1.1 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018	Overkoepelende systeemaanpak waarbij elke Vlaamse Regering de gewenste doelstellingen en concrete maatregelen vastlegt omtrent het inperken van risico's op zowel droogte als overstromingen, als waterkwaliteit, en de nodige middelen voorziet voor realisatie.	Afgerond Bekrachtiging 01/03/2024 B.S. 15/03/2024	VMM
Decreet tot wijziging van het decreet van 22 december 2006 houdende inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid en het Mestdecreet van 22 december 2006	Aanpassing van bepalingen ikv identificatie en gegevensverzameling voor landbouwers, ikv landbouwbeleid en mestbeleid	Afgerond Bekrachtiging 29/03/2024 B.S. 23/04/2024	Landbouw ism VLM
Wijziging van het Mestdecreet van 22 december 2006 (voorstel van decreet)	Onder andere Mogelijkheid om vrijstelling aan te vragen bij laattijdige indiening van de aangifte en bij een boete wegens meer dieren dan de NER waarover men beschikt	Afgerond Bekrachtiging 29/03/2024 B.S. 22/04/2024	

	Wijzigingen mbt horen voorafgaandelijk aan het opleggen van maatregelen in het kader van een doorlichting en aangaande de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg voor beslissingen in het kader van doorlichting		
Decreet inzake woonreservegebieden (voorstel van decreet)	Decreet over de onderlinge afstemming van de Vlaamse Codex Wonen van 2021, het Instrumentendecreet van 26 mei 2023 en het decreet van 26 mei 2023 tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft	Afgerond Bekrachtiging 19/04/2024 B.S. 17/05/2024	
Decreet over ammoniakemissiereducerende maatregelen (voorstel van decreet)	omzetting in regelgeving van die onderdelen van de programmatorische aanpak stikstof (PAS) die betrekking hebben op ammoniakemissiereducerende maatregelen	Afgerond Bekrachtiging 19/04/2024 B.S. 12/07/2024	
Decreet over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator	Decreet over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator	Afgerond Bekrachtiging 19/04/2024 B.S. 12/06/2024	
Decreet tot wijziging van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, wat de uitvoering van de taken voor de project-MER-screening betreft (voorstel van decreet)	Verduidelijking wie taken opneemt in het kader van project-MER-screening bij omgevingsvergunningsaanvragen	Afgerond Bekrachtiging 19/04/2024 B.S. 10/05/2024	
Optimalisaties van het decreet Complexe projecten	Optimalisaties in opvolging van de evaluatiestudie over het decreet complexe projecten. Zo wordt het statuut van het voorkeursbesluit als 'point of no return' benadrukt en komen er enkele verduidelijkingen over het onderzoek van de milieueffecten. Omwille van het groot maatschappelijk en ruimtelijk-strategisch belang van complexe projecten, komt er in het DBRC-decreet ook een voorrangsprocedure voor beroepen tegen een voorkeursbesluit bij de RvVb	Afgerond Definitieve goedkeuring: 23/02/2024 Bekrachtiging: 26/04/2024 B.S.: 27/06/2024	dOMG

Toetreding tot het kaderdecreet Vlaamse Handhaving en opmaak implementatiedecreet (Implementatiedecreet)	Stroomlijning van de Vlaamse handhavingsregels door het kaderdecreet Vlaamse handhaving te implementeren	Afgerond Bekrachtiging 26/04/2024 B.S.17/06/2024	dOMG
Decreet tot ondersteuning van omgevingsverenigingen en omgevingsprojecten	Basis voor een meer afgestemde en geprogrammeerde aanpak van subsidie-oproepen.	Afgerond Bekrachtiging 26/04/2024 B.S. 19/06/2024	dOMG
Decreet tot wijziging van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen wat betreft de dringende verwijdering van afvalstoffen	mogelijkheid voor de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu om in uitzonderlijke omstandigheden de onmiddellijke verwijdering te kunnen bevelen van afvalstoffen in een inrichting, ingedeeld in de voor afvalverwijdering via verbranden, meeverbranden of storten voorziene rubrieken van de indelingslijst, zoals vastgesteld door de Vlaamse regering volgens artikel 5.2.1 van het DABM.	Afgerond 3° principiële goedkeuring: 01/03/2024 Definitieve goedkeuring: 26/04/2024 Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S.: 28/05/2024	OVAM
Verzameldecreet waterwetgeving 2023 decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018	Diverse wijzigingen (beroep machtigingen weken publieke grachten, opname hemel- en droogteplannen, handhaving actoren waterketen, wijziging Vlaamse codex RO)	Afgerond 3° principiële goedkeuring: 23/02/2024 Definitieve goedkeuring: 26/04/2024 Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S.: 05/06/2024	VMM
Wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet	een eerste invulling van een aantal aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS, en bijdrage tot het op korte termijn realiseren van de operationele doelstellingen rond bodemsanering en bodemzorg (quick wins) in afwachting van een diepgaande	Afgerond 3° principiële goedkeuring: 19/01/2024 Definitieve goedkeuring: 26/04/2024 Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S.: 12/06/2024	OVAM

	herevaluatie van het bodembeleid en het Bodemdecreet.		
Decreet houdende diverse bepalingen inzake omgeving, leefmilieu en natuur en ruimtelijke ordening (Verzameldecreet Omgeving)	Wijziging van diverse decreten, in het kader van doelstellingen van heldere, transparante en duidelijke regelgeving; van actuele regelgeving; van een vermindering van regeldruk door het schrappen van zinloze en overbodige regels en het wegwerken van onduidelijkheden.	Afgerond 2° principiële goedkeuring: 19.01.2024 Wegens uitblijven van advies RvS omgevormd naar voorstel van decreet Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S.10/07/2024	dOMG
Modernisering MER	Verder doorgedreven modernisering en vereenvoudiging van milieueffectrapportage in Vlaanderen, waarbij de milieueffectrapportage naar een positief gedragen en zinvol instrument moet blijven evolueren.	Afgerond Definitieve goedkeuring 29/03/2024 Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S. 06/08/2024	dOMG
Invoeren modulaire vergunningsprocedure, m.i.v. regelgeving inzake omgevingsbesluit	Invoering van een modulaire vergunningsprocedure , zodat afhankelijk van de inhoud en aard van de aanvraag, de nodige modules kunnen ingezet worden. Daarnaast ook invoering van het instrument van 'omgevingsbesluit'. Dit is een beslissing over een omgevingsvergunning in combinatie met een wijziging van het vigerende plan van aanleg of RUP voor een projectgebied, als vermeld in artikel 7.4.4/2 van de VCRO.	Afgerond Definitieve goedkeuring 03/05/2024 Bekrachtiging: 17/05/2024 B.S. 09/08/2024	
Bestemmingsneutraliteit windturbines	Decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie, de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, en het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, wat betreft de inplanting van windturbines	Vervallen Definitieve goedkeuring: 09/02/2024 Vervallen 08/06/2024	
Decreet over gegevensverwerking en -	AVG-conforme regeling van gegevensverwerking en -uitwisseling bij emissie monitoring van	Afgerond Eerste principiële goedkeuring:	VMM

uitwisseling emissiemonitoring wegvoertuigen	bij van	wegvoertuigen Algemene gegevensbescherming (AVG)	verordening	19/01/2024 Tweede principiële goedkeuring: 19/04/2024 Definitieve goedkeuring: 13/12/2024 Bekrachtiging: 21/02/2025 B.S. 19/03/2025	
Wijziging decreet van 5 april 1995 met algemene bepalingen milieubeleid naar aanleiding arresten Raad van State rond Hondapark (motorcross Balen)		Rechtzetting wettigheidsproblemen gebleken met betrekking tot het besluit van de Vlaamse Regering van 19 januari 1999.		LOPEND Eerste principiële goedkeuring: 07/06/2024 Tweede principiële goedkeuring: 10/01/2025 Definitieve goedkeuring: 21/03/2025	dOMG

IX. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT'

Er werden geen moties of resoluties aangenomen met betrekking tot het beleidsveld omgeving en natuur.

X. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF'

Rekenhofrapport en nr. parl. Doc.: Hoe Vlaanderen voedselverspilling en voedselverlies bestrijdt 37-C (2020-2021) - Nr.1			
Aanbeveling: De Vlaamse Regering moet zorgen dat het ambitieniveau van haar actieplannen minstens overeenstemt met de korte-, middellange- en langetermijndoelstellingen die ze zichzelf opgelegd heeft in het regeerakkoord en de beleidsnota's Landbouw en Omgeving. Ook doelstelling 33 in Vizier 2030 moet worden afgestemd op de ambitie van SDG 12.3 om voedselverspilling te halveren.			
Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status ³	Toelichting bij Status ⁴
1. De doelstellingen zijn opgenomen in het Actieplan voedselverlies. 2. Doelstelling 33 in Vizier 2030 afstemmen op SDG 12.3.	1. Het Actieplan voedselverlies is goedgekeurd door VR in april 2021. 2. Deze actie is onderhevig aan een wijziging van het beleidskader en context.	1. Actie is afgerond. 2. Actie wordt opgevangen door EU-doelstellingen preventie voedselafval.	2. In het voorjaar 2023 zijn de besprekingen gestart over doelstellingen preventie voedselafval op EU-niveau. In februari 2025 is er een voorlopig akkoord bereikt over de EU-preventiedoelstellingen voedselafval 2030.
Aanbeveling: De Vlaamse Regering moet op een structurele wijze voldoende financiële en personele middelen ter beschikking stellen om de actieplannen te kunnen uitvoeren. Ze moet blijvend investeren in onderzoek om de preventie en valorisatie van voedselverliezen te vergroten.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
De minister van Landbouw vermeldde in de BBT BU 2021 vier acties hierover.	1. Actie 1 reeds uitgevoerd in 2021		

¹ Het gaat zowel om acties die al gerealiseerd zijn, als om acties die nog (gedeeltelijk) uitgevoerd moeten worden. Bij de omschrijving wordt eveneens vermeld op welk inhoudelijk structurelement en, indien mogelijk, op welke beleidsdoelstelling de actie betrekking heeft.

² In deze kolom wordt de geplande realisatiedatum van de actie ingevuld. Die datum kan in het verleden of in de toekomst liggen.

³ "Gepland" wordt ingevuld als de actie nog niet gerealiseerd of nog niet in uitvoering is.

⁴ In deze kolom wordt inhoudelijke toelichting gegeven over de planning en uitvoering. Bij vertraging wordt het nieuwe tijdspad beschreven. Indien geen acties worden vermeld, kan dat hier worden gemotiveerd.

		2. Actie 2 is uitgevoerd, acties 3 en 4 zijn in uitvoering.	2. Status is te vinden in de voortgangsrapportage van het Actieplan voedselverlies: tweede voortgangsrapportage . De derde voortgangsrapportage wordt in juni 2025 verwacht.
Aanbeveling: De Vlaamse overheid moet ervoor zorgen dat de monitoring toelaat de resultaten van de actieplannen op te volgen en de vooruitgang exacter te meten. Zij moet de nodige indicatoren verder verfijnen en bijsturen naarmate zij leert van Vlaamse en Europese rapporteringen. De indicatoren moeten internationale vergelijkingen toelaten.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
1. Verbetering monitoring en opname indicatoren	1. Eind 2025 2. 2021	1. Voorbereiding lopende 2. Afgerond	1. Update monitoring voedselafval wordt eind 2025 verwacht 2. Indicatoren zijn opgenomen in het Actieplan voedselverlies (goedkeuring door VR in april 2021). Een voortgang van de indicatoren is te vinden in de voortgangsrapportage van het Actieplan voedselverlies: tweede voortgangsrapportage . De derde voortgangsrapportage wordt in juni 2025 verwacht.
Aanbeveling: De Vlaamse Regering moet periodiek een voortgangsrapport opmaken, met een overzicht van de acties en de geboekte voortuitgang ten opzichte van de Vlaamse en internationale doelstellingen. Zij dient dat rapport ook te bezorgen aan het Vlaams Parlement.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
Opmaak voortgangsrapportage	tweejaarlijks	Voortgangsrapportage 2024 is in voorbereiding.	Deze derde voortgangsrapportage wordt midden 2025 verwacht.
Rekenhofrapport en nr. parl. Doc.: Voorkomen van schade in overstromingsgevoelige gebieden 37 (2022-2023) nr.1			

Aanbeveling: Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen vaststellen.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
1) Conceptnota ontwikkelen en voorleggen in publieke consultatie 2) Voorontwerp BRV (strategische visie + beleidskaders ontwikkelen. 3) Ontwerp BRV (strategische visie + beleidskaders) ontwikkelen en voorleggen in openbaar onderzoek 4) Definitieve vaststelling BRV	1) 2025 2) 2026 3) 2026 4) 2027	In uitvoering	Het proces voor de opmaak van het BRV is bij aanvang van de legislatuur hernomen en ingepland conform de decretale stappen en termijnen.
Aanbeveling: Concrete en tijdsgebonden tussentijdse doelstellingen opnemen in het maatregelenprogramma ter uitvoering van de Overstromingsrichtlijn.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
Er wordt werk gemaakt van concrete en tijdsgebonden doelstellingen in uitvoering van de Overstromings-richtlijn. De resultaten hiervan zullen op hoofdlijnen mee opgenomen worden in de Blue deal-nota en verder verfijnd worden in de stroomgebiedbeheerplannen.	Gelijklopend met Blue Deal-nota en SGBP	In uitvoering	De resultaten zullen op hoofdlijnen mee opgenomen worden in de Blue deal-nota en stroomgebiedbeheerplannen.
Aanbeveling: Ervoor zorgen dat de herbestemmingsopdracht in de signaalgebieden wordt uitgevoerd door WORG's vast te stellen en lokale besturen aan te sporen een RUP op te maken.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status

Definitieve aanduiding watergevoelige openruimtegebieden	19 juli 2024	uitgevoerd	Op 19 juli 2024 keurde de Vlaamse Regering de aanduiding van 139 gebieden als watergevoelig openruimtegebied definitief goed. Met deze beslissing wordt ruim 710 ha open ruimte met overstromingsrisico gevrijwaard van bebouwing en verdere ontwikkeling en dus ook van toekomstige wateroverlast.
Aanbeveling: Voldoende sturend optreden bij de voorgenomen vergoedingsregeling bij ruimtelijke herbestemmingen.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
Reglementering voor het aanvragen van een planschadevergoeding uitwerken	18 september 2024	uitgevoerd	Aanvragen voor een planschadevergoeding in het kader van een watergevoelig openruimtegebied kunnen vanaf 18 september 2024 via het Loket Landinrichting ingediend worden.
Aanbeveling: Overwegen of geen bijkomende signaalgebieden moeten worden aangeduid in het licht van de nieuwe overstromingsmodellen en uitgangspunten voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.			
Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij Status
Aanduiding nieuwe reeks WORG's	Start proces in 2025	In opstart	Het Regeerakkoord en beleidsnota voorzien in de aanduiding van een volgende reeks watergevoelige openruimtegebieden

XI. BIJLAGE 'OVERZICHT VAN DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HET HOF VAN JUSTITIE'

Arrest	Datum	Rolnr.	Aard	Onderwerp	Uitspraak	Omschrijving
158/2024	19/12/2024	8133	BV	decreet van 26 mei 2023 « betreffende het realisatiegerichte instrumentarium » (bepalingen die de berekeningswijze van de planschadevergoeding wijzigen: o.a. begrippen « compenserende vergoeding » en « planschadevergoeding »; recht op de eigenaarsvergoeding en omvang ervan)	verwerping	Arrest 19 december 2024: verwerping De vermelde wijzigingsbepalingen hebben tot gevolg dat de eigenaars recht hebben op een ruimere planschadevergoeding dan in de vroegere regeling. Het Hof oordeelt ten eerste dat de bestreden bepalingen niet kunnen worden gekwalificeerd als staatssteun en dat zij bijgevolg niet vooraf moesten worden aangemeld bij de Europese Commissie. Het Hof oordeelt daarnaast dat de bestreden bepalingen de standstill-verplichting inzake het recht op bescherming van een gezond leefmilieu niet schenden.
109/2024	03/10/2024	8197	BV	art. 4.8.11, § 2, 2°, b), van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (vermoeden van omgevingsvergunning - vergund geachte constructies - beroep tegen de opname in het vergunningenregister - Raad voor vergunningsbetwistingen: vervaltermijn indiening beroep door derde-belanghebbende - beroep volgend op arrest 140/2023 van 19 oktober 2023)	VERNIETIGING	Het is ongrondwettig bevonden dat de beroepstermijn voor derde-belanghebbenden tegen een beslissing waarbij de constructie al dan niet wordt geregistreerd als "vergund geacht" wordt opgenomen in het vergunningenregister, een aanvang neemt op de dag na de registratie. (bij vergunningen na een aanplakking/kennisgeving)
88/2024	18/07/2024	8221	VS / BV	decreet van 26 januari 2024 over de programmatorische aanpak stikstof	niet-ontvankelijk	Het beroep tot vernietiging en de vordering tot schorsing van het stikstofdecreet, ingesteld d.d. 22 mei 2024 door de vzw "Verenigde Veehouders", is niet aanhangig gemaakt door middel van een ondertekend verzoekschrift dat een uiteenzetting van de feiten en middelen bevat. Het beroep tot vernietiging en de vordering tot schorsing zijn bijgevolg niet ontvankelijk. (Opgemerkt kan worden dat de vzw Verenigde Veehouders op 21 augustus 2024 opnieuw een verzoekschrift indiende tot vernietiging van het stikstofdecreet, zaak die momenteel hangende is bij het GH.)
71/2024	27/06/2024	8045	BV	art. 35, 4°, van het programmadecreet van 16 december 2022 « bij de begroting 2023 » (bedrag milieuheffing afvalstoffen)	VERNIETIGING	In het arrest van 27 juni 2024 oordeelt het Grondwettelijk Hof dat er door de bestreden wijziging sprake is van een verboden heffing

				<i>geproduceerd in het Vlaamse Gewest die worden overgebracht met het oog op het verwerken ervan buiten het Gewest)</i>		met gelijke werking aan een in- of uitvoerrecht. De bestreden wijziging hield in dat het bedrag van de heffing op de afvalstoffen geproduceerd in het Vlaamse Gewest die worden overgebracht met het oog op het verwerken ervan in een daartoe vergunde inrichting buiten het Vlaamse Gewest, uitsluitend werd bepaald overeenkomstig de regels die gelden indien de verwerking plaatsvindt binnen het Vlaamse Gewest. De mogelijkheid om een gelijksoortige milieuheffing van toepassing in het gewest of land waar de afvalstoffen worden verwerkt, in mindering te brengen van de Vlaamse milieuheffing, werd immers afgeschaft. Artikel 35, 4° van het Vlaamse programmadecreet van 16 december 2022 "bij de begroting 2023" werd door het Grondwettelijk Hof vernietigd.
55/2024	16/05/2024	8066	BV	art. 3 van het decreet van 9 juni 2023 « tot wijziging van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, wat het invoeren van overgangsmaatregelen voor vergunningen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof betreft »	verwerping van het beroep	De vordering tot vernietiging werd verworpen. De zaak was gericht tegen de bij decreet van 9 juni 2023 ingevoerde decretale verlengingsregeling, deze regeling werd intussen weliswaar vervangen door een nieuwe verlengingsregeling waardoor deze uitspraak van het Hof betrekking heeft op de periode waarbij het decreet van 9 juni 2023 rechtsgevolgen heeft gehad nl. vanaf 7 juli 2023 tot 29 november 2023. Het Grondwettelijk Hof stelde vast dat het tweede middel, dat door verzoekende partij voor het eerst in zijn memorie van antwoord werd aangevoerd, onontvankelijk is. Verder werd het eerste middel ongegrond verklaard omdat het beroep steunt op de aanname dat het decreet beperkingen zou stellen aan een regeling die eerder door de Vlaamse regering in het vooruitzicht zou gesteld zijn waarbij vergunningen die vervielen in 2022, automatisch voor onbepaalde duur zouden worden verlengd. Het Hof stelt vast dat de verzoekende partij

						hier alludeert op een persbericht van 23 februari 2023, waarbij werd aangekondigd: "Er komt een overgangsregeling voor aflopende vergunningen in 2022, waarbij ze met 18 maanden verlengd worden via decreet." Dergelijk persbericht heeft een louter informatief karakter en niemand kan daaruit rechten putten. Op grond van deze enkele vaststelling concludeert het Hof dat de aangevoerde wettigheidskritiek steunt op een verkeerd uitgangspunt, en wordt het middel verworpen.
9/2024	18/01/2024	7941	PV	66, § 6, tweede lid, van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning (<i>omgevingsvergunning gemeentewegen: vergunningsprocedure in laatste administratieve aanleg - beroepsprocedure, weigering in hoger beroep</i>)	schending/geen schending - afhankelijk van de interpretatie	In het arrest van 18 januari 2024 oordeelt het Grondwettelijk Hof dat er een schending is van artikel 10 en 11 van de Grondwet in de interpretatie die de Raad voor Vergunningsbetwistingen geeft aan artikel 66, §6, tweede lid, van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning. In lijn met het standpunt dat door de Vlaamse Regering werd ingenomen, erkent het Grondwettelijk Hof evenwel dat er ook een andere interpretatie van de in het geding zijnde bepaling mogelijk is, die niet tot een schending van het gelijkheidsbeginsel leidt.